

YEKOLÁ EPAI YA
MOTeyi MONENE

“Bótika bana mike
báya epai na ngai.”

—Luka 18:16.

BUKU OYO EZALI YA

Buku oyo ezali ya koteka te. Ebimisami mpo na koteya bato Biblia na mokili mobimba, mpe mbongo mpo na kosala mosala yango eutaka na makabo oyo bato bapesaka na bolingo na bango moko.

Mpo na kopesa likabo, kende na www.jw.org.

Soki liyebisi ezali te, mikapo ya Makomami euti na
Biblia—Libongoli ya Mokili ya Sika.

Yekolá epai ya Moteyi Monene

Learn From the Great Teacher
Enyatami na 02/2016

Lingala (lr-LI)

© 2003

WATCH TOWER BIBLE AND TRACT
SOCIETY OF PENNSYLVANIA

Babimisi

Printed by Watch Tower Bible
and Tract Society of South Africa NPC
1 Robert Broom Drive East, Rangeview, Krugersdorp, 1739, R.S.A.

Made in the Republic of South Africa
Enyatami na Afrika ya Sudi

YEKOLÁ EPAI YA MOTeyi MONENE

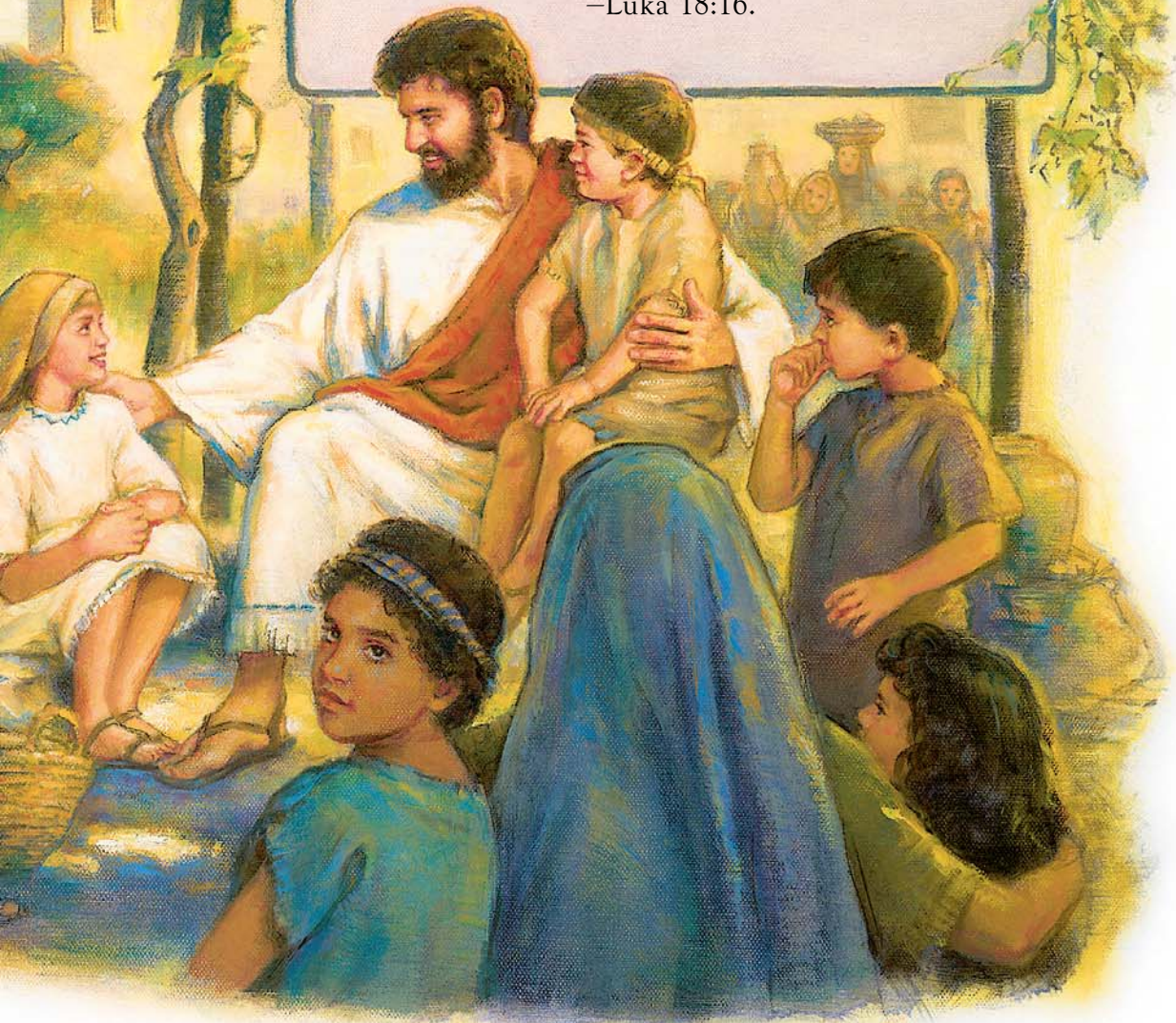

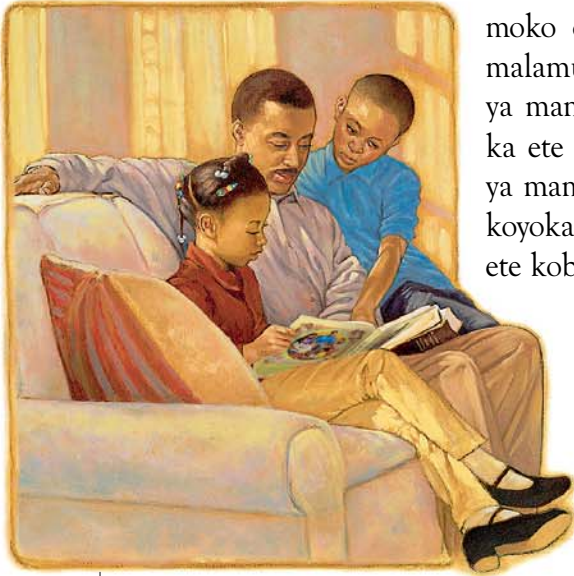
YEKOLÁ EPAI YA MOTeyi MONENE

“Bótika bana mike báya epai na ngai,
mpe bómeka te kopekisa bango.”

—Luka 18:16.

• MAKAMBO OYO BABOTI BASENGELI KOSALELA BANA •

NDENGGE oyo mwana abotamaka ezali likambo moko oyo moto akoki kolimbola yango mpenza malamumu te. Mwana autaka na nzoto ya tata ná ya mama. Kosangana ya bango mibale nde esalaka ete moto oyo azali na bomoi akola na libumu ya mama. Na yango, ezali likambo ya kokamwa te koyoka bato bazali koloba, ntango mwana abotami, ete kobotama ya mwana ezali mpenza “likamwisi.”

Kobota bana ezali kaka ebandeli ya mokumba ya baboti. Na ebandeli, baboti to mikóló mosusu nde bakokisaka bamposa ya bana mike, kasi wana bana bazali kokola, bakómaka mpe na mposa ya makambo mosusu. Bazalaka na mposa ya lisalisi mpo bákola malamumu na makanisi, na mayoki, na bizaleli mpe na elimo.

Mpo bana bákola malamumu, esengeli baboti na bango bálingaka bango mingi. Basengeli kolinga bango kaka na maloba te, kasi mpe na misala. Bana basengeli komonaka ndakisa malamumu ya baboti na bango. Esengeli kolakisa bango bizaleli malamumu mpe mitinda oyo basengeli kolanda. Basengeli na makambo wana banda bazali naino bana mike mpenza. Soki bamposa wana ya bana ekokisami nokinoki te, makambo oyo ebimaka na nsima ekoki kolembisa mpe elembisaka mpenza.

Mitinda oyo eleki malamumu ezali nde na Biblia. Mateya ya Biblia epesaka matomba oyo ekokani na mosusu te. Mateya yango esalisaka bana báyebe ete oyo bazali koteya bango ezali maloba ya Mozalisi na bango, Tata na bango ya likoló, kasi ezali maloba ya bato te. Yango nde esalaka ete toli oyo bazali kopesa bango ezala na nguya oyo ekokani na mosusu te.

Biblia ezali kolendisaka baboti ete básala makasi mpo na kokotisa mitinda ya sembo na makanisi ya bana na bango. Nzokande, ntango bana bazali kokola, mbala mingi ekómaka mpasi mpo baboti básolola na bango makambo oyo eleki ntina. Buku *Yekolá epai ya Moteyi Monene* ekomami mpo na kosalisa ba-

ngo bázala na mokakatano wana te. Na buku oyo, okokuta makambo ya elimo oyo yo ná bana na yo bosengeli kotánga. Na koleka, buku oyo ezali kolendisa bana básololaka mingi na baoyo bakotánga yango elongo na bango.

Okomona ete buku oyo ezali na mituna oyo ezali kosenga bana bápesa biyano. Okokuta ebele ya mituna oyo esengeli. Ntango okómi na mituna yango, okomona mwa mokoloto (—). Mwa mokoloto yango ezali kosenga yo opema mwa moke mpe ezali kolendisa mwana apesa likanisi na ye. Bana basepelaka bápesaka mpe makanisi na bango. Soki te, bakolamba kolanda lisolo.

Kasi, likambo ya ntina koleka yango oyo: mituna wana ekosalisa yo oyeba makanisi ya mwana. Na ntembe te, na bantango mosusu mwana akoki kopesa biyano oyo ezali malamumu te. Kasi makambo oyo elandi motuna mokomoko ebongisami mpo na kosalisa mwana ayeba kokanisa malamumu.

Bililingi koleka 230 oyo ezali na buku oyo ezali mpenza kobenda likebi. Mingi kati na bililingi yango ezali na mituna pembeni na yango, oyo ezali kolendisa mwana apesa makanisi na ye, na kolanda makambo oyo amoni mpe oyo atáangi. Talelá bililingi yango elongo na mwana. Bililingi yango ezali esaleli moko ya malamumu mpenza mpo na koteya mpe kokotisa na makanisi ya mwana mateya oyo boyekoli.

Ntango mwana ayebi kotánga, lendisá ye atángelaka yo buku yango mpe atángaka yango ye moko. Soki azali kotánga yango mingi, toli malamumu oyo ezali na kati ekokota mpenza na makanisi na ye mpe na motema na ye. Kasi mpo bolingo mpe limemya ezala makasi kati na yo ná mwana, salá nyonso oyo esengeli mpo otángaka buku oyo elongo na ye, mpe saláká bongo mbala na mbala.

Makambo oyo bana bazali komona mpe koyoka lelo, lokola makambo ya kosangisa nzoto, misala ya bilimo mabe mpe makambo mosusu ya nsóni, ezali makambo oyo na bambula oyo euti koleka, bana bakokaki komona mpe koyoka te. Na bongo, esengeli kobatela bango, mpe buku oyo ekosalisa yo oyeba ndenge ya koteya makambo yango na limemya mpe polele. Lokola ezali bongo, esengeli mpenza koteya bana mpo báyebe Ye oyo apesaka bwanya nyonso, Tata na biso ya likoló, Yehova Nzambe. Yango nde Yesu, Moteyi Monene, azalaki kosala ntango nyonso. Tozali mpenza kolikya ete buku oyo ekosalisa yo mpe libota na yo ete bózala na bomoi oyo ekosepelisa Yehova, mpo na bolamu na bino ya seko.

• MAKAMBO OYO EZALI NA KATI •

Mokapo

Lokasa

1	Ntina oyo Yesu azalaki Moteyi Monene	10
2	Mokanda oyo euti na Nzambe moko ya bolingo	16
3	Moto oyo asalaki biloko nyonso	21
4	Nzambe azali na nkombo	26
5	“Oyo azali Mwana na ngai”	32
6	Moteyi Monene asalelaki bato	37
7	Botosi ekobatela yo	42
8	Bato oyo baleki biso	47
9	Tosengeli kotikela komekama nzela te	52
10	Yesu azali na nguyu koleka bademo	57
11	Baanzelu ya Nzambe basalisaka biso	62
12	Yesu ateyi biso ndenge ya kobondela	67
13	Bato oyo bakómaki bayekoli ya Yesu	72
14	Ntina oyo tosengeli kolimbisaka	77
15	Liteya mpo na kozala na boboto	82
16	Eloko nini ezali mpenza na ntina?	87
17	Ndenge ya kozala na esengo	92
18	Obosanaka koloba mersi?	97
19	Kobunda ezali malamu?	102
20	Olingaka ntango nyonso kozala na esika ya liboso?	107
21	Komikumisa ezali malamu?	112
22	Ntina oyo tosengeli kokosa te	117
23	Ntina oyo bato babelaka	122
24	Kokóma moyibi ata moke te!	127

Mokapo	Lokasa
25 Bato oyo basalaka mabe bakoki nde kobongwana?	132
26 Ntina oyo kosala makambo ya malamuni ezalaka mpasi	137
27 Nzambe na yo nani?	142
28 Ndenge ya koyeba moto oyo tosengeli kotosa	147
29 Nzambe asepelaka na bafeti nyonso?	152
30 Ndenge ya kolonga ezaleli ya kobanga	157
31 Epai tokoki kozwa libondisi	162
32 Ndenge babatelaki Yesu	167
33 Yesu akoki kobatela biso	172
34 Tokokóma ndenge nini soki tokufi?	177
35 Tokoki kolamuka na liwa!	182
36 Banani bakosekwa? Bakofanda epai wapi?	187
37 Tókanisa Yehova mpe Mwana na ye	192
38 Ntina oyo tosengeli kolinga Yesu	197
39 Nzambe akanisi Mwana na ye	202
40 Ndenge ya kosepelisa Nzambe	207
41 Bana oyo bazali kosepelisa Nzambe	212
42 Ntina oyo tosengeli kosala mosala	217
43 Banani bazali bandeko na biso?	222
44 Banninga na biso basengeli kolinga Nzambe	227
45 Bokonzi ya Nzambe ezali nini? Ndenge ya komonisa ete tolingi eya	232
46 Mai ebomi mokili—Ekoboma yango lisusu?	238
47 Ndenge oyo toyebi ete Armagedona ekómi pene	244
48 Mokili ya sika mpe ya kimya ya Nzambe—Okoki kofanda kuna ..	250

NTINA OYO YESU AZALAKI MOTeyi MONENE

EKÓMI sikoyo mbula koleka nkóto mibale banda mwana moko abotamaki. Mwana yango akesanaki mpenza na bana mosusu nyonso mpe ntango akolaki, akómaki moto oyo alekaki bato nyonso kino lelo. Na ntango wana bampepo ná mituka ezalaki te. Biloko mosusu lokola batelevizyo, baradio to batelefone ezalaki mpe te.

Mwana yango, bapesaki ye nkombo Yesu. Akómaki na bwanya koleka bato nyonso awa na mabelé. Yesu akómaki mpe moteyi oyo aleki bateyi nyonso. Soki makambo oyo akoteya ezali mpasi, azalaki kosalela maloba ya petee mpo bato báyoka ye.

Yesu ateyaki bato na bisika nyonso oyo azalaki kokutana na bango. Ateyaki bango na pembeni ya mbu mpe ntango afandaki na masuwa. Ateyaki bango na bandako mpe na nzela ntango azalaki kokende na bamboka mosusu. Yesu azalaki na motuka te, azalaki mpe kotambola na bisi to na engbunduka te. Azalaki kotambola na bisika nyonso, mpo na koteya bato.

Toyekolaka makambo mingi epai ya bato mosusu. Kasi tokoki koyekola makambo oyo eleki ntina epai ya Yesu, Moteyi Monene. Totángaka maloba ya Yesu na Biblia. Ntango tozali kotángaka maloba yango na Biblia, ezali lokola nde Yesu ye moko azali koloba na biso.

Mpo na nini Yesu azalaki Moteyi Monene? Ntina ya liboso ezali mpo Yesu ye moko mpe bateyaki ye. Mpe alobaki ete esengeli koyoka ntango bazali koteya yo. Kasi Yesu azalaki koyoka nani? Nani ateyaki ye?— Tata na ye nde ateyaki ye. Tata ya Yesu ezali Nzambe.

Liboso Yesu aya awa na mabelé lokola moto, azalaki na likoló esika moko na Nzambe. Yango wana, Yesu akeseni mpenza na bato mosusu

nyonso, mpamba te moto moko te azalaki na bomoi na likoló liboso ya kobotama awa na mabelé. Na likoló, Yesu azalaki mwana malamumu mpenza, azalaki koyoka Tata na ye. Yango wana ayebaki mpe koteya bato makambo oyo ayekolaki epai ya Nzambe. Yo mpe okoki kolanda ndakisa ya Yesu soki ozali koyoka tata na yo ná mama na yo.

Ntina mosusu oyo esali ete Yesu azala Moteyi Monene ezali mpo azalaki kolinga bato. Alingaki kosalisa bato báyekola makambo ya Nzambe. Yesu azalaki kolinga mikóló, kasi azalaki mpe kolinga bana. Bana mpe bazalaki kolinga kozala esika moko na Yesu mpo azalaki

Mpo na nini bana mike bazalaki kosepela kozala esika moko na Yesu?

koloba na bango mpe koyoka bango.

Mokolo moko, baboti mosusu bayaki na bana na bango ya mike epai ya Yesu. Kasi, baninga ya Moteyi Monene bakanisaki ete azali na mosala mingi mpe azali na ntango te ya kosolola na bana yango. Yango wana bayebisaki baboti yango bázonga. Kasi, Yesu alobaki nini?— Yesu alobaki boye: “Bótika bana mike báya epai na ngai; bómeka te kopekisa bango.” Ya solo, Yesu alingaki bana mike báya epai na ye. Omoni ete atako Yesu azalaki moto

ya bwanya mpenza mpe moto monene, azalaki mpe kozwa ntango mpo na koteya bana mike.—Malako 10:13, 14.

Oyebi mpo na nini Yesu ateyaki bana mpe azalaki koyoka bango? Lokola alingaki kosalisa bango bázala na esengo, yango wana azalaki koyebisa bango makambo ya Nzambe, Tata na ye ya likoló. Ndenge nini okoki kosalisa bato mpo bázala na esengo?— Soki oyebisi bango makambo oyo oyekoli mpo na Nzambe .

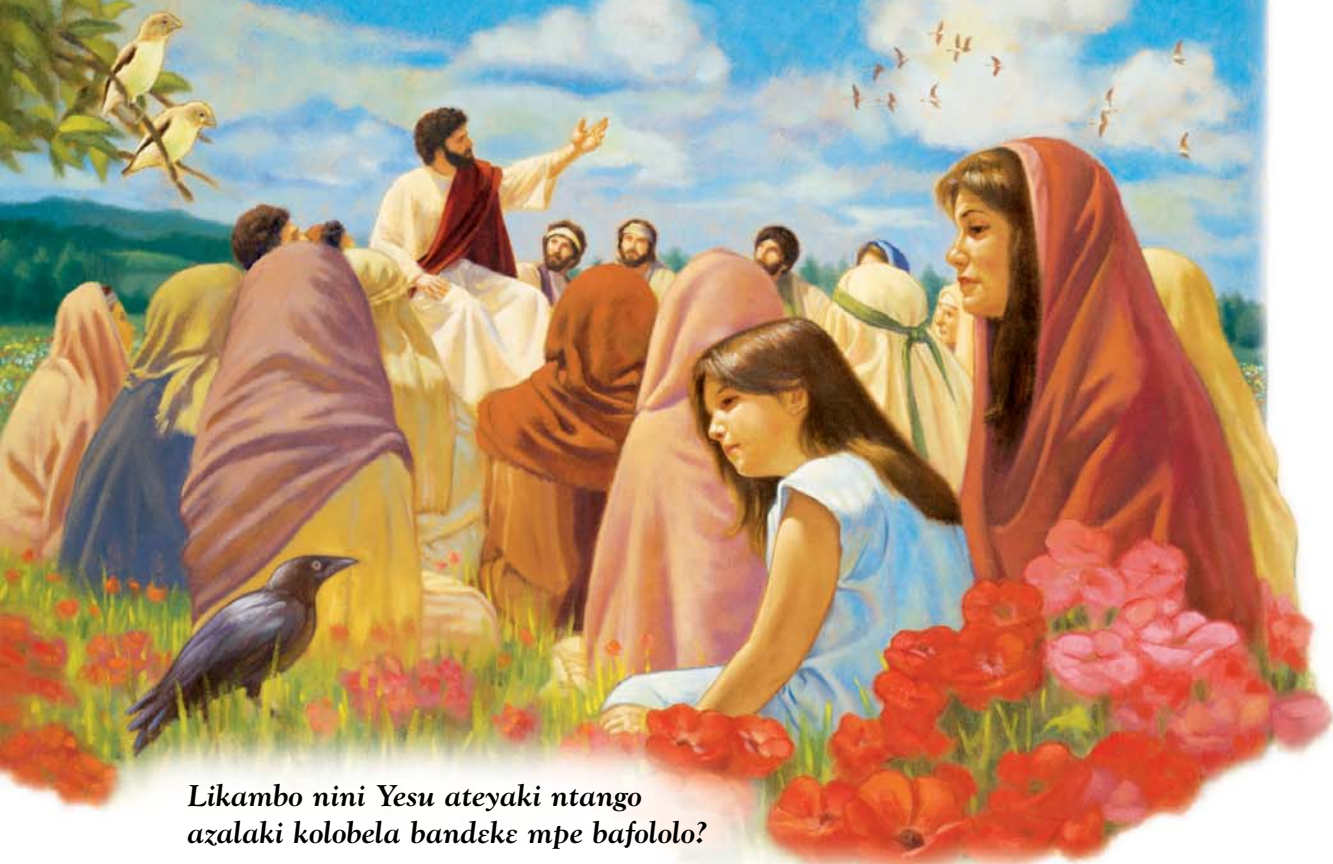
Mokolo moko, Yesu alingaki koteya baninga na Ye likambo moko ya ntina mingi, azwaki mwana moko ya moke mpe atelemisaki ye na katikati ya bayekoli na Ye, bato oyo bazalaki kotambola na Ye. Na nsima, Yesu alobaki na mikóló wana ete basengeli kobongola makanisi na bango mpe kokóma lokola mwana wana.

Maloba wana ya Yesu elingi koloba nini? Oyebi ndenge nini mokóló to mwana oyo akoli akoki kokóma lokola mwana moke?— Mwana moke ayebaka makambo mingi te lokola mokóló, mpe alingaka báteya ye. Yango wana, Yesu alingaki koyebisa bayekoli na ye ete basengeli komikitisa ndenge bana mike bamikitisaka. Ya solo, biso nyonso tokoki koyekola makambo mingi epai ya bato mosusu. Bisu nyonso mpe tosengeli koyeba ete mateya ya Yesu ezali na ntina mingi koleka makanisi na biso moko.—Matai 18:1-5.

Ntina mosusu oyo esali ete Yesu azala Moteyi Monene ezali mpo ayebaki koloba makambo oyo ekosepelisa bato. Ntango azalaki koloba, maloba na ye ezalaki petee mpe polele. Alobelaki bandeke, bafololo mpe biloko mosusu oyo bato bameseni komona mpo asalisa bato báyeza Nzambe.

Liteya nini bana oyo bakoli mpe mikóló bakoki kozwa na mwana moke?

Likambo nini Yesu ateyaki ntango azalaki kolobela bandeke mpe bafololo?

Mokolo moko, Yesu azalaki likoló ya ngomba moko mpe bato mingi bayaki epai na ye. Yesu afandaki mpe asololaki na bango lisolo moko, ndenge ozali komona na elilingi awa. Babengaka lisolo yango Lisolo Likoló ya Ngomba. Alobaki boye: ‘Bótala bandeke ya likoló. Balonaka te. Babombaka mpe biloko na bandako ya kobomba biloko te. Kasi Nzambe na likoló aleisaka bango. Bino boleki bango na motuya te?’

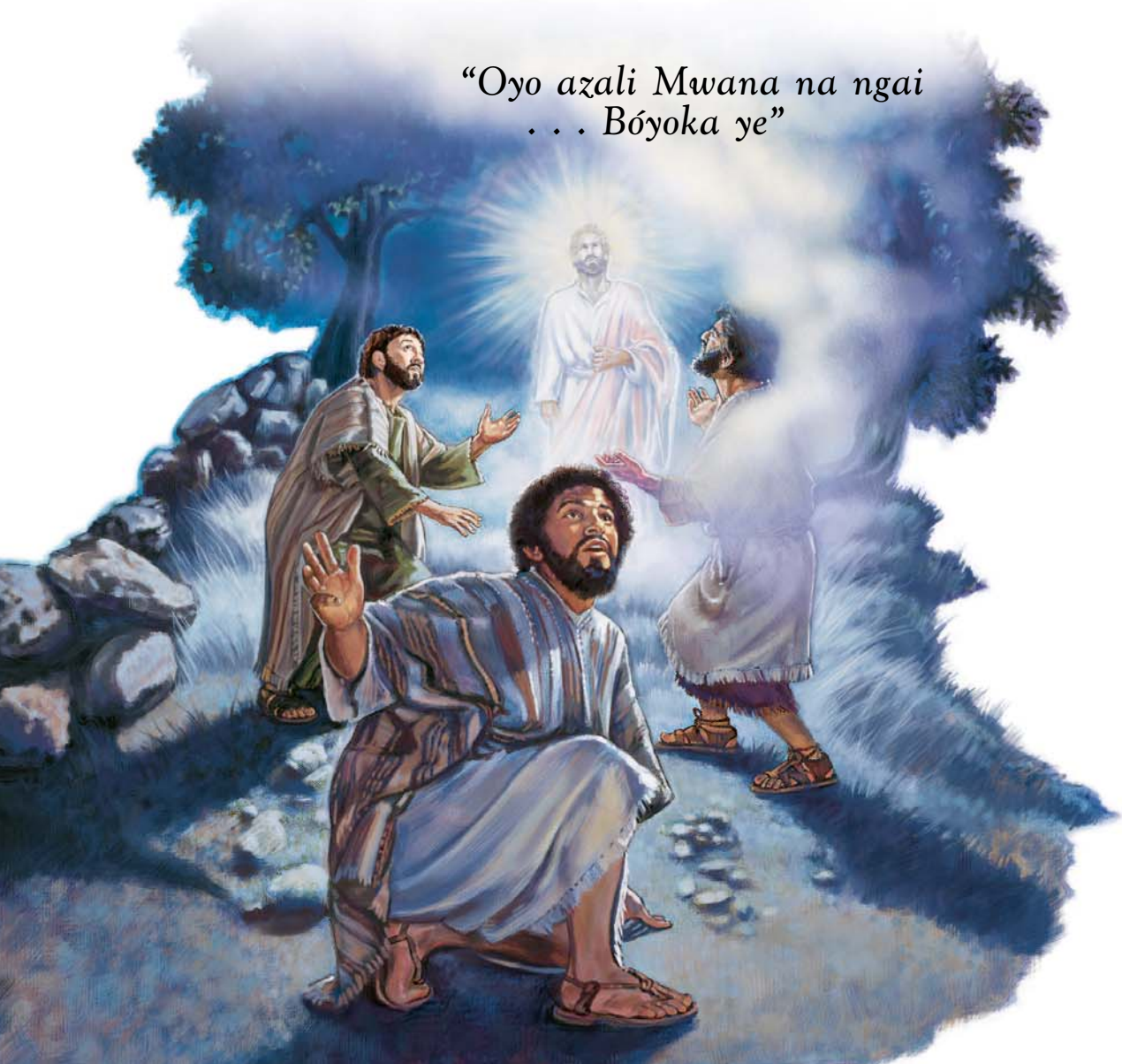
Yesu alobaki lisusu boye: ‘Bózwa liteya na bafololo kilinono ya eso-be. Ezali kokola, esalaka mosala te. Kasi talá ndenge ezali kitoko! Ata Salomo, mokonzi ya bozwi, alataki te koleka bafololo yango. Bongo, si-koyo, soki Nzambe alatisaka matiti ya bilanga, akoleka kolatisa bino te?’—Matai 6:25-33.

Omoni liteya oyo Yesu alingaki kopesa ntango ateyaki likambo yango?— Alingaki te ete tómitungisa mingi soki tokozwa biloko oyo tokolya to bilamba oyo tokolata epai wapi. Nzambe ayebi ete tozali na mposa ya biloko wana nyonso. Yesu alingaki koloba te ete tosengeli

kosala mosala te mpo na kozwa biloko ya kolya to bilamba. Kasi, ali-ngaki nde koloba ete tosengeli kotya Nzambe na esika ya liboso. Soki tosali bongo, Nzambe akosala ete tózwa biloko ya kolya mpe bilamba ya kolata. Yo mpe ondimi yango?—

Ntango Yesu asilisaki koloba, bato balobaki nini?— Biblia elobi ete bato bakamwaki na ndenge na ye ya koteya. Basepelaki mpenza koyoka ye. Maloba na ye esalisaki bato básala oyo ezali malamu.—Matai 7:28.

*“Oyo azali Mwana na ngai
... Bóyoka ye”*

Yango wana, ezali na ntina mingi tóyekola makambo epai ya Yesu. Oyebi ndenge nini tokoki kosala yango?— Maloba na ye ezali na mokanda moko. Oyebi mokanda yango?— Mokanda yango ezali Biblia Mosantu. Yango elingi koloba ete soki tozali kotya likebi na makambo oyo tozali kotánga na kati ya Biblia, ezali lokola nde tozali koyoka Yesu ye moko. Kutu okokuta lisolo moko kitoko na kati ya Biblia, ndenge Nzambe ye moko ayebisi biso tóyokaka Yesu. Yoká lisolo yango.

Mokolo moko, Yesu akendaki na baninga na ye misato likoló ya ngomba moko. Nkombo ya baninga na ye yango ezali Yakobo, Yoane ná Petelo. Tokolobela bato yango mingi na mbala ya nsima mpamba te bango nyonso misato bazalaki mpenza baninga ya Yesu ya motema. Kasi na mokolo yango, elongi ya Yesu ebandaki kongenga makasi mpenza. Mpe bilamba na ye ekómaki kongenga lokola pole, ndenge ozali komona awa na elilingi.

Na nsima, Yesu ná baninga na ye bayokaki mongongo moko euti na likoló. Mongongo yango elobaki boye: “Oyo azali Mwana na ngai, molingami, oyo ngai nandimi; bóyoka ye.” (Matai 17:1-5) Oyebi soki mongongo yango ezalaki ya nani?— Ezalaki mongongo ya Nzambe! Ya solo, Nzambe ye moko nde alobaki ete basengeli koyoka Mwana na ye.

Bongo biso lelo oyo? Tokondima kotosa Nzambe mpe koyoka Mwana na ye, Moteyi Monene?— Yango nde likambo oyo biso nyonso to-sengeli kosala. Oyebi lisusu ndenge tokoki kosala yango?—

Ya solo, tokoki koyoka Mwana ya Nzambe soki tozali kotánga masolo ya bomoi ya Yesu oyo ezali na Biblia. Makambo ya kitoko oyo Moteyi Monene alingi koyebisa biso ezali mpenza mingi. Okosepela mpenza koyekola makambo yango na kati ya Biblia. Okozala mpe na esengo mingi soki ozali koyebisa baninga na yo makambo kitoko oyo ozali koyekola.

Mpo na koyeba makambo mosusu ya kitoko oyo moto akoki kozwa soki azali koyoka Yesu, fungolá Biblia na yo mpe tángá Yoane 3:16; 8:28-30; mpe Misala 4:12.

MOKANDA OYO EUTI NA NZAMBE MOKO YA BOLINGO

YEBISÁ ngai naino, mokanda nini osepelaka mpenza kotánga?— Bana mosusu balingaka mikanda oyo elobelaka banyama. Bana mosusu mpe balingaka mikanda oyo ezali na bafoto mingi. Kotánga mikanda yango ekoki kosepelisa yo.

Kasi mikanda oyo eleki malamuni mpenza na mokili oyo, ezali mikanda oyo elobelaka solo ya Nzambe. Moko na mikanda yango ezali na motu-ya mingi koleka mikanda nyonso mosusu. Oyebi soki ezali mokanda nini?— Mokanda yango ezali Biblia.

Mpo na nini Biblia ezali na ntina mingi koleka?— Mpamba te euti na Nzambe. Eyebisaka biso makambo na ye mpe makambo kitoko oyo akosala mpo na biso. Emonisaka biso makambo oyo tosengeli kosala mpo na kosepelisa ye. Ezali lokola mokanda moko oyo Nzambe akomeli biso.

Nzambe akokaki kokoma Biblia nyonso kuna na likoló mpe na nsima, kopesa yango bato. Kasi asalaki bongo te. Atako makanisi oyo ezali na kati eutaki na Nzambe, asalelaki basaleli na ye awa na mabelé mpo na kokoma biteni mingi ya Biblia.

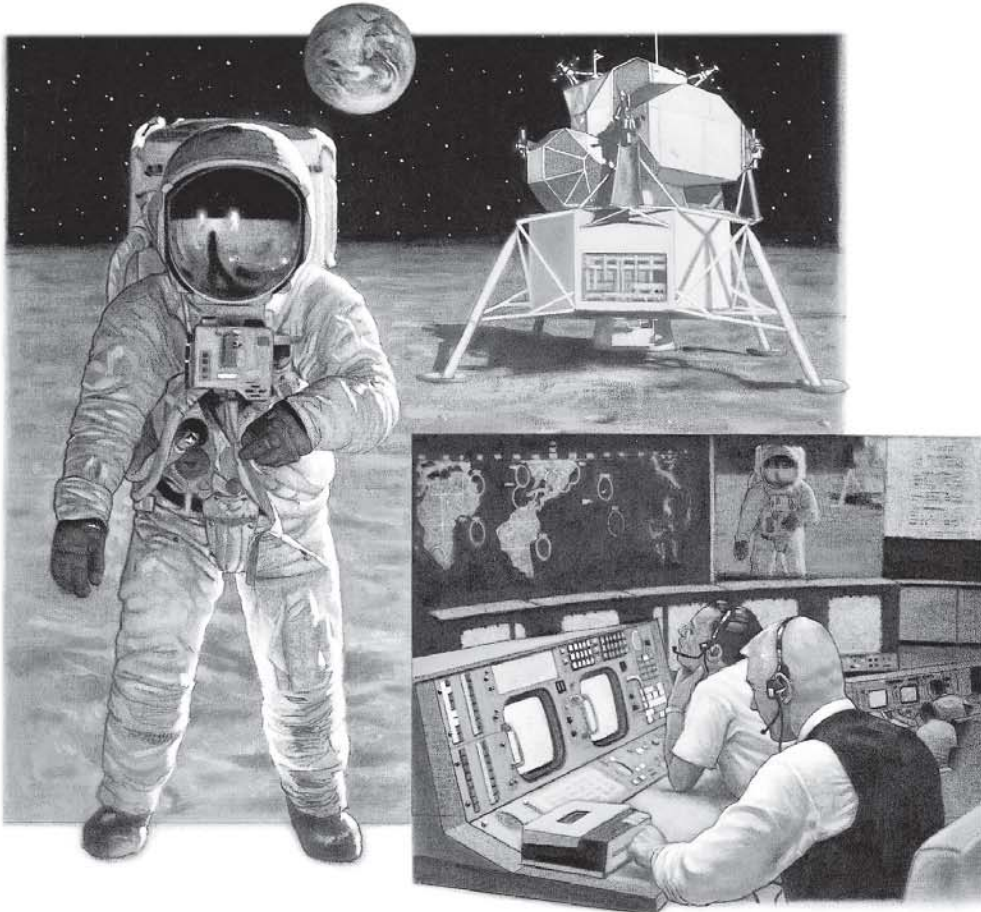
Ndenge nini Nzambe asalaki yango?— Mpo na koyeba yango, tózwa ndakisa oyo. Ntango toyokaka mongongo ya moto moko na radio, mongongo yango eutaka na moto oyo mbala mosusu azali mosika mpenza na biso. Ntango totalaka televizyo, tokoki komona bililingi ya bato oyo bazali na bamboka mosusu, mpe tokoki koyoka makambo oyo bazali koloba.

Bato bakendaka kutu na bafize tii na sanza, mpe kuna, batindaka bansango awa na mabelé. Oyebaka yango?— Soki moto akoki kosala likambo ya ndenge wana, bongo Nzambe, kuna na likoló, akoki kotindela

biso bansango te?— Ya solo, akoki kotinda! Banda kala, liboso kutu moto asala radio to televizyo, Nzambe azalaki kotinda bansango.

Moize azalaki mpenza moto oyo ayokaki Nzambe azali koloba. Moize amonaki Nzambe te, kasi ayokaki mongongo na ye. Bamilio ya bato bazalaki wana ntango likambo yango esalemaki. Mokolo yango, Nzambe asalaki ete ngomba eningana mpe abimisaki nkake na mikalikali. Bato oyo bazalaki wana bayebaki ete Nzambe azali koloba, kasi babangaki makasi. Yango wana bayebisaki Moize boye: ‘Kotika Nzambe aloba na biso te mpo tókufa te.’ Na nsima, Moize akomaki makambo nyonso oyo Nzambe alobaki. Mpe makambo oyo Moize akomaki ezali na Biblia.—Exode 20:18-21.

Ndenge nini toyebi ete Nzambe akoki koloba na biso ata azali mosika?

Moize akomaki mikanda mitano ya liboso ya Biblia. Kasi, kaka Moize te nde akomaki mikanda ya Biblia. Nzambe asalelaki bato soki 40 mpo na kokoma mikanda ya Biblia. Bato yango bazalaki na bomoi kala mpenza, mpe bambula mingi elekaki liboso básilisa kokoma Biblia. Ya solo, elekaki mbula soki 1 600 liboso básilisa kokoma yango! Likambo ya kokamwa ezali ete atako basusu kati na bato yango bakutanaki ata te, makambo oyo bakomaki ezali kaka na likanisi ndenge moko.

Bato mosusu oyo Nzambe asalelaki mpo na kokoma Biblia bazalaki bato minene. Moize azalaki liboso mokengeli ya mpate, kasi na nsima, akómaki motambwisi ya libota ya Yisalaele. Salomo azalaki mokonzi oyo azalaki na bwanya mpe na bozwi koleka bato nyonso na mokili. Kasi, bato mosusu oyo bakomaki Biblia bazalaki bato minene te. Amosa azalaki kosala na bilanga ya banzete ya figi.

Kati na bato yango oyo bakomaki Biblia, moko azalaki monganga. Oyebi nkombo na ye?— Nkombo na ye Luka. Mosusu azalaki mokongoli-mpako. Nkombo na ye Matai. Mosusu mpe azalaki moto oyo ayekolaki mibeko mpe ayebaki malamu mpenza mibeko ya Lingomba ya Bayuda. Akomaki mikanda mingi na Biblia koleka bato nyonso mosusu. Oyebi nkombo na ye?— Nkombo na ye Paulo. Petelo ná Yoane, oyo bazalaki bayekoli ya Yesu mpe baluki-mbisi, bango mpe bakomaki Biblia.

Mingi kati na bato wana oyo bakomaki Biblia bakomaki makambo oyo Nzambe akosala na mikolo ekoya. Ndenge nini bayebaki makambo yango liboso esalema?— Nzambe nde ayebisaki bango yango. Ayebisaki bango makambo oyo ekosalema.

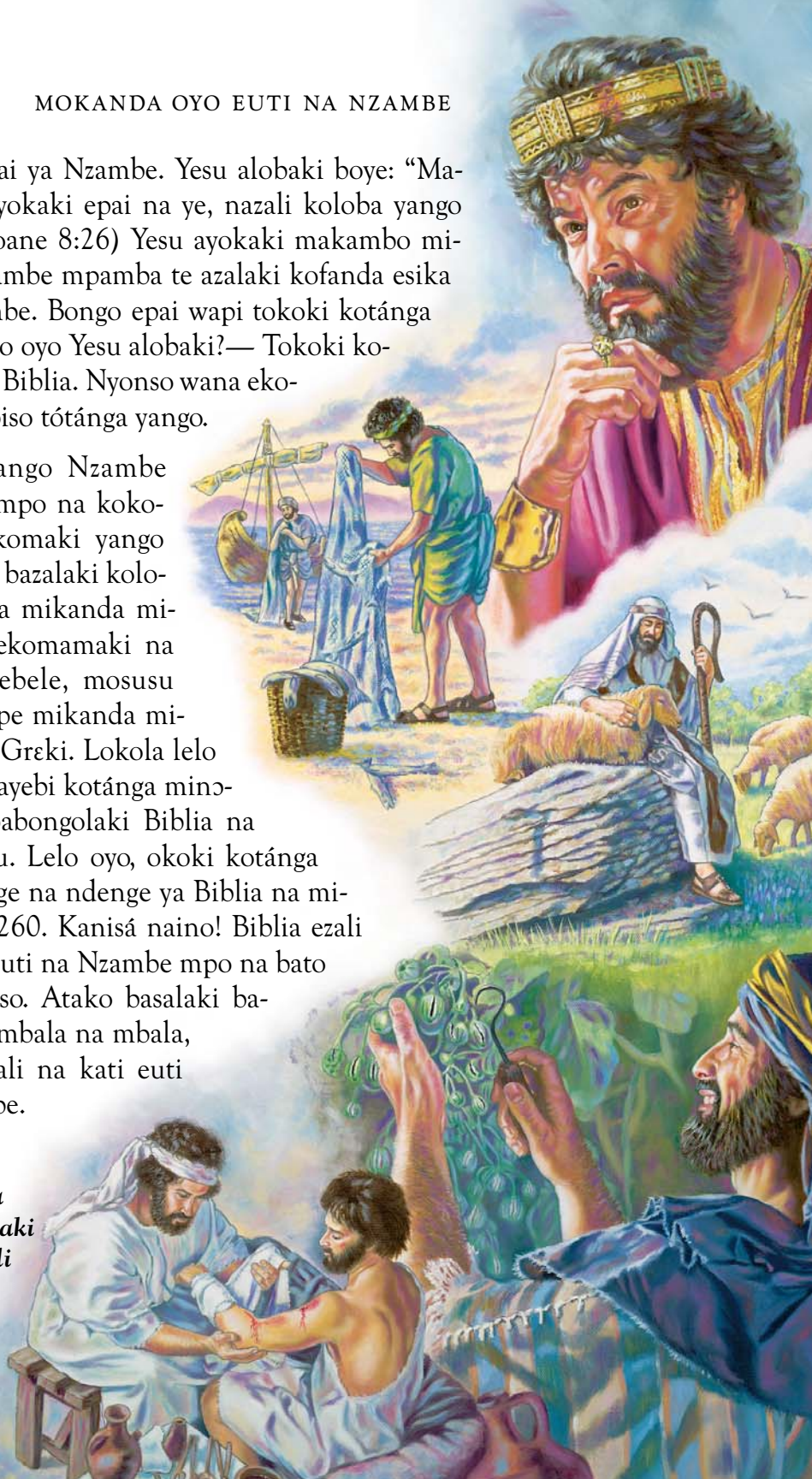
Ntango Yesu, Moteyi Monene azalaki awa na mabelé, mikanda mingi ya Biblia esilaki kokomama. Kobosana te ete Moteyi Monene azalaki na likoló. Ayebaki makambo oyo Nzambe asalaki. Azalaki kondima ete Biblia euti na Nzambe?— Éé, azalaki kondima yango.

Ntango Yesu azalaki koyebisa bato misala ya Nzambe, azalaki kotángela bango Biblia. Na bantango mosusu azalaki koyebisa bango maloba ya Biblia oyo akangaki na motó. Yesu amemelaki biso mpe makambo mingi

oyo ayebaki epai ya Nzambe. Yesu alobaki boye: “Makambo oyo nayokaki epai na ye, nazali koloba yango na mokili.” (Yoane 8:26) Yesu ayokaki makambo mingi epai ya Nzambe mpamba te azalaki kofanda esika moko na Nzambe. Bongo epai wapi tokoki kotánga makambo yango oyo Yesu alobaki?— Tokoki kotánga yango na Biblia. Nyonso wana ekomamaki mpo biso tótánga yango.

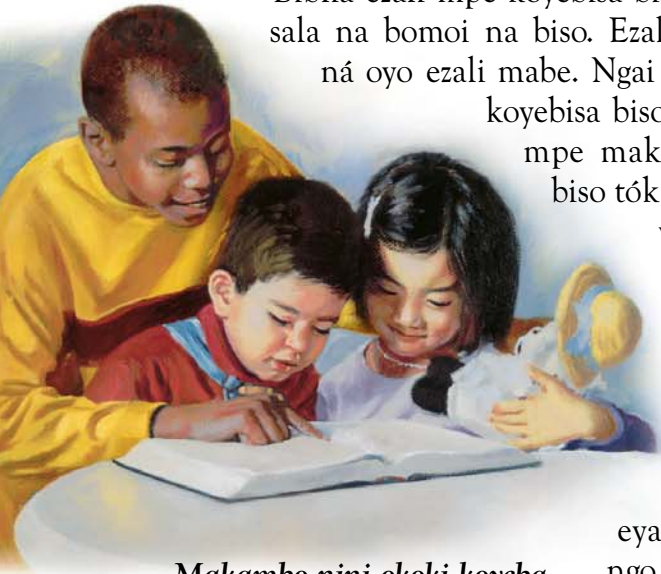
Ya solo, ntango Nzambe asalelaki bato mpo na kokoma Biblia, bakomaki yango na monoko oyo bazalaki koloba. Yango wana mikanda mingi ya Biblia ekomamaki na monoko ya Liebele, mosusu na Arameye mpe mikanda mingi mosusu na Gréki. Lokola lelo ebele ya bato bayebi kotánga minoko yango te, babongolaki Biblia na minoko mosusu. Lelo oyo, okoki kotánga mikanda ndenge na ndenge ya Biblia na minoko koleka 2 260. Kanisá naino! Biblia ezali mokanda oyo euti na Nzambe mpo na bato ya bisika nyonso. Atako basalaki bakopi na yango mbala na mbala, nsango oyo ezali na kati euti kaka na Nzambe.

Pesá nkombo ya bato oyo bakomaki Biblia oyo bazali na elilingi oyo.

Makambo oyo Biblia elobaka ezali na ntina mingi mpo na biso. Ekomamá kala mpenza. Kasi ezali kolobela makambo oyo ezali kosalema lelo oyo. Ezali mpe koyebisa biso makambo oyo Nzambe akosala mosika te. Makambo oyo ezali koloba ezali kitoko mpenza! Ezali kopesa biso elikya kitoko mpenza.

Biblia ezali mpe koyebisa biso makambo oyo Nzambe alingi tósala na bomoi na biso. Ezali komonisa biso oyo ezali malamu ná oyo ezali mabe. Ngai ná yo tosengeli koyeba yango. Ezali koyebisa biso masolo ya bato oyo basalaki mabe mpe makambo oyo ekómelaki bango, mpo biso tókima mpasi oyo bango bakutanaki na yango. Ezali mpe koyebisa biso masolo ya bato oyo basalaki malamu mpe matomba oyo bazwaki. Nyonso wana ekomamaki mpo na bolamu na biso.

Makambo nini okoki koyeba soki otángi Biblia?

Kasi mpo na kozwa mpenza litomba na Biblia, tosengeli koyeba eyano na motuna moko. Motuna yango yango oyo: Nani apesaki biso Biblia? Okoloba nini?— Ya solo, Biblia mobimba euti na Nzambe. Bongo ndenge nini tokoki komonisa ete tozali mpenza bato ya bwanya?— Soki tozali koyoka Nzambe mpe kosala makambo oyo alobi.

Yango wana, tosengeli kozwa ntango ya kotángaka Biblia elongo. Soki moto moko oyo alingaka biso mingi akomeli biso mokanda, totángaka yango mbala na mbala. Ezalaka na motuya mingi na miso na biso. Biblia mpe esengeli kozala na valere ndenge wana na miso na biso, mpamba te ezali mokanda oyo euti na Moto oyo alingaka biso mingi koleka. Ezali mokanda oyo euti na Nzambe moko ya bolingo.

Sikoyo, zwá mwa ntango ya kotángaka baverse oyo emonisi ete Biblia ezali mpenza Liloba ya Nzambe, oyo ekomami mpo na bolamu na biso: Baloma 15:4; 2 Timote 3:16, 17; mpe 2 Petelo 1:20, 21.

MOTO OYO ASALAKI BILOKO NYONSO

NAYEBI likambo moko kitoko mpenza. Olingi koyoka yango?— Talá loboko na yo. Gumbá misapi na yo. Lokotá sikoyo eloko moko. Loboko na yo ekoki kosala makambo mingi mpe esalaka yango malamum mpenza. Oyebi nani asalaki maboko na biso?—

Ye mpe Moto asalaki monoko, zolo ná miso na biso. Ezali Nzambe, Tata ya Moteyi Monene. Tosepelaka ndenge Nzambe apesá biso miso, ezali bongo te?— Na miso na biso, tokoki komona makambo mingi. Tokoki kotala bafololo. Tokoki kotala matiti ya langi ya mai ya mpundu mpe likoló oyo ezali na langi ya bule. Tokoki mpe komona ndenge bandeke bazali kolya, lokola oyo ezali awa na elilingi. Ezali mpenza kitoko ete tomonaka biloko yango, ezali bongo te?—

Kasi, nani asalaki biloko yango? Ezali moto moko nde asalaki yango? Te. Moto akoki kosala ndako. Kasi, moto akoki te kosala matiti. Moto akoki te kosala mwana ya ndeke, fololo to eloko mosusu nyonso oyo ezali na bomoi. Oyebaka likambo yango?—

Nzambe nde asalaki biloko wana nyonso. Nzambe asalaki likoló ná mabelé. Asalaki mpe bato. Akelaki mobali ná mwasi ya liboso. Yesu, Moteyi Monene, ateyaki likambo yango.—Matai 19:4-6.

*Nani asalaki
biloko nyonso
ya bomoi?*

*Lokola moto asalaka ndako, nani asalaki
bafololo, banzete, ná banyama?*

Ndenge nini Yesu ayebaki ete Nzambe asalaki mobali ná mwasi? Yesu amonaki ntango Nzambe azalaki kosala bango?— Eε, amonaki yango. Yesu azalaki esika moko na Nzambe ntango Nzambe asalaki mobali ná mwasi. Yesu azali moto ya liboso oyo Nzambe asalaki. Yesu azalaki anzelu mpe azalaki kofanda na likoló esika moko na Tata na ye.

Biblia eyebisi biso ete Nzambe alobaki boye: “Tiká tózalisa moto.” (Genese 1:26) Oyebi soki Nzambe azalaki koloba na nani?— Azalaki koloba na Mwana na ye. Azalaki koloba na moto oyo na nsima ya bambula, ayaki na mabelé mpe bakómaki kobenga ye Yesu.

Likambo yango esepelisaka biso mpenza, ezali bongo te? Kanisá naino! Ntango tozali koyoka Yesu, tozali nde kozwa mateya epai ya moto oyo azalaki elongo na Nzambe ntango Nzambe asalaki mabelé mpe biloko mosusu nyonso. Yesu ayekolaki makambo mingi ntango azalaki kosala elongo na Tata na ye na likoló. Yango wana, tokoki kokamwa te ndenge Yesu azali Moteyi Monene!

Okanisi nini, Nzambe azalaki mawamawa ntango azalaki naino ye moko, liboso asala Mwana na ye?— Te. Bongo soki azalaki mawamawa te, mpo na nini asalaki biloko mosusu ya bomoi?— Asalaki yango mpamba te azali Nzambe ya bolingo. Alingaki ete bikelamu mosusu mpe ezala na bomoi mpe esepela na yango. Tosengeli kopesa Nzambe matondi na ndenge apesaki biso bomoi.

Eloko nyonso oyo Nzambe asalá emonisaka bolingo na ye. Nzambe asalaki moi. Moi epesaka biso pole mpe molunge. Soki moi ezalaka te, mbele biloko nyonso elingaki kozala malili mpe bomoi elingaki kozala te awa na mabelé. Osepelaka te na ndenge Nzambe asalaki moi?—

Nzambe asalaki mpe ete mbula ebetaka. Ntango mosusu olingaka mbula te mpo ntango ebetaka, epekisaka yo kosakana na libándá. Kasi, mbula esalisaka bafololo ekola. Ntango tomonaka bafololo ya kitoko, topesaka nani matondi?— Nzambe. Ntango tozali kolya mbuma mpe ndunda ya kitoko, tosengeli kopesa lisusu nani matondi?— Tosengeli kopesa Nzambe matondi, mpamba te moi mpe mbula oyo ye asalaki nde ekolisaka yango.

Bongo soki moto moko atuni yo ete: ‘Nzambe asalaki mpe moto ná banyama?’ Okoloba nini?— Ezali malamu koloba boye: “Eε, Nzambe asalaki moto ná banyama.” Bongo soki moto moko azali kondima te ete Nzambe nde asalaki bato? Bongo soki moto yango alobi ete moto auti na nyama? Biblia eteyi bongo te. Biblia elobi ete Nzambe akelaki biloko nyonso ya bomoi.—Genese 1:26-31.

Kasi moto mosusu akoki koyebisa yo ete andimaka Nzambe te. Okoloba na ye nini?— Mpo na nini te kolakisa ye ndako moko? Tuná ye boye: “Nani asalaki ndako oyo?” Moto nyonso ayebi ete ezali na moto oyo asalaki ndako yango. Ndako ebimaki yango moko te!—Baebele 3:4.

Na nsima, kendá na moto yango na esika baloni bafololo mpe lakisá ye fololo

moko. Tuná ye boye: “Nani asalaki yango?” Bisó bato tosali yango te. Lokola ndako ebimaki yango moko te, fololo oyo mpe ebimaki yango moko te. Ezali na moto oyo asalaki yango. Nzambe nde asalaki yango.

Sengá moto yango atelema mwa moke mpe ayoka ndenge ndéke ezali koyemba. Na nsima, tuná ye boye: “Nani asalaki bandéke mpe alakisaki yango koyemba?” Nzambe nde asalaki yango. Nzambe nde asalaki likoló ná mabelé mpe biloko nyonso oyo ezali na bomoi na kati na yango! Ezali Ye nde apesaka bomoi.

Kasi, moto mosusu akoki koloba ete andimaka kaka makambo oyo akoki komona. Mbala mosusu akoloba boye: ‘Likambo oyo namoni te, nakondima yango te.’ Yango wana bato mosusu balobaka ete bandimaka te ete Nzambe azali mpo bamonaka ye te.

Ezali ya solo ete tokoki komona Nzambe te. Biblia elobi boye: ‘Moto moko te akoki komona Nzambe.’ Ata moto moko te awa na mabelé, ezala mobali, mwasi to mwana, akoki komona Nzambe. Yango wana moto moko te asengeli komeka kosala elilingi ya Nzambe. Kutu Nzambe apekisi biso kosala elilingi na ye. Yango wana, Nzambe akosepela na biso te soki tozali na biloko ya ndenge wana na ndako na biso.—Exode 20:4, 5; 33:20; Yoane 1:18.

Kasi soki okoki komona Nzambe te, ndenge nini oyebi ete Nzambe azali mpenza? Kanisá naino. Omonaka mopepe?— Te. Moto moko te amonaka mopepe. Kasi okoki komona makambo oyo mopepe esalaka. Okoki komona ndenge mopepe ezali koningisa nkasa mpe bitape ya nzete. Yango wana ondimaka ete mopepe ezali.

Ndenge moko mpe, okoki komona biloko oyo Nzambe asalá. Ntango ozali komona fololo, to ndéke oyo ezali na bomoi, ozali nde komona biloko oyo Nzambe asalá. Yango wana ondimaka ete Nzambe azali mpenza.

Moto mosusu akoki kotuna yo boye: ‘Nani asalaki moi ná mabelé?’ Biblia elobi boye: “Nzambe azalisaki likoló mpe mokili.” (Genese 1:1)

Ya solo, Nzambe nde asalaki biloko wana nyonso ya kokamwa! Ndenge nini omonaka yango?—

Kozala na bomoi ezali likambo moko malamuni mpenza, ezali bongo te? Tokoki koyoka nzembo kitoko ya bandeké. Tokoki komona bafololo mpe biloko mosusu oyo Nzambe asalá. Tokoki mpe kolya biloko oyo Nzambe apesi biso.

Esengeli tópesaka Nzambe matóndi mpo na biloko wana nyonso. Kutu esengeli libosoliboso tópesaka ye matóndi mpo apesaki biso bomoi. Mpo na komonisa mpenza ete tozali kopesa Nzambe matóndi, tosengeli kosala likambo moko. Likambo yango nini?— Tosengeli koyoka Nzambe mpe kosala oyo azali koyebisa biso na kati ya Biblia. Na ndenge wana nde tokomonisa ete tolingi Ye oyo asalaki biloko nyonso.

Esengeli tópesaka Nzambe matóndi mpo na nyonso oyo asalá. Ndenge nini? Tángá makambo oyo ekomami na Nzembo 139:14; Yoane 4:23, 24; 1 Yoane 5:21; mpe Emoniseli 4:11.

*Ndenge nini oyebaka
ete mopepe ezali?*

NZAMBE AZALI NA NKOMBO

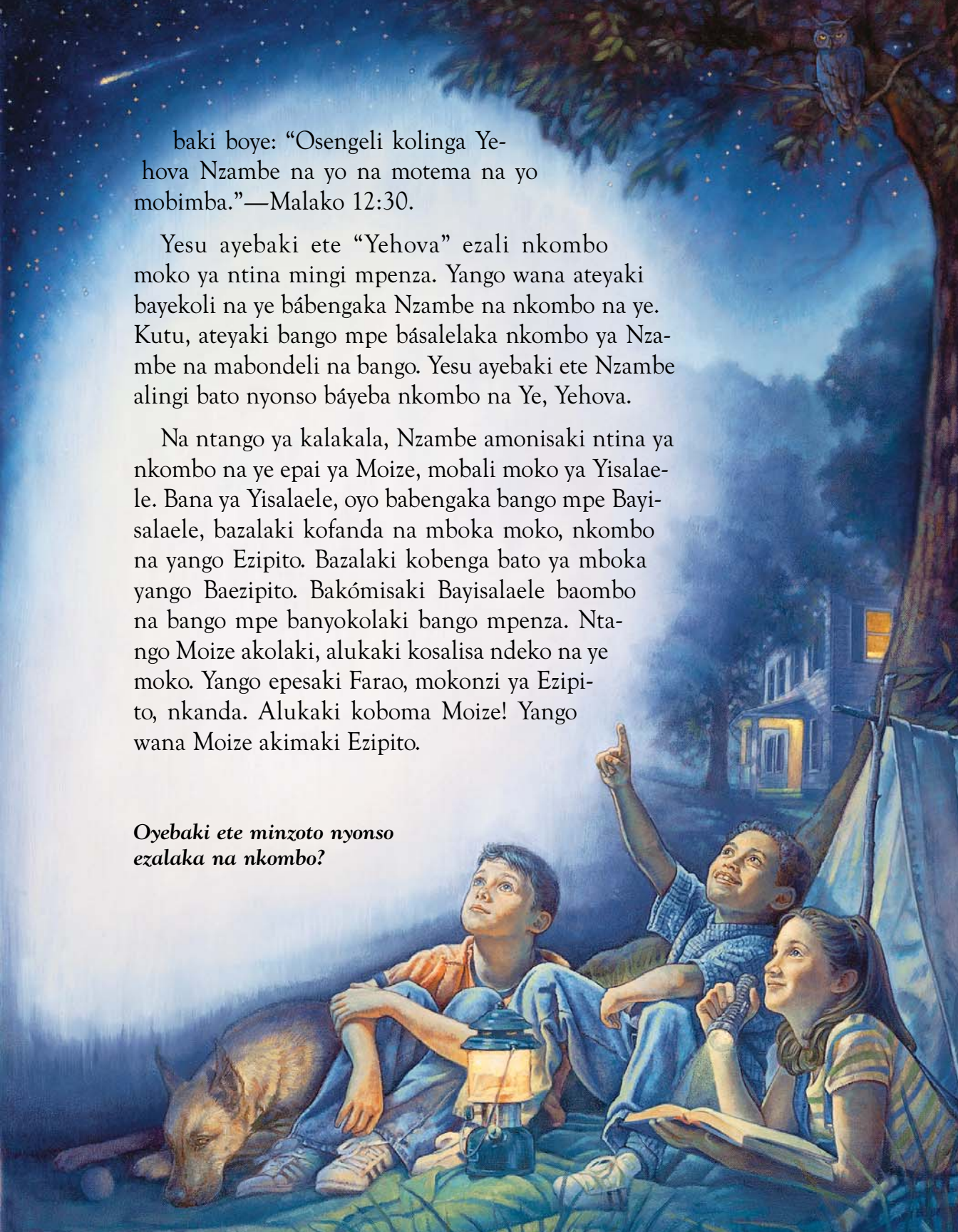
NTANGO okutani na moto moko mpo na mbala ya liboso, elo-ko nini mpenza okotuna ye liboso?— Okotuna ye nkombo na ye. Bisó nyonso tozalaka na nkombo. Nzambe apesaki mobali ya liboso nkombo. Apesaki ye nkombo Adama. Apesaki mwasi ya Adama nkombo Eva.

Nzokande, kaka bato te nde bazalaka na nkombo. Kanisá biloko mosusu oyo ezali mpe na nkombo. Soki bakabeli yo mwanapopi to mwana ya mbwa to ya nyau, okopesa yango nkombo, ezali bongo te?— Ya solo, kozala na nkombo ezali na ntina mingi.

Na butu, talá ebele ya minzoto na likoló. Okanisi ete ezali na nkombo?— Εε, Nzambe apesaki monzoto mokomoko na likoló nkombo. Biblia eyebisi biso boye: ‘Ye atángaka motuya ya minzoto, abengaka yango nyonso na nkombo na yango.’—Nzembo 147:4.

Okanisi boni, nani aleki bato nyonso na molóngó mobimba?— Ya solo, Nzambe nde aleki. Okanisi ete azali na nkombo?— Yesu alobaki ete Nzambe azali na nkombo. Mokolo moko, ntango azalaki kobondela, Yesu alobaki na Nzambe boye: ‘Nayebisi bayekoli na ngai nkombo na yo.’ (Yoane 17:26) Oyebaka nkombo ya Nzambe?— Nzambe ye moko ayebisi biso yango. Alobi boye: “Ngai nazali [Yehova], yango nkombo na ngai.” Na yango, nkombo ya Nzambe ezali YEHOVA. —Yisaya 42:8.

Omiyokaka ndenge nini soki bato mosusu bayebi nkombo na yo mpe bazali kobenga yo na nkombo na yo?— Osepelaka, ezali bongo te?— Yehova mpe alingi ete bato báyebe nkombo na ye. Yango wana, tosengeli kobenga ye na nkombo Yehova ntango tozali kolobela makambo ya Nzambe. Moteyi Monene abengaki Nzambe na nkombo na ye, Yehova, ntango azalaki kosolola na bato. Mokolo moko, Yesu alo-

baki boye: “Osengeli kolinga Yehova Nzambe na yo na motema na yo mobimba.”—Malako 12:30.

Yesu ayebaki ete “Yehova” ezali nkombo moko ya ntina mingi mpenza. Yango wana ateyaki bayekoli na ye bábengaka Nzambe na nkombo na ye. Kutu, ateyaki bango mpe básalelaka nkombo ya Nzambe na mabondeli na bango. Yesu ayebaki ete Nzambe alingi bato nyonso báyeba nkombo na Ye, Yehova.

Na ntango ya kalakala, Nzambe amonisaki ntina ya nkombo na ye epai ya Moize, mobali moko ya Yisalaele. Bana ya Yisalaele, oyo babengaka bango mpe Bayisalaele, bazalaki kofanda na mboka moko, nkombo na yango Ezipito. Bazalaki kobenga bato ya mboka yango Baezipito. Bakómisaki Bayisalaele baombo na bango mpe banyokolaki bango mpenza. Ntango Moize akolaki, alukaki kosalisa ndeko na ye moko. Yango epesaki Farao, mokonzi ya Ezipito, nkanda. Alukaki koboma Moize! Yango wana Moize akimaki Ezipito.

Oyebaki ete minzoto nyonso ezalaka na nkombo?

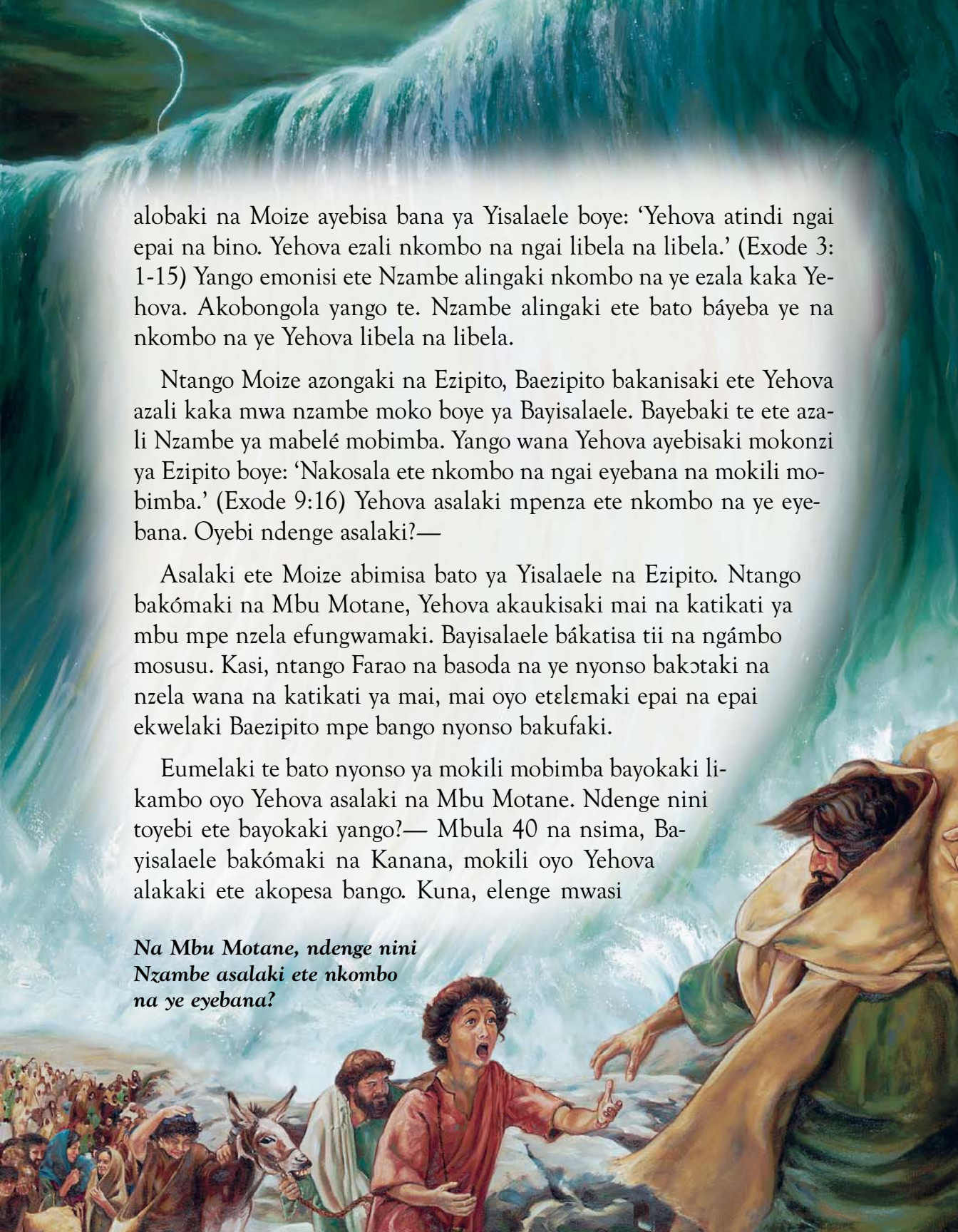
Moize akendaki kofanda na mboka mosusu. Nkombo na yango Mi-dyani. Kuna, Moize abalaki mpe abotaki bana. Akómaki kokengela bampate, azalaki kobatela yango. Mokolo moko, Moize azalaki kokengela bampate penepene ya ngomba moko mpe amonaki likambo moko ya kokamwa. Mwa nzete moko ya nzubenzube ezali kopela kasi, nzete yango ezalaki kozika te! Moize apusanaki penepene lisusu mpo atala yango malamumu.

Oyebi nini ekómelaki ye?— Moize ayokaki moto moko azali koloba na katikati ya mwa nzete yango oyo ezalaki kopela. Moto yango abengaki ete: ‘Moize! Moize!’ Nani azalaki koloba?— Ezalaki Nzambe! Nzambe alingaki kopesa Moize mosala moko monene. Nzambe alobaki boye: ‘Yaká, nakotinda yo epai ya Farao ete obimisa bato na ngai, bana ya Yisalaele, na Ezipito.’ Nzambe alakaki ete akosalisa Moize mpo asala mosala oyo apesi ye.

Kasi, Moize alobaki na Nzambe boye: ‘Soki ngai nakokóma epai ya bato ya Yisalaele, na Ezipito mpe nakoloba ete Nzambe atindi ngai. Soki batuni ngai ete: “Nkombo na ye nani?” Nakoloba nini?’ Nzambe

Likambo nini ya ntina Moize ayokaki pene na mwa nzete oyo ezalaki kopela?

alobaki na Moize ayebisa bana ya Yisalaele boye: ‘Yehova atindi ngai epai na bino. Yehova ezali nkombo na ngai libela na libela.’ (Exode 3: 1-15) Yango emonisi ete Nzambe alingaki nkombo na ye ezala kaka Yehova. Akobongola yango te. Nzambe alingaki ete bato báyebe ya na nkombo na ye Yehova libela na libela.

Ntango Moize azongaki na Ezipito, Baezipito bakanisaki ete Yehova azali kaka mwa nzambe moko boye ya Bayisalaele. Bayebaki te ete azali Nzambe ya mabelé mobimba. Yango wana Yehova ayebisaki mokonzi ya Ezipito boye: ‘Nakosala ete nkombo na ngai eyebana na mokili mobimba.’ (Exode 9:16) Yehova asalaki mpenza ete nkombo na ye eyebana. Oyebi ndenge asalaki?—

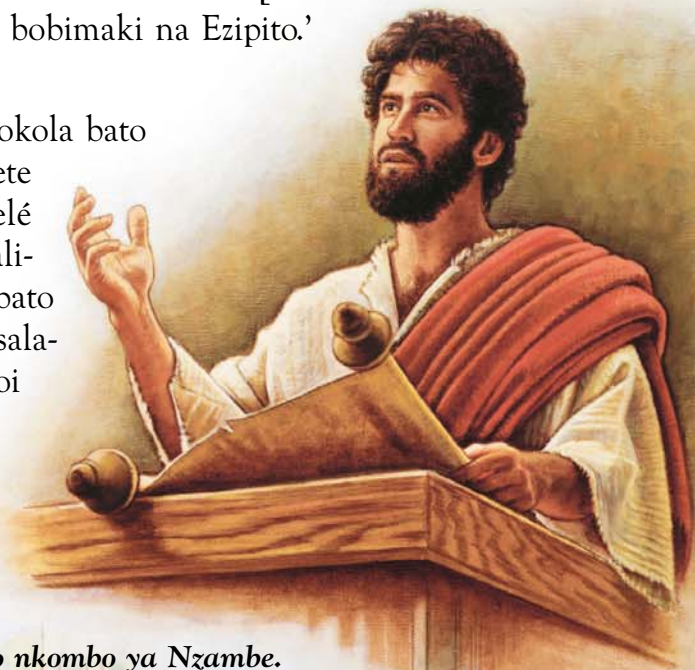
Asalaki ete Moize abimisa bato ya Yisalaele na Ezipito. Ntango bakómaki na Mbu Motane, Yehova akaukisaki mai na katikati ya mbu mpe nzela efungwamaki. Bayisalaele bákatisa tii na ngámbo mosusu. Kasi, ntango Farao na basoda na ye nyonso bakotaki na nzela wana na katikati ya mai, mai oyo etelemaki epai na epai ekwelaki Baezipito mpe bango nyonso bakufaki.

Eumelaki te bato nyonso ya mokili mobimba bayokaki likambo oyo Yehova asalaki na Mbu Motane. Ndenge nini toyebi ete bayokaki yango?— Mbula 40 na nsima, Bayisalaele bakómaki na Kanana, mokili oyo Yehova alakaki ete akopesa bango. Kuna, elenge mwasi

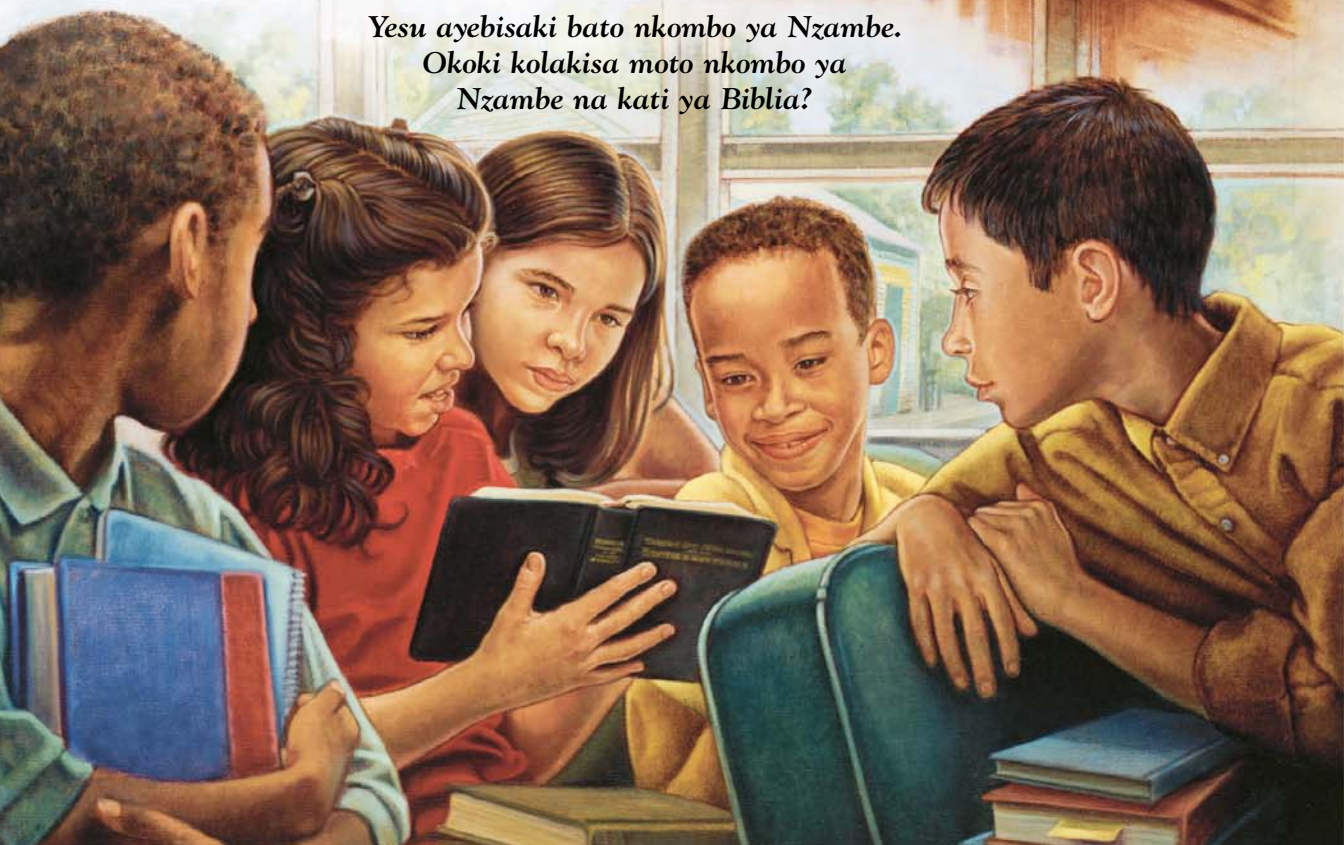
***Na Mbu Motane, ndenge nini
Nzambe asalaki ete nkombo
na ye eyebana?***

moko na nkombo Rahaba alobaki na mibali mibale ya Yisalaele boye: ‘Biso toyokaki ndenge Yehova akaukisaki mai na [Mbu Motane] liboso na bino ntango bobimaki na Ezipito.’
—Yosua 2:10.

Lelo oyo bato mingi bazali lokola bato wana ya Ezipito. Bandimaka te ete Yehova azali Nzambe ya mabelé mobimba. Yango wana Yehova alingni ete bato na ye báyebisaka bato mosusu makambo na ye. Yesu asalaki yango. Pene na nsuka ya bomoi na ye awa na mabelé, abonde-laki Yehova boye: “Nayebisi bango nkombo na yo.”
—Yoane 17:26.

*Yesu ayebisaki bato nkombo ya Nzambe.
Okoki kolakisa moto nkombo ya
Nzambe na kati ya Biblia?*

Olingi kozala lokola Yesu? Na yango, yebisá bato ete nkombo ya Nzambe ezali Yehova. Mbala mosusu okomona ete bato mingi bayebaka yango te. Na bongo, okoki mbala mosusu kolakisa bango verse ya Nzembo 83:18 (NW) na kati ya Biblia. Fungolá Biblia sikoyo na verse yango mpe tótánga yango elongo. Elobi boye: “Mpo báyebe ete yo, oyo ozali na nkombo Yehova, ozali, yo moko, Oyo-Aleki-Likoló na mabelé mobimba.”

Yango eteyi biso nini?— Eteyi biso ete nkombo Yehova ezali na ntina mingi koleka bankombo nyonso. Ezali nkombo ya Nzambe Mozwiya-Nguya-Nyonso, Tata ya Yesu mpe Ye nde asalaki biloko nyonso. Kobosana mpe te ete Yesu alobaki ete tosengeli kolinga Yehova Nzambe na motema na biso mobimba. Olingaka Yehova?—

Ndenge nini tokoki komonisa ete tolingaka Yehova?— Ndenge mosusu ya komonisa ete tolingaka Yehova ezali koyekola koyeba ye mpo azala Moninga na biso. Lolenge mosusu mpe ezali ya koyebisa bato nkombo na ye. Tokoki kolakisa bango mbala moko na Biblia ete nkombo na ye ezali Yehova. Tokoki mpe koyebisa bango biloko ya kokamwa oyo Yehova asalaki mpe makambo malamumu oyo asalá. Yango epesaka Yehova esengo mingi mpamba te alingi ete bato báyebe ye. Bisu mpe tokoki kosangana na mosala yango, ezali bongo te?—

Moto nyonso te akolinga koyoka biso ntango tozali koloba mpo na Yehova. Bato mingi baboyaki kutu koyoka Yesu, Moteyi Monene, ntango azalaki koloba mpo na Ye. Kasi, Yesu alobaki kaka makambo ya Yehova.

Yango wana, biso mpe tózala lokola Yesu. Tótika te koloba mpo na Yehova. Soki tosali bongo, Yehova akosepela na biso mpamba te tolingi nkombo na ye.

Sikoyo tótánga mwa baverse mosusu na Biblia oyo emonisi ntina ya nkombo ya Nzambe: Yisaya 12:4, 5; Matai 6:9; Yoane 17:6; mpe Baloma 10:13.

“OYO AZALI MWANA NA NGAI”

NTANGO bana basalaka makambo ya malamumu, baboti na bango basepelaka. Ntango mwana mwasi to mwana mobali asali likambo moko ya malamumu, tata na ye akozala na esengo ya koyebisa bato ete: “Oyo azali mwana na ngai.”

Ntango nyonso, Yesu asalaka makambo oyo esepelisaka Tata na ye. Yango wana Tata na ye asepelaka na ye. Oyebe lisusu likambo oyo Tata ya Yesu asalaki mokolo moko, ntango Yesu azalaki elongo na bayekoli na ye misato?— Ee, mongongo ebimaki na likoló, Nzambe alobaki na bango boye: “Oyo azali Mwana na ngai, molingami, oyo ngai nandimi.” —Matai 17:5.

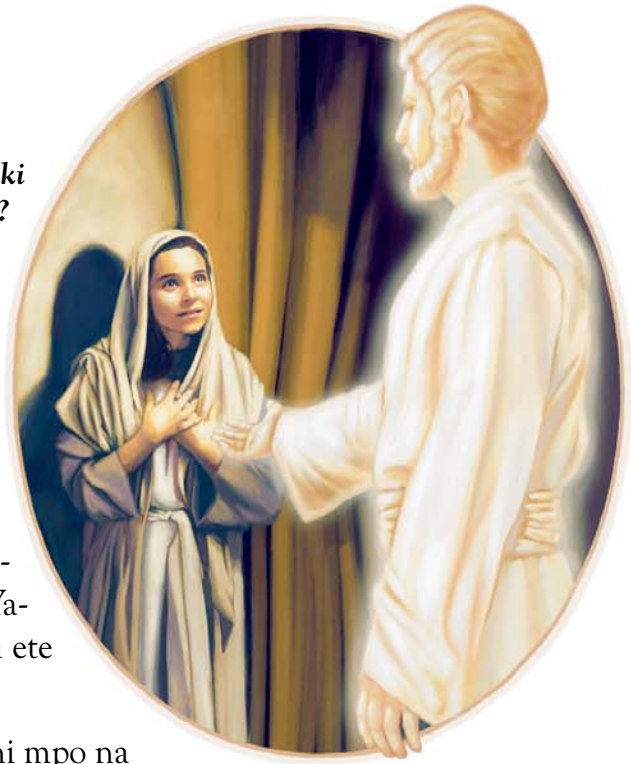
Ntango nyonso, Yesu asepelaka kosala makambo oyo esepelisaka Tata na ye. Oyebe mpo na nini? Mpamba te alingaka Tata na ye mingi. Soki moto azali kosala makambo kaka mpo basengi ye asala, akomona yango mpasi. Kasi, soki ye moko andimi kosala yango, akomona yango mpasi te. Oyebe soki kondima kosala likambo elimboli nini?— Elimboli kolinga kosala likambo yango.

Ata liboso aya awa na mabelé, Yesu azalaki kondima kosala makambo nyonso oyo Tata na ye azalaki kosenga ye. Asalaki bongo mpamba te alingaki Tata na ye, Yehova Nzambe. Yesu azalaki na esika moko ya lokumu na likoló, esika moko na Tata na ye. Kasi, Nzambe abongisela-ki Yesu mosala moko monene. Mpo na kosala mosala yango, Yesu asengelaki kolongwa na likoló. Asengelaki kobotama lokola mwana awa na mabelé. Yesu andimaki mosala yango, mpamba te Yehova alingaki ye asala yango.

Mpo na kobotama lokola mwana awa na mabelé, esengelaki ete Yesu azala na mama. Oyebe soki mama yango azalaki nani?— Nkombo na ye ezalaki Malia. Yehova atindaki anzelu Gabriele auta na li-

*Anzeli Gabriele ayebisaki
Malia nini?*

koló mpe aya kosolola na Malia. Gabriele ayebisaki ye ete akobota mwana mobali. Nkombo ya mwana yango ekozala Yesu. Bongo tata ya mwana yango ekozala nani?— Anzeli alobaki ete Tata ya mwana yango ezali Yehova Nzambe. Yango wana basengelaki kobenga Yesu ete Mwana ya Nzambe.

Okanisi nini, Malia akanisaki nini mpo na yango?— Alobaki nde ete: “Naboyi kozala mama ya Yesu?” Te, Malia andimaki kosala mokano ya Nzambe. Kasi ndenge nini Mwana ya Nzambe oyo azalaki na likoló akokaki kobotama loko-la mwana awa na mabelé? Ndenge nini kobotama ya Yesu ekeseni na kobotama ya bana mosusu? Oyebi yango?—

Ntango Nzambe asalaki baboti na biso ya liboso, Adama ná Eva, asalaki bango na likambo moko ya malamumpenza: básangisaka nzoto. Nsima ya kosangisa nzoto, mwana abandaka kokola na kati ya libumu ya mama na ye. Bato bakoloba ete wana ezali likamwisi mpenza! Na ntembe te yo mpe ondimi yango.

Kutu, Nzambe asalaki likamwisi mosusu ya monene koleka oyo wana. Azwaki bomoi ya Mwana na ye kuna na likoló mpe atyaki yango na kati ya libumu ya Malia. Nzambe asalaki naino likambo ya ndenge wana liboso te mpe asalá yango lisusu te tii na moi ya lelo. Yango esalaki ete Yesu abanda kokola na kati ya libumu ya Malia, ndenge bana mosusu bakolaka na kati ya libumu ya bamama na bango. Na nsima, Malia abalaki Yozefe.

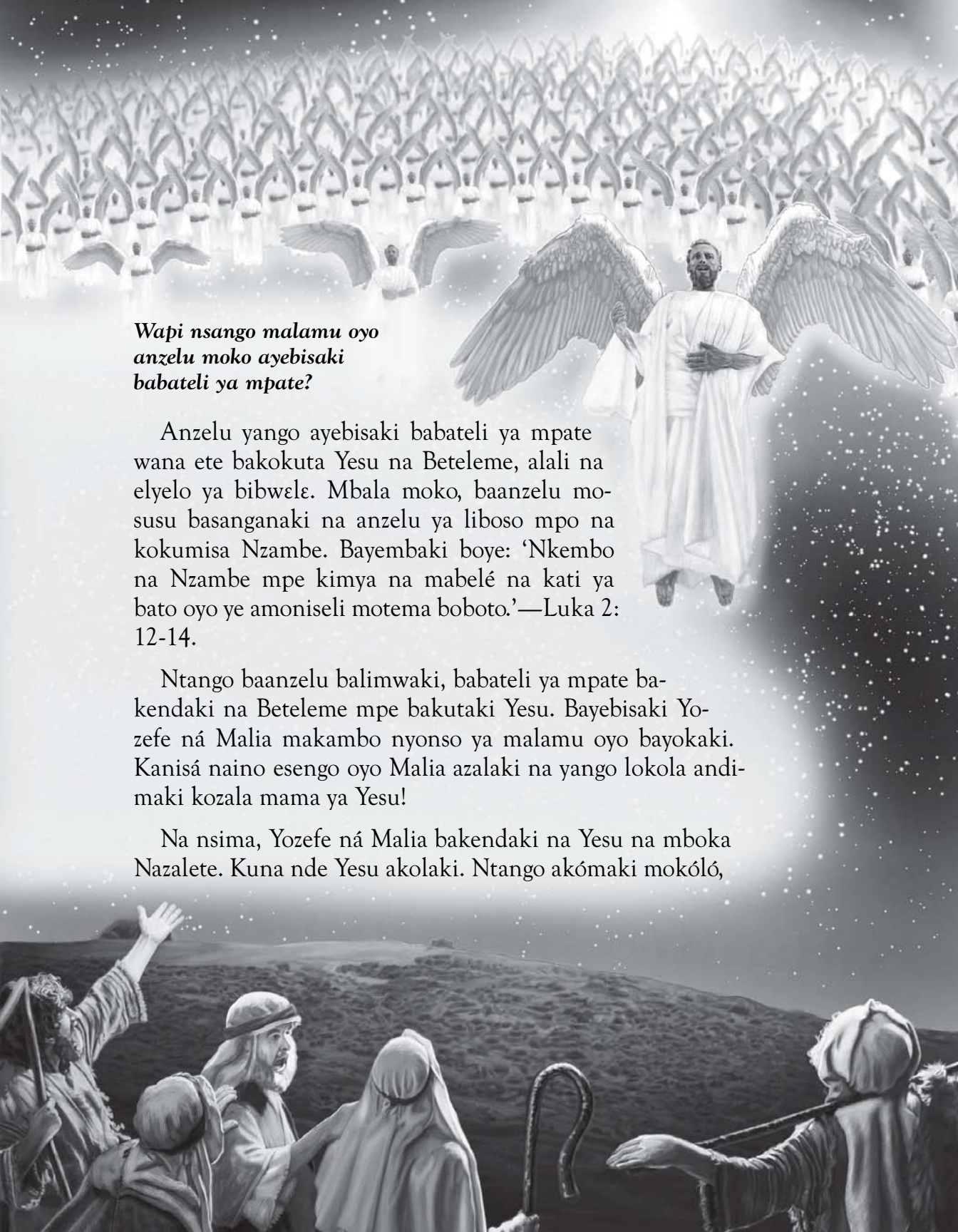
Ntango ngonga ya kobotama ya Yesu ekokaki, Malia ná Yozefe bazalaki na mobembo na mboka Beteleme. Kasi, bato batondaki na mboka yango. Kutu, Malia ná Yozefe bazwaki esika ya kofanda te, yango wana, bakendaki kofanda esika banyama balalaka. Kuna nde Malia abotaki

Mpo na nini batyaki Yesu na elyelo ya bibwele?

Yesu mpe atyaki ye na elyelo ya bibwele, ndenge ozali komona awa na elilingi. Elyelo ya bibwele ezali esika batyaka biloko mpo bangombe mpe banyama mosusu bálya.

Makambo ya kokamwa esalemaki na butu oyo Yesu abotamaki. Penepene na Beteleme, anzelu moko abimelaki bato oyo bazalaki kokengela bampate. Ayebisaki bango ete Yesu azali moto monene. Anzelu yango alobaki boye: ‘Talá! Nazali koyebisa bino nsango malamumu oyo ekosepelisa bato. Lelo, moto moko abotami, oyo akobikisa bato.’ —Luka 2:10, 11.

***Wapi nsango malamumu oyo
anzelu moko ayebisaki
babateli ya mpate?***

Anzeli yango ayebisaki babateli ya mpate wana ete bakokuta Yesu na Beteleme, alali na elyelo ya bibwele. Mbala moko, baanzelu mosusu basanganaki na anzeli ya liboso mpo na kokumisa Nzambe. Bayembaki boye: ‘Nkembo na Nzambe mpe kimya na mabelé na kati ya bato oyo ye amoniseli motema boboto.’—Luka 2: 12-14.

Ntango baanzelu balimwaki, babateli ya mpate bakendaki na Beteleme mpe bakutaki Yesu. Bayebisaki Yozefe ná Malia makambo nyonso ya malamumu oyo bayokaki. Kanisá naino esengo oyo Malia azalaki na yango lokola andimaki kozala mama ya Yesu!

Na nsima, Yozefe ná Malia bakendaki na Yesu na mboka Nazalet. Kuna nde Yesu akolaki. Ntango akómaki mokóló,

abandaki mosala monene ya koteya bato. Yango mpe ezalaki mosala oyo Yehova Nzambe alingaki ete Mwana na ye asala awa na mabelé. Yesu andimaki kosala mosala yango mpamba te alingaki Tata na ye ya likoló mingi.

Liboso Yesu abanda mosala na ye ya Moteyi Monene, Yoane Mobatizi abatisaki ye na Ebale ya Yolodani. Likambo moko ya kokamwa esalemaki! Ntango Yesu azalaki kobima na mai, Yehova alobaki kuna na likoló ete: “Oyo azali Mwana na ngai, molingami, oyo nandimi.” (Matai 3:17) Osepelaka te ntango baboti na yo bayebisaka yo ete balingaka yo?— Na ntembe te, Yesu mpe asepelaki.

Yesu azalaki ntango nyonso kosala makambo oyo ezali sembo. Amipesaki te lokumu ya moto mosusu. Ayebisaki bato te ete azali Nzambe. Anzeli Gabriele ayebisaki Malia ete Yesu akobengama Mwana ya Nzambe. Yesu ye moko alobaki ete azali Mwana ya Nzambe. Alobaki te ete ayebi makambo mingi koleka Tata na ye. Alobaki nde boye: “Tata aleki ngai.”—Yoane 14:28.

Ata na likoló, ntango Tata na ye azalaki kopesa ye mosala asala, Yesu azalaki kosala yango. Azalaki te kondima ete akosala yango mpe na nsima asala eloko mosusu. Alingaki Tata na ye. Yango wana ayokaki makambo oyo Tata na ye ayebisaki ye. Na nsima, ntango Yesu ayaki awa na mabelé, asalaki makambo oyo Tata na ye ya likoló atindaki ye asala. Alekisaki ntango na ye na makambo mosusu te. Yango wana, Yehova asepelaka na Mwana na ye!

Biso mpe tolingi kosepelisa Yehova, ezali bongo te?— Na bongo, to-sengeli komonisa ete tozali mpenza koyoka Nzambe ndenge Yesu azalaki koyoka ye. Nzambe asalelaka Biblia mpo na koloba na biso. Ekozala malamu te soki tolobi ete toyokaka Nzambe, nzokande tondimaka mpe tosalaka makambo oyo eyokani na Biblia te, ezali bongo te?— Kobosana te, tokozala na esengo ete tozali kosepelisa Yehova kaka soki tolingi ye mpenza.

Sikoyo tángá baverse mosusu ya Biblia oyo elobeli makambo ya Yesu oyo to-sengeli koyeba mpe kondima: Matai 7:21-23; Yoane 4:25, 26; mpe 1 Timote 2:5, 6.

MOTeyi Monene Asalelaki Bato

OSEPELAKA soki moto asaleli yo likambo moko ya malamumu?—Bato mosusu mpe basepelaka ntango basaleli bango likambo moko ya malamumu. Bisu nyonso tosepelaka. Moteyi Monene ayebaki likambo yango mpe azalaki ntango nyonso kosalela bato. Alobaki boye: ‘Nayaki, mpo básalela ngai te, kasi mpo nasalela bato.’—Matai 20:28.

Na yango, tosengeli kosala nini soki tolingi kozala lokola Moteyi Monene?—

Tosengeli kosalela bato. Tosengeli kosalela bango malamumu. Ya solo, bato mingi basalaka bongo te. Kutu, bato mingi balingaka nde basusu básalelaka bango. Yango ekómelaki mpe ata bayekoli ya Yesu. Moyekoli mokomoko alingaki kozala moto monene to moto ya lokumu mingi.

Bayekoli ya Yesu bazalaki kowela nini?

Mokolo moko, Yesu azalaki na mobembo elongo na bayekoli na ye. Bakómaki na mboka Kapalanauma, pene-pene na Mbu ya Galilai mpe bakotaki bango nyonso na ndako moko. Kuna, Yesu atunaki bango motuna oyo: “Likambo nini bozalaki kolobana nzela-nzela?” Bafandaki nyée mpo nzelanzela bazalaki kolobana mpo na koyeba na kati na bango nani aleki.—Malako 9:33, 34.

Yesu ayebaki ete ezali malamu te ete moyekoli na ye moko akanisa ete ye nde aleki basusu nyonso. Yango wana, ndenge toyekolaki yango na mokapo ya liboso ya mokanda oyo, atelemisaki mwana moke moko na katikati na bango mpe ayebisaki bango ete basengeli kozala na komikitisa lokola mwana yango. Kasi bayokaki kaka te. Yango wana, mwa moke liboso akufa, Yesu apesaki bango liteya moko oyo babosana naki lisusu te. Asalaki nini?—

Ntango bafandaki esika moko mpo na kolya, Yesu alongwaki na mesa mpe alongolaki bilamba na ye ya likoló. Azwaki esume mpe alíngaki yango na loketo na ye. Na nsima, atyaki mai na saani moko. Bayekoli na ye bamitunaki mpenza soki alingi kosala nini. Bazalaki kaka kotala ndenge Yesu azali koleka epai ya mokomoko na bango, agumbamaki mpe asukolaki makolo na bango nyonso. Na nsima, apangusaki makolo na bango na esume. Kanisá naino! Soki ozalaki wana, olingaki komiyoka ndenge nini?—

Bayekoli na ye bamonaki ete ebongi te ete Moteyi Monene asalela bango ndenge wana. Bayokaki nsóni. Kutu, Petelo aboyaki ete Yesu asalela ye mosala ya bói ndenge wana. Kasi, Yesu alobaki ete ezali na ntina mingi asala mosala yango.

Lelo oyo tosukolaka makolo ya bato te. Kasi, ntango Yesu azalaki awa na mabelé, bazalaki kosala bongo. Oyebi ntina bazalaki kosala bongo?— Mpamba te na esika Yesu ná bayekoli na ye bazalaki kofanda, bato bazalaki kolata sandale na soseti te. Ntango bazalaki kotambola na banzela ya mabelé, putulu ezalaki kotonda na makolo na bango. Yango wana, mpo na komonisela moto oyo ayei kotala yo boboto, esengelaki kosukola makolo na ye mpo na kolongola putulu wana.

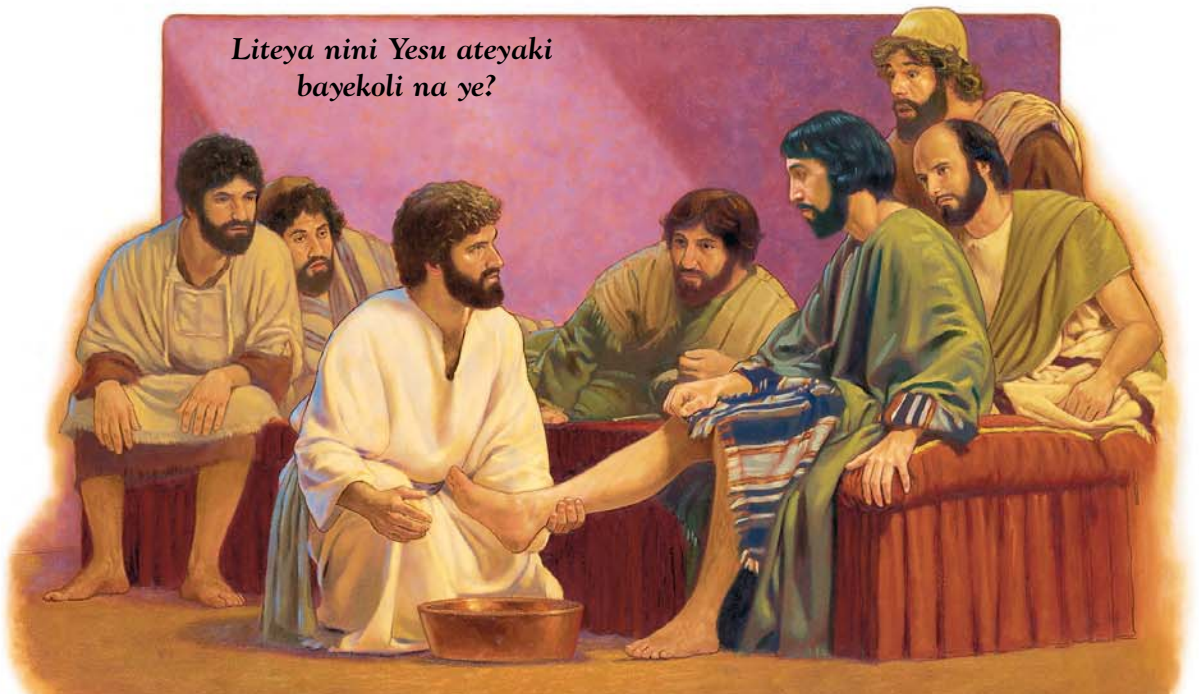
Kasi na mbala oyo, ata moyekoli moko te ya Yesu akanisaki kosukola makolo ya baninga na ye. Yango wana Yesu asalaki yango ye moko. Na ndenge yango, Yesu apesaki bayekoli na ye liteya moko ya ntina mingi. Basengelaki mpenza kozwa liteya na likambo yango. Biso mpe lelo oyo tosengeli kozwa liteya na likambo yango.

Oyebi liteya yango?— Yesu alataki lisusu bilamba na ye ya likoló mpe afandaki lisusu na esika na ye na mesa, na nsima alobaki boye: “Boyebi likambo oyo nasaleli bino? Bobengaka ngai, ‘Moteyi,’ mpe, ‘Nkolo,’ mpe ezali ya solo, mpo nazali bongo. Na yango, soki ngai, atako Nkolo mpe Moteyi, nasukoli bino makolo, bino mpe bosengeli kosukolana makolo bino na bino.”—Yoane 13:2-14.

Awa Moteyi Monene amonisaki ete alingaki bayekoli na ye básalaka mpo na bolamu ya basusu. Alingaki te ete mokomoko na bango akanisaka kaka makambo na ye moko. Alingaki te ete bákanisaka ete baleki bato nyonso mpe bázelaka ete basusu básalelaka bango mosala. Alingaki ete bándimaka kosalela bato mosusu mosala.

Ezalaki mpenza liteya moko kitoko, ezali bongo te?— Yo mpe okozala lokola Moteyi Monene mpe okosalela bato mosusu?— Biso nyonso tokoki kosalela basusu makambo mingi. Yango ekosepelisa bango. Kasi na koleka, ekosepelisa Yesu ná Tata na ye.

Ezali mpasi te mpo na kosalela bato mosusu. Soki otali malamumu, okomona makambo mingi oyo okoki kosalela bato. Kanisá naino: Eloko nini okoki kosala mpo na kosalisa mama na yo? Oyebi ete asalelaka

yo na libota mobimba makambo. Okoki kosalisa ye?— Mpo nini okotuna ye te?

Okoki mbala mosusu kotanda basaani na mesa liboso ya kolya na libota. To okoki kolongola basaani ya salite na mesa ntango bosilisi kolya.

Bana mosusu bakendaka kobwaka bosoto. Ezala mosala nini okosala, yebá ete ozali kosalela bato mosusu, se ndenge Yesu asalaki.

Ozali na baleki oyo okoki kosalela bango mosala? Kobosana te ete Yesu, Moteyi Monene asalelaki ata bayekoli na ye. Yo mpe okolanda ndakisa ya Yesu soki ozali kosalela baleki na yo mosala. Eloko nini okoki kosala mpo na bango?— Mbala mosusu okoki kosalisa bango báyeza kozongisa biloko na bango ya kosakana na esika ya-

nngo ezalaka soki basilisi kosakana. To okoki kolatisa bango bilamba. To mpe okoki kosalisa bango na kobongisa mbeto na ba-

Okoki kosala nini mpo na kosalisa bato mosusu?

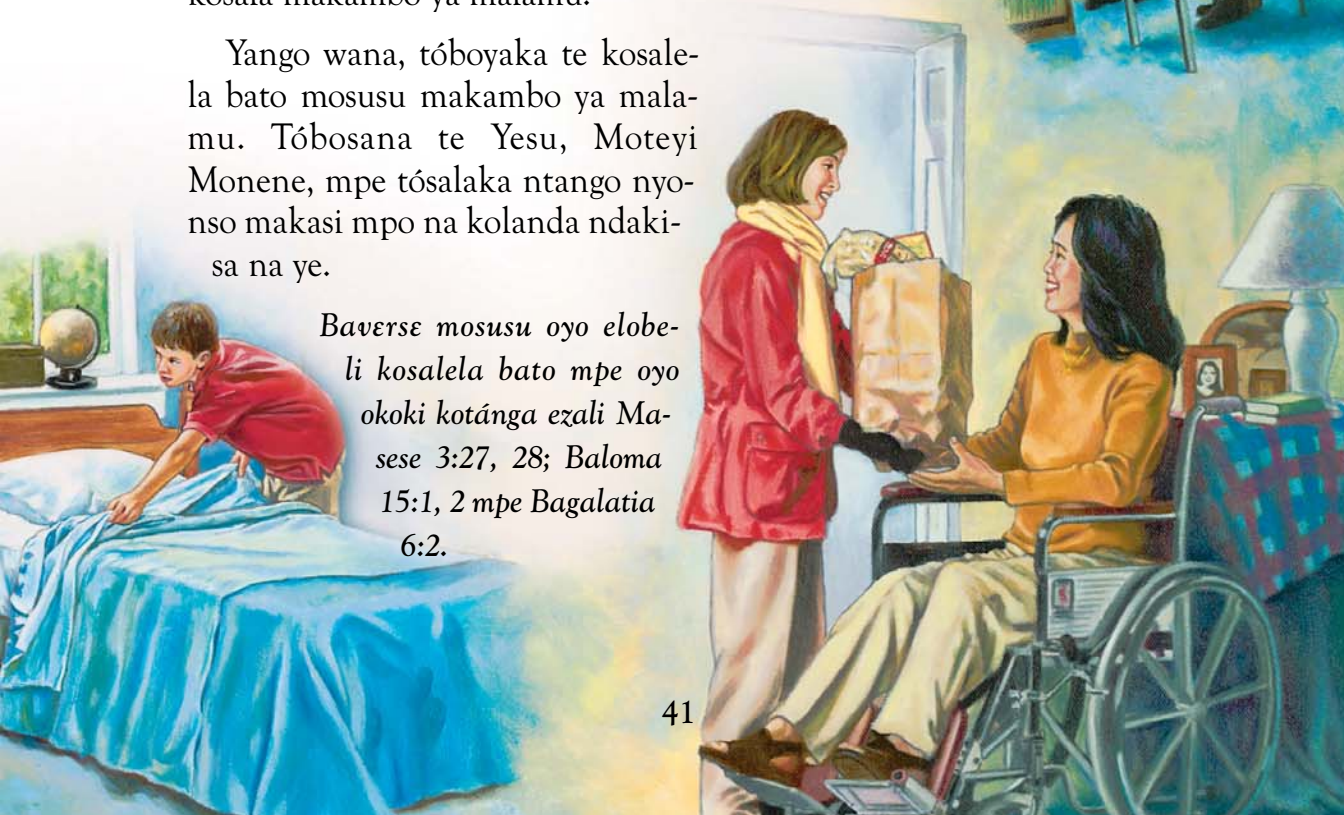
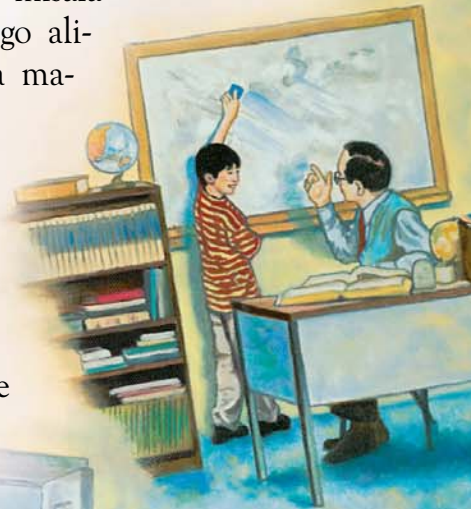
ngo. Okoki kokanisa makambo mosusu oyo okoki kosalela bango?— Bakolinga yo mingi soki osaleli bango makambo oyo, ndenge mpe bayekoli ya Yesu balingaki ye.

Na kelasi mpe okoki kosalela bato. Ekokoki kozala baninga na yo ya kelasi to molakisi na yo. Soki moto moko akweisi mikanda na ye, ekozala malamumu soki osalisi ye na kolokota yango. Okoki mpe kosenga opangwisa tablo to osalela molakisi na yo misala mosusu. Ata ntango osimbeli moto porte ntango alingiki kokota to kobima, yango mpe ezali mosala malamumu.

Mbala mosusu, tokomona ete bato bakopesa biso matondi te mpo na makambo oyo tosaleli bango. Okanisi ete yango esengeli kopekisa biso kosalaka malamumu?— Te! Bato mingi bapesaki Yesu matondi te mpo na makambo ya malamumu oyo azalaki kosala. Kasi, yango epekisaki ye te kosala makambo ya malamumu.

Yango wana, tóboyaka te kosalela bato mosusu makambo ya malamumu. Tóbosana te Yesu, Moteyi Monene, mpe tósalaka ntango nyonso makasi mpo na kolanda ndakisa na ye.

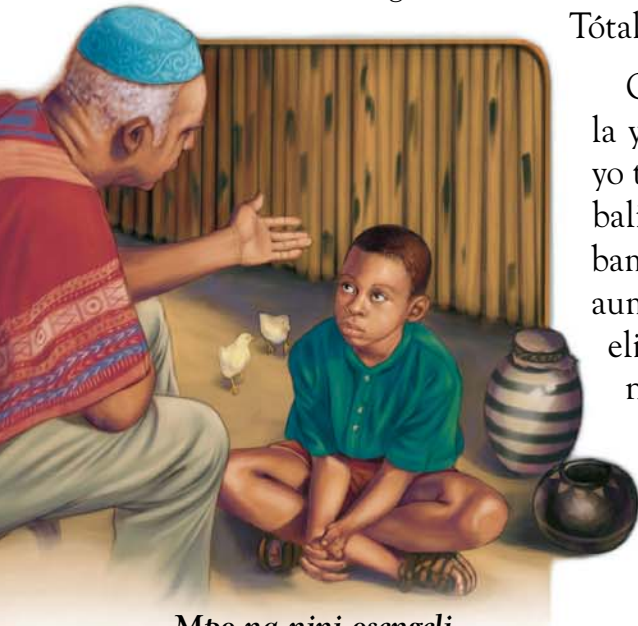
Baverse mosusu oyo elobelikosalalela bato mpe oyo okoki kotánga ezali Masese 3:27, 28; Baloma 15:1, 2 mpe Bagalatia 6:2.

BOTOSI EKOBATELA YO

OKOSEPELA soki okoki kosala makambo nyonso oyo olingi? Ekómelaka yo mpe na bantango mosusu, oboya moto mosusu ayebisa yo makambo oyo osengeli kosala? Lobá solo, yebisá ngai soki okanisi nini.—

Kasi, nini ezali mpenza malamumu mpo na yo? Ezali mpenza malamumu kosala nyonso oyo olingi? To makambo oyo osalaka ezalaka malamumu koleka ntango oyo otosaka tata na yo mpe mama na yo?— Nzambe alobi ete osengeli kotosa baboti na yo, yango ezali mpenza na ntina. Tótala soki okoyeba yango.

*Mpo na nini osengeli
koyokela mikóló?*

Ozali na mbula boni?— Oyebi mbula ya tata na yo?— Bongo ya mama na yo to ya nkoko na yo ya mwasi to ya mobali, oyebi yango?— Baumeli na bomoi bambula mingi koleka yo. Ntango moto aumeli bambula mingi na bomoi, yango elingi koloba ayebi mpe makambo mingi. Mbula na mbula, ayokaka makambo mingi, amonaka makambo mingi mpe asalaka makambo mingi. Yango wana bilenge bakoki koyeba makambo mingi epai ya mikóló.

Oyebi moto moko oyo yo oleki ye na mbula?— Oyebi makambo mingi koleka ye?— Mpo na nini yo oyebi makambo mingi koleka ye?— Mpamba te yo ozali na mbula mingi koleka ye. Ozwi ntango mingi ya koyekola makambo koleka moto oyo azali leki na yo.

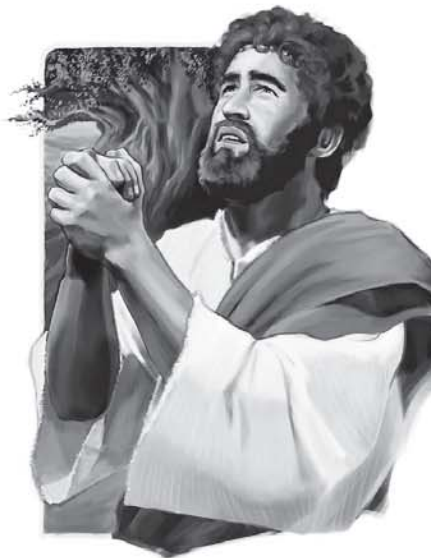
Nani aumeli bambula mingi na bomoi koleka ngai ná yo, to mpe moto nyonso mosusu?— Ezali Yehova Nzambe. Ayebi makambo mingi koleka ngai, mpe ayebi mingi koleka yo. Ntango ayebisi biso tósala eloko boye to boye, tosengeli kondima ete ezali malamú, ata soki ezali komonana mpasi mpo na kosala yango. Oyebi ete mokolo moko, ata Moteyi Monene amonaki ete ezali petee te mpo na kotosa?—

Mokolo moko, Nzambe asengaki Yesu asala likambo moko ya mpasi mpenza. Yesu abondelaki mpo na yango, ndenge ozali komona awa. Abondelaki mpe alobaki boye: “Soki olingi, longolá kopo oyo epai na ngai.” Ntango alobaki bongo, Yesu amonisaki ete kosala mokano ya Nzambe ezalaka ntango nyonso likambo ya petee te. Kasi, ndenge nini Yesu asilisaki libondeli na ye? Oyebi?—

Yesu asilisaki yango na maloba oyo: “Ezala, mokano na ngai te, kasi oyo ya yo esalema.” (Luka 22: 41, 42) Ya solo, alingaki ete mokano ya Nzambe esalema, kasi oyo ya ye moko te. Akendaki mpe asalaki oyo Nzambe alingaki, na esika asala oyo ye moko amonaki malamú.

Yango eteyi biso nini?— Eteyi biso ete ezalaka ntango nyonso malamú kosala oyo Nzambe alobi, ata soki ekoki kozala mpasi. Kasi, eteyi biso mpe likambo mosusu. Oyebi likambo yango?— Eteyi biso ete Nzambe ná Yesu bazali moto moko te, ndenge bato mosusu balobaka yango. Yehova azali mokóló koleka mpe ayebi makambo mingi koleka Yesu, Mwana na ye.

Ntango tozali kotosa Nzambe, tozali komonisa ete tolingaka ye. Biblia elobi boye: “Mpo bolingo ya Nzambe elakisi boye, ete tótosaka bakomandema na ye.” (1 Yoane 5:3) Bongo, lokola omoni yango, biso nyonso tosengeli kotosa Nzambe. Yo mpe olingi kotosa Nzambe, ezali bongo te?—

*Libondeli ya
Yesu eteyi
bisó nini?*

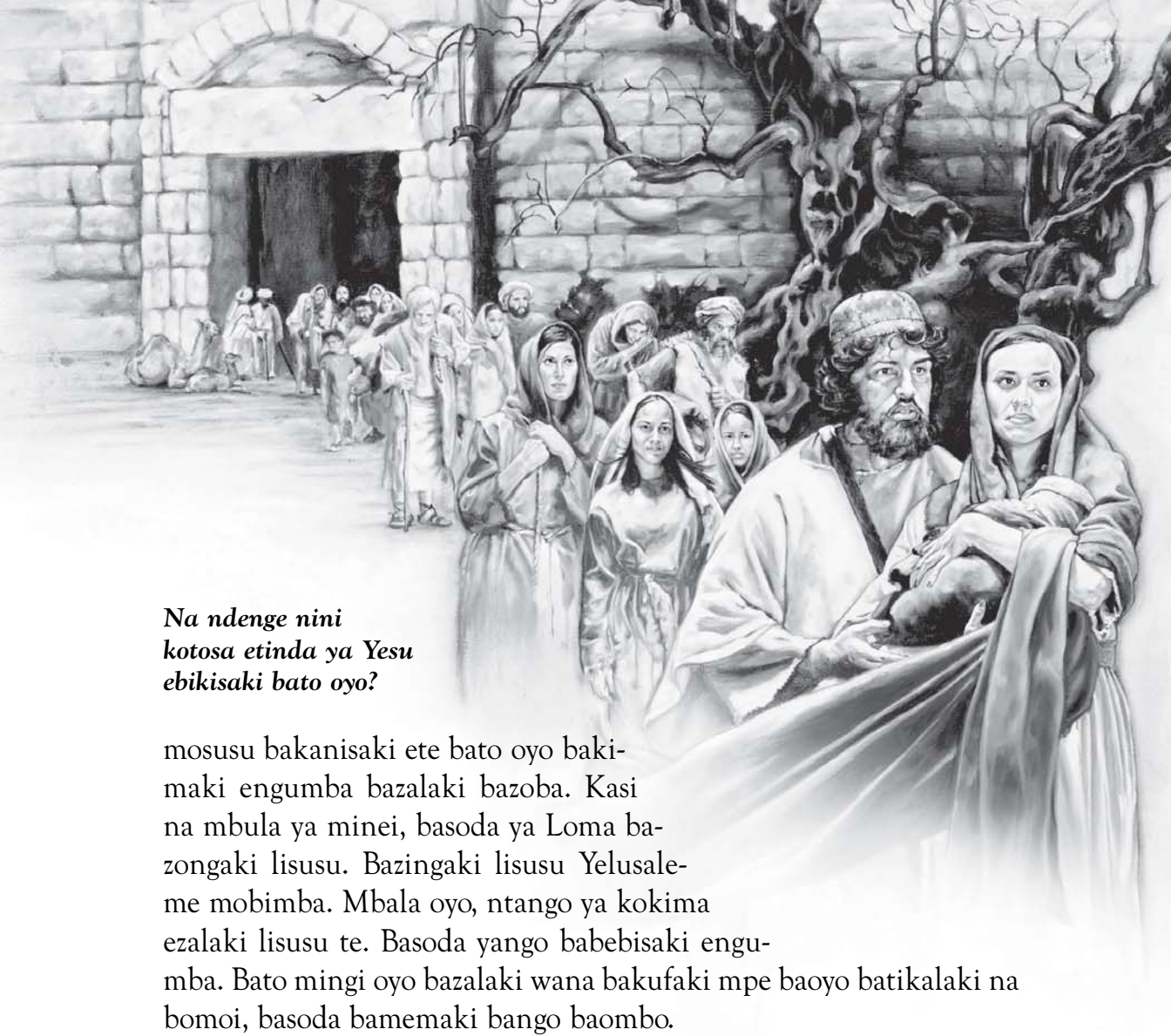
Tófungola Biblia na biso mpe tótala oyo Nzambe azali kosenga na bana. Tokotángá oyo Biblia elobi na Baefese mokapo 6, verse 1, 2 mpe 3. Elobi boye: “Bana, bótosaka baboti na bino na kati ya bomoko elongo na Nkolo, mpo yango ezali likambo ya boyengebene: ‘Kumisá tata na yo ná mama na yo’; oyo ezali komandema ya liboso elongo na elaka: ‘Mpo makambo ezala malamú mpo na yo mpe oumela ntango molai na mabelé.’”

Omoni, Yehova Nzambe ye moko nde ayebisi yo ete otosaka tata na yo mpe mama na yo. “Kokumisa” bango elimboli nini? Elimboli ete osengeli komemya bango. Mpe Nzambe alaki ete soki otosaka baboti na yo, ‘makambo ekozala malamú mpo na yo.’

Tiká nabetela yo lisolo ya bato oyo babikisaki bomoi na bango mpo bazalaki na botosi. Bato yango bazalaki na bomoi kalakala na Yelusaleme, engumba monene. Bato mingi na mboka yango bayokelaki Nzambe te, yango wana Yesu akebisaki bango ete Nzambe akoboma engumba na bango. Yesu ayebisaki bango mpe ndenge oyo bakoki kobika soki basali makambo ya bosembo. Alobaki boye: ‘Ntango bokomona basoda bazingi Yelusaleme, bóyeba ete libebi na yango ekómi pene. Boye ntango ekoki mpo na kobima na Yelusaleme mpe kokima na bangomba.’—Luka 21:20-22.

Kaka ndenge Yesu alobaki yango, basoda bayaki kobundisa Yelusaleme. Basoda ya Loma bazingaki engumba mobimba. Na nsima, basoda yango balongwaki soki mpo na ntina nini, toyebi te. Bato mingi bakanisaki ete likambo moko ya mabe ekosalema lisusu te. Batikalaki na engumba. Kasi Yesu alobaki ete básala nini?— Olingaki kosala nini soki ozalaki kofanda na Yelusaleme na ntango wana?— Baoyo bandimelaki mpenza Yesu batikaki bandako na bango mpe bakimaki na bangomba, mosika mpenza na Yelusaleme.

Mbula mobimba elekaki, kasi eloko moko te esalemaki na Yelusaleme. Na mbula ya mibale, eloko moko mpe esalemaki te. Na mbula ya misato mpe, eloko moko esalemaki te. Ekoki kozala ete bato

***Na ndenge nini
kotosa etinda ya Yesu
ebikisaki bato oyo?***

mosusu bakanisaki ete bato oyo baki-
maki engumba bazalaki bazoba. Kasi
na mbula ya minei, basoda ya Loma ba-
zongaki lisusu. Bazingaki lisusu Yelusale-
me mobimba. Mbala oyo, ntango ya kokima
ezalaki lisusu te. Basoda yango babebisaki engu-
mba. Bato mingi oyo bazalaki wana bakufaki mpe baoyo batikalaki na
bomoi, basoda bamemaki bango baombo.

Kasi, nini ekómelaki bato oyo batosaki Yesu?— Babikaki. Bazalaki
mosika mpenza na Yelusaleme. Yango wana bamonaki mpasi te. Botosi
ebatelaki bango.

Soki ozali na botosi, yango ekobatela yo mpe?— Baboti na yo ba-
koki mbala mosusu kopekisa yo kosakana na balabala to na ebale.
Mpo na nini bapekisi?— Mpamba te motuka ekoki kotuta yo to oko-
ki kozinda na mai mpe okufi. Kasi, mokolo mosusu okoki kokanisa
boye: ‘Mituka ezali na balabala te sikoyo. Bakotuta ngai te. Bana

Mpo na nini osengeli kotosa ata ntango ozali komona likama moko te?

mosusu mpe basakanaka na balabala to na ebale, kasi namoná naino esika batuti bango te, to bazindi na mai te.’

Wana ezali makanisi oyo bato mingi bazalaki na yango na Yelusaleme. Ntango basoda ya Loma balongwaki, emonanaki lokola likambo moko ya mabe ekosalema te. Ezalaki na bato mosusu oyo batikalaki na engumba. Yango wana bango mpe batikalaki. Bakebisaki bango, kasi bayokaki te. Yango wana bakufaki.

Tózwa ndakisa mosusu. Osilá kosakana na alimeti?— Mbala mosusu ezalaka esengo ntango opelisi mbuma moko ya alimeti mpe ozali kotala ndenge mato ezali kopela. Kasi kosakana na alimeti ekoki kozala likama. Ndako mobimba ekoki kozika mpe okoki kokufa!

Kobosana te ete ekoki kaka te kotosa na boumeli ya mwa ntango moke. Kasi osengeli kozala na botosi ntango nyonso, yango nde ekobatela yo mpenza. Nani ayebisi yo ete: “Bana, bótosaka baboti na bino”?— Ezali Nzambe. Kobosana mpe te ete alobi bongo mpo alingaka yo.

Sikoyo, tángá baverse oyo emonisi ntina ya kozala na botosi: Masese 23:22; Mosakoli 12:13; Yisaya 48:17, 18; mpe Bakolose 3:20.

BATO OYO BALEKI BISO

NAYEBI ete ondimaka ete ezali na bato oyo baleki ngai ná yo, bato ya minene mpe ya makasi koleka ngai ná yo. Okanisi nani aleki biso nyonso?— Yehova Nzambe. Bongo Moteyi Monene, Mwana na ye, ye mpe aleki biso?— Éé, ye mpe aleki biso.

Yesu azalaki esika moko na Nzambe kuna na likoló. Azalaki Mwana na ye ya elimo, to anzelu. Nzambe asalaki mpe baanzelu to bana mosusu ya elimo?— Éé, asalaki bamilio na bamilio ya baanzelu. Baanzelu yango mpe baleki biso, bazali na nguya mingi koleka biso.—Nzembo 104:4; Danyele 7:10.

Oyebi lisusu nkombo ya anzelu oyo asololaki na Malia?— Nkombo na ye Gabiliele. Ayebisaki Malia ete mwana oyo akobota akozala Mwana ya Nzambe. Na nsima, Nzambe atyaki bomoi ya Mwana na ye ya elimo na libumu ya Malia, yango wana Yesu abotamaki lokola mwana moke awa na mabelé.—Luka 1:26, 27.

Ondimaka likamwisi yango? Ondimaka ete Yesu azalaki elongo na Nzambe kuna na likoló?— Yesu alobaki ete azalaki esika moko na Nzambe na likoló. Ndenge nini Yesu ayebaki makambo yango? Ntembe ezali te ete ntango azalaki mwana, Malia ayebisaki ye makambo oyo Gabiliele alobaki. Na ntembe te, Yozefe mpe ayebisaki Yesu ete Nzambe nde azali mpenza Tata na ye.

Ntango Yesu azwaki batisimo, Nzambe alobaki na likoló boye: “Oyo azali Mwana na ngai.” (Matai 3:17) Na butu liboso ete akufa, Yesu abondelaki boye: “Tata, pesá ngai nkembo penepene na yo

*Na ntembe te, Malia ná Yozefe
bayebisaki Yesu nini?*

moko na nkembo oyo nazalaki na yango penepene na yo liboso ete mokili ezala.” (Yoane 17:5) Εε, Yesu asengaki azonga lisusu kofanda esika moko na Nzambe, na likoló. Ndenge nini akokaki lisusu kozala na bomoi kuna?— Kaka soki Yehova Nzambe akómisi ye lisusu moto ya elimo, to anzelu.

Sikoyo nalingi kotuna yo motuna moko ya ntina. Baanzelu nyonso bazalaka malamú? Okanisi nini?— Liboso, bango nyonso bazalaki malamú, mpamba te Yehova nde asalaki bango mpe biloko nyonso oyo asalaka ezalaka malamú. Kasi na nsima, anzelu moko akómaki mabe. Ebandaki ndenge nini ete ye akóma mabe?

Mpo oyeba yango, tózonga naino ntango Nzambe asalaki Adama ná Eva, mobali ná mwasi ya liboso. Bato mosusu babakaka ete lisolo ya Adama ná Eva ezali kaka lisapo mpamba. Kasi Moteyi Monene ayebaki ete yango ezali likambo ya solo.

Ntango Nzambe asalaki Adama ná Eva, atyaki bango na kati ya elanga moko ya

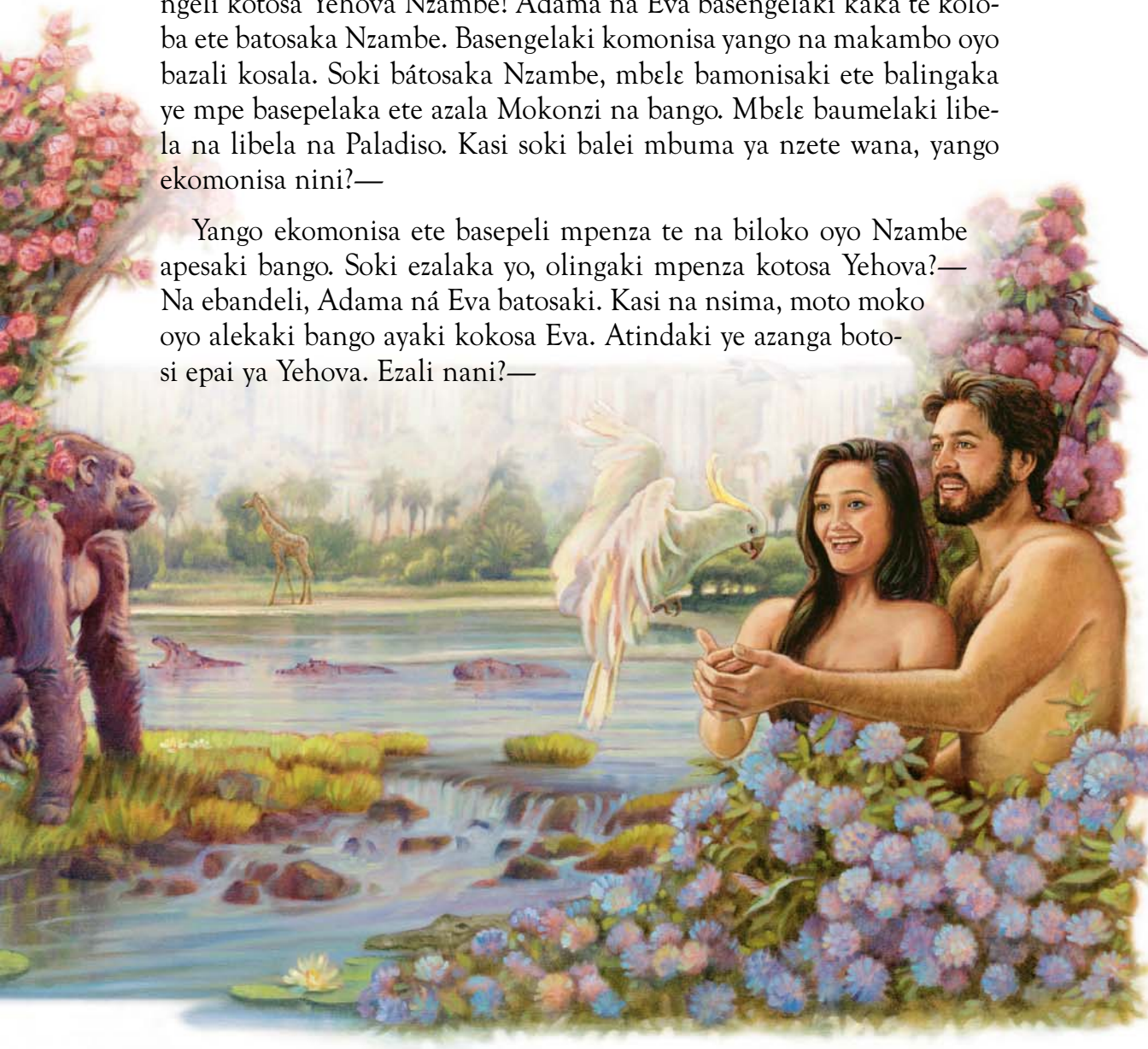
*Adama ná Eva basengelaki
kosala nini mpo báumela
libela na libela
na Paladiso?*

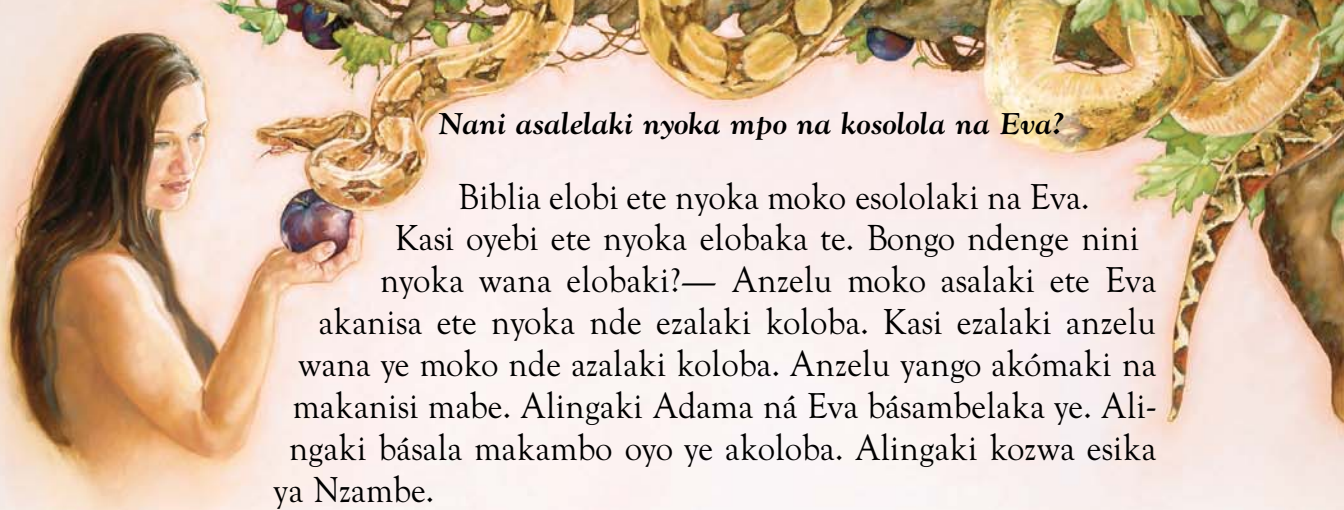
kitoko, nkombo na yango Edene. Ezalaki esika moko kitoko, paladiso. Bazalaki na likoki ya kobota bana mingi, ya kozala na libota monene mpe ya kofanda libela na libela na Paladiso. Kasi basengelaki koyeba likambo moko ya ntina mingi. Tosili kolobela likambo yango. Tótala soki okoyeba yango lisusu.

Yehova ayebisaki Adama ná Eva ete bakoki kolya mbuma ya nzete nyonso ya elanga oyo balingi. Kasi ezalaki na nzete moko oyo basengelaki kolya mbuma na yango te. Nzambe ayebisaki bango oyo ekokóme-la bango soki balei mbuma ya nzete yango. Alobaki boye: ‘Bokokufa solo.’ (Genese 2:17) Bongo, likambo nini Adama ná Eva basengelaki koyeba?—

Basengelaki kozala na botosi. Ya solo, mpo na kozala na bomoi, esengeli kotosa Yehova Nzambe! Adama ná Eva basengelaki kaka te koloba ete batosaka Nzambe. Basengelaki komonisa yango na makambo oyo bazali kosala. Soki bátosaka Nzambe, mbele bamonisaki ete balingaka ye mpe basepelaka ete azala Mokonzi na bango. Mbele baumelaki libela na libela na Paladiso. Kasi soki balei mbuma ya nzete wana, yango ekomonisa nini?—

Yango ekomonisa ete basepeli mpenza te na biloko oyo Nzambe apesaki bango. Soki ezalaka yo, olingaki mpenza kotosa Yehova?— Na ebandeli, Adama ná Eva batosaki. Kasi na nsima, moto moko oyo alekaki bango ayaki kokosa Eva. Atindaki ye azanga boto-si epai ya Yehova. Ezali nani?—

Nani asalelaki nyoka mpo na kosolola na Eva?

Biblia elobi ete nyoka moko esololaki na Eva.

Kasi oyebi ete nyoka elobaka te. Bongo ndenge nini nyoka wana elobaki?— Anzelu moko asalaki ete Eva akanisa ete nyoka nde ezalaki koloba. Kasi ezalaki anzelu wana ye moko nde azalaki koloba. Anzelu yango akómaki na makanisi mabe. Alingaki Adama ná Eva básambelaka ye. Alingaki básala makambo oyo ye akoloba. Alingaki kozwa esika ya Nzambe.

Anzelu wana ya mabe akotisaki makanisi ya mabe na motó ya Eva. Asalelaki nyoka mpo na koloba na Eva boye: ‘Nzambe akosaki bino. Bokokufa te soki bolei mbuma ya nzete yango. Bokokóma na mayele lokola Nzambe.’ Soki ozalaki wana, olingaki kondima makambo oyo mongongo wana elobaki?—

Eva abandaki kolula eloko oyo Nzambe apesaki ye te. Alyaki mbuma ya nzete oyo Nzambe apekisaki bango. Na nsima, apesaki yango na Adama. Adama andimaki te makambo oyo nyoka alobaki. Kasi alingaki Eva mingi koleka Nzambe. Yango wana alyaki mpe mbuma ya nzete wana.—Genese 3:1-6; 1 Timote 2:14.

Nini esalemaki?— Adama ná Eva bazalaki lisusu bato ya kokoka te, banunaki mpe bakufaki. Lokola bazalaki lisusu bato ya

*Nini ekómelaki Adama
ná Eva ntango bazangaki
botosi epai ya Nzambe?*

kokoka te, bana nyonso oyo babotaki bazalaki mpe bato ya kokoka te; nsukansuka bango mpe banunaki mpe bakufaki. Nzambe akosaki te! Mpo na kozala na bomoi esengeli mpenza kotosa ye. (Baloma 5:12) Biblia eyebisi biso ete anzelu oyo akosaki Eva, nkombo na ye Satana Zabololo mpe baanzelu mosusu oyo bakómaki mabe babengaka bango bademo.—Yakobo 2:19; Emoniseli 12:9.

Omoni sikoyo mpo na nini anzelu yango akómaki mabe nzokande Nzambe asalaki ye malamu?— Akómaki mabe mpamba te akómaki kokanisa makambo ya mabe. Alingaki kozala likoló ya bato nyonso. Ayebaki ete Nzambe ayebisaki Adama ná Eva ete bábota bana, mpe alingaki bana wana nyonso básambelaka ye. Zabololo alingaki kotinda moto nyonso azanga botosi epai ya Yehova. Yango wana, alukaka kokótisa makanisi ya mabe na mitema na biso.—Yakobo 1:13-15.

Zabololo alobaka ete moto moko te alingaka mpenza Yehova. Alobaka ete ngai ná yo tolingaka Nzambe te mpe tolingaka mpenza te kosala makambo oyo Nzambe alobaka. Alobaka ete biso totosaka Yehova kaka ntango makambo ezali kotambola ndenge tolingi. Zabololo alobaka solo? Tozali mpenza ndenge wana?

Moteyi Monene alobaki ete Zabololo azali moto ya lokuta! Yesu amonisaki polele ete alingaka mpenza Yehova na ndenge atosaki Ye. Mpe Yesu atosaki Nzambe kaka na ntango ya bisengo te. Atosaki Nzambe ntango nyonso, ata ntango bato mosusu bazalaki koluka kopekisa ye. Azalaki sembo epai ya Yehova tii na liwa. Yango wana Nzambe asekwisaki ye mpe akokufa lisusu te.

Sikoyo mpo na yo, nani azali monguna na biso ya liboso?— Ezali Satana Zabololo. Okoki komona ye?— Te, ata moke te! Kasi toyebi ete azali mpe aleki biso na nguya. Kasi nani aleki Zabololo?— Yehova Nzambe. Yango wana, toyebi ete Nzambe akoki kobatela biso.

Tángá baverse oyo elobeli Moto moko kaka oyo tosengeli kosambela ye: Deteronome 30:19, 20; Yosua 24:14, 15; Masese 27:11; mpe Matai 4:10.

TOSENGELI KOTIKELA KOMEKAMA NZELA TE

MOTO moko asilá kosenga yo osala likambo moko ya mabe?— Alobaki na yo ete soki osali yango te ozali yuma? To alobaki ete likambo yango ekosepelisa yo mpe ezali mabe mpenza te?— Soki moto azali koloba na yo bongo, azali nde komeka yo.

Tosengeli kosala nini soki bameki biso? Tosengeli kondima mpe kosala mabe?— Yehova akosepela na yango te. Kasi oyebi nani akosepela?— Satana Zabolo.

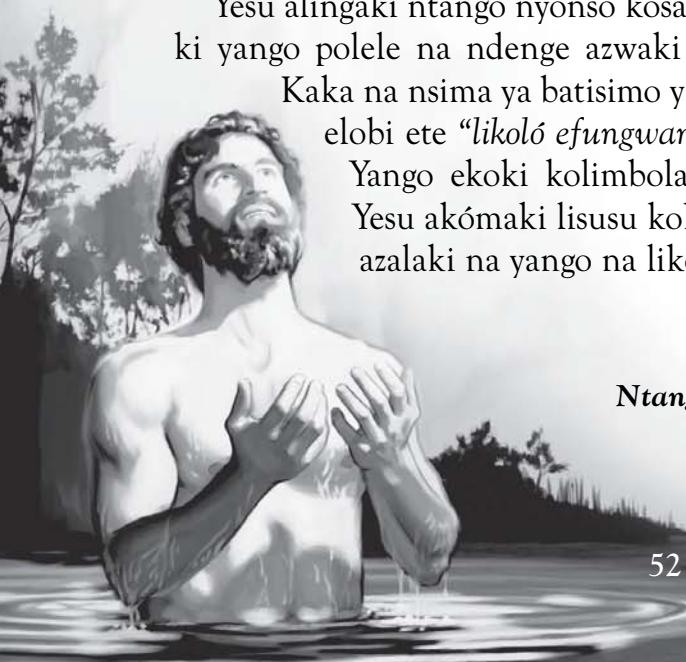
Satana azali monguna ya Nzambe, azali mpe monguna na biso. Tokoki komona ye te mpo azali na nzoto ya elimo. Kasi ye amonaka biso. Mokolo moko Zabolo asololaki na Yesu, Moteyi Monene, mpe amekaki ye. Tiká tótala soki Yesu asalaki nini. Yango ekosalisa biso tóyeba likambo nini ya malamu tosengeli kosala ntango bameki biso.

Yesu alingaki ntango nyonso kosala mokano ya Nzambe. Amonisaki yango polele na ndenge azwaki batisimo na Ebale ya Yolodani.

Kaka na nsima ya batisimo ya Yesu, Satana amekaki ye. Biblia elobi ete *“likoló efungwamaki”* mpo na Yesu. (Matai 3:16)

Yango ekoki kolimbola ete ezali na ntango yango nde Yesu akómaki lisusu kokanisa bomoi na ye mobimba oyo azalaki na yango na likoló esika moko na Nzambe.

***Ntango Yesu azwaki batisimo, makambo
nini akómaki lisusu kokanisa?***

Nsima ya kozwa batisimo, Yesu akendaki na esobe mpo na kokanisa mpenza makambo oyo ekómaki koyela ye na motó. Alekisaki mikolo 40, butu na moi, kuna na esobe. Na ntango wana, Yesu alyaki ata eloko moko te mpe ayokaki nzala makasi. Ezali na ntango yango nde Satana ayaki komeka Yesu.

Zabolo alobaki boye: “Soki ozali mwana ya Nzambe, yebisá mabanga oyo ekóma mampa.” Alingaki kosepela mpenza kolya limpa na ntango wana! Kasi Yesu azalaki mpenza na likoki ya kokómisa mabanga mampa?— Eé, azalaki na yango. Mpo na nini? Mpamba te Yesu, Mwana ya Nzambe, azalaki na nguya moko ya kokamwa mpenza.

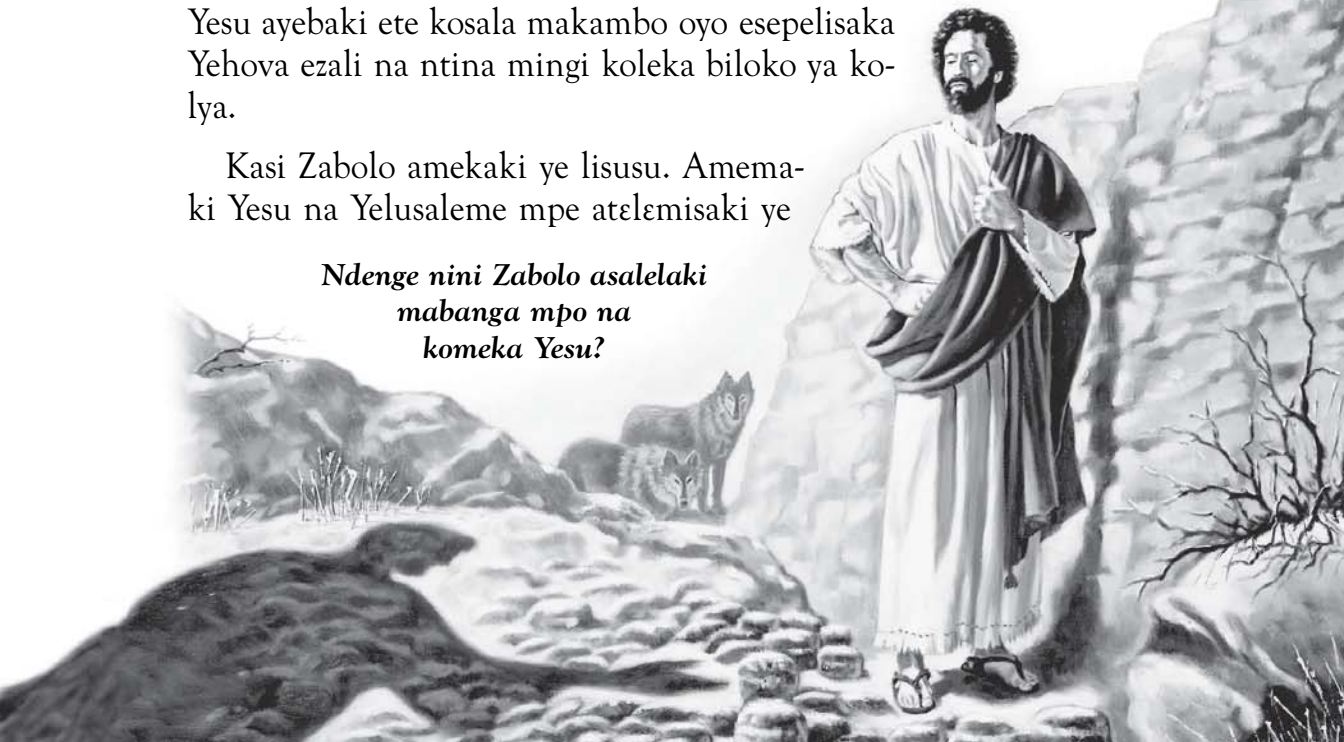
Soki Zabolo asengaki yo okómisa libanga limpa, olingaki kosala yango?— Yesu azalaki na nzala. Elingaki kozala mabe soki asalaki yango ata mbala moko mpamba?— Yesu ayebaki ete ezali mabe kosalela nguya na ye na ndenge wana. Yehova apesaki ye nguya wana mpo abenda bato epai na Nzambe, kasi mpo na bolamu na ye moko te.

Yango wana, Yesu ayebisaki Satana nde makambo oyo ekomami na kati ya Biblia: “Moto asengeli kobika, kaka na mampa te, kasi na lilo-ba nyonso oyo ezali kobima na monoko ya Yehova.”

Yesu ayebaki ete kosala makambo oyo esepelisaka Yehova ezali na ntina mingi koleka biloko ya kolya.

Kasi Zabolo amekaki ye lisusu. Amemaki Yesu na Yelusaleme mpe atelemisaki ye

***Ndenge nini Zabolo asalelaki
mabanga mpo na
komeka Yesu?***

likoló mpenza ya tempelo. Na nsima Satana alobaki boye: ‘Soki ozali mwana ya Nzambe, omibwaka na nse; mpo ekomamá ete baanzelu ya Nzambe bakotika yo te ete oyoka mpasi.’

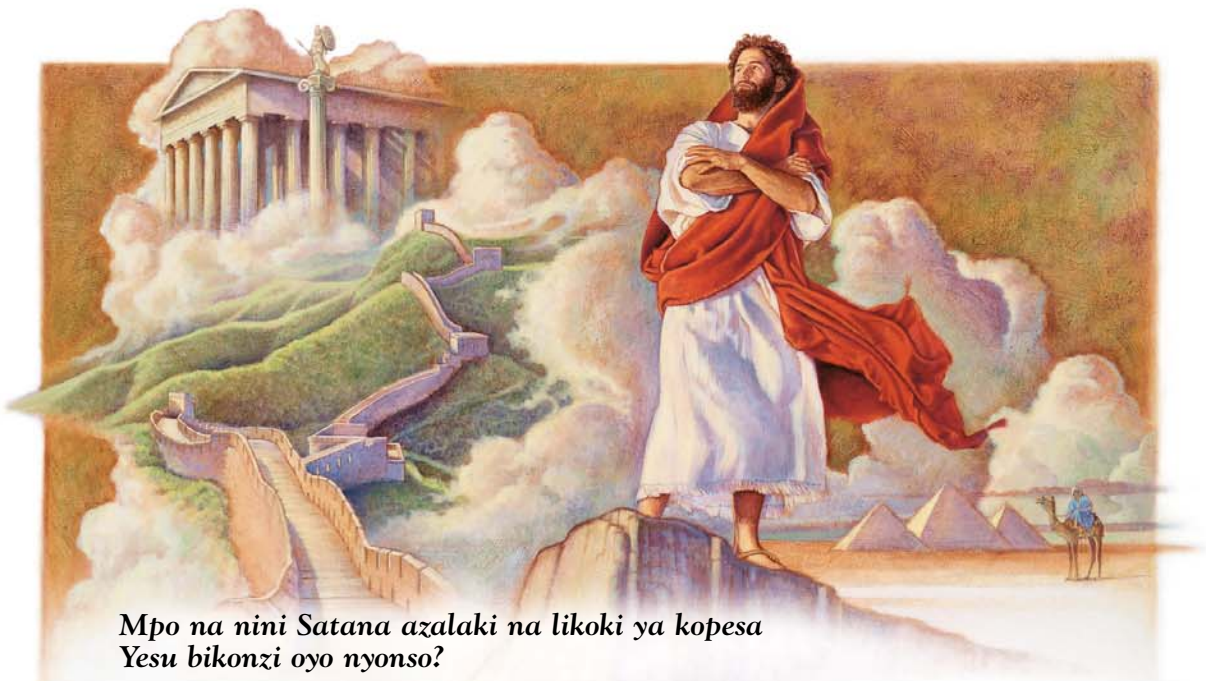
Mpo na nini Satana alobaki bongo?— Amekaki Yesu asala likambo moko ya bozoba. Kasi Yesu aboyaki lisusu koyokela Satana. Yesu aye-bisaki Satana ete: “Ekomamá boye, ‘Osengeli te kotya Yehova Nzambe na yo na komekama.’” Yesu ayebaki ete ezali mabe komeka Yehova na kotyáká bomoi na ye na likama.

Kasi Satana alembaki te. Amemaki lisusu Yesu na ngomba moko ya molai mpenza. Kuna, alakisaki ye makonzi nyonso, to baguvernema nyonso ya mokili mpe nkembo na yango. Na nsima, Satana alobaki na Yesu boye: “Biloko oyo nyonso nakopesa yo soki okwei na nse mpe osambeli ngai.”

Kanisá naino eloko oyo Zabolo alingaki kopesa Yesu. Makonzi to baguvernema nyonso ya bato ezali mpenza ya Satana?— Yesu aboyaki te ete ezali ya Satana. Soki ezalaka ya Satana te, mbele Yesu alingaki koloba yango. Ya solo, Satana azali mpenza mokonzi ya bikólo nyonso ya mokili oyo. Kutu Biblia ebengi ye “moyangeli ya mokili oyo.” —Yoane 12:31.

Okosala nini soki Zabolo alaki yo ete akopesa yo eloko moko soki osambeli ye?— Yesu ayebaki ete ezali mabe kosambela Zabolo ata soki akopesa Ye eloko nini. Yango wana Yesu alobaki boye: ‘Longwá awa, Satana! Mpo Biblia elobi ete ezali Yehova Nzambe na yo nde osenge-li kosambela mpe ezali kaka ye moko nde osengeli kosalela.’—Matai 4:1-10; Luka 4:1-13.

Biso mpe tokutanaka na komekama. Oyebi mwa makambo oyo etyaka biso na komekama?— Tózwa ndakisa moko. Mama na yo ala-mbi mikate ya kitoko oyo bokolya nsima. Akoki koloba na yo ete ose-ngeli kozela tii ntango ya kolya. Kasi, lokola ozali na nzala makasi, motema ekoki kotinda yo olya yango kaka. Okotosa maloba ya mama na yo?— Satana alingi te ete otosa mama na yo.

***Mpo na nini Satana azalaki na likoki ya kopesa
Yesu bikonzi oyo nyonso?***

Kanisá lisusu Yesu. Azalaki mpe na nzala makasi. Kasi ayebaki ete kotosa Nzambe ezali na nti na mingi koleka biloko ya kolya. Okomonisa ete ozali lokola Yesu soki osali ndenge mama na yo alobi.

Mbala mosusu bana mosusu bakoki koloba na yo omela mwa matiti moko boye. Bakoki koyebisa yo ete okomiyoka malamuni mpenza soki omeli yango. Kasi, matiti wana ekoki kozala nde banga. Ekoki kopesa yo maladi, ata mpe koboma yo.

***Okosala nini
soki omekami?***

Moto mosusu akoki mpe kopesa yo likaya mpe kotinda yo omela yango, nzokande likaya mpe elangwisaka. Okosala nini?—

Kanisá lisusu Yesu. Satana alukaki kotinda Yesu atya bomoi na ye na likama na ndenge ayebisaki Ye amibwaka longwa na likoló ya tempelo tii na nse. Kasi Yesu aboyaki. Okosala nini soki moto moko azali kotinda yo osala likambo oyo ekotya bomoi na yo na likama?— Yesu ayokelaki Satana te. Yo mpe osengeli te koyokela moto oyo azali kotinda yo osala makambo ya mabe.

Mokolo mosusu bakoki kosenga yo osambela ekeko, likambo oyo Biblia epekisi biso tósala. (Exode 20:4, 5) Ntango mosusu, bakoki kosenga yo likambo yango na ntango ya molulu moko na eteyelo. Bakoki koyebisa yo ete bakobengana yo na kelasi soki oboyi kosala yango.

Okosala nini?—

Ezali mpasi te kosala makambo ya malamumu ntango bato mosusu bazali mpe kosala malamumu. Kasi ezalaka mpasi mpenza kosala makambo ya malamumu ntango bato mosusu bazali kotinda biso tósala oyo ezali mabe. Bakoki koloba ete likambo oyo bazali kosala ezali mpenza mabe te. Kasi motuna ya ntina mingi oyo osengeli komituna ezali nde ya koyeba soki Nzambe akanisi nini mpo na likambo yango. Ye ayebi mingi koleka biso.

Yango wana, ata soki bato balobi nini, to-sengeli te kosala makambo oyo Nzambe alobi ete ezali mabe. Soki tosali bongo, tokosepelisa Nzambe kasi Zabolo te.

Makambo mosusu oyo ekosalisa yo otikela komekama nzela te mpo osala mabe te okokuta yango na Nzembo 1:1, 2; Masese 1:10, 11; Matai 26:41; mpe 2 Timote 2:22.

**Mpo na nini
ezali mabe kosalela
bikeko na losambo?**

YESU AZALI NA NGUYA KOLEKA BADEMO

OYEBI lisusu mpo na nini anzelu moko ya Nzambe akómaki Satana Zaboló?— Atombokelaki Nzambe mpamba te akómaki na mposa mabe ete básambelaka ye. Baanzelu mosusu mpe balandaki Satana?— Éé, balandaki ye. Biblia ebengi bango ‘baanzelu ya Satana,’ to bademo.—Emoniseli 12:9.

Baanzelu yango ya mabe, to bademo, bandimaka Nzambe?— Biblia elobi ete ‘bademo bandimaka ete Nzambe azali.’ (Yakobo 2:19) Kasi lelo oyo, bazali kobanga mpo bayebi ete Nzambe akopesa bango etumbu mpo na mabe oyo basalaki. Mabe nini basalaki?—

Biblia elobi ete baanzelu yango batikaki esika na bango na likoló mpe bayaki na mabelé mpo na kozala lokola bato. Basalaki bongo mpamba te balingaki kosangisa nzoto na bana basi ya kitoko awa na mabelé. (Genese 6:1, 2; Yuda 6) Oyebaka soki kosangisa nzoto ezali nini?—

Kosangisa nzoto ezali ntango mobali ná mwasi bakutani-si nzoto na bango na ndenge

*Likambo nini ya
mabe baanzelu
oyo basalaki?*

moko boye. Na nsima, mwana akoki kobanda kosalema na kati ya libumu ya mwasi. Kasi, mpo na baanzelu, kosangisa nzoto ezali mabe. Nzambe alingi ete kaka mobali ná mwasi oyo babalani nde básangisaka nzoto. Alingi bongo mpo soki mwana abotami, tata ná mama na ye bábokola ye.

Ntango baanzelu balataki nzoto lokola bato mpe basangisaki nzoto na basi awa na mabelé, bana oyo babotaki bakolaki mpe bakómaki bilombe. Bilombe yango bazalaki mitema mabe mpenza mpe bazalaki komonisa bato mpasi. Yango wana Nzambe atindaki mpela moko ya monene mpo na koboma bilombe yango mpe bato nyonso ya mabe.

Kasi atindaki Noa asala masuwa moko monene mpo na kobikisa mwa ndambo ya bato oyo bazalaki na etamboli malamumu. Moteyi Monene alobaki ete tosengeli kobosana te makambo oyo esalemaki na ntango ya Mpela.—Genese 6: 3, 4, 13, 14; Luka 17:26, 27.

Ntango Mpela eyaki, oyebi nini ekómelaki baanzelu wana ya mabe?— Batikaki nzoto na bango ya bomoto oyo balataki mpe bazongaki na likoló. Kasi Nzambe andimaki bango lisusu lokola baanzelu na ye te; yango wana bakómaki baanzelu ya Satana, to bademo. Bongo nini ekómelaki bana na bango, to bilombe wana?—

Mpo na nini mobulu ezali mingi lelo na mabelé koleka ndenge ezalaki liboso?

Bakufaki na Mpela. Bato mosusu oyo batosaki Nzambe te bakufaki mpe bango nyonso.

Banda ntango wana ya Mpela, Nzambe apekisaka bademo bákóma lokola bato. Kasi ata tomonaka bango te, bademo bamekaka kaka koti-nda bato básala makambo ya mabe. Bakómi kotya mobulu lisusu mingi koleka ndenge bazalaki kosala liboso. Basalaka bongo mpo babengana-ki bango na likoló mpe babwakaki bango awa na mabelé.

Oyebi mpo na nini tokoki komona bademo te?— Ezali mpo bazali na nzoto ya elimo. Kasi tosengeli koyeba ete bazali. Biblia elobi ete Sa-tana azali ‘kobungisa bato ya mokili mobimba nzela’ mpe bademo na ye bazali kosalisa ye.—Emoniseli 12:9, 12.

Zabolo ná bademo na ye bakoki kobungisa biso nzela to kokosa biso mpe?— Éé, bakoki kokosa biso soki tozali kokeba te. Kasi tosengeli ko-banga te. Moteyi Monene alobaki boye: ‘Zabolo azali na bokonzi liko-ló na ngai te.’ Soki tokangami na Nzambe, ye akobatela biso liboso ya Zabolo ná bademo na ye.—Yoane 14:30.

Ezali na ntina mingi tóyeba makambo ya mabe oyo bademo bakolu-ka kotinda biso tósala. Yango wana, kanisá naino. Makambo nini ya mabe bademo basalaki ntango bayaki na mabelé?— Liboso ya Mpela, basangisaki nzoto na basi, likambo oyo ezali malamumu te mpo na baanze-lu. Lelo oyo, bademo basepelaka ntango bato babukaka mobeko ya Nzambe oyo etali kosangisa nzoto. Tiká natuna yo naino: Kaka banani nde bakoki kosangisa nzoto?— Olobi solo, kaka bato oyo babalaná nde bakoki kosangisa nzoto.

Lelo oyo, bana mibali mpe bana basi mosusu basangisaka nzoto, kasi ezali mabe. Biblia emonisi ete ezali Yehova nde asalaki enama ya kobotela ya mobali mpe oyo ya mwasi. Asalaki binama wana ya nzoto mpo na ntina moko monene oyo etali kaka bato oyo babalaná. Bademo basepelaka ntango bato bazali kosala makambo oyo Yehova apekisi. Na ndakisa, bademo basepelaka ntango mwana mwasi azali kosaka-na na enama ya kobotela ya mwana mobali, to mwana mobali azali

kosakana na enama ya kobotela ya mwana mwasi. Bisu tolingi kosepelisa bademo te, ezali bongo te?—

Ezali na likambo mosusu oyo bademo balingaka kasi Yehova ayinaka yango. Oyebi likambo yango?— Ezali mobulu. (Nzembo 11:5) Mobulu, ezali ntango moto azali na motema mabe mpe azali komonisa baninga mpasi. Soki ozali koyeba lisusu, ezali nde makambo oyo bilombe, bana ya bademo, bazalaki kosala.

Bademo balingaka mpe kobangisa bato. Na bantango mosusu, basalaka makambo mpo na komonisa ete bato oyo bakufá nde basali yango. Bakoki ata koloba na mongongo oyo ekokani na mongongo ya moto oyo akufá. Ezali ndenge wana nde bademo bazali kokosa bato mingi bákanisa ete bato oyo bakufá bazalaka kaka mpe bakoki kosolola na bato oyo bazali na bomoi. Ya solo, bademo batindaka bato mingi bándima ete bilima bazali.

***Nini ekoki
kokómela biso
soki tozali kotala
makambo ya
mobulu?***

Yango wana tosengeli kokeba ete Satana ná bademo na ye bákosa biso te. Biblia epesi likebisi oyo: ‘Satana amekaka komibimisa lokola anzelu moko ya malamumu, basaleli na ye mpe

basalaka bongo.’ (2 Bakolinti 11:14, 15) Kasi, bademo bazali mpenza mabe. Tótala ndenge balukaka ete biso mpe tókóma lokola bango.

Epai wapi mpenza bato bamonaka ebele ya makambo ya mobulu, ya kosangisa nzoto na ndenge ya mbindo, makambo ya bilimo mpe ya bilima?— Bamonaka yango soki bazali kotala baemi-syo mpe bafilme mosusu na televizyo, soki bazali kosala masano mosusu na ordina-tere mpe na video, soki bazali kotala Internet, to soki bazali kotánga mikanda mosusu ya kosekisa mpe soki bazali na baninga mabe. Soki tozali kosala makambo wana, tokopusana penepene na Nzambe to nde penepene na Satana ná bademo na ye? Okanisi nini?—

Nini tosengeli kosala mpo tózala malamumu?

Mpo na yo, nani alingi biso tóyokaka mpe tótálaka makambo ya mabe?— Ezali Satana ná bademo na ye. Sikoyo, ngai ná yo tose-ngeli kosala nini?— Tosengeli kotánga, koyoka mpe kotala makambo oyo ezali malamumu mpo na biso mpe oyo ekosalisa biso tósalela Yehova. Okoki kotánga mwa makambo ya malamumu yango oyo tokoki kosala?—

Soki tosalaka makambo ya malamumu, ezali na ntina te tóbanga bademo. Yesu azali na nguya mingi koleka bango mpe babangaka ye. Moko-lo moko, bademo batunaki Yesu na mongongo makasi ete: “Oyaki nde mpo na kobebisa biso?” (Malako 1:24) Tokosepela ntango Yesu akoya kobebisa Satana ná bademo na ye, ezali bongo te?— Sikoyo, tokoki kozala na elikya ete Yesu akobatela biso na makambo mabe ya bademo soki tokangami na ye mpe na Tata na ye ya likoló.

Mpo na koyeba oyo tosengeli kosala, tótánga 1 Petelo 5:8, 9 mpe Yakobo 4:7, 8.

BAANZELU YA NZAMBE BASALISAKA BISO

BATO mosusu balobaka ete bandimaka kaka makambo oyo bakoki komona. Kasi, makanisi wana ezali malamu te. Ezali na biloko mingi oyo tomoná yango naino na miso te. Okoki kotánga moko na yango?—

Tózwa ndakisa ya mopepe. Okoki koyoka yango?— Tombolá naino loboko na yo, mpe fulá yango. Oyoki eloko moko na loboko?— Εε, oyoki mpenza eloko moko, kasi okoki komona mopepe?—

Tosili kolobela bilimo mpe tomonaki ete tokoki komona yango te. Toyekolaki ete bilimo mosusu ezali malamu, mosusu ezali mabe. Tángá naino mwa bankombo ya bilimo ya malamu oyo oyebi.— Malamu, tokoki kotánga na ndakisa Yehova Nzambe, Yesu, mpe baanzelu ya malamu. Ezali mpe na baanzelu ya mabe?— Biblia elobi ete bazali. Yebisá ngai naino makambo oyo oyebi mpo na bango.—

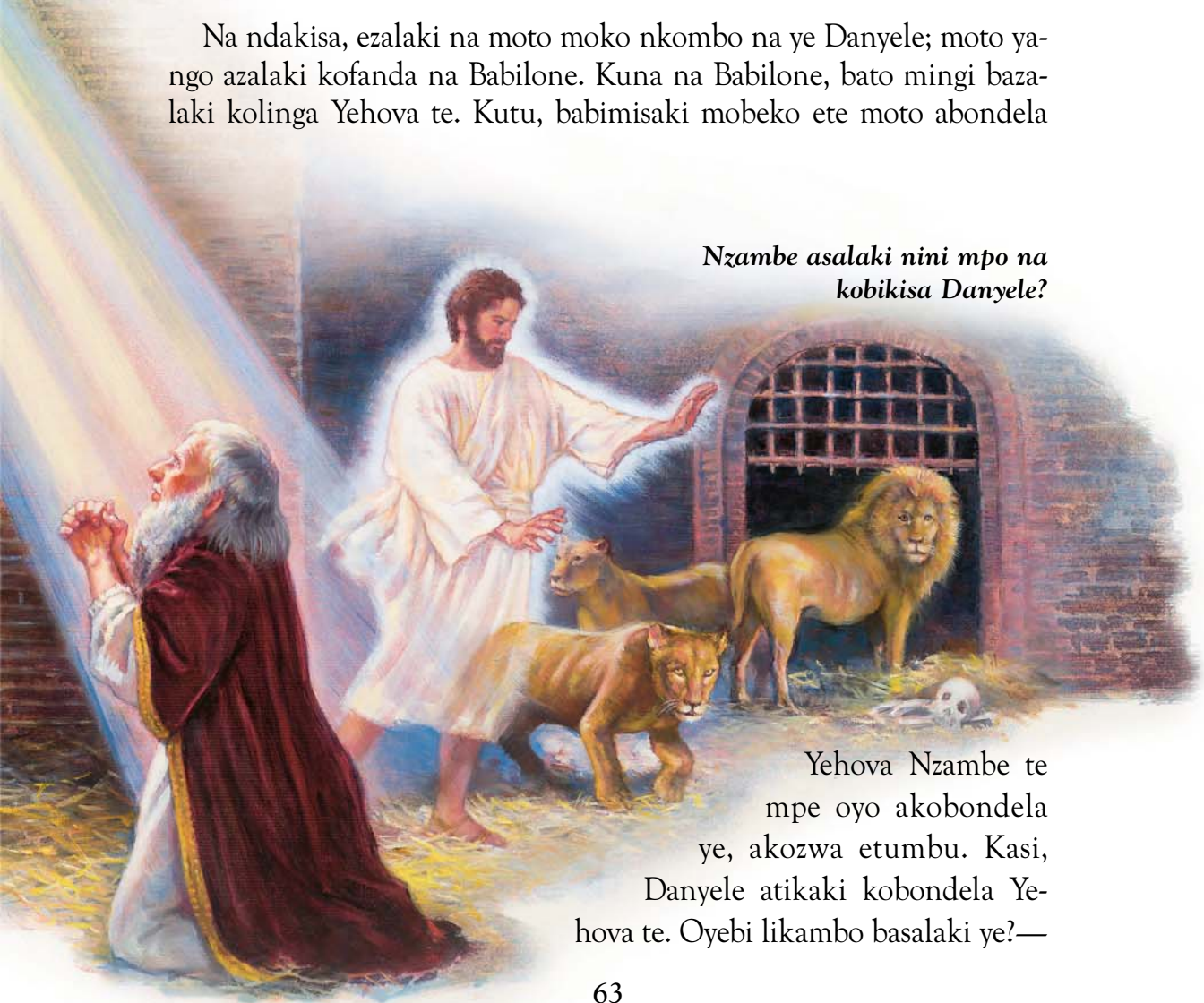
Likambo ya liboso oyo toyebi ezali ete baanzelu nyonso, ezala oyo ya malamu to oyo ya mabe, bazali na makasi koleka biso. Moteyi Mone ne ayebaki makambo ebele oyo etali baanzelu. Ayebaki yango mpo azalaki anzelu liboso abotama lokola mwana awa na mabelé. Azalaki esika moko na baanzelu mosusu na likoló. Ayebaki bamilio ya baanzelu. Baanzelu nyonso wana bazali na bankombo?—

Toyekolaki ete Nzambe apesaki minzoto bankombo. Yango wana tokoki kondima ete baanzelu nyonso bazali mpe na bankombo. Toyebi mpe ete bakoki kosolola bango na bango mpamba te Biblia elobeli ‘monoko ya baanzelu.’ (1 Bakolinti 13:1) Na makanisi na yo, baanzelu basololaka makambo nini? Balobelaka makambo na biso bato ya mabelé?—

Toyebi ete baanzelu ya Satana, to bademo, balukaka kotinda biso tótosa Yehova te. Boye, basololaka kati nabango ndenge oyo bakoki kosala yango. Balukaka tózala lokola bango mpo Yehova alinga biso lisusu te. Bongo baanzelu oyo batosaka Nzambe? Okanisi ete bango mpe basololaka makambo na biso?— Εε, basololaka makambo na biso. Balingaka kosalisa biso. Yoká naye bisa ndenge oyo baanzelu mosusu ya Nzambe basalisaki bato oyo bazalaki kolinga Yehova mpe kosalela ye.

Na ndakisa, ezalaki na moto moko nkombo na ye Danyele; moto yango azalaki kofanda na Babilone. Kuna na Babilone, bato mingi bazalaki kolinga Yehova te. Kutu, babimisaki mobeko ete moto abondela

*Nzambe asalaki nini mpo na
kobikisa Danyele?*

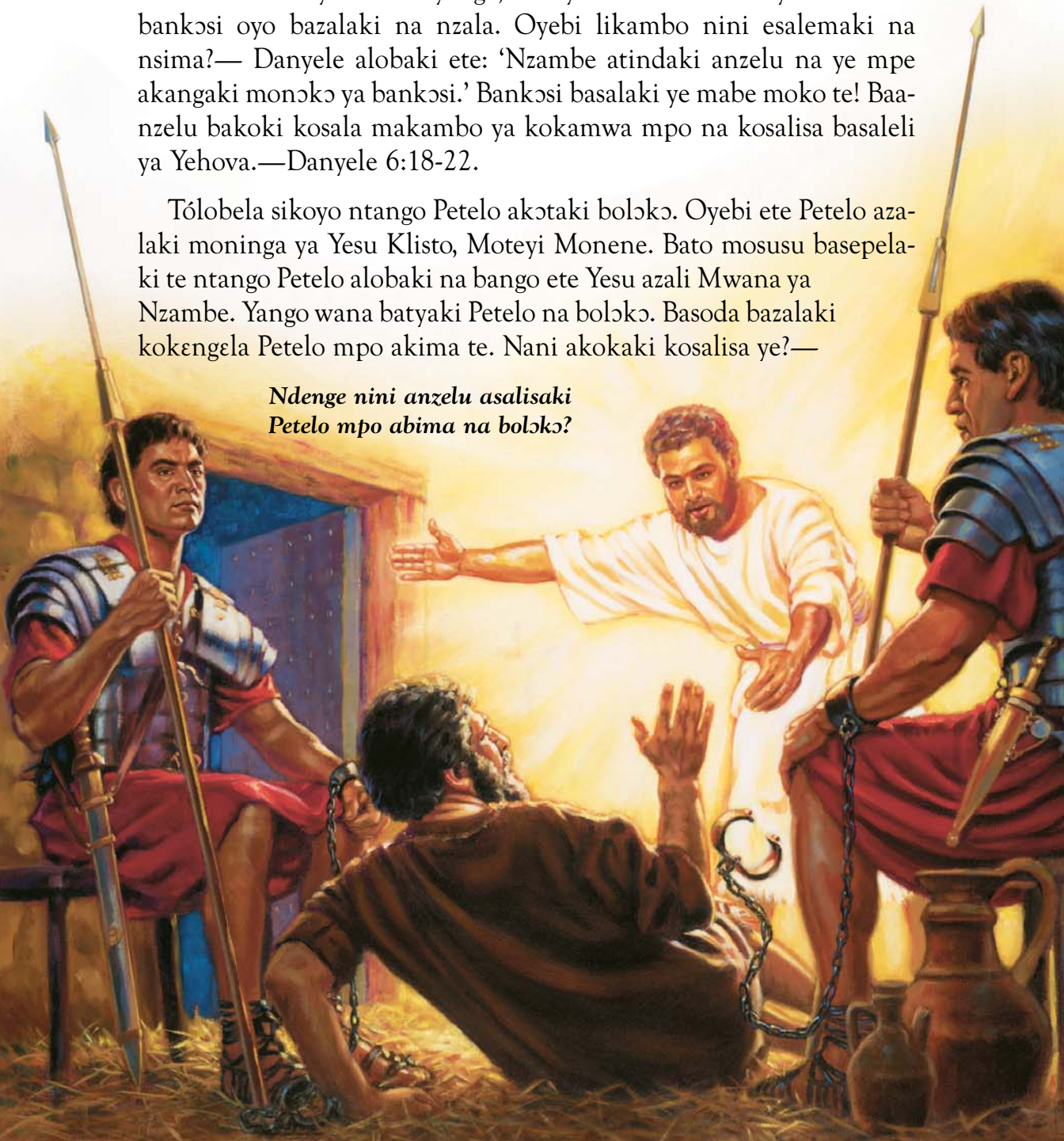

Yehova Nzambe te mpe oyo akobondela ye, akozwa etumbu. Kasi, Danyele atikaki kobondela Yehova te. Oyebi likambo basalaki ye?—

Bato yango ya mitema mabe babwakaki Danyeale na libulu ya bankosi. Na kati ya libulu yango, Danyeale azalaki kaka ye moko ná bankosi oyo bazalaki na nzala. Oyebi likambo nini esalemaki na nsima?— Danyeale alobaki ete: ‘Nzambe atindaki anzelu na ye mpe akangaki monoko ya bankosi.’ Bankosi basalaki ye mabe moko te! Baanzelu bakoki kosala makambo ya kokamwa mpo na kosalisa basaleli ya Yehova.—Danyeale 6:18-22.

Tólobela sikoyo ntango Petelo akotaki boloko. Oyebi ete Petelo azalaki moninga ya Yesu Klisto, Moteyi Monene. Bato mosusu basepelaki te ntango Petelo alobaki na bango ete Yesu azali Mwana ya Nzambe. Yango wana batyaki Petelo na boloko. Basoda bazalaki kokengela Petelo mpo akima te. Nani akokaki kosalisa ye?—

*Ndenge nini anzelu asalisaki
Petelo mpo abima na boloko?*

Petelo alalaki mpóngi na minyólólo na mabókó, soda moko epai mosusu epai. Kasi, Biblia elobi boye: ‘Talá! anzelu ya Yehova ayaki, mpe bolókó ekómaki kongenga makasi. Anzelu asimbacki Petelo na mopanzi, alamwisaki ye mpe alobaki: “Telémá noki!”’

Mbala moko, minyólólo oyo bakangaki Petelo na mabókó ekwei! Mpe anzelu alobi na ye: ‘Latá elamba, latá basandale, mpe landá ngai.’ Basoda bakokaki kokanga bango te mpo anzelu nde azalaki kosalisa Petelo. Ntango bakómaki na porte ya bibende, likambo moko ya kokamwa esalemaki. Porte efungwamaki yango moko! Anzelu wana abimisaki Petelo na bolókó mpo akende kokoba kosakola.—Misala 12: 3-11.

Baanzelu ya Nzambe bakoki mpe kosalisa biso?— Εε. Elingi kolo-ba nde ete bakotika ata moke te ete tóyoka mpasi?— Te, baanzelu bapekisaka te ete tóyoka mpasi soki biso moko tozali komitya na likama. Kasi, ata soki tozali komitya na likama te, tokoki kaka koyoka mpasi. Nzambe atindaka baanzelu te mpo bábatela biso tóyoka mpasi te. Kasi, apesi bango nde mosala moko ya ntina mpenza.

Biblia elobeli anzelu moko oyo azali koyebisa bato nyonso básambela Nzambe. (Emoniseli 14:6, 7) Ndenge nini anzelu yango azali koyebisa bango likambo yango? Azali nde koganga na likoló esika azali mpo moto nyonso awa na nse ayoka?— Te, bayekoli ya Yesu nde bazali koyebisa bato mosusu makambo ya Nzambe, mpe baanzelu bazali kotambwisa bango na mosala yango. Baanzelu basalaka nyonso mpo bato oyo balingi mpenza koyeba Nzambe bákoka kozwa libaku ya koyoka mateya na ye. Tokoki kosala mosala yango ya kosakola, mpe baanzelu bakosalisa biso.

Kasi, baanzelu bakosala nini soki bato oyo balingaka Nzambe te batungisi biso? Soki bakotisi biso na bolókó, baanzelu bakobimisa biso?— Bakoki kobimisa biso. Kasi basalaka yango ntango nyonso te.

Na ntango moko boye, Paulo, moyekoli ya Yesu, azalaki mokangami. Bamemaki ye na masuwa, mpe mopepe ezalaki makasi. Kasi

baanzelu babimisaki ye te na boloko, mpamba te bato mosusu mpe basengelaki koyoka makambo ya Nzambe. Anzelu moko alobaki na ye: “Kobanga te, Paulo. Osengeli kotelema liboso ya Kaisala.” Ya solo, esengelaki bāmema Paulo tii liboso ya Kaisala, mokonzi monene, mpo Paulo ayebisa ye nsango malamumu. Baanzelu bazalaki ntango nyonso koyeba esika oyo Paulo azali, mpe bazalaki kosalisa ye. Bakosalisa biso mpe soki tozali mpenza kosalela Nzambe.—Misala 27:23-25.

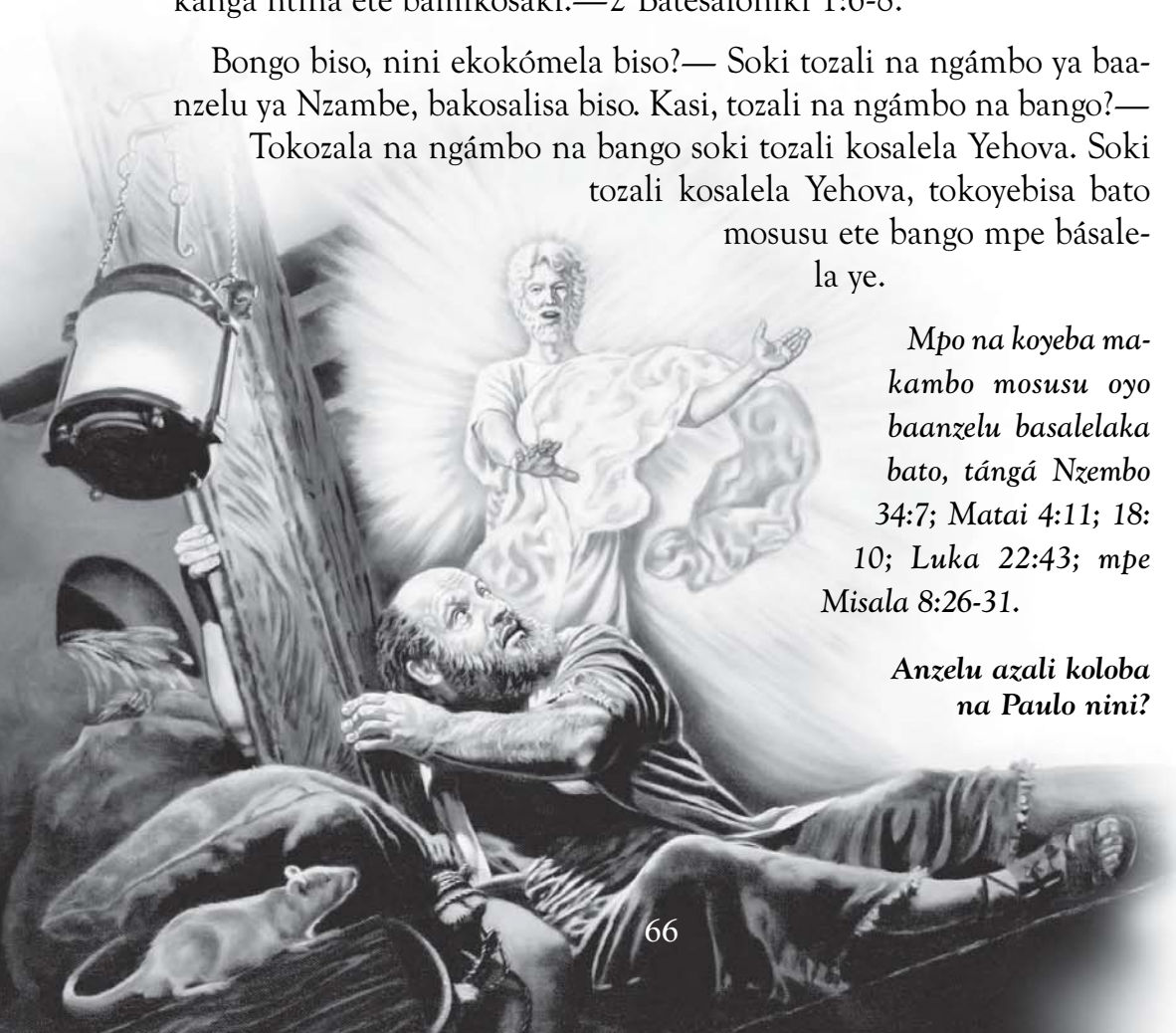
Ezali na mosala mosusu ya monene oyo baanzelu bakosala, mpe etikali moke básala yango. Etikali moke Nzambe aboma bato mabe. Bato nyonso oyo bazali kosambela Nzambe ya solo te bakobomama. Bato oyo bandimaka te ete baanzelu bazali mpo bamonaka bango te bakokanga ntina ete bamikosaki.—2 Batesaloniki 1:6-8.

Bongo biso, nini ekokómela biso?— Soki tozali na ngámbo ya baanzelu ya Nzambe, bakosalisa biso. Kasi, tozali na ngámbo na bango?—

Tokozala na ngámbo na bango soki tozali kosalela Yehova. Soki tozali kosalela Yehova, tokoyebisa bato mosusu ete bango mpe básalela ye.

Mpo na koyeba makambo mosusu oyo baanzelu basalelaka bato, tángá Nzembo 34:7; Matai 4:11; 18:10; Luka 22:43; mpe Misala 8:26-31.

Anzelu azali koloba na Paulo nini?

YESU ATEYI BISO NDENGGE YA KOBONDELA

O SOLOLAKA na Yehova Nzambe?— Alingaka ete osolola na ye. Kosolola na Nzambe, babengaka yango libon-ndeli. Yesu azalaki mbala mingi kosolola na Tata na ye oyo azali na likoló. Ntango mosusu azalaki kolinga kozala kaka ye moko mpo na kosolola na Nzambe. Biblia elobi ete mokolo moko, “amataki na ngomba kaka ye moko mpo na kobondela. Atako ngonga epusanaki mingi, azalaki kuna kaka ye moko.”—Matai 14:23.

Epai wapi okoki kobondela Yehova yo moko?— Ntango mosusu okoki kozala yo moko mpo na kosolola na Yehova na butu liboso ya kolala. Yesu alobaki ete: “Ntango ozali kobondela, kotá na eteni ya kati ya ndako na yo mpe, nsima ya kokanga ekuke na yo, bondelá Tata na yo.” (Matai 6:6) Obondelaka Yehova butu nyonso liboso ya kola-la?— Ezali malamumu osalaka yango.

*Yesu azalaki
kobondela ye
moko . . . mpe na
bato mosusu*

*Mpo na nini
osengeli koyokaka
malamu
mabondeli oyo
esalemaka na
makita?*

Yesu azalaki mpe kobondela ntango azalaki na bato mosusu. Ntango moninga na ye Lazalo akufaki, Yesu abondelaki na lilita ya Lazalo; bato mosusu mpe bazalaki wana. (Yoane 11:41, 42) Yesu azalaki mpe kobondela ntango azali na likita elongo na bayekoli na ye. Okendaka na makita epai basalaka libondeli?— Kuna, mbala mingi mokóló moko nde asalaka libondeli. Yokáká malamumu makambo oyo azali koloba mpo azali kosolola na Nzambe mpo na bolamu na yo. Soki olandaki ye malamumu, okoloba “Amen” na nsuka ya libondeli. Oyebi mpo na nini tolobaka “Amen” na nsuka ya libondeli?— Soki olobi “Amen,” yango elingi koloba ete osepeteli na libondeli yango. Elimboli ete ondimi makambo oyo alobi mpe olingi ete yango ezala mpe libondeli na yo.

Yesu azalaki mpe kobondela liboso ya kolya. Azalaki kopesa Yehova matóndi mpo na bilei. Osalaka libondeli mikolo nyonso liboso ya kolya?— Ezali malamumu tópesaka Yehova matóndi mpo na bilei liboso ya kobanda kolya. Moto mosusu akoki kosala libondeli soki bozali kolya na bato ebele. Kasi, ezali boni soki ozali kolya yo moko? To soki osengeli kolya na bato oyo bapesaka Yehova matóndi te?— Na ntango yango, yo moko osengeli kosala libondeli na yo.

Mpo na kobondela, osengeli ntango nyonso koloba na mongongo makasi? To Yehova akoki koyoka libondeli na yo ata soki osali yango na kati ya motema?— Tokoki kozwa eyano na motuna yango soki totaleli

likambo oyo ekómelaki Nehemia. Nehemia azalaki mosambeli ya Yehova mpe azalaki kosala na ndako ya Alatazeleze-se, mokonzi ya Perse. Mokolo moko, Nehemia azalaki mawamawa mpo ayokaki nsango ete bifelo ya Yelusaleme, engumba monene ya ekólo na ye, ekweaki.

Ntango mokonzi atunaki Nehemia mpo na nini azalaki mawamawa, Nehemia asalaki mbala moko libondeli na kati ya motema. Na nsima, Nehemia ayebisaki mokonzi ntina oyo azalaki mawamawa mpe asengaki ye nzela ya kokende na Yelusaleme mpo na kotonga lisusu bifelo yango. Nini esalemaki?—

Nzambe ayokaki libondeli ya Nehemia. Mokonzi alobaki na ye akende! Kutu, mokonzi apesaki Nehemia ebele ya nze-te mpo na kokende kotonga bifelo yango. Yango emonisi ete Nzambe akoki mpenza koyo-ka mabondeli na biso, ata soki tosali yango na kati ya motema.—Nehemia 1:2, 3; 2:4-8.

Ntango nini okoki kosala libondeli na nse ya motema, lokola Nehemia?

Sikoyo, kanisá likambo oyo. Osengeli kokitisa motó na nse ntango ozali kobondela? Osengeli kofukama? Okanisi nini?— Ntango mosusu Yesu azalaki kofukama mpo na kobondela. Ntango mosusu azalaki kotelema. Mpe ntango mosusu azalaki kotombola elongi likoló ntango azali kobondela, yango nde asalaki ntango abondelaki mpo na Lazalo.

Makambo nyonso wana elakisi nini?— Elakisi ete likambo eleki nti-na ezali te ya kokitisa motó, kofukama to kotelema. Ntango mosusu ezalaka malamú kokitisa motó mpe kokanga miso. Ntango mosusu okoki ata kofukama, ndenge Yesu asalaki. Kasi, kobosana te ete tokoki kobondela Nzambe ata na ntango nini, ezala na butu to na moi, mpe akoyoka biso. Likambo ya ntina mingi mpo na libondeli ezali ete tóndi-ma mpenza ete Yehova azali koyoka biso. Ondimaka ete Yehova ayoka-ka mabondeli na yo?—

Makambo nini tosengeli koyebisa Yehova na mabondeli na biso?— Yebisá ngai: Ntango obondelaka, oyebisaka Nzambe makambo nini?— Yehova apesaka biso ebele ya biloko ya malamú, yango wana ezali malamú tópesaka ye matóndi mpo na yango, ezali bongo te?— Tokoki kopesa ye matóndi mpo na bilei oyo tolyaka. Kasi, osilá kopesa Nzambe matóndi mpo na ndenge likoló ezalaka kitoko na kotala, mpo na banzete, mpe bafololo?— Ye mpe moto asalá yango.

Mokolo mosusu bayekoli ya Yesu batunaki ye ateya bango ndenge ya kobondela. Moteyi Monene ateyaki bango, mpe alakisaki bango makambo ya ntina mingi oyo tosengeli kolobela na mabondeli na biso. Oyebi makambo yango?— Zwá

*Makambo nini okoki koyebisa
Nzambe na libondeli?*

Biblia na yo mpe fungolá na Matai mokapo 6. Na verse 9 tii 13, tokokuta oyo bato mingi babengaka Tata na Biso to Libondeli ya Nkolo. Tiká tótánga yango elongo.

Toyoki ete Yesu alobaki na biso tóbondelaka mpo na nkombo ya Nzambe. Alobaki tóbondelaka mpo nkombo yango ezala mosantu. Nkombo ya Nzambe ezali nani?— Nkombo ya Nzambe ezali Yehova, mpe tosengeli kolinga yango.

Ya mibale, Yesu ateyaki biso tóbondelaka mpo Bokonzi ya Nzambe eya. Bokonzi yango ezali na ntina mingi mpo ekotya kimya na mabelé mpe ekokómisa mabelé paladiso.

Ya misato, Moteyi Monene alobaki tóbondelaka mpo mokano ya Nzambe esalema na mabelé ndenge ezali kosalema na likoló. Soki tozali kobondela mpo na yango, tosengeli kosalaka makambo oyo Nzambe alingaka.

Na nsima, Yesu ateyaki biso tóbondelaka mpo na bilei oyo tosengeli na yango mokolo na mokolo. Alobaki mpe ete soki tosali mabe, tosengeli koyebisa Nzambe ete toyoki mawa. Tosengeli mpe kosenga Nzambe bolimbisi. Kasi, liboso ye alimbisa biso, tosengeli naino kolimbisa bato mosusu soki basalaki biso mabe. Ezalaka petee mpo olimbisa moto?—

Na nsuka, Yesu alobaki ete tosengeli kobondelaka Yehova Nzambe abatela biso liboso ya moto mabe, Satana Zaboló. Nyonso wana ezali makambo ya malamú oyo tokoki kosenga Nzambe na libondeli.

Tosengeli kondima ete Yehova ayokaka mabondeli na biso. Longola kosenga ye asalisa biso, tosengeli ntango nyonso kopesaka ye matóndi. Asepelaka soki tozali koyebisa ye makambo ya solo mpenza mpe soki tozali kosenga ye makambo ya malamú na mabondeli na biso. Mpe akopesa biso yango. Ondimi yango?—

Batoli mosusu ya malamú mpo na libondeli ezali na Baloma 12:12; 1 Petelo 3:12; mpe 1 Yoane 5:14.

BATO OYO BAKÓMAKI BAYEKOLI YA YESU

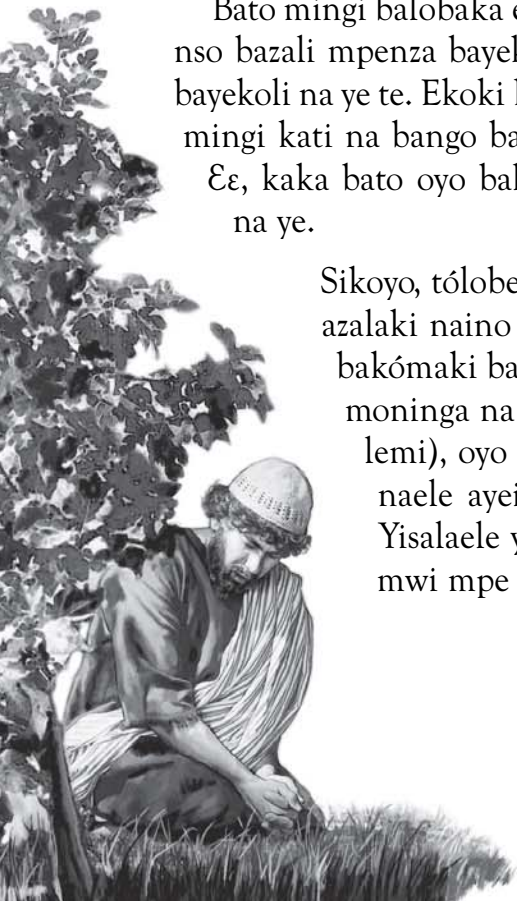
OYEBI moto oyo asalelaki Nzambe malamuni koleka bato nyonso?— Olobi solo, ezali Yesu Klisto. Okanisi ete biso mpe tokoki kozala lokola ye?— Biblia elobi ete atikelaki biso ndakisa. Mpe azali kobenga biso tókóma bayekoli na ye.

Oyebi soki kozala moyekoli ya Yesu elimboli nini?— Elimboli makamambo ebele. Ya liboso, tosengeli koyekola epai na ye. Kasi, esuki kaka wana te. Tosengeli mpe kondima mpenza maloba na ye. Soki tosali bongo, tokokokisa makamambo oyo azali koyebisa biso.

Bato mingi balobaka ete bandimelaka Yesu. Okanisi ete bango nyonso bazali mpenza bayekoli na ye?— Te, mingi kati na bango bazali bayekoli na ye te. Ekoki kozala ete bakendaka na ndako-nzambe. Kasi, mingi kati na bango bayekolá naino te makamambo oyo Yesu ateyaki. Ee, kaka bato oyo balandaka ndakisa ya Yesu nde bazali bayekoli na ye.

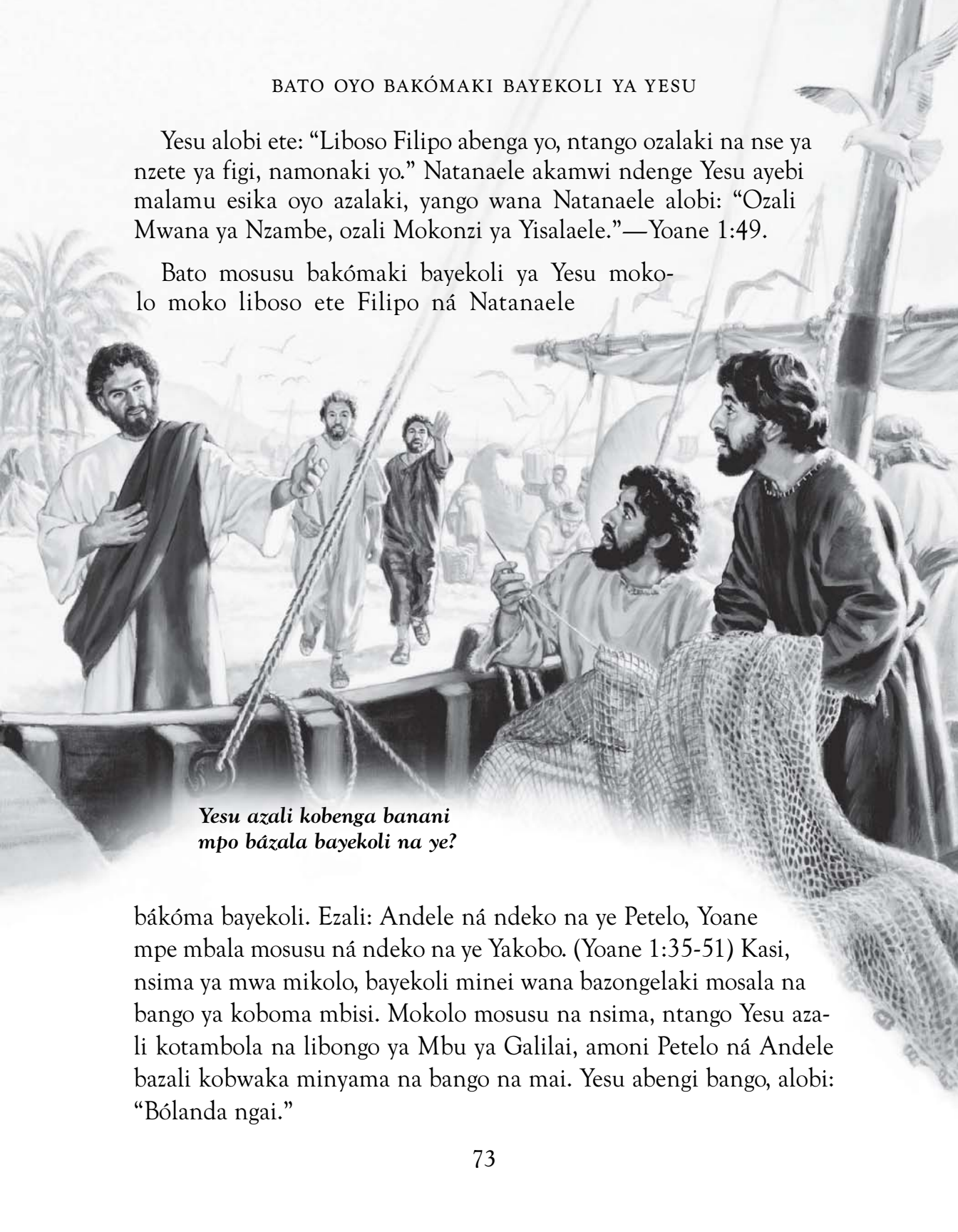
Sikoyo, tólobela bato oyo bazalaki bayekoli ya Yesu ntango azalaki naino awa na mabelé. Moko na bato ya liboso oyo bakómaki bayekoli ezali bongo Filipino. Filipino akei kobenga moninga na ye Natanaele (nkombó na ye mosusu Balatelemi), oyo omoni afandi na nse ya nzete. Ntango Natanaele ayei epai na Yesu, Yesu alobi: ‘Talá, mwana ya Yisalaele ya solosolo, mobali ya sembo.’ Natanaele akamwi mpe atuni: ‘Oyebi ngai ndenge nini?’

*Mobali oyo nkombó na ye nani, mpe ndenge
nini akómaki moyekoli ya Yesu?*

Yesu alobi ete: “Liboso Filipo abenga yo, ntango ozalaki na nse ya nzete ya figi, namonaki yo.” Natanaele akamwi ndenge Yesu ayebi malamumu esika oyo azalaki, yango wana Natanaele alobi: “Ozali Mwana ya Nzambe, ozali Mokonzi ya Yisalaele.”—Yoane 1:49.

Bato mosusu bakómaki bayekoli ya Yesu moko-lo moko liboso ete Filipo ná Natanaele

*Yesu azali kobenga banani
mpo bázala bayekoli na ye?*

bákóma bayekoli. Ezali: Andele ná ndeko na ye Petelo, Yoane mpe mbala mosusu ná ndeko na ye Yakobo. (Yoane 1:35-51) Kasi, nsima ya mwa mikolo, bayekoli minei wana bazongelaki mosala na bango ya koboma mbisi. Mokolo mosusu na nsima, ntango Yesu azali kotambola na libongo ya Mbu ya Galilai, amoni Petelo ná Andele bazali kobwaka minyama na bango na mai. Yesu abengi bango, alobi: “Bólanda ngai.”

Ntango Yesu apusani mwa liboso, amoni Yakobo ná Yoane. Bazali na kati ya masuwa elongo na tata na bango, bazali kobongisa minyama na bango. Yesu abengi mpe bango bálanda ye. Olingaki kosala nini soki Yesu abengaki yo? Olingaki mbala moko kolanda ye?— Mibali wana bayebi soki Yesu azali nani. Bayebi ete Nzambe nde atindi ye. Yango wana, batiki mbala moko mosala na bango ya koboma mbisi mpe balandi Yesu.—Matai 4:18-22.

Ntango mibali yango bakómaki bayekoli ya Yesu, bazalaki kosala ntango nyonso kaka makambo ya malamú?— Te. Mbala mosusu ozali koyeba lisusu ete bawelanaki kutu mpo na koyeba nani kati na bango aleki baninga. Kasi bazalaki koyokela Yesu, mpe bazalaki kondima kobongola makanisi mpe bizaleli na bango. Soki tozali kondima kobongola makanisi mpe bizaleli na biso, biso mpe tokoki kokóma bayekoli ya Yesu.

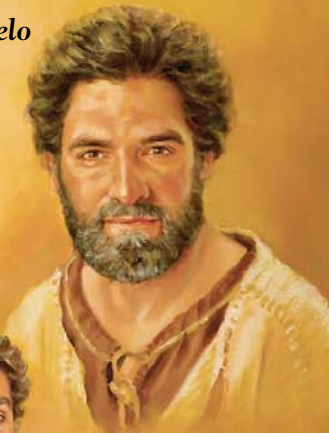
Yesu abengaki bato ya ndenge nyonso mpo bákóma bayekoli na ye. Mokolo moko, elenge mobali moko oyo azalaki mokonzi mpe moto ya bomengo akendaki epai ya Yesu mpe atunaki ye soki asengeli kosala nini mpo na kozwa bomoi ya seko. Ntango mokonzi wana alobaki ete atosaka mibeko ya Nzambe banda bomwana na ye, Yesu alobaki na ye ete: “Yaká landá ngai.” Oyebe soki asalaki nini?—

Ntango moto yango ayebaki ete kozala moyekoli ya Yesu ezali likambo moko ya ntina mingi koleka kozala moto ya bomengo, azalaki lisusu na esengo te. Moto yango akómaki moyekoli ya Yesu te mpo alingaki mbongo na ye mingi koleka Nzambe.—Luka 18: 18-25.

Ntango Yesu akokisaki mbula mobimba na ndambo na mosala ya kosakola, aponaki mibali 12 na kati ya bayekoli na ye mpo bázala bantoma na ye. Bantoma ezali bato oyo Yesu atindaki mpo na kokokisa mosala moko ya ntina mingi. Oyebe bankombo na bango?— Tóme-ka naino koyeba bankombo na bango. Talá bililingi na bango, mpe tángá bankombo na bango. Meká sikoyo kotánga bankombo na bango na motó.

Yuda Mokeliota

Petelo

Nsukansuka, moko na bantoma 12 akómaki moto mabe. Nkombo na ye Yuda Mokeliota. Na nsima, baponaki moyekoli mosusu mpo akóma ntoma. Oyebi nkombo na ye?— Nkombo na ye ezalaki Matiasi. Na nsima, Paulo ná Bala-nabasi bakómaki mpe bantoma, kasi bazalaki kati ya bantoma 12 te.—Misala 1:23-26; 14:14.

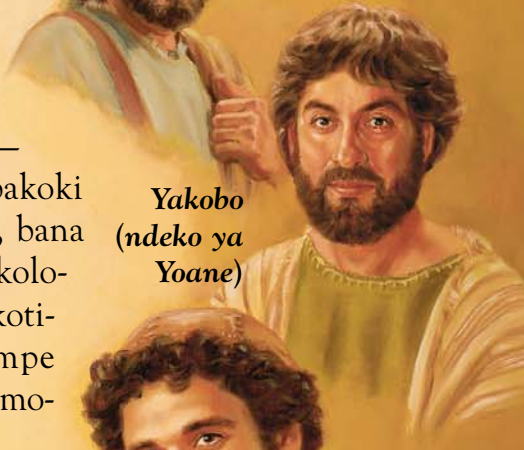

Andele

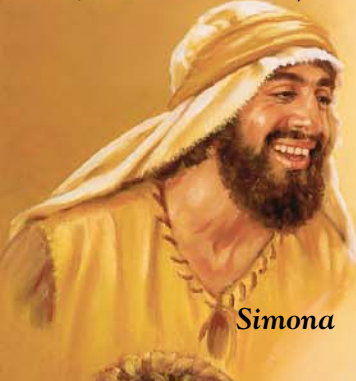

Yuda (nkombo na ye mosusu Tadaï)

Ndenge toyekolaki yango na Mokapo 1 ya buku oyo, Yesu azalaki kosepela mingi na bana mike. Mpo na nini?— Mpo ayebaki ete bango mpe bakoki kokóma bayekoli na ye. Kutu, bana mike bakoki ntango mosusu kolo-ba makambo oyo ekoki ata koti-nda mikóló ete báyoka mpe básepela koyekola makambo mosusu ya Moteyi Monene.

Yakobo (ndeko ya Yoane)

Simona

Yakobo (mwana ya Alafai)

Yoane

Toma

Matai

Filipo

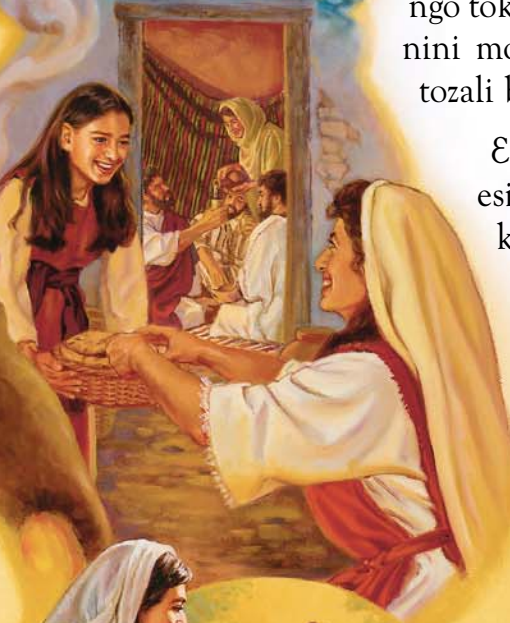
Natanaele

Basi nini bazalaki kosalisa Yesu ntango azalaki kosakola?

kolanda ye ntango azalaki kokende na bingumba mosusu mpo na kosakola, na ndakisa Malia Magadalena, Yoana ná Suzana. Ekoki mpe kozala ete bazalaki kolambela ye biloko ya kolya mpe kosukolela ye bilamba.—Luka 8:1-3.

Yo mpe olingi kozala moyekoli ya Yesu?— Yebá lisusu likambo oyo: koloba kaka na monoko ete tozali bayekoli na ye ekoki te. Tosengeli komonisa ete tozali bayekoli na ye na bisika nyonso, kasi kaka te ntango tokei na makita ya boklisto. Okoki koyeba bisika nini mosusu oyo tosengeli komimonisa mpenza ete tozali bayekoli ya Yesu?—

Éé, tosengeli komonisa yango na ndako. Kasi esika mosusu mpe ezali bongo na kelasi. Likambo oyo ngai ná yo tosengeli kobosana te yango oyo: Mpo na kozala moyekoli ya soloso-lo ya Yesu, tosengeli kosala makambo ndenge ye asalaki, mokolo mobimba, mokolo na mokolo, ezala na esika nini oyo tozali.

Sikoyo, tótánga makambo oyo Biblia elobi mpo na bayekoli ya Yesu na Matai 28:19, 20; Luka 6:13-16; Yoane 8:31, 32; mpe 1 Petelo 2:21.

Esika nini ezali mpenza na ntina tómonisa ete tozali bayekoli ya Yesu?

NTINA OYO TOSENGELI KOLIMBISAKA

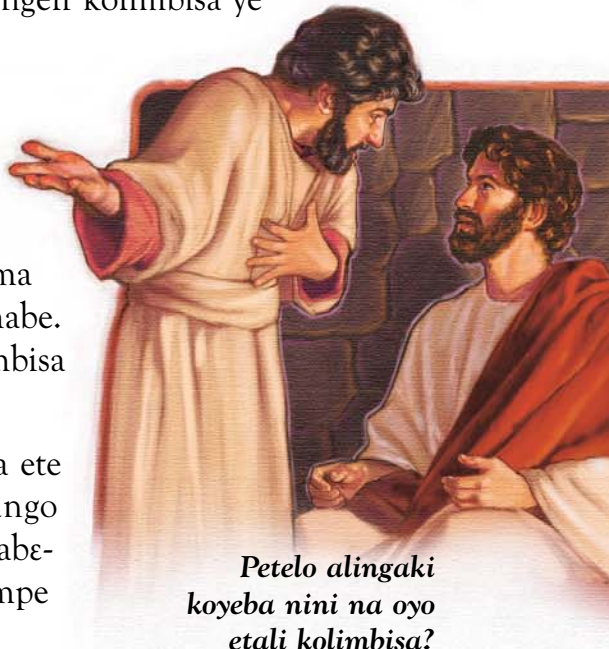
MOTO moko asalá yo likambo moko ya mabe?— Akatelaki yo lingala to asalaki yo likambo moko oyo epesaki yo mpasi?— Osengeli kozongisela ye mabe oyo asalaki yo?—

Bato mosusu bazongisaka kaka mabe soki moto asali bango mabe. Nzokande, Yesu ateyaki ete tosengeli kolimbisa bato oyo basali biso mabe. (Matai 6:12) Bongo soki moto moko asalaka biso mabe mbala mingi? Tosengeli kolimbisa ye mbala boni?—

Ezali yango nde Petelo alingaki koyeba. Yango wana, mokolo moko atunaki Yesu boye: ‘Nasengeli kolimbisa ye mbala nsambo?’ Mbala nsambo ezali moke. Yesu alobaki ete soki moto asali yo mabe mbala ntuku nsambo na nsambo, ‘osengeli kolimbisa ye mbala ntuku nsambo na nsambo.’

Ezali mpenza mbala ebele! Kutu, to-koyeba ata lisusu te mbala boni moto yango asali biso mabe, ezali bongo te? Ezali yango nde Yesu alingaki kote-ya biso: Tosengeli kobomba na motema te mbala boni oyo bato basali biso mabe. Soki basengi bolimbisi, tosengeli kolimbisa bango.

Yesu alingaki bayekoli na ye báyebe ete kolimbisa ezali na ntina mingi. Yango wana, nsima ya kopesa Petelo eyano, abetelaki bayekoli na ye lisolo moko. Yo mpe okosepela koyoka lisolo yango?—

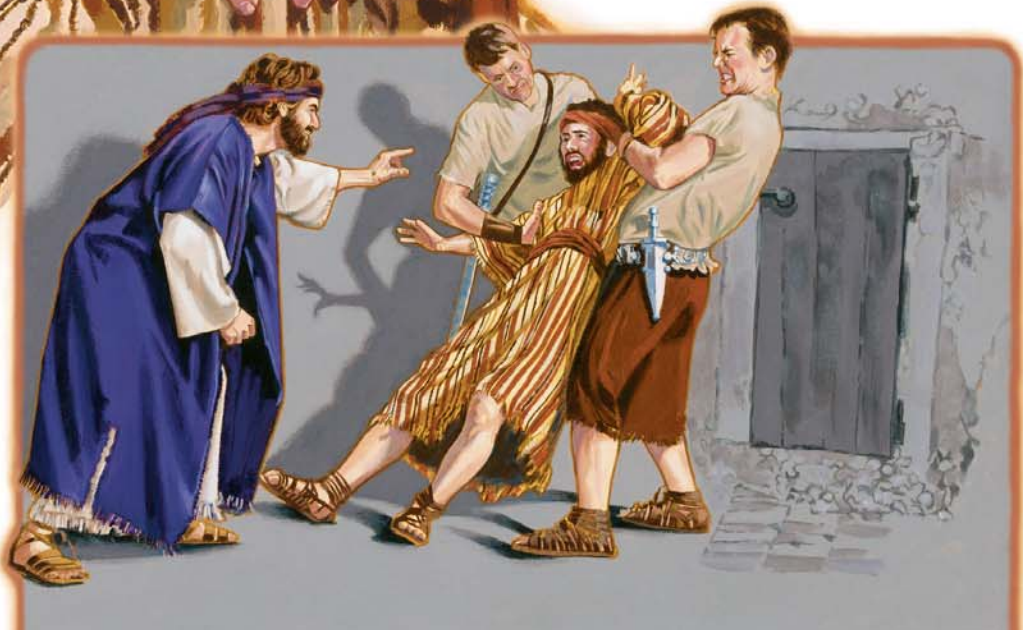

*Petelo alingaki
koyeba nini na oyo
etali kolimbisa?*

*Ntango moto ya mosala asengaki mokonzi atikela
ye mwa mikolo mpo na kofuta nyongo,
mokonzi asalaki nini?*

Ezalaki na mokonzi moko ya malamumu. Azalaki na boboto mpenza. Azalaki kutu kodefisa bato na ye ya mosala mbongo soki bazali na mposa na yango. Kasi, mokolo moko, mokonzi yango asengaki bato na ye ya mosala oyo bazalaki na banyongo na ye báfuta banyongo na bango. Bayaki na moto moko ya mosala oyo azalaki na nyongo ya mokonzi ya mbongo ya bibende milio 60. Ezalaki mbongo mingi mpenza!

*Moto ya mosala asalaki
nini ntango moninga na
ye azalaki na mbongo te
ya kofuta nyongo na ye?*

Kasi moto yango asalelaki mbongo nyonso ya mokonzi mpe azalaki na eloko te mpo na kofuta nyongo yango. Yango wana, mokonzi apesaki mitindo ete báteka ye. Mokonzi alobaki lisusu ete báteka mwasi ya moto yango ná bana na ye, mpe biloko na ye nyonso. Bongo, mbongo oyo bakozwa, báfuta nyongo ya mokonzi. Na makanisi na yo, moto yango ya mosala ayokaki ndenge nini?—

Moto yango afukamaki liboso ya mokonzi mpe alobaki na ye ete: ‘Nabondeli yo, pesá ngai mwa mikolo, mpe nakofuta yo nyongo nyonso oyo nazali na yango.’ Soki yo nde ozalaki mokonzi, olingaki kosala moto yango nini?— Mokonzi ayokelaki ye mawa. Elingi koloba alimbisaki ye. Ayebisaki moto yango ya mosala ete afuta lisusu nyongo yango te. Moto yango ya mosala asepelaki mpenza!

Kasi, moto yango ya mosala asalaki nini na nsima? Abimaki mpe akutanaki na moninga na ye ya mosala oyo azalaki na nyongo na ye ya mbongo ya bibende 100. Akangaki ye na nkingo mpe abandaki kofina ye, alobaki ete: ‘Futá nyongo na ngai ya mbongo ya bibende 100 oyo odefaki!’ Okanisi boni na likambo oyo moto yango asalaki, mingimingi lokola mokonzi autaki kolimbisa ye mpo na nyongo ya ebele ya mbongo oyo azalaki na yango?—

Moninga na ye ya mosala oyo azalaki na nyongo na ye ya mbongo ya bibende 100 azalaki mobola. Azalaki na mbongo ya kofuta ye te na ntango wana. Yango wana, afukamaki na makolo ya moninga na ye mpe alobaki na ye ete: ‘Nabondeli yo, pesá ngai mwa mikolo, mpe nakofuta yo mbongo na yo.’ Moto yango asengelaki kotikela moninga na ye ntango?— Soki ozalaki na esika na ye, olingaki kosala nini?—

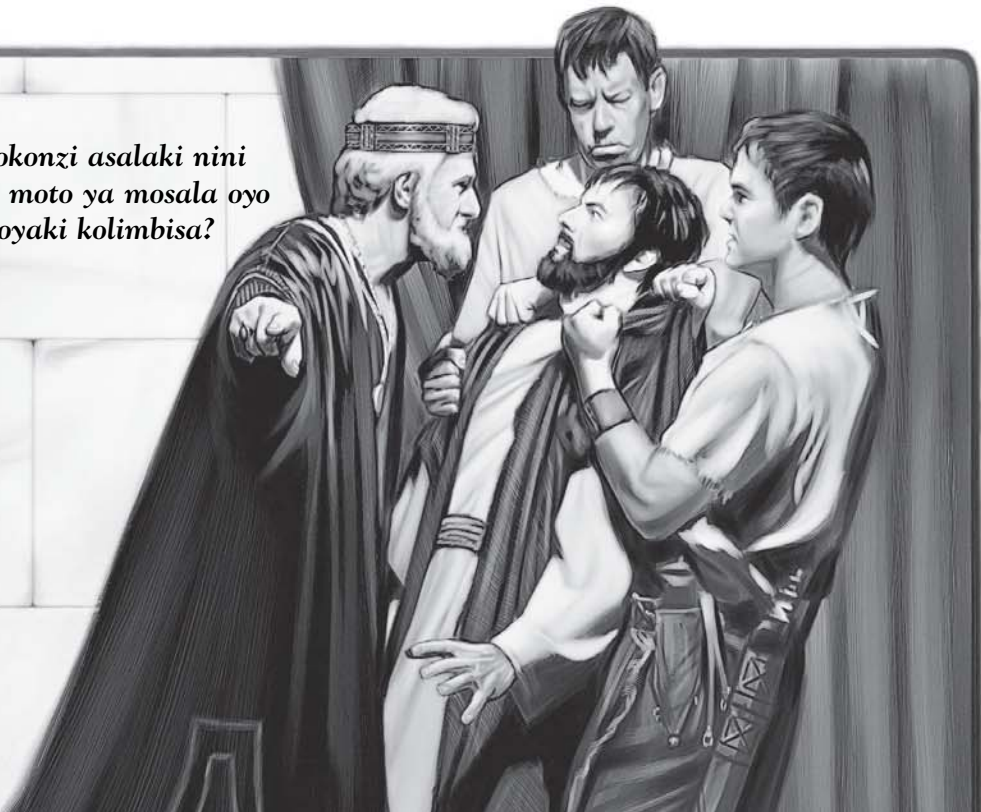
Moto yango azalaki na boboto lokola mokonzi te. Alingaki bápesa ye mbongo na ye kaka mokolo wana. Lokola mpe moninga na ye azalaki na mbongo te, akangisaki ye na boloko. Banninga na bango mosusu ya mosala bamonaki makambo nyonso elekaki mpe basepelaki na yango te. Bayokelaki moninga na bango oyo batyaki na boloko mawa. Yango wana, bakendaki koyebisa mokonzi.

Mokonzi mpe asepelaki ata moke te na likambo yango. Asilikaki makasi na moto ya mosala oyo aboyaki kolimbisa moninga na ye. Abengaki ye mpe alobaki na ye boye: ‘Yo, moto ya mosala ya mabe, ngai nalimbisaki yo mpo na nyongo oyo ozalaki na yango epai na ngai, ezali bongo te? Kasi, mpo na nini yo oboyi kolimbisa moninga na yo?’

Ebongaki moto ya mosala oyo aboyaki kolimbisa alanda ndakisa ya mokonzi. Kasi asalaki yango te. Yango wana, mokonzi atyaki ye na boloko tii akofuta mbongo ya bibende milio 60. Nzokande, akokoka te kozwa mbongo ya kofuta mokonzi na boloko. Na yango, asengeli kotikala na boloko tii liwa na ye.

Na nsuka ya lisolo, Yesu alobaki na bayekoli na ye ete: “Ezali ndenge wana nde Tata na ngai ya likoló mpe akosalela bino soki bozali kolimbisa te moto na moto ndeko na ye na mitema na bino.”—Matai 18:21-35.

Mokonzi asalaki nini na moto ya mosala oyo aboyaki kolimbisa?

Omoni, biso nyonso tozali na nyongo monene epai ya Nzambe. Kutu, Nzambe nde moto apesi biso bomoi! Yango wana, soki totali nyongo oyo biso tosengeli kofuta Nzambe, tokomona ete bato mosusu bazali na nyongo na biso kaka ya moke. Nyongo na biso oyo bango bazali na yango ezali lokola mbongo ya bibende 100 oyo moto ya mosala wana asengelaki kofuta moninga na ye. Kasi, nyongo oyo biso tosengeli kofuta Nzambe mpo na makambo ya mabe oyo tosalaka ezali lokola mbongo ya bibende milio 60 oyo moto ya mosala wana asengelaki kofuta mokonzi.

Nzambe azali na boboto mingi. Ata sokitosali makambo mingi ya mabe, alimbisaka biso. Abomaka biso mbala moko te mpo na kofutisa biso nyongo oyo tozali na yango. Kasi, tósimba liteya oyo: *Nzambe akolimbisa biso kaka soki tozali kolimbisa bato oyo bazali kosala biso mabe.* Esengeli kozwa likambo ya kolimbisa na liseki te, ezali bongo te?—

Sikoyo, soki moto moko asali yo mabe mpe asengi yo bolimbisi, okosala nini? Okolimbisa ye?— Bongo soki azongeli yango mbala mingi? Okolimbisa ye kaka?—

Soki yo nde ozali kosenga moto mosusu bolimbisi, okolinga ete moto yango alimbisa yo, ezali bongo te?— Na bongo, yo mpe osengeli kolimbisa ye. Okolimbisa ye kaka na maloba te, kasi osengeli mpenza kolimbisa ye na motema. Soki tozali kosala bongo, tokomonisa ete tolingi mpenza kozala bayekoli ya Moteyi Monene.

Mpo na koyeba ntina ya kolimbisa, tótánga mpe Masese 19:11; Matai 6:14, 15; mpe Luka 17:3, 4.

***Okosala nini soki
moto moko asengi
yo bolimbisi?***

LITEYA MPO NA KOZALA NA BOBOTO

OYEBI soki kokanisela moto mabe ezali nini?— Kokanisela moto mabe elakisi kolinga ye te kaka mpo mbala mosusu akeseni na yo to mpo alobaka monoko oyo ekeseni na oyo ya yo. Na bongo, kokanisela moto mabe elakisi kosepela na ye te to kotalela ye na makanisi ya malamumu te liboso kutu oyeba ye mpenza.

Okanisi ete ezali malamumu koyina moto liboso kutu oyeba ye mpenza to koyina ye kaka mpo akeseni na yo?— Kokanisela moto mabe ezali malamumu te, ezali mpe komonisa boboto te. Tosengeli te kozanga boboto epai ya moto kaka mpo akeseni na biso.

Na ndakisa, oyebi moto moko oyo loposo ya nzoto na ye ekeseni na oyo ya yo to oyo alobaka monoko oyo ekeseni na oyo ya yo?— Ekoki kozala ete oyebi kutu bato oyo nzoto na bango ebebá mpo bazokaki mpota to mpo babelaka maladi moko boye. Ozalaka na boboto epai ya bato oyo bakeseni na yo mpe olingaka bango?

Soki tozali koyokela Yesu Klisto, Moteyi Monene, tokomonisela moto nyonso boboto. Ezala moto ya ekólo nini to ya loposo nini, mpo na biso bokeseni esengeli kozala te. Tosengeli komonisela ye boboto. Ata soki bato nyonso bandimaka likanisi wana te, ezali yango nde Yesu ateyaki. Tiká tólobela yango.

Moyuda moko, oyo azalaki kokanisela bato mosusu mabe, akendaki kokutana na Yesu mpe atunaki ye motuna oyo: ‘Nasengeli kosala nini mpo nazala na bomoi libela na libela?’ Yesu ayebaki ete moto yango azalaki mbala mosusu koluka ete báloba na ye ete asengeli komonisela boboto kaka bato oyo bazali na ye loposo moko to ekólo moko. Na esika ete Yesu ayanola na motuna yango, atunaki mobali yango ete: ‘Mibeko ya Nzambe elobi ete tosengeli kosala nini?’

Mobali yango ayanolaki ete: ‘Osengeli kolinga Yehova Nzambe na yo na motema na yo mobimba mpe osengeli kolinga mozalani na yo lokola yo moko.’ Yesu alobaki na ye ete: ‘Opesi eyano ya malamamu. Landá kosala bongo mpe okozwa bomoi ya seko.’

Kasi, mobali yango asepelaki te komonise-la bato ya ekólo mosusu boboto to kolinga bango. Na bongo, alukaki komilongisa. Atunaki Yesu ete: “Nani mpenza azali mozalani na ngai?” Mbala mosusu alingaki Yesu aloba ete: “Bazalani na yo ezali baninga na yo” to, “Ezali bato oyo bazali lokola yo.” Mpo na kopesa eyano na motuna wana, Yesu abetaki lisolo ya Moyuda moko ná Mosamalia moko. Yoká lisolo yango.

Moto moko azalaki kokita na nzela oyo euti na Yelusaleme tii na Yeliko. Moto yango azalaki Moyuda. Ntango azalaki kotambola, babandi babimelaki ye. Babetaki ye, bakweisaki ye na mabelé mpe babotolaki mbongo na ye ná bilamba na ye. Babandi yango babetabetaki ye mpe batikaki ye pene na liwa pembeni ya nzela.

Mwa moke na nsima, nganga-nzambe moko alekaki na nzela yango. Amonaki moto yango oyo bazokisaki ye mpenza mabe. Soki ezalaki yo, olingaki kosala nini?— Nganga-nzambe yango alekaki na ngámbo

Ndenge nini tosengeli kotalela bato oyo bakeseni na biso?

mosusu ya nzela. Atelelaki ata kotelema te. Asalaki ata eloko moko te mpo na kosalisa moto wana.

Na nsima, moto mosusu oyo amipesá mpenza na makambo ya losambo akitaki mpe na nzela yango. Azalaki Molevi oyo azalaki kosala na tempelo na Yelusaleme. Atelelaki nde mpo na kosalisa moto wana?—Te. Asalaki kaka ndenge nganga-nzambe asalaki.

Nsukansuka, Mosamalia moko alekaki mpe na nzela yango. Ozali komona ye mwa likoló ndenge azali koya?—Amonaki Moyuda oyo alali wana, oyo bazokisizokisi ye. Kasi, simbá likambo oyo: Basamalia ná Bayuda bazalaki koyokana ata moke te. (Yoane 4:9) Mosamalia yango akotika nde moto yango kozanga ete asalisa ye? Akoloba nde na nse ya

LITEYA MPO NA KOZALA NA BOBOTO

motema ete: ‘Mpo na nini nasalisa Moyuda oyo? Soki ezalaki ngai moto nazokaki, ye alingaki kosalisa ngai?’

Mosamalia atalaki moto oyo alali pembeni ya nze-la, mpe ayokelaki ye mawa. Amonaki ete asengeli te kotika ye wana akufa. Na bongo, alongwaki na mokongo ya nyama na ye, akitaki, apusanaki penepene na moto yango, mpe abandaki kopangwisa makila na bampota na ye. Asopelaki yango mafuta mpe vinyo mpo ebela. Na nsima akangaki bampota yango na babande.

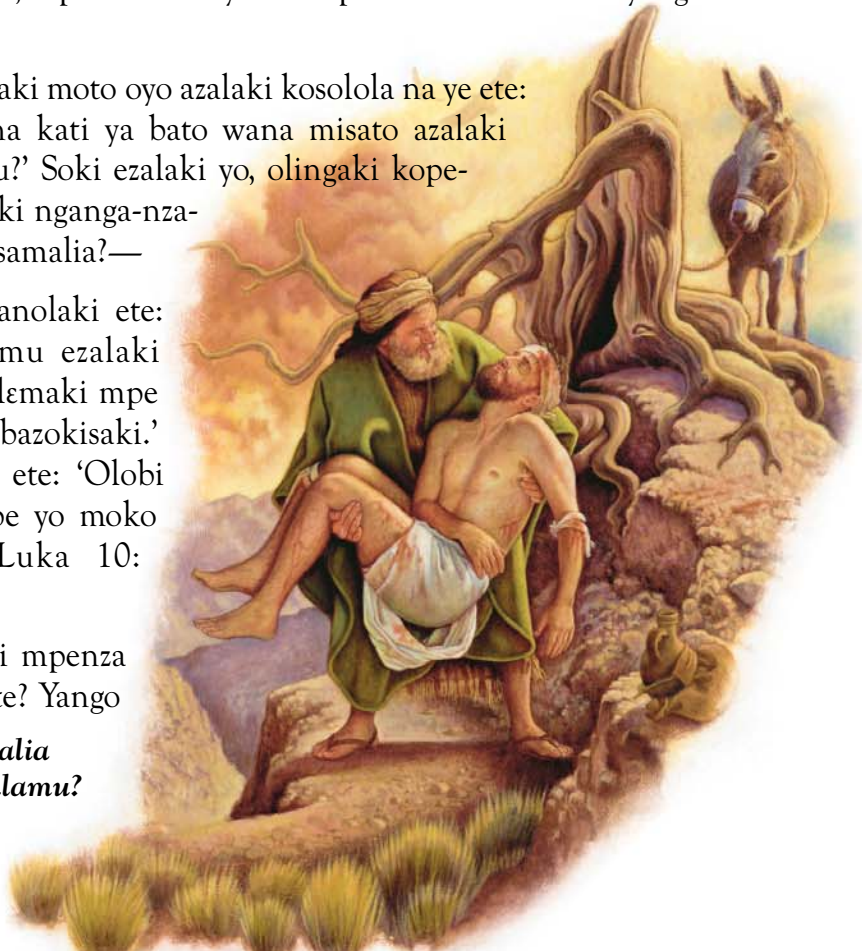
Mosamalia yango atombolaki na malembe moto oyo bazokisaki mpe atyaki ye likoló ya nyama na ye. Na nsima, bakitaki na nzela malembemalembe tii bakómaki na ndako ya baleki-nzela, to mwa otele. Ntango bakómaki na esika yango, Mosamalia afutelaki moto yango esika ya kolala, mpe asalaki nyonso mpo ete básalisa moto yango malamumu.

Sikoyo, Yesu atunaki moto oyo azalaki kosolola na ye ete: ‘Mpo na yo, nani na kati ya bato wana misato azalaki mozalani ya malamumu?’ Soki ezalaki yo, olingaki kopesa eyano nini? Ezalaki nganga-nzambe, Molevi, to Mosamalia?—

Mobali yango ayanolaki ete: ‘Mozalani ya malamumu ezalaki bongo moto oyo atelemaki mpe asalisaki moto oyo bazokisaki.’ Yesu alobaki na ye ete: ‘Olobi malamumu. Kende mpe yo moko salá se bongo.’—Luka 10: 25-37.

Lisolo yango ezali mpenza kitoko, ezali bongo te? Yango

Mpo na nini Mosamalia azalaki mozalani malamumu?

*Ndenge nini okoki kozala
mozalani malamumu?*

emonisi polele banani bazali bazalani na biso. Bazalani na biso ezali kaka te banyanga na biso ya motema. Mpe ezali kaka te bato oyo tozali na bango loposo ndenge moko to baoyo tolobaka na bango monoko moko. Yesu ateyaki biso ete tosengeli komonisela bato nyonso boboto ata soki bazali bato ya ekolo nini, ya loposo nini, to balobaka monoko nini.

Ezali ndenge wana nde Yehova Nzambe asalelaka bato nyonso. Ye akaniselaka bato mabe te. Yesu alobaki ete: 'Tata na bino oyo azali na likolo abimisaka moi na ye likolo ya bato mabe mpe bato malamumu. Anokisaka mbula likolo ya bato malamumu mpe bato mabe.' Na yango, tosengeli komonisela bato nyonso boboto, kaka ndenge Nzambe amoniselaka bango yango.—Matai 5:44-48.

Na bongo, okosala nini soki omoni moto moko azoki?— Okosala nini soki moto yango azali moto ya ekolo mosusu to moto ya loposo mosusu? Azali kaka mozalani na yo, mpe osengeli kosalisa ye. Soki omoni ete ozali mwana moke mpe okokoka kosalisa ye te, okoki kosenga mokolo moko asalisa ye. To mpe okoki kobenga polisi moko to molakisi moko. Soki osali bongo, okomonisa ete ozali na boboto lokola Mosamalia wana.

Moteyi Monene alingi ete biso tozala na boboto. Alingi tosalisa bato mosusu, ata soki bazali banani. Ezali mpo na yango nde abetaki lisolo ya Mosamalia ya motema malamumu.

Mpo na liteya ya komonisela bato nyonso boboto ata soki bazali bato ya loposo to ekolo nini, tangá Masese 19:22; Misala 10:34, 35; mpe 17:26.

ELOKO NINI EZALI MPENZA NA NTINA?

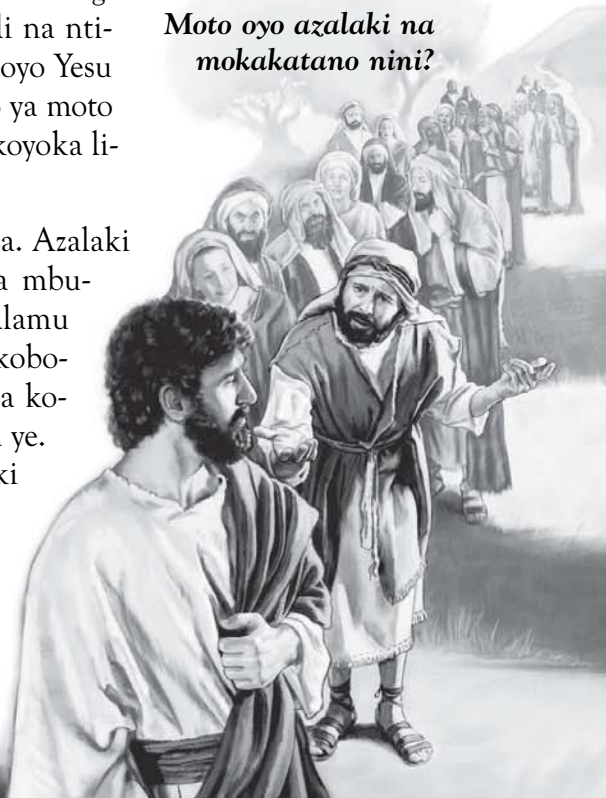
MOKOLO moko, moto moko akendaki kotala Yesu. Moto yango aye-baki ete Yesu azalaki na bwanya mpenza, yango wana alobaki na ye boye: ‘Moteyi, yebisá ndeko na ngai apesa ngai ndambo ya biloko oyo azali na yango.’ Moto yango akanisaki ete asengeli kozwa ndambo ya biloko ya ndeko na ye.

Soki yo nde ozalaki Yesu, olingaki koloba nini?— Yesu amonaki ete moto yango azalaki na mokakatano moko. Kasi moto yango azalaki mpenza na mposa ya biloko ya ndeko na ye te. Mokakatano na ye ezalaki ete ayebaki te eloko nini ezali mpenza na ntina na bomoi.

Tókanisa naino likambo yango. Eloko nini esengeli kozala mpenza na ntina koleka mpo na biso? Esengeli nde kozala biloko ya kosakana na yango ya kitoko, bilamba ya sika, to biloko mosusu ya ndenge wana?— Te, ezali na eloko moko oyo ezali na ntina mingi koleka. Mpe yango nde likambo oyo Yesu alingaki koteya. Yango wana abetaki lisolo ya moto moko oyo abosanaki Nzambe. Okosepela koyoka lisolo yango?—

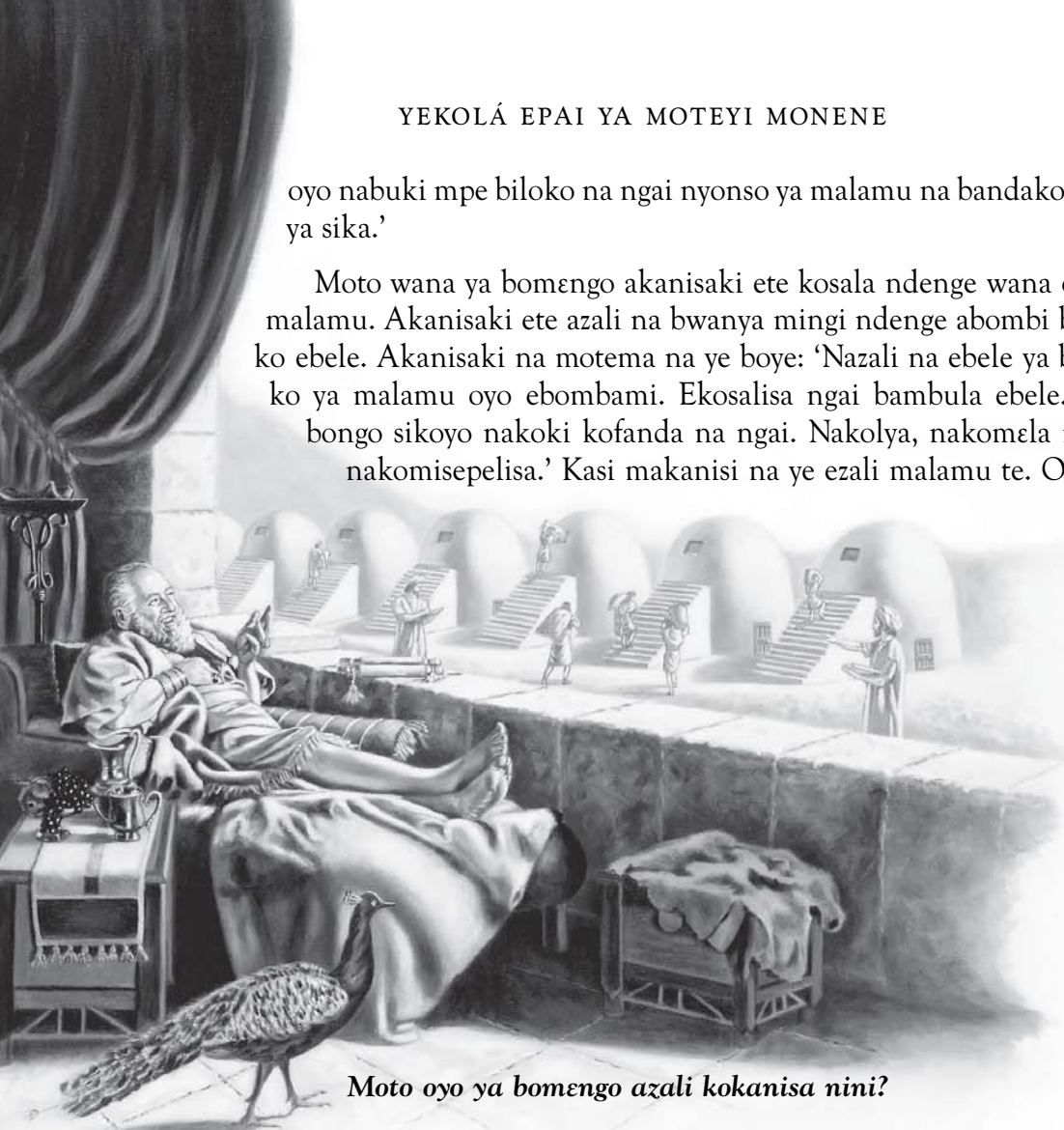
***Moto oyo azalaki na
mokakatano nini?***

Moto moko azalaki na bomengo mpenza. Azalaki na bilanga mpe na bandako ya kobomba mbuma ya bilanga. Bilanga na ye ebetaki malamumu mpenza. Na bandako na ye nyonso ya kobomba mbuma, esika ezalaki kutu te mpo na kobomba mbuma oyo abukaki na bilanga na ye. Na bongo, asengelaki kosala nini? Alobaki na motema na ye ete: ‘Nakobuka bandako na ngai ya kobomba mbuma mpe nakotonga mosusu ya minene koleka. Na nsima, nakobomba mbuma na ngai nyonso

oyo nabuki mpe biloko na ngai nyonso ya malamumu na bandako oyo ya sika.’

Moto wana ya bomengo akanisaki ete kosala ndenge wana ezali malamumu. Akanisaki ete azali na bwanya mingi ndenge abombi biloko ebele. Akanisaki na motema na ye boye: ‘Nazali na ebele ya biloko ya malamumu oyo ebombami. Ekosalisa ngai bambula ebele. Na bongo sikoyo nakoki kofanda na ngai. Nakolya, nakomela mpe nakomisepelisa.’ Kasi makanisi na ye ezali malamumu te. Oyebi

Moto oyo ya bomengo azali kokanisa nini?

mpo na nini?— Azalaki kokanisa kaka makambo na ye mpe bisengo na ye. Abosanaki Nzambe.

Yango wana, Nzambe alobaki na moto yango ya bomengo boye: ‘Ozali zoba. Okokufa na butu oyo. Sikoyo nani akozwa biloko nyonso oyo osili kobomba?’ Moto wana ya bomengo azalaki lisusu na likoki ya kosalela biloko yango nsima ya liwa na ye?— Te, moto mosusu nde akosalela yango. Yesu alobaki ete: “Ezali mpe bongo mpo na moto oyo abombi eloko ya motuya mpo na ye moko kasi azali moto ya bomengo te epai ya Nzambe.”—Luka 12: 13-21.

Okolinga te kozala lokola moto wana ya bomengo, ezali bongo te?— Likambo ya ntina mingi na bomoi na ye ezalaki kaka kozwa biloko ya mokili. Azalaki komikosa. Mposa na ye ezalaki kaka ya kokóma na biloko mingi. Kasi azalaki “moto ya bomengo te epai ya Nzambe.”

Bato mingi bazali lokola moto wana ya bomengo. Bato yango balingaka kaka kozala na biloko ebele. Kasi yango ekoki kobimisela bango mikakatanó minene. Tópesa ndakisa: Ozali na biloko oyo osakanaka na yango, ezali bongo te?— Biloko nini ya kosakana ozali na yango? Yebisá ngai.— Okosala nini soki omoni baninga na yo bazali na bale to na mwana-popi to eloko mosusu oyo yo ozali na yango te? Okanisi ete ekozala malamú otungisa baboti na yo básombela yo mpe yango?—

Na bantango mosusu, eloko moko ya kosakana na yango ekoki komonana ete ezali na ntina mingi. Kasi na nsima, ekómaka ndenge nini?— Ekómaka ya kala. Ekoki ntango mosusu kopasuka, mpe na nsima okosepela kutu na yango lisusu te.

Eloko nini ya valere ozali na yango, oyo eleki biloko oyo osakanaka na yango?

Kasi, ozali na eloko moko oyo ezali na ntina mingi koleka biloko oyo osakanaka na yango. Oyebi eloko yango?—

Ezali bomoi na yo. Bomoi na yo ezali na ntina mingi mpo soki ozali na bomoi te, okoki kosala ata eloko moko te. Kasi mpo ozala na bomoi, osengeli

kosala makambo oyo esepelisaka Nzambe, ezali bongo te?— Lokola ezali bongo, tózala te lokola moto wana ya bomengo kasi zoba oyo abosanaki Nzambe.

Ezali kaka bana mike te nde bakoki kosala makambo ya bozoba lokola moto wana ya bomengo. Mikóló mingi mpe basalaka bongo. Mikóló mosusu balingaka kaka kozala na ebele ya biloko. Ekoki kozala ete bazali na biloko ya kolya oyo esengeli mokolo na mokolo, bilamba ya kolata, mpe esika ya kofanda. Kasi bamonaka ete ekoki kaka te. Balingi kozala na bilamba ebele mpe na bandako ya minene. Biloko wana esengaka mbongo mingi. Yango wana babomaka nzoto na mosala mpo na kozwa mbongo ebele. Mpe ata soki bazwi mbongo mingi, bazalaka kaka na mposa ya mbongo mosusu.

Mikóló mosusu bamipesaka kaka na koluka mbongo mpe bazangaka ntango ya kozala elongo na mabota na bango. Bazalaka mpe na ntango te mpo na makambo ya Nzambe. Mbongo na bango ekoki kopekisa bango bá-kufa?— Te, ata moke te. Bakoki nde kosalela mbongo na bango nsima ya liwa na bango?— Te. Bakosalela yango te mpo bato oyo bakufá bakoki kosala ata eloko moko te.—Mosakoli 9:5, 10.

Yango elingi koloba ete kozala na mbongo ezali mabe?— Te. Mbongo ekoki kosalisa biso mpo na kosomba biloko ya kolya mpe bilamba. Biblia elobi ete mbongo ebatelaka. (Mosakoli 7:12) Kasi soki tozali kolinga mbongo mingi, yango ekobimisela biso mikakatano. Tokozala lokola moto wana ya bomengo kasi zoba oyo amibombelaki biloko ya motuya kasi azalaki moto ya bomengo te na miso ya Nzambe.

Kozala moto ya bomengo na miso ya Nzambe elingi koloba nini?— Elingi koloba kotya Nzambe na esika ya liboso na bomoi na biso. Bato mosusu balobaka ete bandimaka Nzambe. Bakanisaka ete kozala na kondima mpanamba ekoki. Kasi, bato yango bazalaka mpenza bato ya bomengo na miso ya Nzambe?— Te, bazali lokola moto wana ya bomengo oyo abosanaki Nzambe.

Yesu abosanaki Tata na ye ya likoló ata moke te. Alukaki kozala na ebele ya mbongo te. Azalaki mpe na ebele ya biloko te. Yesu ayebaki eloko oyo ezalaki mpenza na ntina na bomoi. Oyebi eloko yango?— Ezali kozala moto ya bomengo na miso ya Nzambe.

Yebisá ngai naino, ndenge nini tokoki kozala bato ya bomengo na miso ya Nzambe?— Tokoki kozala bato ya bomengo na miso ya Nzambe soki tozali

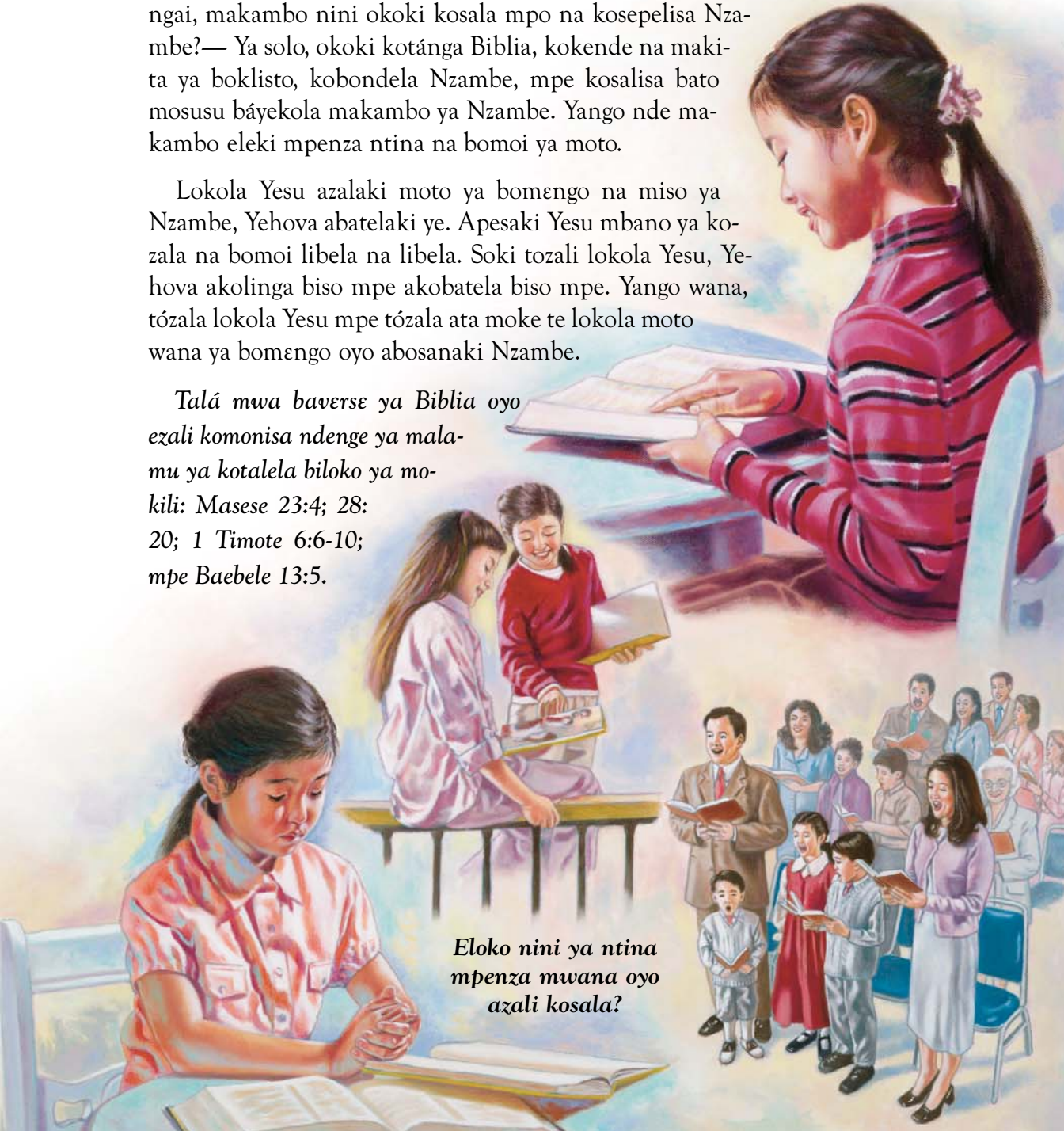
ELOKO NINI EZALI MPENZA NA NTINA?

kosala makambo oyo esepelisaka ye. Yesu alobaki ete: “Nasalaka ntango nyo-
nso makambo oyo esepelisaka ye.” (Yoane 8:29) Nzambe asepelaka ntango
tozali kosala makambo oyo alingi ete tósala. Sikoyo, yebisá
ngai, makambo nini okoki kosala mpo na kosepelisa Nza-
mbe?— Ya solo, okoki kotánga Biblia, kokende na maki-
ta ya boklisto, kobondela Nzambe, mpe kosalisa bato
mosusu báyekola makambo ya Nzambe. Yango nde ma-
kambo eleki mpenza ntina na bomoi ya moto.

Lokola Yesu azalaki moto ya bomengo na miso ya
Nzambe, Yehova abatelaki ye. Apesaki Yesu mbano ya ko-
zala na bomoi libela na libela. Soki tozali lokola Yesu, Ye-
hova akolinga biso mpe akobatela biso mpe. Yango wana,
tózala lokola Yesu mpe tózala ata moke te lokola moto
wana ya bomengo oyo abosanaki Nzambe.

*Talá mwa baverse ya Biblia oyo
ezali komonisa ndenge ya mala-
mu ya kotaleta biloko ya mo-
kili: Masese 23:4; 28:
20; 1 Timote 6:6-10;
mpe Baebele 13:5.*

*Eloko nini ya ntina
mpenza mwana oyo
azali kosala?*

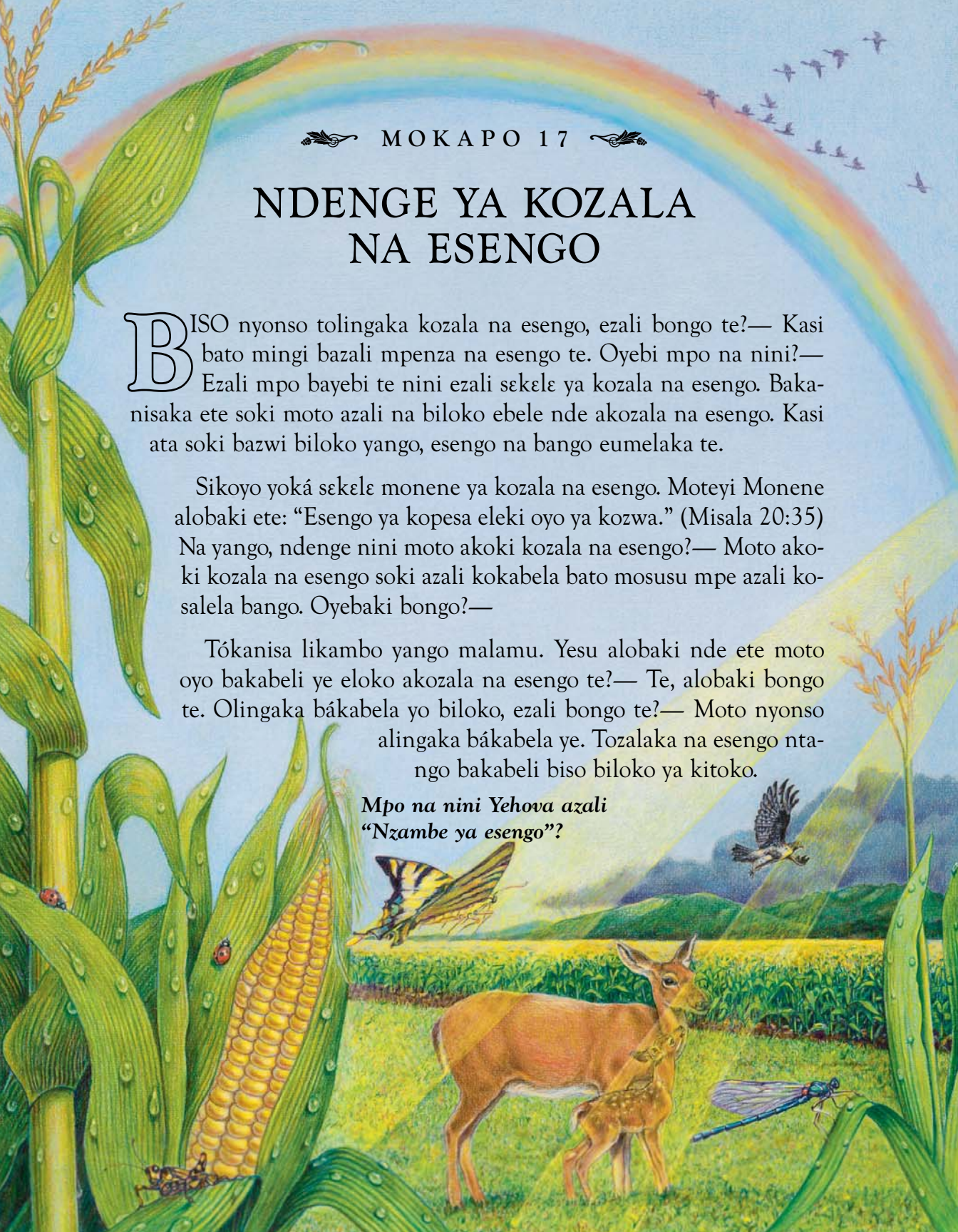
NDENGE YA KOZALA NA ESENGO

BISO nyonso tolingaka kozala na esengo, ezali bongo te?— Kasi bato mingi bazali mpenza na esengo te. Oyebi mpo na nini?— Ezali mpo bayebi te nini ezali sekele ya kozala na esengo. Bakanisaka ete soki moto azali na biloko ebele nde akozala na esengo. Kasi ata soki bazwi biloko yango, esengo na bango eumelaka te.

Sikoyo yoká sekele monene ya kozala na esengo. Moteyi Monene alobaki ete: “Esengo ya kopesa eleki oyo ya kozwa.” (Misala 20:35) Na yango, ndenge nini moto akoki kozala na esengo?— Moto akoki kozala na esengo soki azali kokabela bato mosusu mpe azali kosalela bango. Oyebaki bongo?—

Tókanisa likambo yango malamumu. Yesu alobaki nde ete moto oyo bakabeli ye eloko akozala na esengo te?— Te, alobaki bongo te. Olingaka bakabela yo biloko, ezali bongo te?— Moto nyonso alingaka bakabela ye. Tozalaka na esengo ntango bakabeli biso biloko ya kitoko.

*Mpo na nini Yehova azali
“Nzambe ya esengo”?*

*Eloko nini ekoki kopesa yo esengo koleka
kolya biloko na yo nyonso yo moko?*

Kasi Yesu alobaki ete esengo ezalaka mingi ntango tozali kopesa. Sikoyo, yebisá ngai, nani oyo apesi bato biloko mingi koleka moto mosusu nyonso?— Éé, ezali Yehova Nzambe.

Biblia elobi ete Nzambe “apesaka bato nyonso bomoi mpe mpema mpe biloko nyonso.” Anokisaka mbula mpe atindaka moi mpo banzete ekola mpe tózwa biloko ya kolya. (Misala 14:17; 17:25) Ezali likambo ya kokamwa te soki Biblia ebengi Yehova “Nzambe ya esengo”! (1 Timote 1:11) Moko ya makambo oyo epesaka Nzambe esengo ezali ete akabaka. Bisó mpe tokoki kozala na esengo soki tozali kokaba.

Eloko nini tokoki kopesa bato mosusu? Okanisi nini?— Mbala mosusu eloko ya kopesa moto esengaka osomba yango na mbongo. Soki okozwa eloko yango na magazini, ekosenga ete obimisa mbongo. Na yango, soki olingi kopesa moto eloko ya ndenge wana, mbala mosusu okobanda kobomba mbongo tii ekokoka mpo osomba eloko yango.

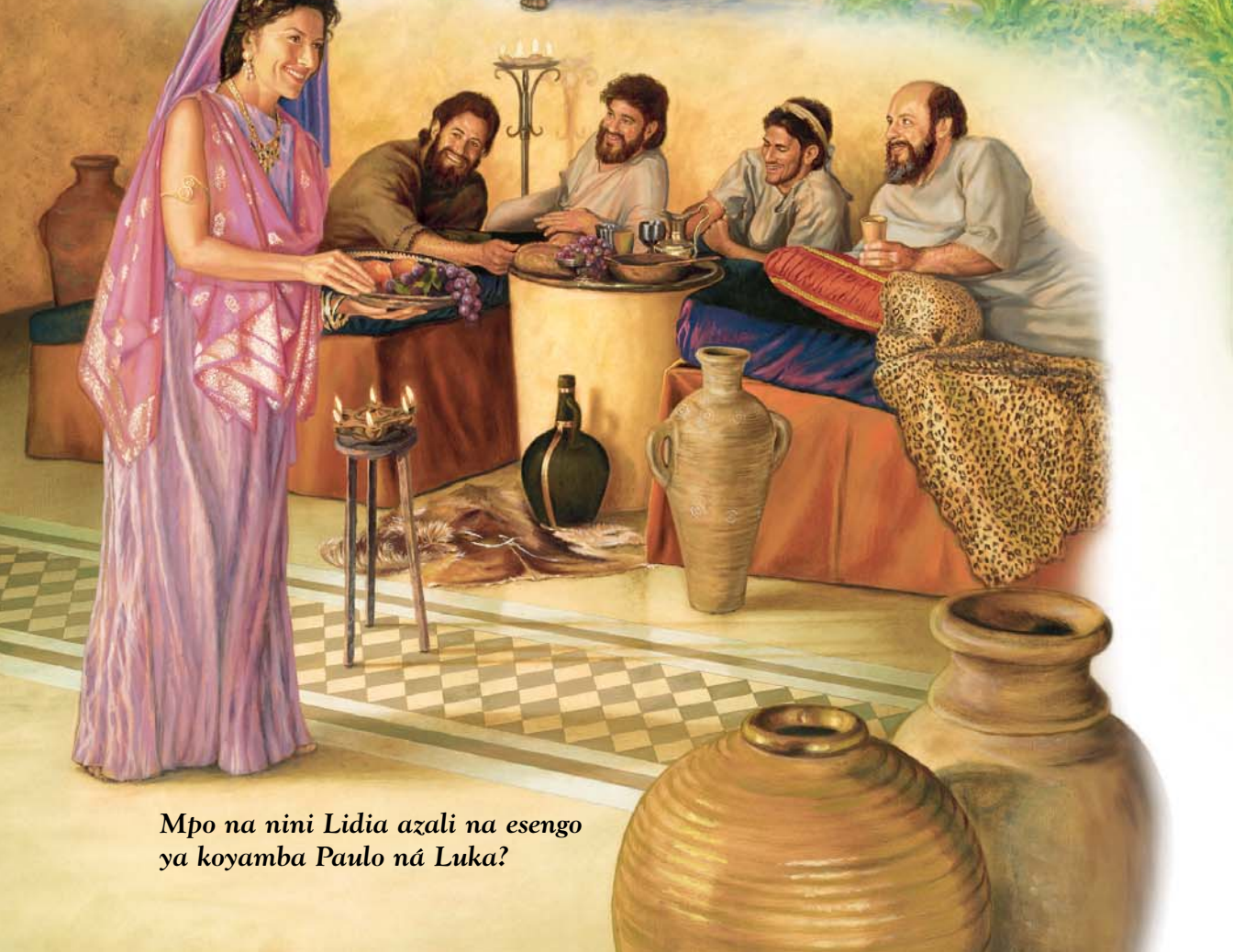
Kasi biloko nyonso oyo bakabelaka bato esengeli kouta kaka na magazini te. Na ndakisa, soki moi ezali makasi, mai ya mpio ekitisaka mpenza motema. Soki moto azali na mposa ya mai mpe opesi ye mai ya mpio, okoki koyoka esengo oyo eutaka na kopesa.

Mokolo mosusu, ekoki kokóma ete yo ná mama na yo bólamba mikate. Okosepela mpenza. Kasi, okosala nini na mikate mosusu mpo oyo ka esengo koleka kutu soki olyaka yango nyonso kaka yo moko?— Okoki kokabela moninga na yo moko mwa mikate mosusu. Okolinga mpenza kosala bongo mokolo mosusu?—

Moteyi Monene ná bantoma na ye bayebaki bango nyonso esengo ya kopesa. Oyebi eloko oyo bazalaki kopesa bato mosusu?— Ezalaki eloko oyo eleki malamú na mokili! Lokola bayebaki solo oyo etali Nzambe,

*Lidia azali koloba
na Paulo ná
Luka nini?*

*Mpo na nini Lidia azali na esengo
ya koyamba Paulo ná Luka?*

balakisaki bato mosusu nsango malamumu yango na esengo nyonso. Bazalaki kosenga mbongo ata moke te.

Mokolo moko ntoma Paulo ná moyekoli Luka, moninga na ye ya motema, bakutanaki na mwasi moko oyo alingaki mpe koyoka esengo ya kopesa. Bakutanaki na ye pembeni ya ebale moko. Paulo ná Luka bake ndaki kuna mpo bayokaki ete ezalaki esika ya mabondeli. Mpe, ndenge kaka bayebisaki bango, ntango bakómaki kuna, bakutaki basi mosusu bazali kobondela.

Paulo abandaki koyebisa basi yango nsango malamumu ya Yehova Nzambe mpe ya Bokonzi na ye. Moko na bango nkombo na ye Lidia, ye alandaki mpenza na likebi. Na nsima, Lidia alingaki kosala eloko moko mpo na kolakisa ete asepelaki mpenza na nsango malamumu oyo ayokaki. Yango wana, abondelaki Paulo ná Luka ete: “Soki bomoni mpenza ete nazali moto ya sembo na miso ya Yehova, bókota na ndako na ngai mpe bófanda.” Mpe atyaki bango mbamba bándima kaka kokota na ndako na ye.—Misala 16:13-15.

Lidia azalaki na esengo ya koyamba basaleli wana ya Nzambe na ndako na ye. Alingaki bango mpo basalisaki ye na koyeba Yehova ná Yesu mpe ndenge ya kozwa bomoi ya seko. Azalaki mpenza na esengo ndenge apesaki Paulo ná Luka biloko ya kolya mpe esika ya kopema. Na bongo, ezaleli ya kokaba oyo Lidia azalaki na yango epesaki ye esengo mpo asepelaki mpenza kokaba. Tosengeli kobosana likambo wana te. Moto mosusu akoki koloba na biso ete tosengeli kokabela moto moko eloko. Kasi soki tozali na mposa ya kokabela moto yango te, tokoyoka esengo te ata soki topesi ye eloko yango.

Na ndakisa, ozali na mwa babómbo na yo oyo olingi kolya. Soki nalobi na yo okabela mwana mosusu mwa ndambo, okosepela kokabela ye?— Kasi ekozala boni soki ozali na babómbo ntango okutani na moninga moko oyo olingaka mingi? Soki yo moko ozwi likanisi ya kokabela ye babómbo mosusu, yango ekopesa yo esengo, ezali bongo te?—

Ekómaka na bantango mosusu ete tolingi moto moko mingi mpe tosepeli kopesa ye eloko nyonso oyo tozali na yango mpe totikali maboko

mpamba. Soki tozali kolinga Nzambe mingi, tosengeli kozala na mposa ya kosalela ye ndenge wana.

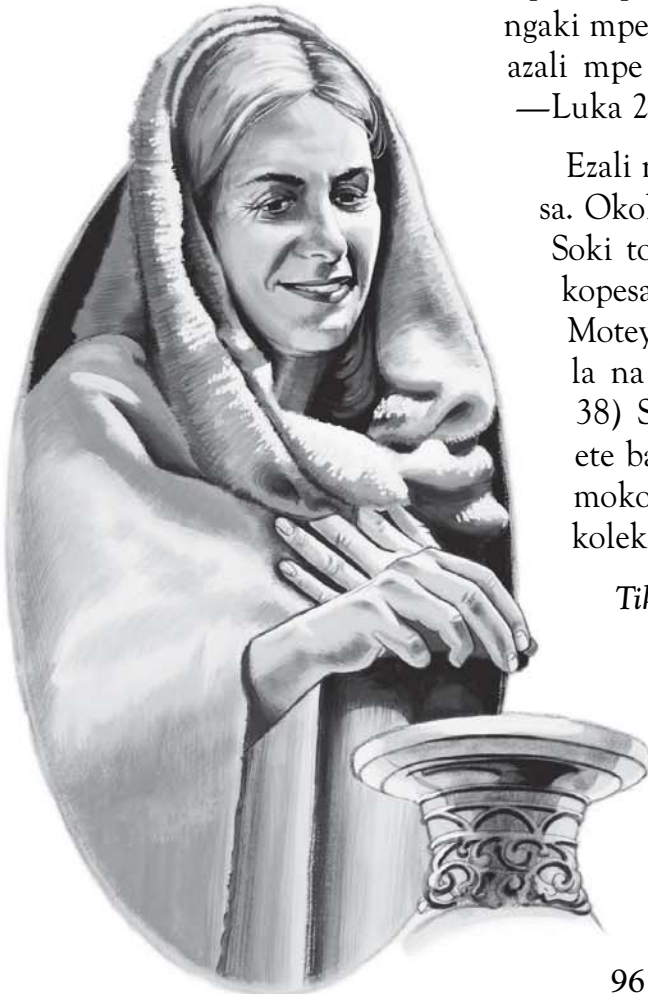
Moteyi Monene amonaki mwasi moko mobola oyo azalaki na mposa ya ndenge wana. Amonaki ye na tempelo na Yelusaleme. Mwasi yango azalaki kaka na mbongo mibale ya bibende ya mikemike; yango nde mbongo nyonso oyo azalaki na yango. Kasi atyaki yango nyonso mibale

***Mpo na nini mwasi
mobola oyo azali na
esengo ya kopesa nyonso
oyo azalaki na yango?***

na kesi ya makabo lokola likabo mpo na tempelo. Moto moko te atindaki ye atya yango. Bato mingi oyo bazalaki wana bayebaki kutu te likambo oyo asalaki. Asalaki yango mpo asepelaki kosala bongo mpe mpo ali-ngaki mpenza Yehova. Azalaki na esengo ete azali mpe na likoki ya kopesa mwa eloko.
—Luka 21:1-4.

Ezali na ndenge mingi oyo tokoki kopesa. Okoki kopesa ngai mwa bandakisa?—Soki tozali kopesa mpo tosepeli mpenza kopesa, tokozala na esengo. Yango wana Moteyi Monene ayebisi biso ete: “Bózala na momeseno ya kopesa.” (Luka 6: 38) Soki tozali kosala bongo, tokosala ete bato mosusu bázala na esengo. Bisu moko mpe tokozala na esengo mingi koleka!

Tiká tótánga baverse mosusu oyo ezali komonisa ete ezaleli ya kopesa ememelaka bato esengo, na Matai 6:1-4; Luka 14:12-14; mpe 2 Bakolinti 9:7.

OBOSANAKA KOLOBA MERSI?

LELO olyaki?— Oyebe nani alambaki biloko yango?— Ekoki koza-la mama na yo to moto mosusu, kasi mpo na nini tosengeli ko-pesa Nzambe mersi mpo na biloko yango?— Mpo Nzambe nde moto asalaka ete tózala na biloko oyo tolyaka. Kasi, tosengeli mpe ko-pesa mersi na moto oyo alambaki yango to moto oyo atyelaki biso yango.

Na bantango mosusu tobosanaka koloba mersi soki bato mosusu basaleli biso likambo moko ya malamumu, ezali bongo te? Ntango Moteyi Monene azalaki awa na mabelé, bato mosusu ya maba babosanaki koloba mersi.

Moto ya maba ezali nani?— Moto ya maba ezali moto oyo azali na maladi babengi maba. Maladi yango ekoki ata kokata biteni mosusu ya nzoto. Ntango Yesu azalaki awa na mabelé, bato ya maba basengelaki kozala mosika na bato mosusu. Mpe soki moto ya maba amoni moto mosusu azali koya, asengelaki koganga makasi mpo na kokebisa moto yango ete apusana pene na ye te. Bazalaki kosala bongo mpo bato bapusana pene na bango te noki bázwa maladi ya maba.

Yesu azalaki kosalela bato ya maba boboto mingi. Mokolo moko, ntango azalaki kokende na Yelusaleme, Yesu asengelaki kokatisa engumba moko ya moke. Ntango akómaki penepene na engumba yango, bato zomi ya maba babimaki mpo na kokutana na ye. Bayokaki nsango ete Nzambe apesá Yesu nguya ya kobikisa maladi nyonso.

Bato ya maba wana bapusanaki penepene na Yesu te. Batelamaki mosika. Kasi bandimaki ete Yesu akoki kosilisa maba na bango. Yango wana, ntango bato yango ya maba bamonaki Moteyi Monene, babelelaki ye ete: 'Yesu, Moteyi, salisá biso!'

*Yesu azali koyebisa bato oyo
ya maba ete básala nini?*

Oyokelaka bato ya maladi mawa?— Yesu azalaki koyokela bango mawa. Ayebaki ete kozala na maba ezali mpasi mingi. Yango wana azongiselaki bango ete: “Bókende mpe bómilakisa epai ya banganga-nzambe.”—Luka 17:11-14.

Mpo na nini Yesu ayebisaki bango básala bongo? Ezali mpo na mobeko oyo Yehova apesaki bato na Ye mpo na bato ya maba. Mobeko yango elobaki ete nganga-nzambe moko nde asengeli kotala nzoto ya moto ya maba. Nganga-nzambe yango nde asengeli koyebisa moto yango ya maba ete maladi na ye esili. Soki maladi na ye esili, akozonga lisusu kofanda elongo na bato.—Levitike 13:16, 17.

Kasi, bato yango ya maba bazalaki naino na maladi na bango. Atako bongo, bakendaki epai ya nganga-nzambe ndenge Yesu ayebisaki

bango?— Eε, bakendaki kaka na ntango yango. Na ntembe te, mibali yango bandimaki ete Yesu akoki kosilisa maladi na bango. Likambo nini esalemaki?

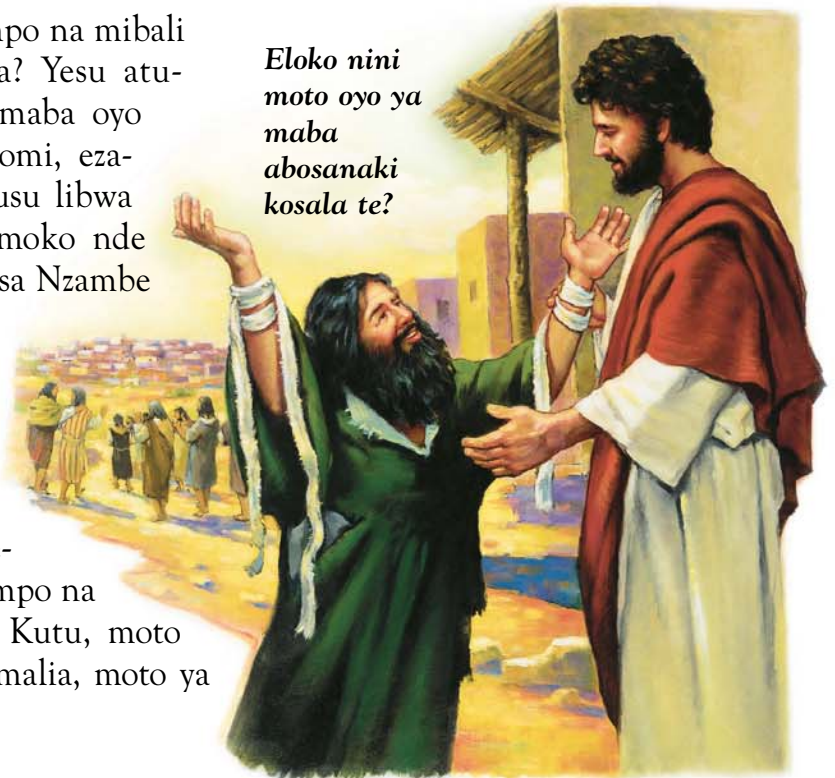
Na nzela, maladi na bango esilaki. Nzo-to na bango ebongaki. Bakómaki malamumu! Lokola bandimaki nguya ya Yesu, yango ememelaki bango mbano. Oyo nde esengo bazalaki na yango! Kasi, sikoyo, basengelaki kosala nini mpo na komonisa botondi na bango? Soki yo, olingaki kosala nini?—

Moko kati na mibali oyo babikaki azongaki epai ya Yesu. Abandaki kopesa Yehova nkembo, to kokumisa ye. Asalaki malamumu mpamba te nguya oyo babikisaki ye na yango eutaki epai ya Nzambe. Lisusu, mobali yango afukamaki na makolo ya Moteyi Monene mpe apesaki ye mersi. Azalaki na botondi mingi mpo na oyo Yesu asalelaki ye.

Kasi, ezali boni mpo na mibali mosusu wana libwa? Yesu atunaki ete: ‘Bato ya maba oyo babikaki bazalaki zomi, ezali bongo te? Bamosusu libwa bazali wapi? Kaka moko nde azongi mpo na kopesa Nzambe nkembo?’

Eε, ezali mpenza bongo. Kati na bango zomi, kaka moko nde apesaki Nzambe nkembo mpe azongaki mpo na kopesa Yesu mersi. Kutu, moto yango azalaki Mosamalia, moto ya

*Eloko nini
moto oyo ya
maba
abosanaki
kosala te?*

ekólo mosusu. Mibali mosusu wana libwa bapesaki Nzambe matondi te, bapesaki mpe Yesu matondi te.—Luka 17:15-19.

Kati na mibali wana, yo okokani na nani? Tolingi kokokana na Mosamalia, ezali bongo te?— Na bongo, ntango moto asaleli biso likambo moko ya malamumu, eloko nini tosengeli kobosana te?— Tosengeli kopesa ye mersi. Mbala mingi, bato babosanaka koloba mersi. Atako bongo, ezali malamumu koloba mersi. Ntango tozali kosala bongo, Yehova Nzambe ná Mwana na ye, Yesu, bapapelaka.

Ndenge nini okoki komekola moto ya maba oyo azongaki epai ya Yesu?

Soki okanisi malamumu, okomona ete bato basalelák yo makambo mingi ya malamumu. Na ndakisa, osilák kobela?— Ntango mosusu, obelák naino maladi ya makasi te lokola mibali wana zomi oyo bazalaki na maba, kasi ekoki kozala ete miyoyo esilák kotungisa yo makasi to oyokák libumu mpasi. Moto moko asalisaki yo?— Ekoki kozala ete apesaki yo nkisi mpe asalelaki yo makambo mosusu. Osepelaki na ndenge basalisaki yo mpo oyoka nzoto malamumu?—

Mosamalia wana apesaki Yesu mersi mpo abikisaki ye, mpe likambo yango esepelisiaki Yesu. Okanisi ete mama na yo to tata na yo bakosepela soki opesi bango mersi ntango basaleli yo makambo ya malamumu?— Éé, bakosepela.

Bato mosusu basalelaka yo makambo ya malamumu mokolo na mokolo to poso na poso. Ekoki kozala ete mosala na bango nde ezali kosenga bango basalaka bongo. Ekoki kozala kutu ete basalaka makambo

OBOSANAKA KOLOBA MERSI?

yango na esengo. Kasi ntango mosusu okoki kobosana kopesa bango mersi. Ekoki kozala ete molakisi na yo abomaka nzoto mpo na kosalisa yo ozwa mayele na kelasi. Ezali mosala na ye. Kasi, akosepela soki opesi ye mersi na ndenge azali kosalisa yo ozwa mayele.

Ntango mosusu, bato basalelaka yo makambo ya mikemike. Na ndakisa, moto moko asilá kosalisa yo na komema eloko moko ya kilo? To moto moko asilá kopesa yo eloko moko na ntango bozali kolya?

Ezali malamumu kopesa mersi ata mpo na makambo wana ya mikemike.

Soki tozali kobosana te kopesa bato mersi, boye tokobosana mpe te kopesa Tata na biso ya likoló matóndi. Kutu, tozali mpenza na makambo ebele oyo esengeli kotinda biso na kopesa Yehova matóndi! Apesá biso bomoi mpe

Mpo na nini ezali na ntina tóbosana te koloba mersi?

biloko nyonso oyo esepelisaka biso na bomoi. Yango wana to-sengeli kolobaka malamumu na ye mokolo na mokolo mpo na kopesa ye nkembo.

Mpo na likambo ya kopesa mersi, tángá Nzembo 92:1; Baefese 5: 20; Bakolose 3:17; mpe 1 Batesaloni 5:18.

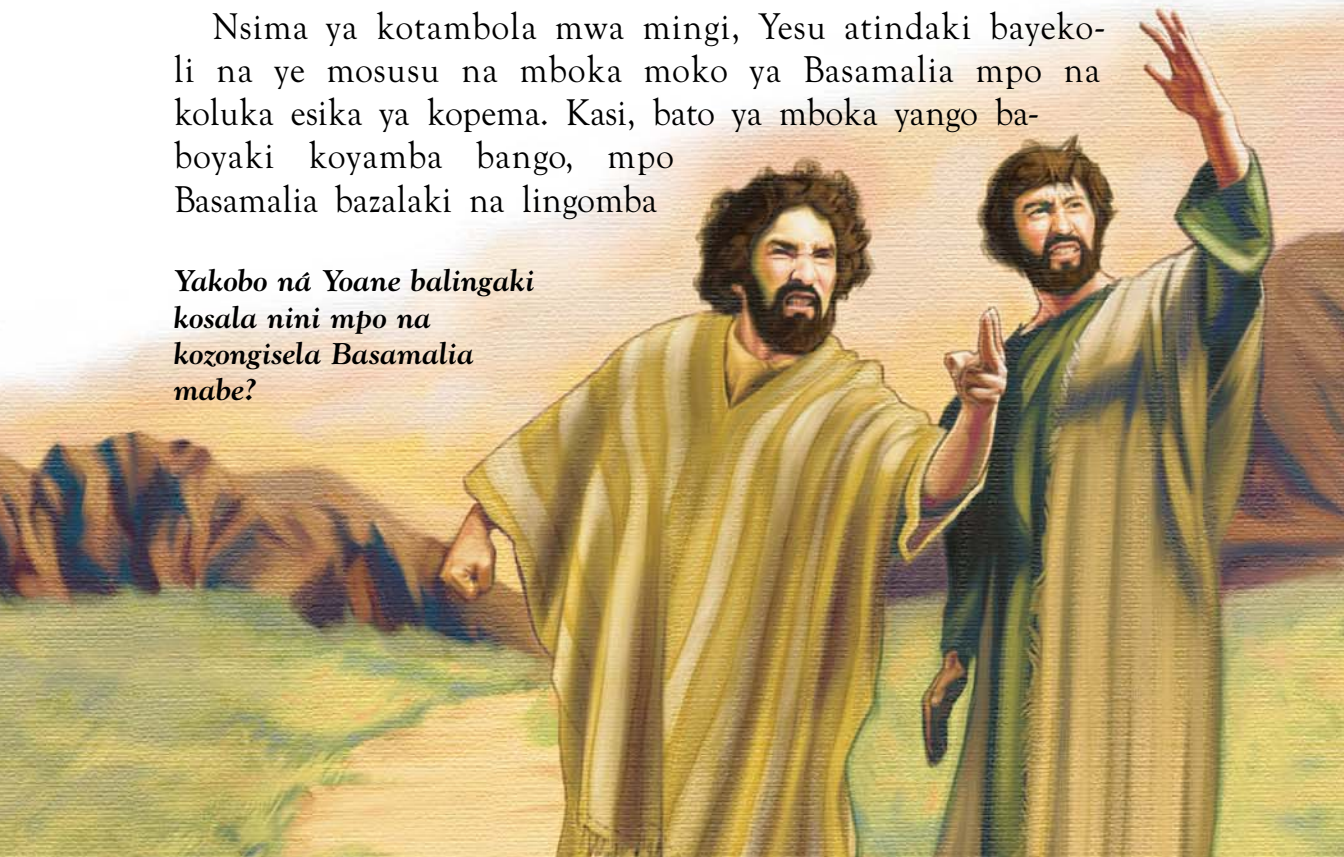
KOBUNDA EZALI MALAMU?

OYEBI bana mibali mpe bana basi oyo bazalaka na lofundo mpe balingaka komonisa ete bazali na makasi mingi?— Osepelaka kozala elongo na bango? To osepelaka nde kozala elongo na moto ya boboto mpe oyo alingaka kimya?— Moteyi Mone-ne alobaki ete: “Esengo na bato batyaka kimya, mpo bakobengama ‘bana ya Nzambe.’”—Matai 5:9.

Kasi ekómaka ete bato mosusu básala makambo oyo epesi biso nkanda. Ezali bongo te?— Na ntango wana, toyokaka mposa ya kozongisa mabe. Mokolo moko, likambo ya ndenge wana ekómelaki bayekoli ya Yesu ntango bango ná Yesu bazalaki kokende na Yelusaleme. Tiká nabetela yo lisolo yango.

Nsima ya kotambola mwa mingi, Yesu atindaki bayekoli na ye mosusu na mboka moko ya Basamalia mpo na koluka esika ya kopema. Kasi, bato ya mboka yango baboyaki koyamba bango, mpo Basamalia bazalaki na lingomba

***Yakobo ná Yoane balingaki
kosala nini mpo na
kozongisela Basamalia
mabe?***

mosusu. Lisusu, bazalaki kolinga te bato oyo bazalaki kokende kosa- mbela na Yelusaleme.

Soki likambo yango ekómelaka yo, olingaki kosala nini? Olingaki kosilika? Olingaki nde kozongisa mabe na mabe?— Yango nde baye- koli na ye, Yakobo ná Yoane, balingaki kosala. Balobaki na Yesu boye: ‘Olingi tóbenga môtô euta na likoló mpe eboma bango?’ Yango wana, Yesu abengaki bango Bana ya Nkake! Kasi Yesu ayebisaki bango ete ezali malamumu te kosalela bato likambo ya ndenge wana.—Luka 9:51-56; Malako 3:17.

Ya solo, ekómaka ete bato básalela biso makambo ya mabe. Bana mosusu bakoki koboya tósakana elongo na bango. Bakoki kutu kolo- ba ete: “Toboyi yo, longwá awa.” Soki balobi na biso ndenge wana, tokoki koyoka mabe, ezali bongo te? Tokoki koyoka mposa ya kozo- ngisela bango mabe. Kasi ezali malamumu kosala bongo?—

Zwá Biblia na yo mpe fungolá na Masese mokapo 24, verse 29. Kuna totángi boye: “Lobá te ete, Nakosalela ye lokola ye asaleli ngai; nakozongisela moto na moto mosala na ye.”

Mpo na yo, maloba wana elingi koloba nini?— Elingi koloba ete tosengeli kozongisa mabe na mabe te. Tosengeli te kosala moto mabe mpo ye asalaki biso mabe. Kasi ekozala boni soki moto azali kotumo- la yo mpo bóbunda? Akoki ntango mosusu kopesa yo bankombo ya matumoli mpo kaka osilika. To akoki koseka yo mpe koloba ete oza- li kobanga ye. Bongo, soki alobi ete ozali yuma? Okosala nini? Oko- banda mbala moko kobunda na ye?—

Tiká tótánga lisusu oyo Biblia elobi. Fungolá na Matai mokapo 5, verse 39. Kuna Yesu alobi ete: “Bótemela te ye oyo azali moto mabe; kasi moto nyonso oyo abeti yo mbata na litama na yo ya mobali, ba- luselá ye mpe oyo mosusu.” Yesu alingaki koloba nini? Alingaki nde koloba ete soki moto abeti yo likofi na litama moko, opesa ye mpe li- tama mosusu abeta?—

Te, Yesu alingaki koloba bongo te. Mbata ezali lokola likofi te. Mbata ezali lokola kotindika to kosukuma moto. Moto akoki kobeta biso mbata mpo tóbunda. Alingi kosilikisa biso. Sikoyo, soki tosiliki mpe totindiki ye to tosukumi ye ndenge ye asalaki, likambo nini eko-salema?— Na ntembe te, etumba ekobima.

Kasi Yesu alingaki te ete bayekoli na ye bábundaka. Yango wana alobaki ete soki moto moko abeti biso mbata, tosengeli kozongisela ye mbata te. Tosengeli kosilika te mpe kobunda te. Soki tozongisi, tokomonisa ete tokokani na moto oyo abandisaki bitumba.

*Tosengeli kosala nini soki moto moko
azali koluka kobunda na biso?*

Mpo na yo, soki matata ebandi, likambo nini ya malamumu koleka oyo osengeli kosala?— Esengeli kolongwa wana. Ntango mosusu akotindika yo lisusu. Kasi nsima na yango, akotika yo. Soki olongwe

na esika oyo ye azali, elingi koloba te ete ozangi makasi. Kutu yango ekomonisa nde ete ozali na makasi ya kosala malamumu.

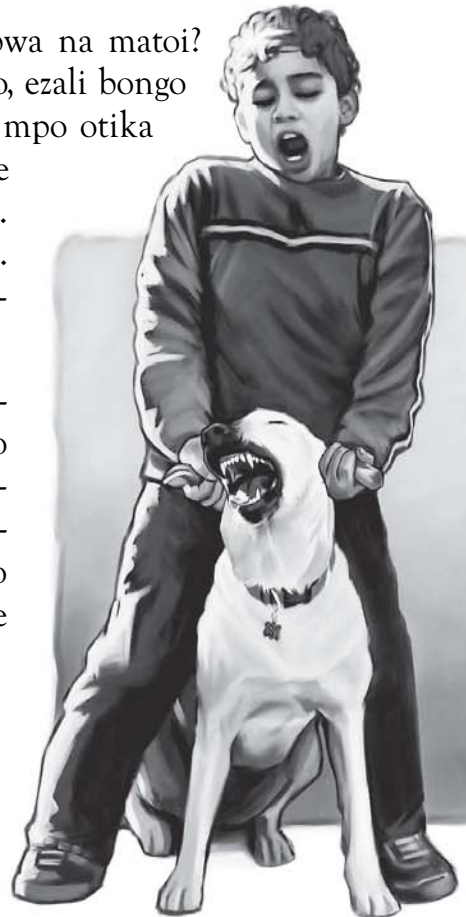
Kasi ekozala boni soki ondimi kobunda mpe obeti moto oyo atumolaki yo? Likambo nini ekoki kosalema na nsima?— Moto oyo obetaki akoki kozongela yo elongo na baninga na ye. Bakoki ntango mosusu kobeta yo nzete to kozokisa yo na mbeli. Sikoyo, omoni mpo na nini Yesu apekisaki biso tóbundaka?—

Tosengeli kosala nini soki tomoni bato mosusu bazali kobunda? Tosengeli nde kokotela moko na bango?— Biblia eyebisi biso likambo ya malamumu oyo tosengeli kosala. Fungolá Biblia na Masese mokapo 26, verse 17. Yango elobi boye: “Lokola moto oyo akosimba mbwa na matoi na ye boye ye oyo akokota na kowelana oyo ezali likambo na ye te.”

Likambo nini ekosalema soki osimbi mbwa na matoi? Mbwa akoyoka mpasi mpe akoluka koswa yo, ezali bongo te? Ntango mbwa akobanda kobundabunda mpo otika ye, okosimba lisusu matoi na ye makasi mpe yango ekosala ete mbwa asilika lisusu koleka. Soki kaka otiki ye, yebá ete akoswa yo mabe. Kasi, okokoka nde kosimba matoi na ye libela na libela?—

Yango nde mokakatano oyo tokoki koku-tana na yango soki tokoti na bitumba ya bato mosusu. Mbala mosusu toyebi te nani abandaki moninga to mpo na nini bazali kobunda. Ekoki kozala ete bazali kobeta moto moko, kasi mbala mosusu bazali kobeta ye

Na ndenge nini kokota na bitumba ya bato mosusu ezali lokola kosimba mbwa na matoi? Lokola akoki koswa yo, kosala yango te!

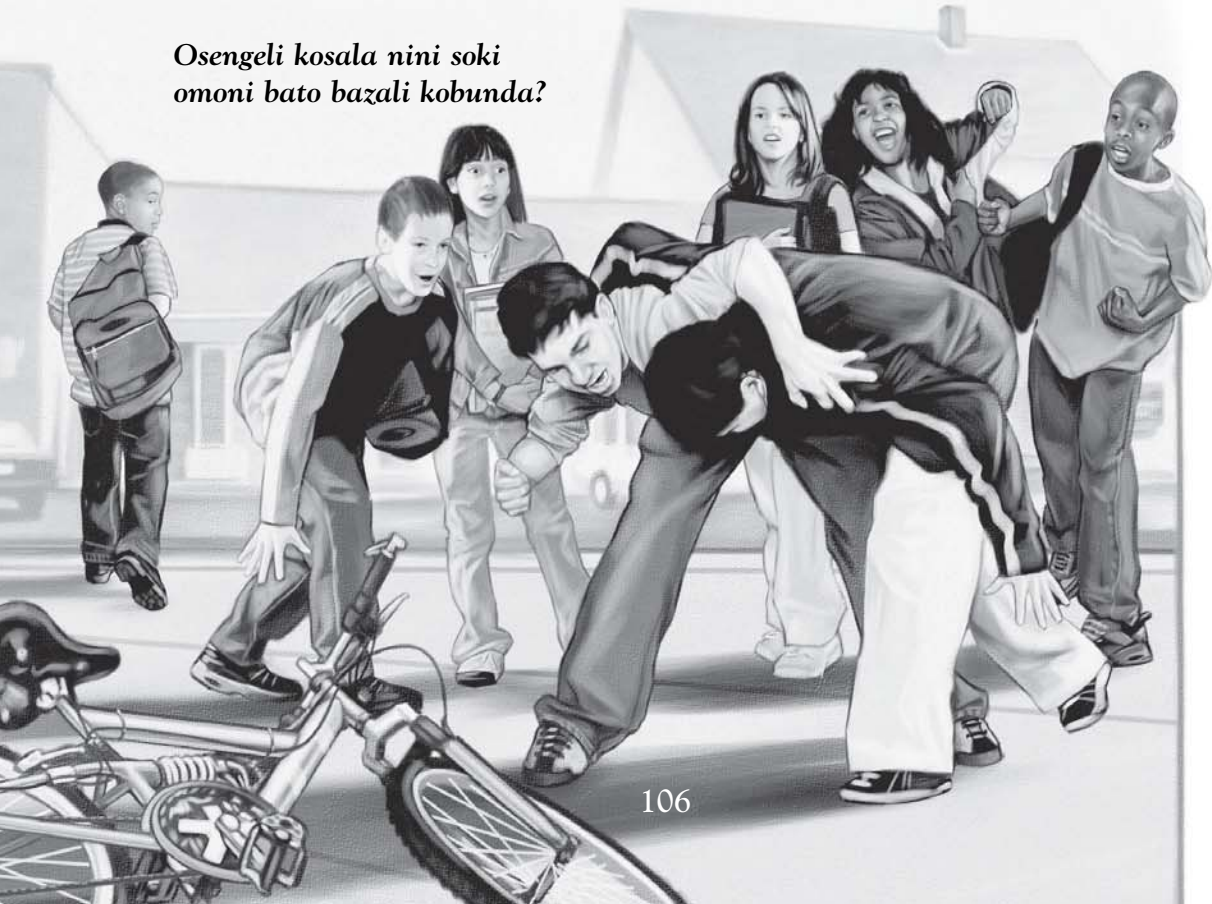
mpo ayibaki eloko ya bato. Soki tokoteli ye, ekomonisa ete tokoteli moyibi. Ekozala malamû te kosala ndenge wana, ezali bongo te?

Na yango, osengeli kosala nini soki omoni bato bazali kobunda?—Soki ezali na kelasi, okoki kokende mbangu koyebisa molakisi. Mpe soki ezali na kelasi te, okoki kobenga tata to mama na yo to mpe polisi moko. Ee, ata soki bato mosusu balingi kobunda, biso tosengeli kozala bato oyo batyaka kimya.

Bayekoli ya solo ya Yesu basalaka nyonso mpo bábunda te. Na ndenge yango nde tokomonisa ete tozali na makasi ya kosala malamû. Biblia elobi ete moyekoli ya Yesu “asengeli te kobunda, asengeli nde kozala na boboto epai ya bato nyonso.”—2 Timote 2:24.

Sikoyo, tótalela toli mosusu ya malamû oyo ekosalisa biso tóboya kobunda: Baloma 12:17-21 mpe 1 Petelo 3:10, 11.

Osengeli kosala nini soki omoni bato bazali kobunda?

OLINGAKA NTANGO NYONSO KOZALA NA ESIKA YA LIBOSO?

OYEBI moto moko oyo alingaka ntango nyonso kozala na esika ya liboso?— Soki atelembi na molongo, akoki kotindika bato mosusu mpo ye azala moto ya liboso. Osilá komona likambo ya ndenge wana?— Mokolo mosusu, Moteyi Monene amonaki ata mikóló bazali koluka kozwa bisika ya liboso, to bisika ya lokumu mingi. Kasi, ye asepelaki na ezaleli yango te. Tótala ndenge elekaki.

Biblia eyebisi biso ete babengisaki Yesu na feti moko ya monene na ndako ya Mofalaisi moko, oyo azalaki mokambi monene ya lingomba. Ntango Yesu akómaki, amonaki bato mosusu oyo bazali koya bazali kopona bisika ya malamú koleka. Yango wana, abetelaki bato oyo babengisamaki na feti yango lisolo moko. Okosepela koyoka lisolo yango?—

Osilá komona moto azali kowelega kaka esika ya liboso?

Yesu alobaki boye: ‘Soki moto moko abengisi yo na feti ya libala, kokende te kofanda na esika oyo eleki malamumu to oyo eleki lokumu.’ Oye-bi mpo na nini Yesu alobaki bongo?— Alobaki ete ntango mosusu babengisaki mpe moto mosusu oyo azali na lokumu mingi koleka. Na bongo, ndenge ozali komona na elilingi, nkolo feti akei koyebisa moto oyo amifandisaki na esika oyo eleki malamumu ete: ‘Tikelá moto oyo esika oyo, mpe yo kende kofanda kuna.’ Moto oyo bayebisi ye bongo akoyoka ndenge nini?— Akoyoka nsɔni mpo bato mosusu nyonso oyo babengamaki na feti yango bakotala ye ntango azali kotelema mpe kokende kofanda na esika oyo ezali mpenza na lokumu te.

Yesu alingaki komonisa ete ezali malamumu te koluka kozala na esika oyo eleki lokumu. Yango wana alobaki ete: ‘Ntango moto moko abengi yo na feti ya libala, kende kofanda na esika ya nse koleka. Boye, moto oyo abengi yo akoki koya mpe koloba ete: “Moninga, matá na likoló koleka.” Boye okozala na lokumu na miso ya bato mosusu nyonso oyo babengamaki na feti yango ntango ozali kokende kofanda na esika ya malamumu koleka.’—Luka 14:1, 7-11.

Osimbi likambo oyo Yesu alingaki koloba na lisolo yango?— Tiká tózwa ndakisa moko mpo na komona soki osimbi mpenza likambo yango. Kanisá ete ozali kokota na bisi oyo ezali na bato ebele na kati. Osengeli nde kowela esika ya kofanda mpe kotika mobange moko atelema?— Okanisi ete Yesu akosepela soki osali bongo?—

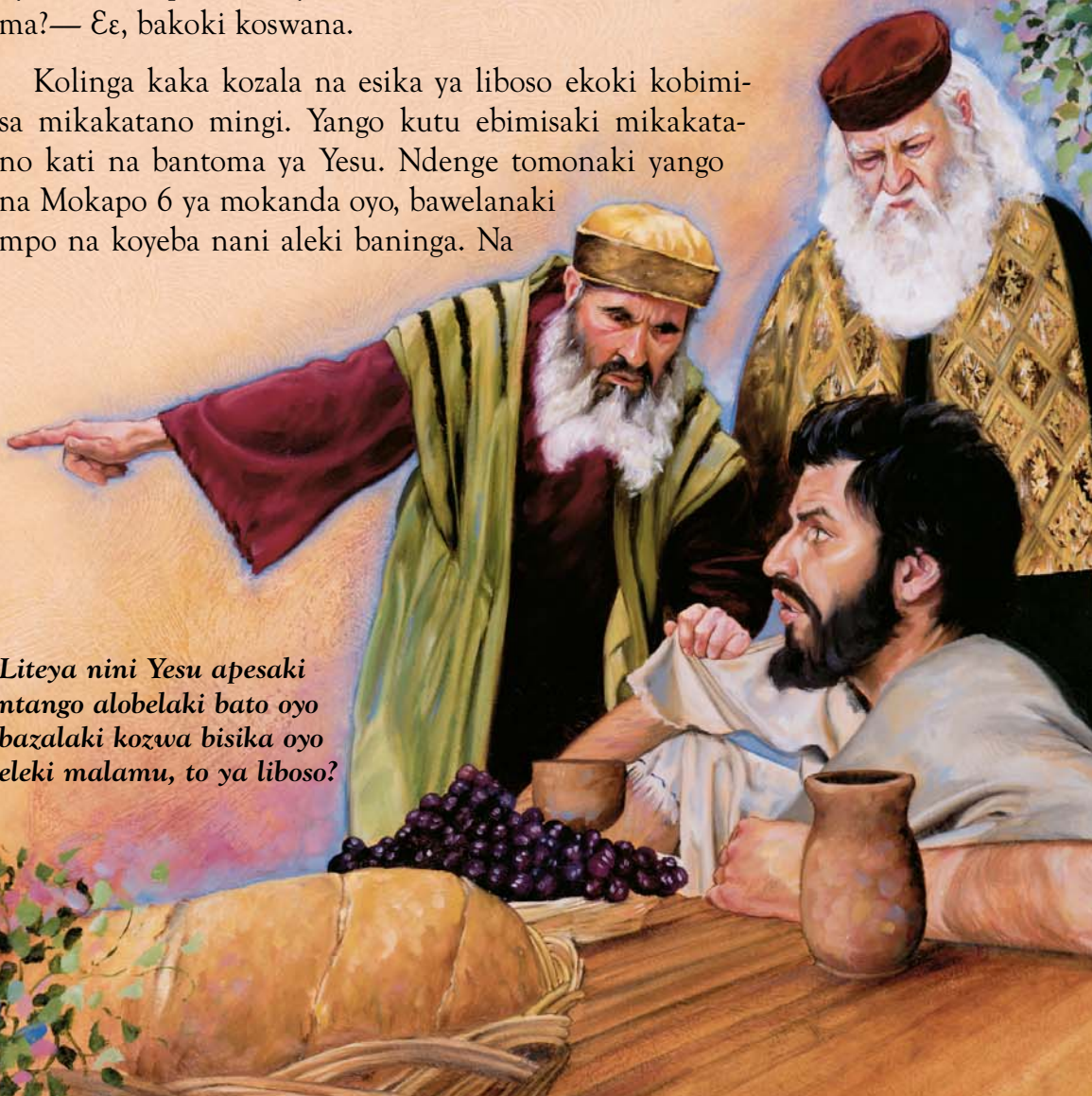
Moto mosusu akoki koloba ete Yesu alandelaka te makambo oyo tosalaka. Yo mpe okanisaka bongo?— Ntango Yesu azalaki na feti monene yango na ndako ya Mofalisai wana, azalaki kotala ndenge bato bazalaki kopona bisika ya kofanda. Okanisi te ete

ye atyaka mpe likebi na makambo oyo biso tozali kosala lelo oyo?— Si-koyo, lokola Yesu azali na likoló, azali mpenza na esika oyo ebongi mpo na kotala biso.

Ntango moto azali koluka kaka kozala na esika ya liboso, yango eko-ki kobimisa mikakatano. Mbala mingi yango ebimisaka koswana, mpe bato basukaka na kosilika. Yango esalemaka mbala mosusu ntango bana balingi kokende kotambola na bisi. Ntango kaka bafungoli bisi, bana bawelaka kokota bato ya liboso. Balingaka bisika ya kofanda ya malamumu, oyo ezalaka pembeni ya maninisa. Nini ekoki kosalema na nsi-ma?— Ee, bakoki koswana.

Kolinga kaka kozala na esika ya liboso ekoki kobimisa mikakatano mingi. Yango kutu ebimisaki mikakatano kati na bantoma ya Yesu. Ndenge tomonaki yango na Mokapo 6 ya mokanda oyo, bawelanaki mpo na koyeba nani aleki baninga. Na

*Liteya nini Yesu apesaki
ntango alobelaki bato oyo
bazalaki kozwa bisika oyo
eleki malamumu, to ya liboso?*

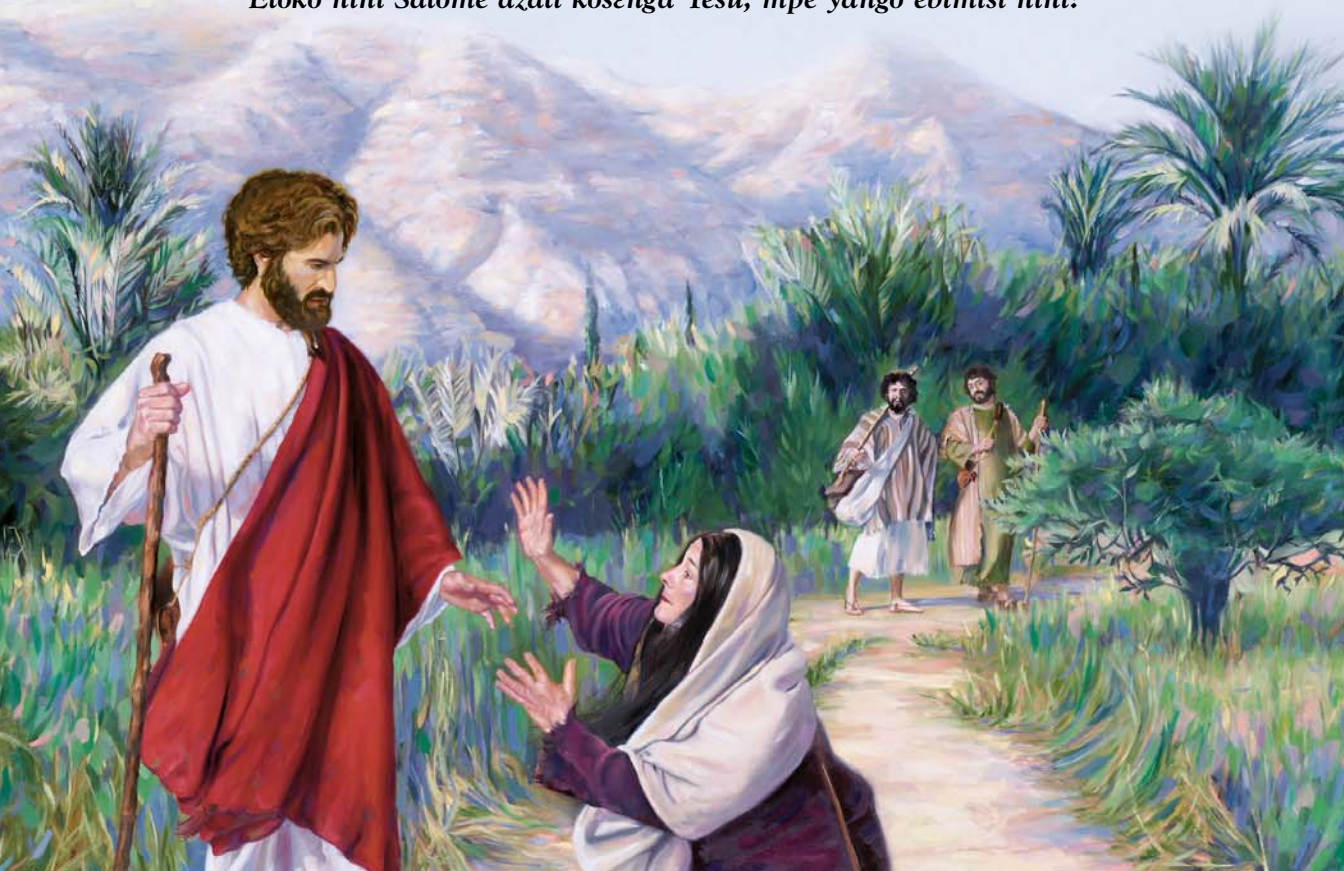

ntango yango, Yesu asalaki nini?— Asembolaki bango. Kasi, na nsima bawelanaki lisusu. Tótala ndenge kowelana yango ebandaki.

Yesu ná bantoma na ye bazali kokende na engumba Yelusaleme mpo na mbala ya nsuka elongo na bato mosusu. Yesu auti koloba na bango makambo ya Bokonzi na ye; yango wana, Yakobo ná Yoane babandi kokanisa ndenge bakoyangela elongo na ye. Mpe bayebisi mama na bango, Salome, likambo yango. (Matai 27:56; Malako 15:40) Yango wana ntango bazali kokende na Yelusaleme, Salome akei epai ya Yesu, afukami liboso na ye, mpe asengi ye likambo moko.

Yesu atuni ye: “Olingi nini?” Ayanoli ete alingi bana na ye báfanda pembeni na ye na kati ya Bokonzi na ye, moko na loboko na ye ya mwasi mpe mosusu na loboko na ye ya mobali. Ntango bantoma mosusu bayoki eloko oyo Yakobo ná Yoane batindaki mama na bango asengela bango, okanisi ete bayoki ndenge nini?—

Eloko nini Salome azali kosenga Yesu, mpe yango ebimisi nini?

Basilikeli Yakobo ná Yoane makasi. Yango wana Yesu apesi bantoma na ye nyonso toli moko ya malamumu. Yesu ayebisi bango ete bakonzi ya moki-li balingaka kozala bato minene mpe bato ya lokumu. Balingaka kozala na esika ya lokumu mpo bato nyonso bátosaka bango. Kasi Yesu ayebisi bayekoli na ye ete bango basengeli kozala bongo te. Kutu, alobi ete: “Moto nyonso oyo alingi kozala moto ya liboso na kati na bino asengeli kozala moombo na bino.” Oyo nde toli malamumu!—Matai 20:20-28.

Oyebi mosala oyo moombo asalaka?— Asalelaka bato mosusu, akani-saka te ete bato mosusu bakosalela ye. Amityaka na esika ya liboso te, kasi azalaka nde na nsima. Ntango asalaka misala, amimonaka te ete azali na ntina mingi, kasi nde lokola moto mpamba. Mpe kobosana likambo oyo te: Yesu alobaki ete moto oyo alingi kozala moto ya liboso asengeli koza-la lokola moombo ya basusu.

Na makanisi na yo, yango elimboli nini mpo na biso?— Moombo ako-ki nde kowelana na nkolo na ye mpo na kozwa esika ya kofanda oyo ele-ki malamumu? To bakoki nde kowelana nani asengeli kolya liboso? Okanisi nini?— Yesu amonisaki ete moombo atyaka ntango nyonso nkolo na ye liboso.—Luka 17:7-10.

Na bongo, na esika ya koluka kaka kozala na esika ya liboso, tosengeli kosala nini?—Ya solo, tosengeli kozala lokola baombo ya basusu. Yango elingi koloba ete tosengeli kotya bato mosusu na esika ya liboso, mpe ko-talela bango ete bazali na ntina mingi koleka biso. Makambo nini okoki kosala mpo na kotya bato mosusu na esika ya liboso?— Okoki komona mwa bandakisa ya makambo yango soki ozongi na lokasa 40 mpe 41 ya buku oyo.

Kobosana te ete Moteyi Monene azalaki kosalela bato mosusu mpo na komonisa ete azalaki kotya bango na esika ya liboso. Kutu, na mpokwa ya nsuka oyo alekisaki elongo na bantoma na ye, agunzamaki mpo na kosu-kola bango makolo. Soki biso mpe tozali kosalela bato mosusu mpo na ko-monisa ete tozali kotya bango na esika ya liboso, tokosepelisa Moteyi Monene ná Tata na ye, Yehova Nzambe.

Tiká tótánga mwa baverse mosusu ya Biblia oyo ezali kolendisisa biso na ko-tya basusu na esika ya liboso: Luka 9:48; Baloma 12:3; mpe Bafilipi 2:3, 4.

KOMIKUMISA EZALI MALAMU?

OYEBI soki komikumisa elimboli nini?— Tókamata ndakisa moko. Osilá komeka kosala eloko moko oyo oyebi yango malamumu te? Mbala mosusu omekaki kobeta bale. To mpe omekaki kobeta silikoti. Mwana moko alobaki na yo: “Ha! Ha! Ha! Ngai naleki yo”?— Yango elakisi ete mwana yango amikumisaki.

Oyokaka ndenge nini soki moto mosusu azali komikumisa? Yango esepelisaka yo?— Sikoyo, okanisi ete bato mosusu bayokaka ndenge nini soki ozali komikumisa?— Ezali malamumu koloba na moto ete: “Ngai naleki yo”?— Yehova asepelaka na bato ya ndenge wana?—

Moteyi Monene ayebaki bato oyo bazalaki kokanisa ete bazali malamumu koleka bato mosusu. Bazalaki komikumisa to komitombola mpe bazalaki komona bato mosusu mpamba. Yango wana, mokolo moko Yesu abetelaki bango lisolo moko mpo na komonisa ete komikumisa ezali mabe. Tóyoka naino lisolo yango.

Lisolo yango elobeli Mofalisai ná mokongoli-mpako. Bafalisai bazalaki bateyi ya lingomba, mbala mingi bazalaki kosala makambo lokola nde bazali sembo to basantu koleka bato mosusu. Mofalisai oyo Yesu alobelaki na lisolo na ye akendaki na tempelo na Yelusaleme mpo na kobondela.

Yesu alobaki ete mokongoli-mpako moko mpe akendaki na tempelo mpo na kobondela. Bato mingi bazalaki kolinga bakongoli-mpako te. Bazalaki koloba ete bakongoli-mpako babubaka bango. Ezali solo, mpo bakongoli-mpako mingi bazalaki kofutisa mpako na bosembo te.

Na tempelo, Mofalisai abandaki kobondela Nzambe boye: ‘E! Nzambe, natondi yo mpo nazali moto ya masumu te lokola bato mosusu. Nabubaka bato te mpe nasalaka makambo mosusu ya mabe te. Nazali

lokola mokongoli-mpako oyo wana te. Nazali moyengebene. Nakilaka bilei mbala mibale na poso mpo nazwa ntango mingi ya kokanisa yo. Mpe na tempelo, napesaka moko ya zomi ya biloko nyonso oyo nazwaka.’ Mofalisai wana akanisaki mpenza ete ye nde azali moto malamukoleka bato mosusu, ezali bongo te?— Mpe ayebisaki yango Nzambe.

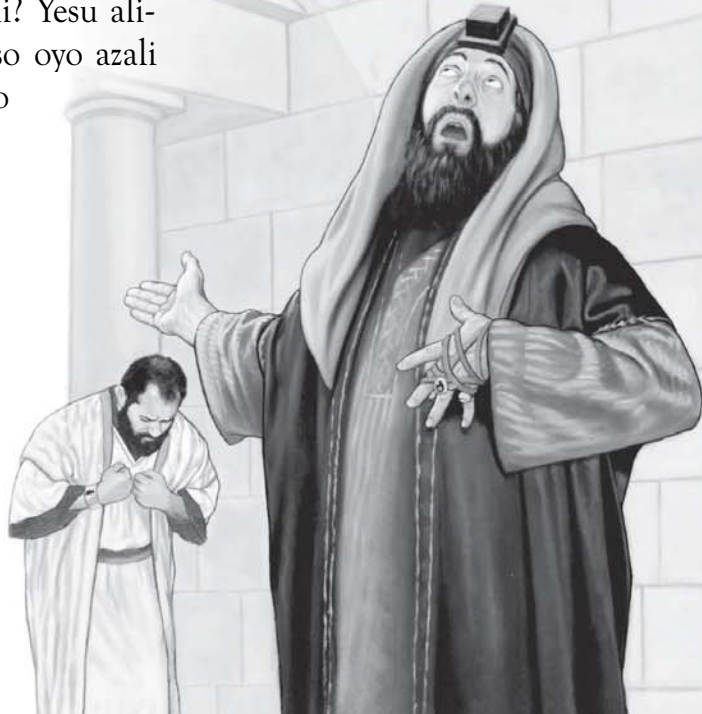
Kasi, mokongoli-mpako asalaki bongo te. Akokaki ata kotombola miso likoló te ntango azali kobondela. Atelemaki mwa mosika mpe akitisaki motó na nse. Mokongoli-mpako ayokaki motema mpasi mpo na masumu na ye, mpe azalaki komibeta na ntolo mpo na kolakisa mawa na ye. Amekaki ata te koyebisa Nzambe ete ye azali moto malamukoleka bato mosusu, ezali bongo te?— Mpe ayebisaki yango Nzambe.

Na makanisi na yo, Nzambe asepelaki na nani na kati ya bato wana mibale? Asepelaki nde na Mofalisai oyo azalaki kokanisa ete azali mpenza moto malamukoleka bato mosusu, ezali bongo te?—

Yesu alobaki ete Nzambe asepelaki na mokongoli-mpako. Mpo na nini? Yesu alimbolaki ete: ‘Mpo moto nyonso oyo azali koluka komonisa ete azali moto malamukoleka bato mosusu bakokitisa ye. Kasi moto oyo amikitisi, bakotombola ye.’ —Luka 18:9-14.

Liteya nini Yesu apesaki na lisolo wana?— Ateyaki ete ezali mabe komimona ete tozali bato malamukoleka basusu. Ekoki kozala ete tolobi mpenza te ete tozali bato malamukoleka bato mosusu, ezali bongo te?—

*Mpo na nini
Nzambe asepelaki na
mokongoli-mpako
kasi na Mofalisai te?*

koleka basusu, kasi makambo oyo tozali kosala ekoki komonisa ete tokanisaka bongo. Esilá kokómela yo osala bongo?— Yoká likambo ekómelaki ntoma Petelo.

Ntango Yesu ayebisaki bantoma na ye ete bakotika ye ntango bakokanga ye, Petelo amikumisaki boye: ‘*Ata soki bango nyonso batiki yo, ngai nakotika yo ata moke te!*’ Kasi, Petelo amikosaki. Amityelaki motema koleka. Nzokande atikaki Yesu. Kasi, azongelaki ye lisusu, ndenge tokomona yango na Mokapo 30 ya mokanda oyo.—Matai 26: 31-33.

Tózwa sikoyo ndakisa moko ya mikolo na biso. Kanisá ete bazali kotuna yo ná moninga na yo moko mwa mituna na kelasi. Okomiyoka ndenge nini soki oyebi mbala moko biyano na mituna yango, kasi moninga na yo ayebi yango te? Na ntembe te, okozala na esengo. Kasi, ekozala malamumu omikokanisa na moninga na yo oyo azali kokoka kopesa eyano te?— Ezali malamumu olakisa ete yo oleki mpe ete ye ayebi eloko te?—

Mofalisai asalaki ndenge wana. Amikumisaki ete aleki mokóngolimpako. Kasi Moteyi Monene alobaki ete Mofalisai amikosaki. Ezali solo ete moto moko akoki kosala makambo mosusu malamumu koleka moninga na ye. Kasi, yango elingi koloba te ete aleki mpenza basusu.

Na bongo soki toyebi makambo mingi koleka moto mosusu, ezali malamumu tómikumisa?— Kanisá naino. Bisó nde tosalá bɔɔngɔ na biso?— Te, Nzambe nde apesá mokomoko na biso bɔɔngɔ. Kutu, makambo mingi oyo toyebi, ezali moto mosusu nde alakisaki biso yango. Ekoki kozala ete totángaki makambo yango na mokanda moko boye. To mpe moto mosusu nde ayebisaki biso yango. Ata soki toyebi likambo moko na ndenge na biso moko, toyebaki yango ndenge nini?— Eɛ, ezali bɔɔngɔ oyo Nzambe apesá biso nde esalisaki biso.

Soki moto azali kobundana mpo na kosala eloko moko oyo azali kokoka te, ezali malamumu oloba na ye likambo moko oyo ekolendi-

Soki oyebi makambo mingi koleka moto mosusu, okómi moto malamumu koleka ye?

sa ye. Yebisá ye ete ose-peli na likambo oyo asali. Ntango mosusu ekozala kutu malamumu osalisa ye asala malamumu koleka. Yo mpe okosepela bato mosusu básalela yo ndenge wana, ezali bongo te?—

Bato mosusu bazalaka na makasi koleka baninga na bango. Ezali boni soki ozali na makasi koleka ndeko na yo? Osengeli nde komikumisa mpo na yango?— Te. Ezali biloko oyo tolyaka nde esalisaka biso tókóma na makasi. Lisusu, Nzambe nde abimisaka moi mpe anókisaka mbula mpe asalaka makambo mosusu nyonso oyo esengeli mpo biloko ekola, ezali bongo te?— Yangwana, soki tozali na makasi, tosenge-li kopesa Nzambe matóndi.—Misala 14: 16, 17.

Moto moko te asepelaka koyoka moto azali komikumisa, ezali bongo te?— Tókanisa lisusu maloba ya Yesu: ‘Ndenge olingi bato mosusu básalela yo, yo mpe salelá bango bongo.’ Soki tozali kosala bongo, tokokokana te na Mofalisai oyo amikumisaki, oyo Moteyi Monene alobelaki na lisolo oyo abetaki.—Luka 6:31.

Mokolo mosusu, moto moko abengaki Yesu moto malamumu. Moteyi Monene

Mpo na nini ezali malamumu te komikumisa soki ozali na makasi koleka moto mosusu?

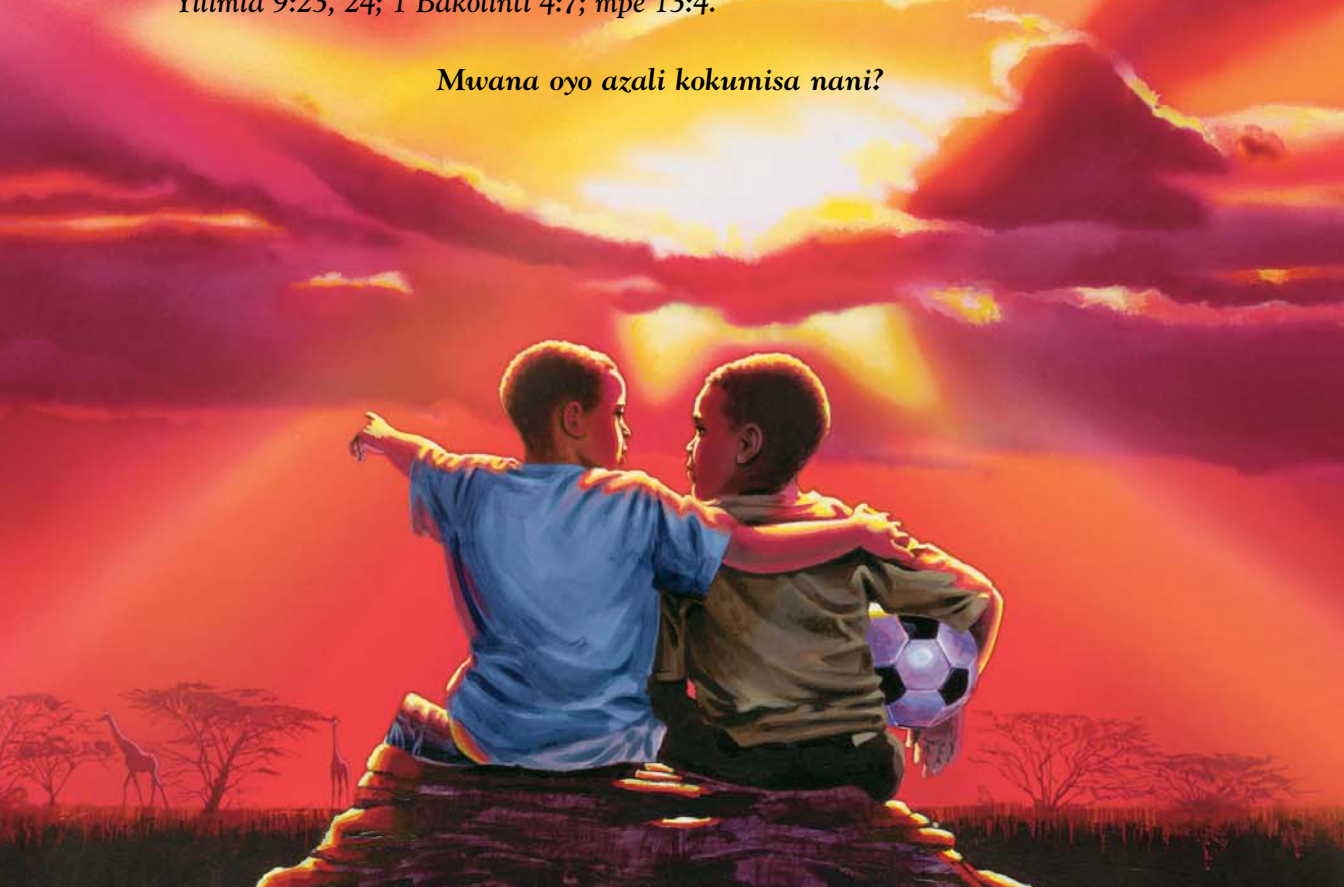

alobaki ete: ‘Eε, nazali moto malamumu’?— Te, alobaki bongo te. Alobaki nde boye: “Moto ya malamumu azali te, longola kaka moko, Nzambe.” (Malako 10:18) Atako Moteyi Monene azalaki moto ya kokoka, azalaki komikumisa te. Kasi, azalaki nde kopesa lokumu nyonso epai ya Tata na ye, Yehova.

Na bongo ezali na moto oyo tokoki kokumisa ye?— Eε, azali. Tokoki kokumisa Mozalisi na biso, Yehova Nzambe. Ntango tomoni ndenge moi ezali kolala na kitoko na yango, to biloko mosusu ya kitoko oyo Nzambe asalá, tokoki koyebisa moto ete: ‘Ezali Yehova, Nzambe na biso ya kokamwa, nde asalaki yango!’ Tiká tómibongisaka ntango nyonso mpo na kolobela makambo minene oyo Yehova asilá kosala mpe oyo akosala na mikolo ezali koya.

Tángá oyo Makomami elobi mpo na likambo ya komikumisa, to komitombola, mpo na koyeba ndenge tosengeli koboya ezaleli yango: Masese 16:5, 18; Yilimia 9:23, 24; 1 Bakolinti 4:7; mpe 13:4.

Mwana oyo azali kokumisa nani?

NTINA OYO TOSENGELI KOKOSA TE

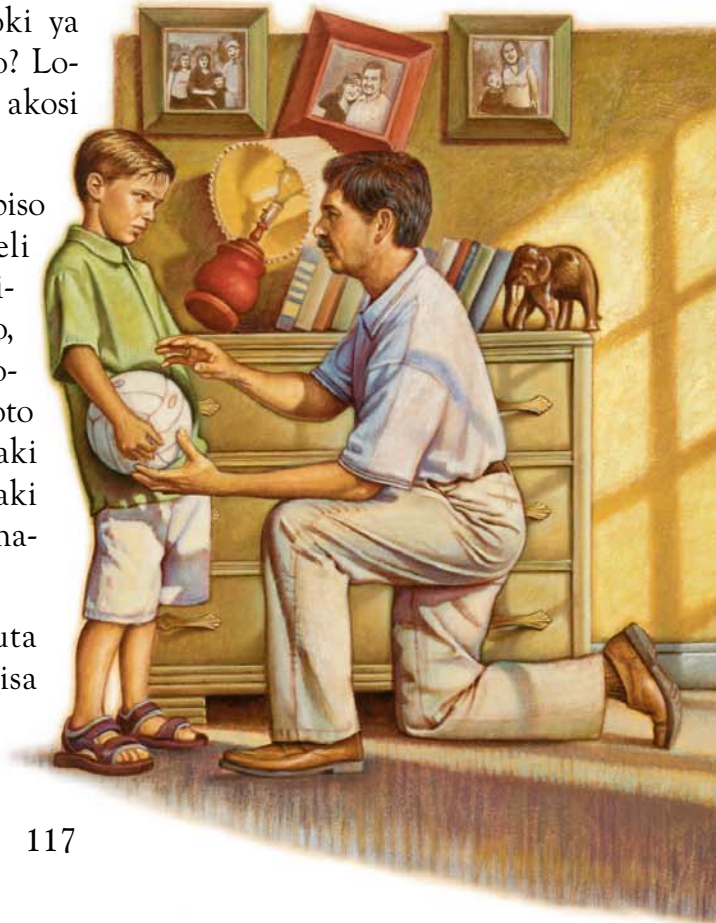
KANISÁ ete mwana moko ya mwasi alobi na mama na ye boye: “Mama, soki kaka tobimi kelasi, nakozone mbala moko na ndako.” Nzokande mwana yango atikali kosakana na baninga na ye mpe na nsima ayei koloba na mama na ye ete: “Molakisi na biso alobaki na ngai natikala soki tobimi kelasi.” Koloba ndenge wana ezali malamu?—

To mbala mosusu kanisá ete mwana moko ya mobali alobi na tata na ye ete: “Ngai te moto nabetaki bale na ndako.” Kasi tokoloba boni soki ya solo ye nde moto abetaki yango? Lokola awangani likambo yango akosi to akosi te?—

Moteyi Monene amonisaki biso eloko ya malamu oyo tosengeli kosala. Alobaki ete: ‘Tiká ete liliba na yo Εε ezala Εε, Te na yo, Te; mpo oyo ebakisamaka likoló na yango ezali kouta na moto mabe.’ (Matai 5:37) Yesu alingaki mpenza koloba nini?— Alingaki koloba ete tosengeli kokokisa maloba na biso.

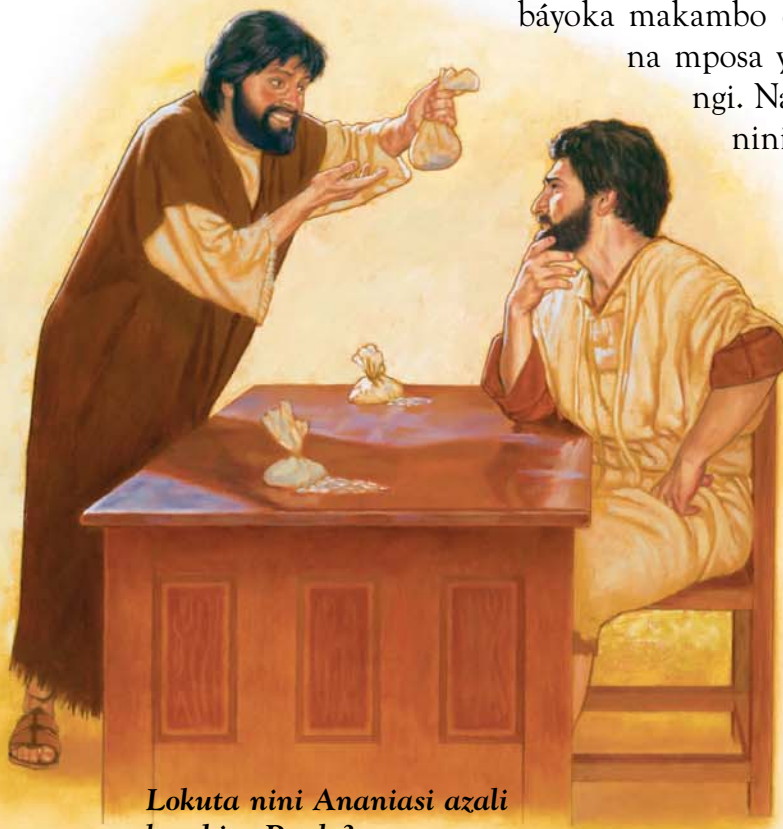
Kati na Biblia, tozali kokuta lisolo moko oyo ezali komonisa

*Mabe nini mwana
mobali oyo asali?*

ntina ya koloba solo. Lisolo yango elobeli bato mibale oyo balobaki ete bazali bayekoli ya Yesu. Tiká tóyoka lisolo yango.

Sanza mibale ekoki naino te nsima ya liwa ya Yesu, ebele ya bato oyo bauti mosika mpenza bayei na Yelusaleme mpo na fėti moko monene ya Bayuda, fėti oyo babengi Pantekoti. Ntoma Petelo asali lisukulu moko ya kafukafu mpe na lisukulu yango ayebisi bato makambo etali Yesu, oyo Yehova asekwisaki na bakufi. Mpo na ebele ya bato oyo bayei na Yelusaleme, oyo ezali mbala na bango ya liboso báyoka makambo etali Yesu. Sikoyo bazali na mposa ya koyeba makambo mingi. Na bongo, basengeli kosala nini?

Lokuta nini Ananiasi azali koyebisa Petelo?

Baumeli mikolo mingi mpenza. Kasi nsima ya mwa mikolo, bamosusu kati na bango, mbongo na bango esili; sikoyo bakómi na mposa ya lisalisi mpo bákoka kosomba biloko ya kolya. Bayekoli oyo bazali na Yelusaleme bamoni malamú básalisa bango. Na bongo, mingi kati na bayekoli yango batéki biloko na bango mpe bamemi mbongo oyo bazwi epai ya bantoma ya Yesu. Na nsima bantoma bapesi mbongo yango epai ya bato oyo basengeli na mbongo.

Ananiasi ná mwasi na ye, Safira, oyo bazali na lisangá ya boklisto ya Yelusaleme, bateki elanga na bango. Moto moko atindi bango te ete báteka yango. Bango moko bayokani báteka yango. Kasi soki basali bongo ezali te mpo balingi bayekoli ya sika ya Yesu. Eé, Ananiasi ná Safira balingi nde bato bákanisa ete bazali bato malamumu, nzokande bazali mpenza bato malamumu te. Yango wana bayokani mpo báloba ete bakopesa mbongo nyonso mpo na kosalisa bato mosusu. Nzokande bakopesa kaka ndambo. Okanisi boni mpo na yango?—

Ananiasi ayei kokutana na bantoma. Apesi bango mbongo yango. Eé, Nzambe ayei ete apesi mbongo nyonso te. Yango wana Nzambe apesi ntoma Petelo likoki ya koyeba ete Ananiasi azali koloba solo te na likambo yango.

Na nsima Petelo alobi ete: ‘Ananiasi, mpo na nini otiki Satana atinda yo osala likambo ya boye? Elanga ezalaki ya yo. Moto moko te atindaki yo ete oteka yango. Mpe ata nsima ya koteka yango, kaka yo moko nde olingaki kokata soki okopesa mbongo yango to okopesa yango te. Kasi mpo na nini ozali koloba ete opesi mbongo nyonso, nzokande opesi kaka ndambo ya mbongo? Na yango, ozali kokosa biso te, kasi ozali kokosa nde Nzambe.’

Yango ezali likambo ya kosakana te. Ananiasi azali kokosa! Azali kosala te makambo oyo azali koloba. Azali kaka koloba, kasi azali te kosala makambo yango. Biblia eyebisi biso likambo oyo ebimi na nsima.

*Nini ekómelaki Ananiasi
mpo akosaki?*

Elobi ete: ‘Ntango ayoki maloba ya Petelo, Ananiasi akwei na nse mpe akufi.’ Nzambe moto abomi Ananiasi! Na nsima, bamemi ebembe na ye libándá mpo na kokunda yango.

Nsima soki ya ngonga misato, Safira akoti. Ayebi te likambo nini ekómeli mobali na ye. Na bongo, Petelo atuni ye ete: ‘Bino mibale botékaki elanga na ntalo ya mbongo oyo bopesi biso?’

Safira apesi eyano ete: ‘Eε, totékaki elanga kaka na ntalo wana.’ Nzokande ye mpe akosi! Na mbongo oyo batekaki elanga, balongolaki mwa ndambo oyo babombaki mpo na bango moko. Na bongo, Nzambe abomi mpe Safira.—Misala 5:1-11.

Liteya nini tozwi na lisolo ya Ananiasi ná Safira?— Lisolo yango eteyi biso ete Nzambe alingaka te bato oyo bakosaka. Alingi biso tólobaka solo mikolo nyonso. Kasi bato mingi balobaka ete kokosa ezali mabe te. Okanisi ete ndenge bato wana balobaka ezali malamumu?— Oyebi ete, awa na mabelé, soki bato nyonso bazali kozwa bamaladi, bampasi mpe liwa ezali mpo na lokuta?—

Kobosana te ete Zabolo akosaki Eva, mwasi ya liboso. Zabolo alobaki na ye ete akokufa te soki azangi kotosa Nzambe na kolyáká mbuma oyo Nzambe apekisaki ye kolya. Eva andimaki maloba ya Zabolo mpe alyaki mbuma yango. Eva apesaki mpe Adama mbuma yango mpe alyaki. Na nsima bakómaki bato ya masumu, mpe bana na bango nyonso babotamaki bato ya masumu. Yango wana bana nyonso ya Adama bakómaki komona mpasi mpe kokufa mpo babotamaki bato ya masumu. Ndenge nini mpasi nyonso wana ebandaki?— Ebandaki na kokosa.

Ezali likambo ya kokamwa te soki Yesu alobaki ete Zabolo “azali moto ya lokuta mpe tata ya lokuta”! Azalaki moto ya liboso oyo abukaki lokuta. Ntango moto abuki lokuta, azali kosala kaka likambo oyo Zabolo asalaki na ebandeli. Ntango nyo-

Mpo na Yesu, nani oyo alobaki lokuta ya liboso, mpe makambo nini yango ebimisaki?

nso oyo mposa ya kokosa eyeli biso, tosengeli kokanisa likambo wana.
—Yoane 8:44.

Ntango nini okoki koyoka mposa ya kokosa?— Ntango oyo osali likambo moko ya mabe, ezali bongo te?— Ekoki kozala ete opasoli eloko moko, kasi osalaki yango na nko te. Soki batuni yo, okoloba ete ezali ndeko na yo ya mobali to ya mwasi nde aposolaki yango? To okoloba nde ete nayebi te?—

Ekozala boni soki basengaki yo osala devuare na yo, nzokande osali yango kaka ndambo? Okoloba nde ete osalaki yango nyonso, ata soki osalaki yango te?— Tosengeli kobosana te oyo ekómelaki Ananiasi ná Safira. Balobaki solo kaka ndambo. Mpe Nzambe abomaki bango mpo na komonisa ete likambo basalaki ezalaki mabe mpenza.

Na bongo, ata tosali mabe ya ndenge nini, soki tobuki lokuta to soki tolobi solo kaka ndambo, yango ekobe-bisa makambo koleka. Biblia elobi ete: “Bólobanaka solo.” Elobi lisusu ete: “Bólobanaka lokuta te.” Yehova alobaka ntango nyonso solo, mpe alingi kozala ete biso mpe tólobaka solo.—Baefese 4:25; Bakolose 3:9.

Tosengeli ntango nyonso koloba solo. Yango nde likambo oyo elobelami na Exode 20:16; Masese 6:16-19; 12:19; 14:5; 16:6; mpe Baebelale 4:13.

*Ntango nini okoki koyoka
mposa ya kokosa?*

NTINA OYO BATO BABELAKA

OYEBI moto moko oyo azali kobela?— Na ntembe te, yo moko mpe obelaka na bantango mosusu. Okoki kozala na mwa fièvre, to libumu ekoki kosala yo mpasi. Bato mosusu bazali mpenza kobela makasi. Bakoki ata kotelema bango moko te soki moto asimbi bango te. Esalemaka bongo mingimingi ntango bato bakómi mibange.

Moto nyonso abelaka na bantango mosusu. Oyebi mpo na nini bato babelaka, bakómaka mibange, mpe bakufaka?— Mokolo moko, bame-melaki Yesu mobali moko oyo azalaki kotambola te, mpe Yesu amonisa-ki ntina oyo bato babelaka mpe bakufaka. Tiká nabetela yo lisolo yango.

Yesu afandaki mwa mikolo na ndako moko, na engumba moko oyo ezalaki pene na Mbu ya Galilai. Ebele ya bato bayaki kokutana na ye. Bato mingi bayaki mpe, bamosusu bakokaki kokota te, mpo esika ezalaki te na ndako. Ezalaki mpasi mpo moto akóma ata pene na porte. Ata bongo, bato bazalaki kaka koya! Etuluku moko ya bato bamemaki mokatatali moko oyo azalaki ata kotambola te. Esengelaki mibali minei mpo na komema ye na mwa mbeto moko ya moke, to litoko.

Oyebi mpo na nini bato wana balingaki kaka komemela Yesu moto wana oyo azalaki kobela?— Bazalaki na kondima ete Yesu akosalisa ye. Bazalaki kondima ete Yesu akobikisa ye na maladi yango. Oyebi ndenge nini basalaki mpo bakómisa mokatatali yango epai na Yesu, atako ebele wana ya bato bazalaki na kati ya ndako?—

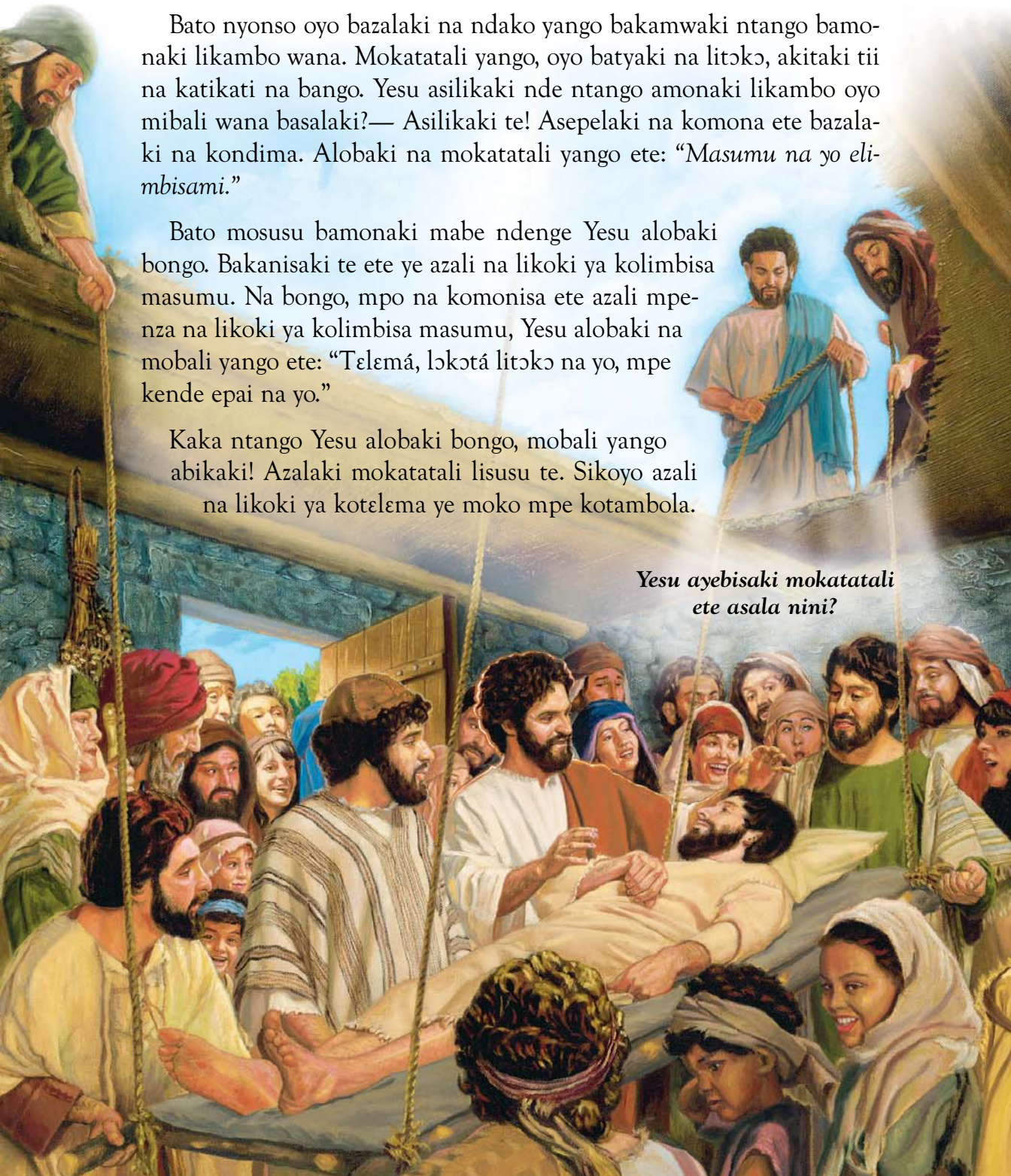
Éé, elilingi ozali komona awa ezali kolakisa ndenge oyo basalaki. Ya liboso, bamemaki mobali yango tii na nsamba ya ndako. Nsamba yango ezalaki papala. Na nsima, bafungolaki lidusu moko monene na nsamba yango. Nsima ya kosala bongo, bakitisaki moto oyo azalaki kobela, oyo batyaki na litoko, na nzela ya lidusu yango mpe akómaki tii na nse. Bazalaki mpenza na kondima makasi!

Bato nyonso oyo bazalaki na ndako yango bakamwaki ntango bamonaki likambo wana. Mokatatali yango, oyo batyaki na litoko, akitaki tii na katikati na bango. Yesu asilikaki nde ntango amonaki likambo oyo mibali wana basalaki?— Asilikaki te! Asepelaki na komona ete bazalaki na kondima. Alobaki na mokatatali yango ete: “*Masumu na yo elimbisami.*”

Bato mosusu bamonaki mabe ndenge Yesu alobaki bongo. Bakanisaki te ete ye azali na likoki ya kolimbisa masumu. Na bongo, mpo na komonisa ete azali mpenza na likoki ya kolimbisa masumu, Yesu alobaki na mobali yango ete: “*Telemá, lokotá litoko na yo, mpe kende epai na yo.*”

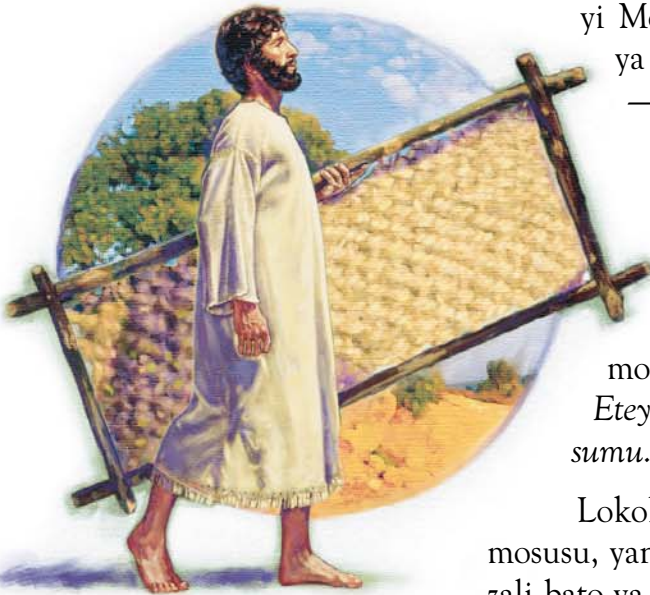
Kaka ntango Yesu alobaki bongo, mobali yango abikaki! Azalaki mokatatali lisusu te. Sikoyo azali na likoki ya kotelema ye moko mpe kotambola.

Yesu ayebisaki mokatatali ete asala nini?

Bato oyo bamonaki likamwisi yango bakamwaki mingi. Mpo banda bazali na bomoi bamoná naino likambo ya kokamwisa ndenge wana te!

Basanzolaki Yehova na ndenge apesi bango Moteyi Monene wana, oyo azali na likoki ata ya kobikisa bato na bamaladi na bango.
—Malako 2:1-12.

Liteya nini tozwi na lisolo ya likamwisi oyo?

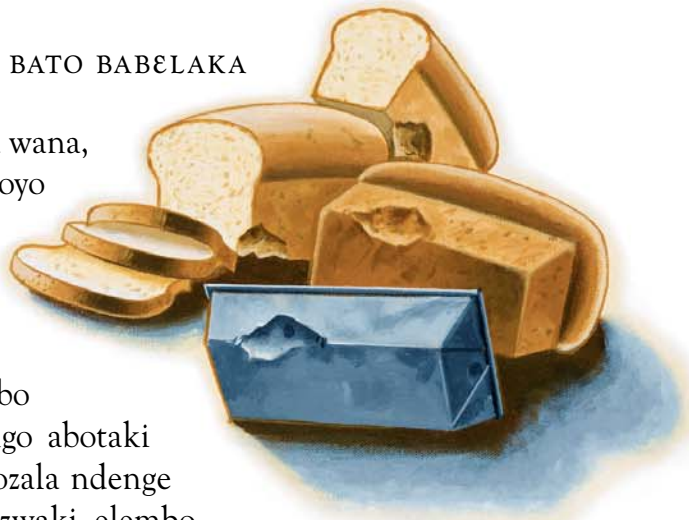
Liteya nini tozwi na lisolo ya likamwisi oyo?— Yango eteyi biso ete Yesu azali na nguya ya kolimbisa masumu mpe ya kobikisa bato ya maladi. Kasi eteyi biso mpe likambo mosusu, likambo moko ya ntina mingi. *Eteyi biso ete bato babelaka mpo na lisumu.*

Lokola biso nyonso tobelaka na bantango mosusu, yango elingi koloba ete biso nyonso tozali bato ya masumu?— Eε, Biblia elobi ete biso nyonso tobotami na lisumu. Oyebe soki kobotama na lisumu elakisi nini?— Elakisi ete tobotami bato bazangi kokoka. Na bantango mosusu, tosalaka makambo ya mabe, atako tolingaka kosala yango te. Oyebe ndenge nini biso nyonso tozwi lisumu?—

Tobotami na lisumu mpamba te mobali ya liboso, Adama, atosaki Nzambe te. Asalaki lisumu ntango abukaki mobeko ya Nzambe. Yango wana biso nyonso tozwá lisumu epai ya Adama. Oyebe ndenge nini tozwaki lisumu epai na ye? Tiká nameka naino kolimbwela yo likambo yango na ndenge oyo okoki kokanga ntina.

Mbala mosusu osilá komona moto azali kosala mampa na linzanza ya mampa. Mampa ekobima ndenge nini soki linzanza yango etutaná esika moko boye? Oyebe yango?— Elembo yango, to esika oyo etutaná, ekomonana na mampa nyonso oyo osali na linzanza yango, ezali bongo te?—

Adama azalaki lokola linzanza wana, mpe biso tozali lokola mampa oyo wana. Akómaki moto ya koza-nga kokoka ntango abukaki mobeko ya Nzambe. Ezalaki lokola nde atutanaki na esi-ka moko boye, to azwaki elembo moko ya mabe. Na bongo ntango abotaki bana, bana yango basengelaki kozala ndenge nini?— Bana na ye nyonso bazwaki elembo wana ya kozanga kokoka.

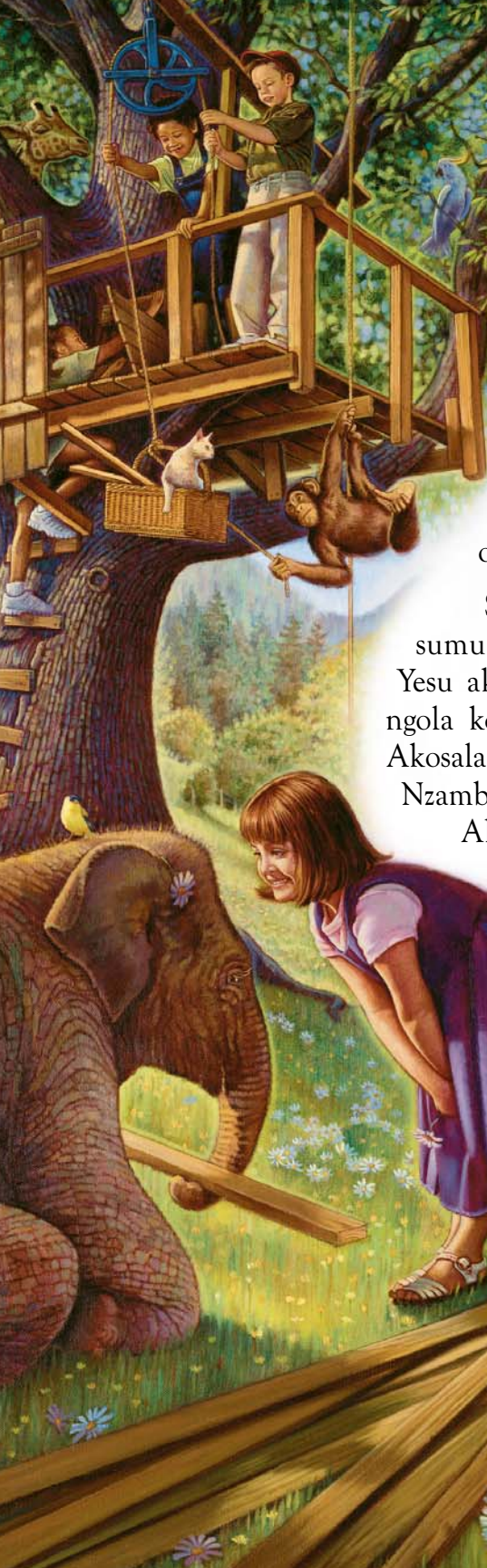

*Na ndenge nini
biso nyonso
tozwaki lisumu?*

Kozanga kokoka oyo bana mingi babotamaka na yango ezalaka kaka te oyo okoki komona na miso, lokola kozanga loboko to lokolo. Kasi kozanga kokoka oyo bazali na yango ezali mpenza makasi, yango wana babelaka, mpe nsukansuka, bakufaka.

Ya solo, ezali na bato oyo babelaka mingi mpenza koleka bamosusu. Mpo na nini bongo? Babelaka mingi mpo babotamá na masumu mingi koleka?— Ezali bongo te; moto nyonso abotamaka kaka na masumu ndenge moko. Bisu nyonso tobotamaka bato ya kozanga kokoka. Yango wana, ata ndele, moto nyonso asukaka na kozwa maladi moko boye. Ata bato oyo basalaka makasi bátosa mibeko nyonso ya Nzambe mpe oyo basalaka mpenza eloko moko ya mabe te, bango mpe bakoki kobela.

Soki ezali bongo, mpo na nini ezali na bato oyo babelaka mingi mpenza koleka bamosusu?— Bantina oyo esalaka bongo ezali mingi. Ekoki kozala ete bazali na biloko mingi ya kolya te. To ekoki kozala ete balyaka biloko ya malamumu te. Ekoki mpe kozala ete balyaka bagato mingi to biloko oyo ezali na sukali mingi. Ntina mosusu ekoki mpe kozala ete balalaka noki te mpe balalaka mingi te. To ekoki kozala ete balataka te bilamba oyo ebongi na ntango ya malili. Nzoto ya bato mosusu ezalaka mpenza makasi te mpo ekoka kobundisa bamaladi, ata soki basalaka makasi mpo na komibatela.

*Ntango masumu na biso ekolongwa,
nzoto na biso ekozala ndenge nini?*

Ekozala na mokolo moko oyo tokobela lisusu te? Ekozala na mokolo moko oyo tokozala na lisumu lisusu te?— Yesu asalaki nini na mokatatali oyo tolobelaki?— Yesu alimbisaki masumu ya mokatatali yango mpe abikisaki ye. Na ndenge asalaki bongo, Yesu amonisaki oyo akosala mokolo moko mpo na bato nyonso oyo bazali kosala makasi básala oyo ezali malamumu

Soki tozali komonisa ete tolingaka kosala masumu te mpe ete toyinaka makambo ya mabe, Yesu akobikisa biso. Na mikolo ezali koya, akolongola kozanga kokoka oyo tozali na yango sikoyo. Akosala bongo mpo azali Mokonzi na Bokonzi ya Nzambe. Akolongola lisumu na biso mbala moko te.

Akolongola yango nde mokemoke. Na nsima, ntango masumu na biso ekolongwa mpo na libela, tokobela lisusu ata moke te. Bisu nyonso tokozala nzoto kolongwa. Ekozala mpenza lipamboli moko monene!

*Mpo na koyeba lisusu ete lisumu
etiki moto moko te, tángá Yobo 14:4;
Nzembo 51:5; Baloma 3:23; 5:12;
mpe 6:23.*

KOKÓMA MOYIBI ATA MOKE TE!

MOTO moko asilá koyiba yo eloko moko boye?— Oyokaki ndenge nini?— Moto oyo ayibaki eloko yango azali moyibi, mpe moto moko te alingaka moyibi. Mpo na yo, moto akómaka moyibi ndenge nini? Abotamaka nde moyibi?—

Touti koyekola ete bato babotamaka na lisumu. Yango wana biso nyonso tozali bato ya kozanga kokoka. Kasi moto moko te abotamaka moyibi. Moyibi akoki kobima ata na libota oyo ezali malamu. Ntango mosusu, baboti na ye, bandeko na ye ya mibali mpe ya basi bazali miyibi te. Kasi mposa ya mbongo mpe ya biloko oyo moto akoki kosomba na mbongo nde ekoki kotinda ye akóma moyibi.

Mpo na yo, nani azali moyibi ya liboso?— Tiká tólobela likambo yango. Ntango Moteyi Monene azalaki na likoló, ayebaki moto yango. Moyibi yango azalaká anzelu. Lokola baanzelu nyonso oyo Nzambe asalaki, asalaki bango bikelamu ya kokoka, kasi ndenge nini anzelu wana akómaki moyibi?— Lokola toyekolaki yango na Mokapo 8 ya mokanda oyo, tomonaki ete anzelu wana azalaki na mposa ya eloko oyo ezalaki ya ye te. Oyebi lisusu eloko yango?—

Nsima wana Nzambe azalisaki mobali mpe mwasi ya liboso, anzelu wana azalaki na mposa ete bango mibale básambela ye. Kasi ye azalaki na lotomo wana te. Bango basengelaki kosambela kaka Nzambe. Kasi anzelu wana ayibaki lotomo yango! Lokola apusaki Adama ná Eva ete básambela ye, anzelu wana akómaki moyibi. Akómaki Satana Zabololo.

Eloko nini etindaka moto akóma moyibi?— *Mposa ya kozala na eloko ya moto mosusu.* Mposa wana ekoki kokóma makasi mpenza tii kosala ete ata bato ya malamu básala makambo ya mabe. Na bantango mosusu, bato oyo bakómaka miyibi babongolaka motema ata moke te mpo na

kosala lisusu makambo ya malamumu. Moko kati na bato yango azalaki ntoma ya Yesu. Nkombo na ye Yuda Mokeliota.

Yuda ayebaki ete koyiba ezali mabe, mpamba te bateyaki ye Mobeko ya Nzambe banda ntango azalaki mwana moke mpenza. Ayebaki kutu ete, na ntango moko boye, Nzambe alobaki uta na likoló mpe ayebisaki bato na ye ete: “Okoyiba te.” (Exode 20:15) Ntango Yuda akolaki, akutanaki na Moteyi Monene mpe akómaki moko na bayekoli na ye. Na nsima, kutu Yesu aponaki Yuda ete akóma moko na bantoma na ye 12.

Yesu ná bantoma na ye bazalaki kotambola elongo. Bazalaki kolya esika moko. Mpe mbongo nyonso oyo bazalaki kozwa bazalaki kotya yango na kesi moko. Yesu apesaki Yuda kesi yango mpo abatelaka yango. Kasi, mbongo yango ezalaki ya Yuda te. Bongo oyebi likambo nini Yuda asalaki nsima ya mwa mikolo?—

Yuda abandaki kozwa mbongo na kesi ata bapesi ye ndingisa te. Azalaki kozwa yango ntango oyo bamosusu bazalaki komona ye te, mpe azalaki kutu koluka ndenge ya kozwa yango mingi koleka. Akómaki kakanisa kaka mbongo. Tiká tótala oyo mposa mabe wana ya mbongo ememaki ye na kosala mwa mikolo moke liboso ete Moteyi Monene abomama.

Malia, ndeko mwasi ya Lazalo oyo azalaki moninga ya Yesu, akamataki mafuta moko ya kitoko mpe asopaki yango na makolo ya Yesu. Kasi Yuda asepelaki te. Oyebi mpo na nini asepelaki te?— Alobaki ete asepelaki te mpo esengelaki báteka mafuta yango mpe mbongo oyo ekozwa ma bápesa yango babola. Kasi mposa na ye mpenza ezalaki nde ete mbongo ezala ebele na kesi mpo akoka koyiba yango.—Yoane 12:1-6.

Yesu ayebisaki Yuda ete atungisa Malia te, mpo asali likambo moko ya malamumu mpenza. Yuda asepelaki te ntango Yesu ayebisaki ye bongo, yango wana akendaki epai ya banganga-nzambe bakonzi, oyo bazalaki banguna ya Yesu. Banganga-nzambe yango bazalaki na mposa ya kokanga Yesu, kasi mposa na bango ezalaki ya kokanga ye na butu mpo bato bákoka komona bango te.

Yuda ayebisaki banganga-nzambe yango ete: ‘Soki bopesi ngai mbongo, nakoyebisa bino ndenge bokoki kozwa Yesu. Bokopesa ngai mbongo boni?’

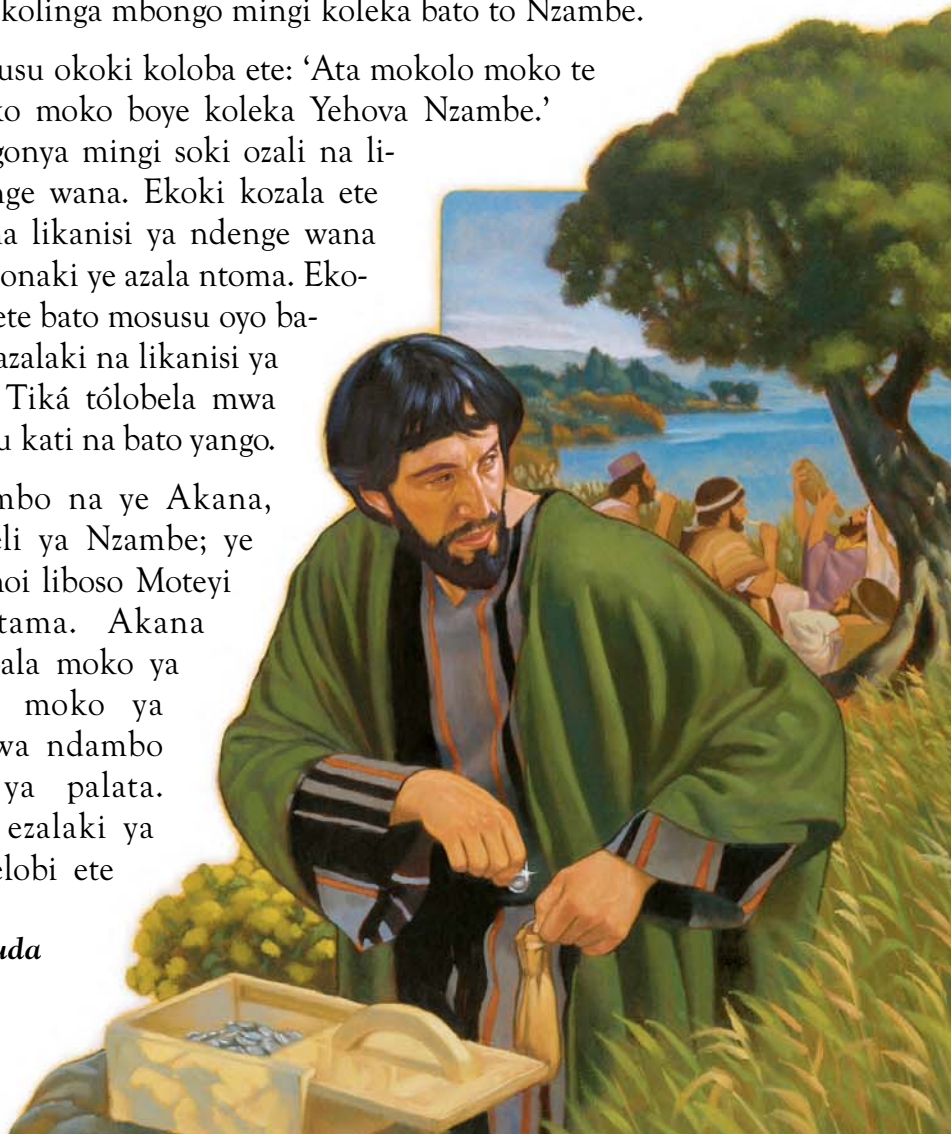
Banganga-nzambe yango bapesaki eyano ete: ‘Tokopesa yo mbongo ya palata ntuku misato.’—Matai 26:14-16.

Yuda azwaki mbongo yango. Ndenge oyo asalaki, ezalaki lokola nde azalaki kotekela bato wana Moteyi Monene! Yo okoki kondima moto asala likambo ya mabe ya ndenge wana?— Na mawa nyonso, yango nde likambo oyo emonanaka ntango moto akómi moyibi mpe azali koyiba mbongo. Azali kolinga mbongo mingi koleka bato to Nzambe.

Ntango mosusu okoki koloba ete: ‘Ata mokolo moko te nakolinga eloko moko boye koleka Yehova Nzambe.’ Napesi yo longonya mingi soki ozali na likanisi ya ndenge wana. Ekoki kozala ete Yuda azalaki na likanisi ya ndenge wana ntango Yesu aponaki ye azala ntoma. Ekoki mpe kozala ete bato mosusu oyo bakómá miyibi bazalaki na likanisi ya ndenge wana. Tiká tólobela mwa moke bamosusu kati na bato yango.

Moko nkombo na ye Akana, azalaki mosaleli ya Nzambe; ye azalaki na bomoi liboso Moteyi Monene abotama. Akana amonaki zambala moko ya kitoko, eteni moko ya wolo, mpe mwa ndambo ya mbongo ya palata. Biloko yango ezalaki ya ye te. Biblia elobi ete

Mpo na nini Yuda azalaki koyiba?

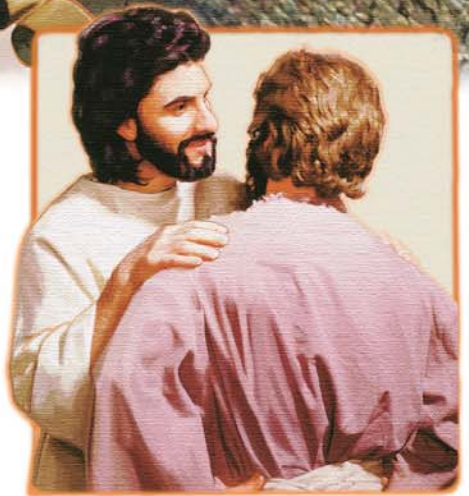
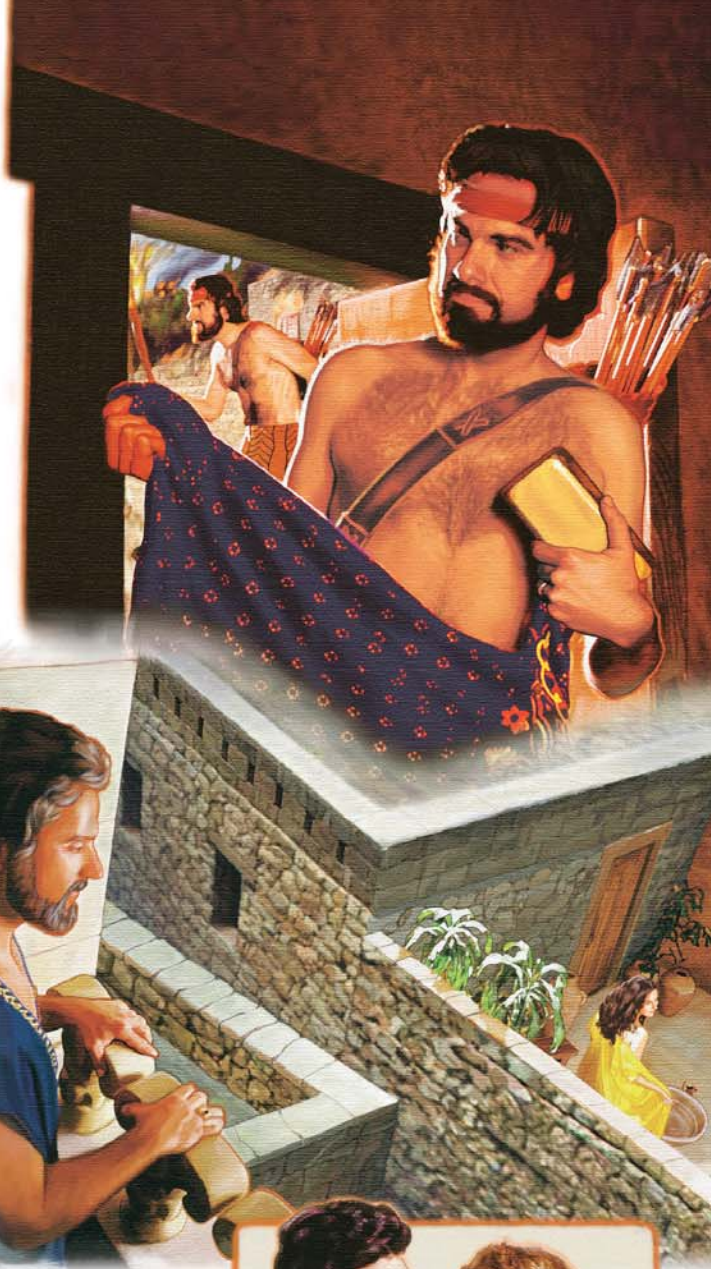
***Makambo nini ya mabe
Akana ná Davidi
bakanisaki?***

biloko yango ezalaki ya Yehova mpamba te yango ezalaki biloko oyo bazwaki epai ya banguna ya libota ya Nzambe. Kasi Akana alulaki biloko yango makasi tii ayibaki yango.—Yosua 6:19; 7:11, 20-22.

Yoká ndakisa mosusu. Na ntango ya kala Yehova aponaki Davidi azala mokonzi na libota ya Yisalaele. Mokolo moko, Davidi abandaki kotala Bata-seba, mwasi moko ya kitoko. Alandaki kaka kotala Bata-seba mpe kokanisa ndenge nini akozwa ye mpo asangisa na ye nzoto. Nzo-kande, Bata-seba azalaki mwasi ya Uliya. Eloko nini Davidi asengelaki kosala?—

Davidi asengelaki kotika likanisi ya koluka kozwa Bata-seba. Kasi atikaki likanisi yango te. Yango wana Davidi ayaki na ye na ndako na ye. Mpe na nsima asalaki nyonso mpo Uliya abomama. Mpo na nini Davidi asa-

Na ndenge nini Abesaloma azalaki moyibi?

laki makambo mabe wana?— Asalaki yango mpamba te atikaki te kolu-la mwasi ya moto mosusu.—2 Samwele 11:2-27.

Yehova abomaki Davidi te mpo abongolaki motema. Ata bongo, banda ntango wana, Davidi azwaki ebele ya mikakatano. Abesaloma, Mwana ya Davidi, alingaki alongola Davidi mokonzi mpo ye akóma mokonzi. Yango wana ntango bato bazalaki koya mpo na kokutana na Davidi, Abesaloma azalaki koyamba bango mpe kopesa bango bízi. Biblia elobi ete: “Abesaloma azalaki *koyiba* mitema ya bato ya Yisalaele.” Andimisaki bato wana ete bálinga ye azala mokonzi, kasi bálinga Davidi te. —2 Samwele 15:1-12, NW.

Esilá kokómela yo olula makasi eloko moko boye, ndenge Akana, Davidi, mpe Abesaloma balulaki?— Soki eloko yango ezali ya moto mosusu, mpe ozwi yango kozanga ndingisa, tokoloba ete oyibi yango. Oyebi lisusu eloko oyo Satana, moyibi ya liboso, alulaki?— Azalaki na mposa ete bato básambela ye, kasi básambela Nzambe te. Na bongo, tokoloba ete Satana azalaki koyiba ntango andimisaki Adama ná Eva ete báto-sa ye.

Soki eloko ezali ya moto, nkolo na yango azali na lotomo ya koloba nani akoki kosalela yango. Na ndakisa, ekoki kozala ete okei kosakana na bana mosusu na ndako na bango. Ekozala malamuzi ozwa eloko na ndako na bango mpo omema yango na ndako na bino?— Te, okome-ma yango kaka soki tata to mama na bango apesi yo yango. Soki ozwi eloko mpe okei na yango epai na bino kozanga ete osenga bango, tokoloba ete oyibi yango.

Mpo na nini ekoki kokómela yo ete oyoka mposa ya koyiba?— Mpo olingi kozala na eloko oyo ezali ya yo te. Ata soki moto mosusu amoni yo te ntango ozwi yango, nani amoni yo?— Yehova Nzambe. Mpe to-sengeli kobosana te ete Nzambe ayini koyiba. Na bongo, soki olingi kokóma moyibi ata moke te, osengeli kolinga Nzambe mpe bazalani na yo.

Biblia elobi polele ete koyiba ezali mabe. Tosengi yo otánga Malako 10:17-19; Baloma 13:9; mpe Baefese 4:28.

BATO OYO BASALAKA MABE BAKOKI NDE KOBONGWANA?

SOKI bato nyonso bazalaki kosala makambo ya malamumu, bomoi elingaki kozala kitoko, ezali bongo te?— Kasi ezali na moto moko te oyo asalaka ntango nyonso kaka makambo ya malamumu. Oyebi mpo na nini, na bantango mosusu, biso nyonso tosalaka makambo ya mabe, ata tozali na mposa ya kosala makambo ya malamumu?— Ezali mpo biso nyonso tobotami na lisumu. Kasi bato mosusu basalaka makambo ya mabe mingi mpenza. Bayinaka bato mosusu mpe basalaka bango mabe na nko. Okanisi ete bato yango bakoki kobongwana mpe koyekola kosala makambo ya malamumu?—

Talá elenge mobali oyo azali kobatela bilamba ya likoló ya bato oyo bazali kobamba Setefano mabanga. Baebele babengaka elenge yango Saulo, kasi Baloma babengaka ye Paulo. Azali kosepela ndenge bazali koboma Setefano, oyo azali moyekoli ya Moteyi Monene. Tiká tómona mpo na nini Saulo azali kosala makambo ya mabe ya ndenge wana.

Saulo azali moko ya Bafalisai, etuluku moko ya lingomba ya Bayuda. Bafalisai bazali na Liloba ya Nzambe, kasi batyaka likebi mingi na mataya ya bakonzi ya lingomba na bango. Yango nde eloko etindi Saulo na kosala makambo ya mabe.

Ntango bazali kokanga Setefano na Yelusaleme, Saulo azali wana. Bamemi Setefano na tribinale, epai bazuzi mosusu bazali Bafalisai. Setefano azali kobanga te, atako bazali koloba ete ye azali moto mabe. Azali koloba na mpiko mpe azali kopesa bazuzi litatoli ya malamumu mpenza mpo na Yehova Nzambe mpe Yesu.

Kasi bazuzi yango balingi koyoka eloko te. Basili koyeba makambo mingi oyo etali Yesu. Kutu, kaka mwa ntango moke liboso ya likambo ya Setefano, bapesaki etinda báboma Yesu! Kasi nsima na yango, Yeho-

va azongisaki Yesu na likoló. Sikoyo, na esika ete bātika makambo na bango wana ya mabe, bazuzi yango bazali kaka kobundisa bayekoli ya Yesu.

Bazuzi yango bazwi Setefano mpe babimisi ye na libándá ya engumba. Babwaki ye na mabelé mpe babambi ye mabanga. Mpe ndenge ozali komona yango na elilingi, Saulo, ye wana atelembi, azali kotala. Akanisi ete ezali malamumu ndenge bazali koboma Setefano.

Oyebi mpo na nini Saulo azalaki kokanisa ndenge wana?— Ezali mpo, na bomoi na ye mobimba, Saulo azalaki Mofalisai, mpe azalaki kondima ete mateya ya Bafalisai ezali malamumu. Mpo na ye, Bafalisai bazalaki ndakisa, na bongo amonaki malamumu ete alanda ndakisa na bango.—Misala 7:54-60.

Saulo asali nini nsima ya liwa ya Setefano?— Likambo ya mawa, azali koluka kosilisa bayekoli mosusu ya Yesu! Azali kokota mpenza na bandako na bango mpe azali kobenda mpe kobimisa mibali ná basi libándá. Na nsima azali kokangisa bango na boloko. Bayekoli mingi base-ngeli kolongwa na Yelusaleme, kasi ata bongo bazali kotika te kosakola makambo etali Yesu.—Misala 8:1-4.

Mpo na nini Saulo akanisi ete ezali malamumu koboma Setefano?

Kosakola wana ya bayekoli ya Yesu esali ete Saulo ayina bango lisusu makasi koleka. Yango wana akei epai ya Kaifa, Nganga-Nzambe Mone-ne, mpo azwa ndingisa ya kokanga baklisto oyo bazali na engumba ya Damasi. Saulo alingi amema bango na Yelusaleme lokola bato ya boloko mpo bázwá etumbu. Kasi ntango azali kokende na Damasi, likambo moko ya kokamwa esalemi.

Pole moko euti na likoló engengi, mpe mongongo moko elobi ete: “Saulo, Saulo, mpo na nini ozali konyokola ngai?” Ezali Yesu moto azali koloba uta na likoló! Pole yango engengi makasi mpe Saulo azali komona lisusu te, mpe bato oyo bazali elongo na Saulo basimbi ye na maboko mpo na komema ye tii na Damasi.

Nsima ya mikolo misato, na emonaneli moko, Yesu abimeli moko na bayekoli na ye oyo afandaka na Damasi, nkombo na ye Ananiasi. Yesu ayebisi Ananiasi ete akende kotala Saulo, afungola ye miso, mpe asolola na ye. Ntango Ananiasi asololi na ye, Saulo andimi solo oyo etali Yesu. Miso na ye efungwami, abandi komona lisusu. Bomo na ye mobimba ebongwani, mpe akómi mosaleli ya sembo ya Nzambe.—Misala 9:1-22.

Sikoyo, oyebi mpo na nini Saulo azalaki kosala makambo ya mabe?—Azalaki kosala yango mpo bateyaki ye makambo ya lokuta. Azalaki kollandá bato oyo bazalaki sembo te na miso ya Nzambe. Mpe azalaki kati na etuluku ya bato oyo bazalaki komona ete makanisi ya bato ezali na ntina mingi koleka Liloba ya Nzambe. Kasi mpo na nini Saulo abongolaki bomoi na ye mpe abandaki kosala makambo ya malamú, nzokande Bafalisai mosusu balandaki kaka kobundisa Nzambe?—Ezali mpo Saulo ayinaki mpenza solo te. Yango wana ntango bamonisaki ye makambo ya malamú, alandaki yango noki mpenza.

Oyebi soki Saulo akómaki nani na nsima?—Eé, ayebanaki na nkombó ya ntoma Paulo, ntoma ya Yesu. Mpe yebá ete Paulo akomaki mikanda ya Biblia mingi koleka bato mosusu nyonso.

Ezali na bato mingi oyo bakoki kobongwana lokola Saulo. Kasi yango ezali likambo ya petée te, mpo ezali na moto moko oyo azali kosala makasi mpo na kotinda bato básalaka makambo ya mabe. Oyebi moto ya-

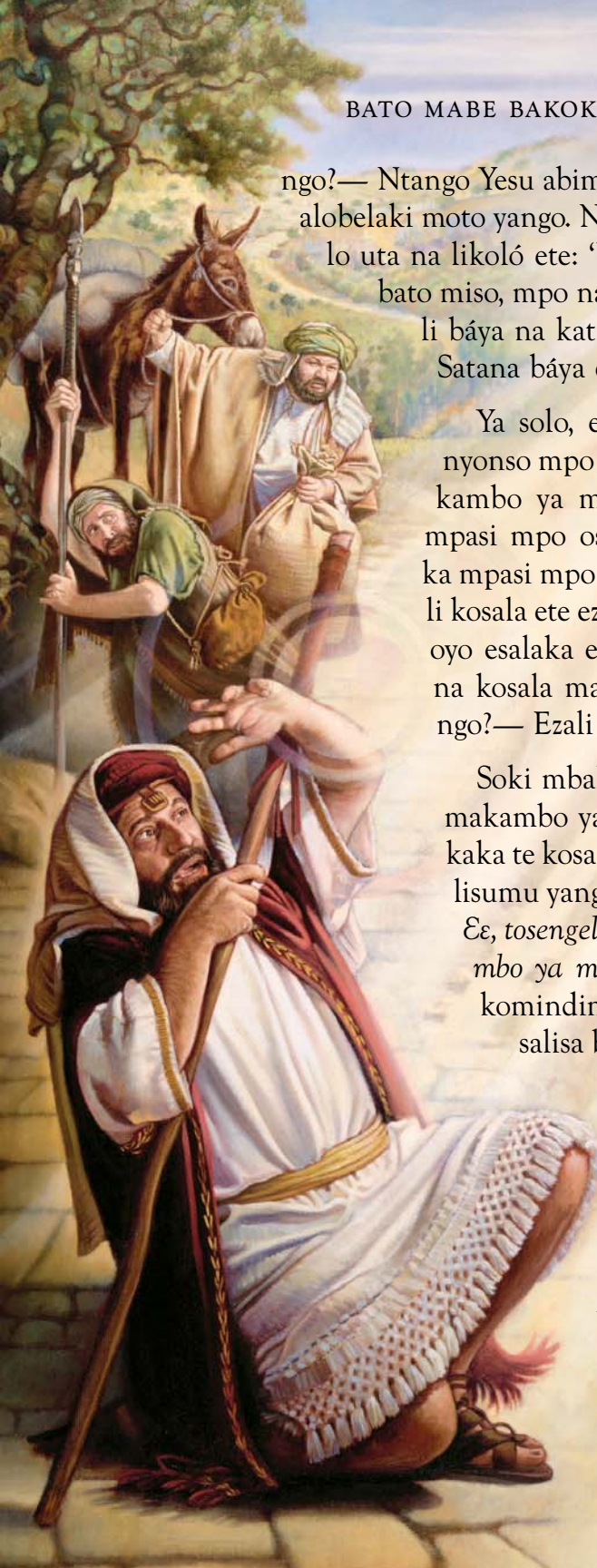
ngo?— Ntango Yesu abimelaki Saulo na nzela ya Damasi, Yesu alobelaki moto yango. Na ntango yango, Yesu alobaki na Saulo uta na likoló ete: ‘Nazali kotinda yo mpo na kofungola bato miso, mpo na kobalwisa bango bálongwa na moli-li báya na kati ya pole mpe bálongwa na nguya ya Satana báya epai ya Nzambe.’—Misala 26:17, 18.

Ya solo, ezali Satana Zabolo nde azali kosala nyonso mpo na kotinda bato nyonso básalaka makambo ya mabe. Na bantango mosusu, ezalaka mpasi mpo osala makambo ya malamumu?— Ezalaka mpasi mpo na biso nyonso. Satana nde moto azali kosala ete ezala bongo. Kasi ezali na ntina mosusu oyo esalaka ete ezala ntango nyonso petee te mpo na kosala makambo ya malamumu. Oyebi ntina yango?— Ezali mpo tobotami na lisumu.

Soki mbala mingi ezalaka mpasi te mpo tósala makambo ya mabe, mpe soki mbala mingi tokokaka te kosala makambo ya malamumu, ezali mpo na lisumu yango. Na bongo, tosengeli kosala nini?— *Ee, tosengeli kosala milende mpo na kosala makambo ya malamumu.* Ntango tosali bongo, tokoki komindimisa ete Yesu, oyo alingaka biso, akosalisa biso.

Ntango Yesu azalaki awa na mabelé, azalaki kolinga bato oyo kala basalaki makambo ya mabe, kasi babongwanaki. Ayebaki ete basalaki makasi mpo bálongwana. Na ndakisa, ezalaki na basi oyo bazalaki kosangisa nzoto na mibali ebele. Ya

Nani azali koloba na Saulo, mpe atindi Saulo asala nini?

solo, likambo oyo basi yango bazalaki kosala, ezalaki mabe. Biblia ebingi basi yango ete basi ya ndumba, to basi ya pite.

Ezalaki na mwasi moko ya ndenge wana, oyo ayokaki nsango ya Yesu, mpe ayaki epai Yesu azalaki, na ndako ya Mofalisai moko. Asopaki mafuta na makolo ya Yesu mpe, na nsuki na ye, mwasi yango apangwisaki mpisoli oyo atangisaki na makolo ya Yesu. Mwasi yango ayokaki mpasi mingi na motema mpo na masumu na ye, yango wana Yesu alimbisaki ye. Kasi Mofalisai wana akanisaki ete mwasi yango asengelaki kolimbisama te.—Luka 7:36-50.

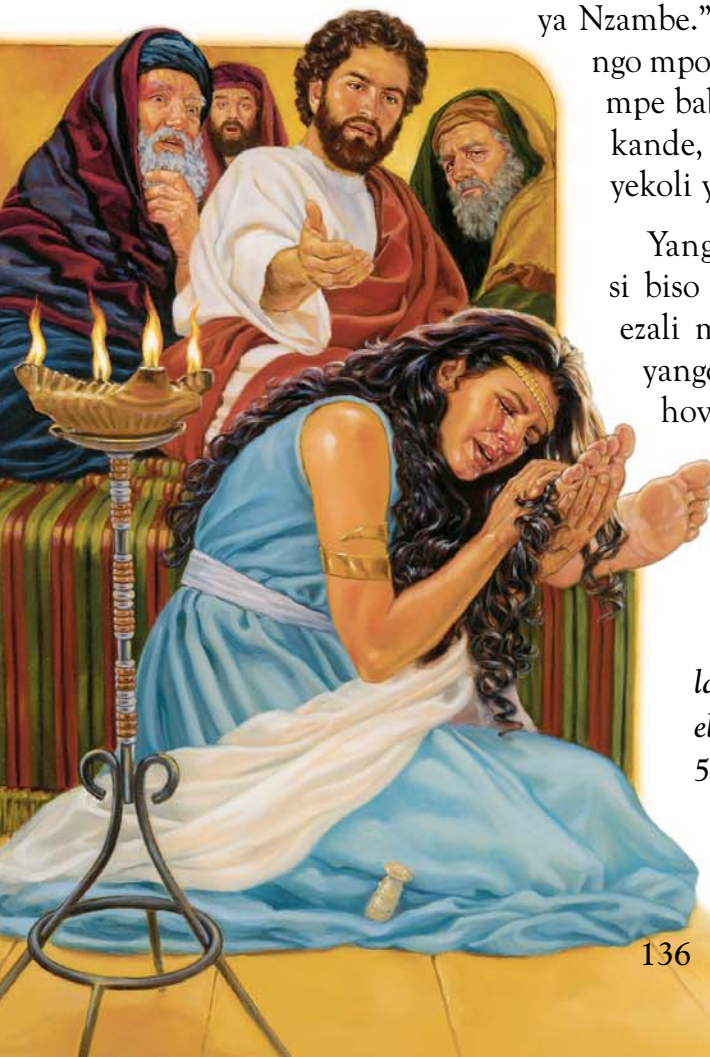
Oyebi likambo oyo Yesu alobaki na Bafalisai mosusu?— Ayebisaki bango ete: “Basi ya ndumba bazali koleka liboso na bino na bokonzi ya Nzambe.” (Matai 21:31) Yesu alobaki bo-

ngo mpo basi ya ndumba bandimelaki ye, mpe babongolaki bomoi na bango. Nzokande, Bafalisai balandaki kosalela bayekoli ya Yesu makambo ya mabe.

Yango wana ntango Biblia emonisi biso ete makambo oyo tozali kosala ezali mabe, tosengeli kondima kotika yango. Mpe ntango toyekoli oyo Yehova alingi tósala, tosengeli kosala milende mpo na kokokisa yango. Boye Yehova akosepela na biso mpe akopesa biso bomoi ya seko.

Mpo na kosalisa biso tóboya kosala makambo ya mabe, tiká tótánga elongo Nzembo 119:9-11; Masese 3: 5-7; mpe 12:15.

Mpo na nini Yesu alimbisaki mwasi oyo asalaki makambo ya mabe?

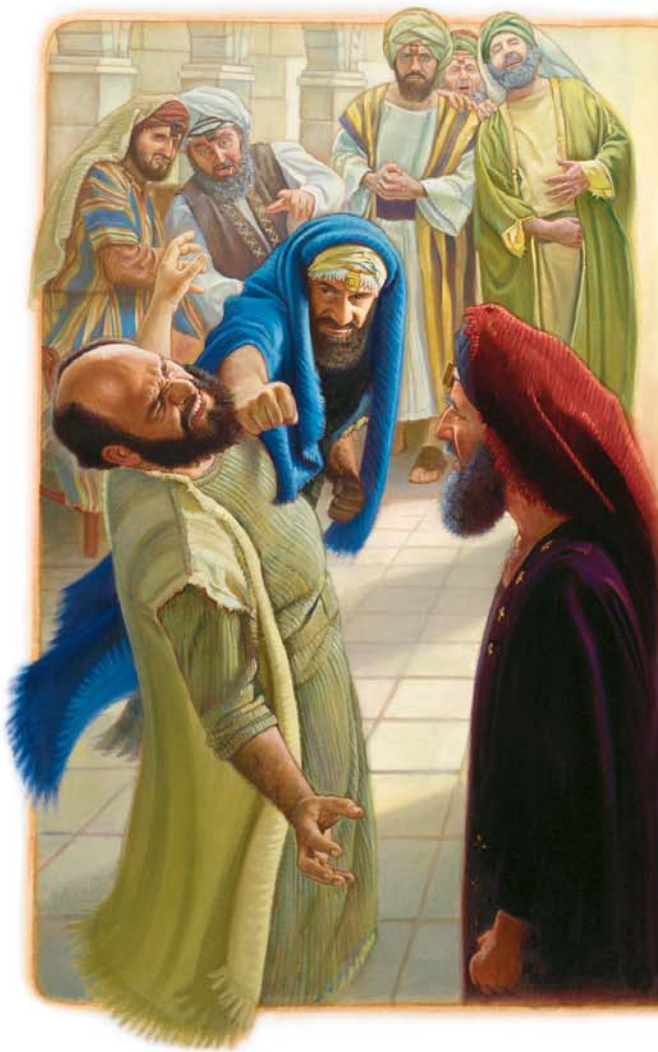
NTINA OYO KOSALA MAKAMBO YA MALAMU EZALAKA MPASI

PAULO azalaki kosepelisa nani ntango azalaki kosala makambo ya mabe?— Azalaki kosepelisa Satana Zabolo. Kasi azalaki mpe kosepelisa bakonzi ya lingomba ya Bayuda. Na nsima, ntango Saulo akómaki moyekoli ya Moteyi Monene mpe akómaki kobengama Paulo, bakonzi wana babandaki koyina ye. Na bongo, oyebi sikoyo mpo na nini ezalaka mpasi mpo moyekoli ya Yesu asala makambo ya malamumu?—

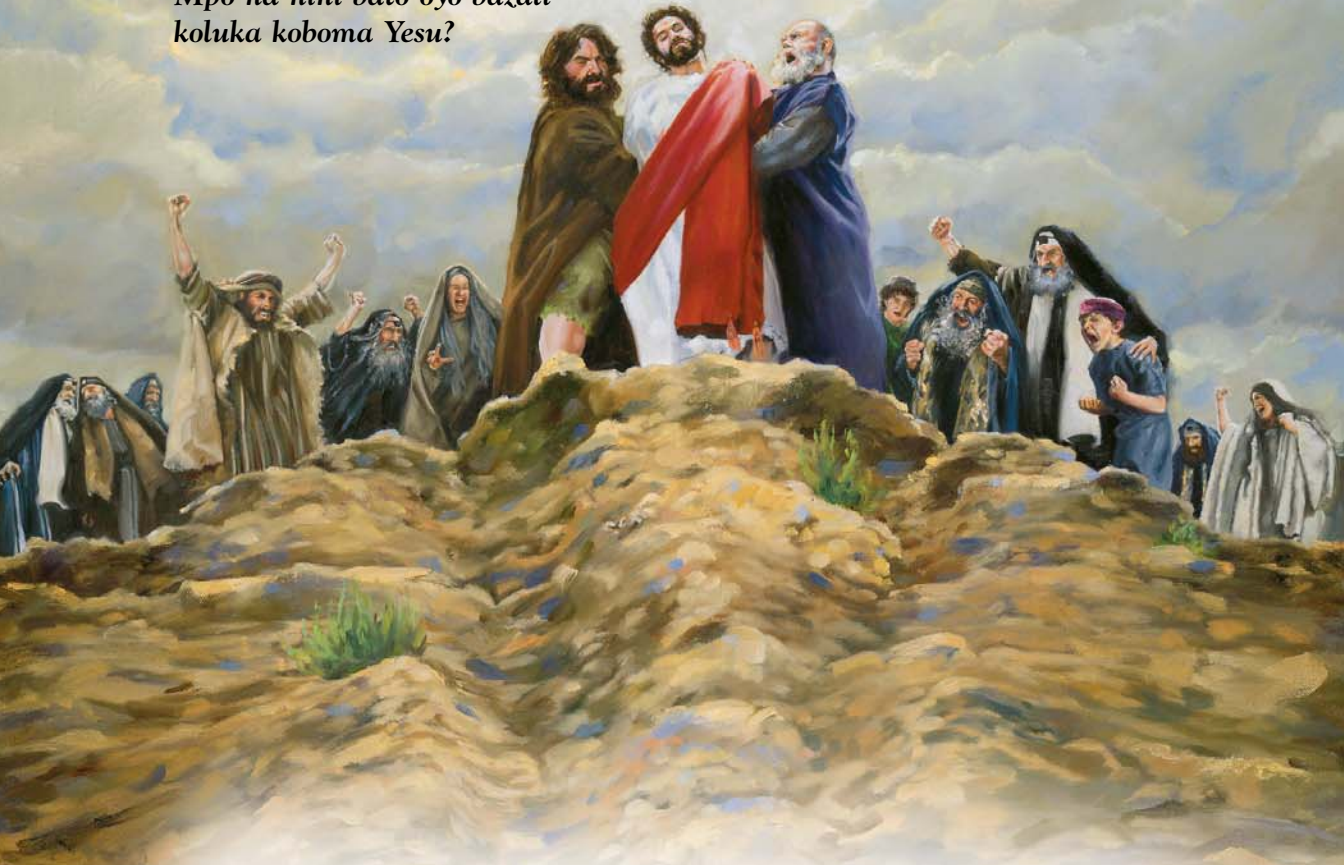
Mokolo moko, nganga-nzambe monene na nkombo Ananiasi apesaki etinda ete bábeta Paulo na elongi. Kutu Ananiasi asalaki nyonso bátya Paulo na boloko. Paulo amonaki mpasi mingi ntango akómaki moyekoli ya Yesu. Na ndakisa, bato mabe babetaki Paulo mpe babambaki ye mabanga minene mpo bazalaki koluka koboma ye.—Misala 23:1, 2; 2 Bakolinti 11:24, 25.

Bato mingi bakoluka kotinda yo osala makambo oyo esepelisaka Nzambe te. Na bongo mituna ya komituna yango oyo: Olingaka mingi mpenza makambo ya malamumu? Olingaka mpenza yango mingi mpe ete okolanda kaka kosala makambo ya malamumu ata soki bato mosusu

Mpasi nini Paulo amonaki mpo azalaki makambo ya malamumu?

*Mpo na nini bato oyo bazali
koluka koboma Yesu?*

bakoyina yo mpo na yango? Mpo osala bongo, esengaka mpenza kozala na mpiko, ezali bongo te?—

Mbala mosusu okoki komituna ete: ‘Mpo na nini bato bayinaka biso, nzokande tosalaka makambo ya malamumu? Basengeli nde kosepela, ezali bongo te?’ Omikosi te ndenge okanisi bongo. Mbala mingi bato bazalaki kolinga Yesu mpo na makambo ya malamumu oyo azalaki kosala. Mokolo moko, bato nyonso ya engumba bayanganaki na porte ya ndako epai azalaki kofanda. Bayaki wana mpo Yesu azalaki kobikisa bato oyo bazalaki kobela.—Malako 1:33.

Kasi na bantango mosusu, bato bazalaki kosepela te na makambo oyo Yesu azalaki koteya. Ata azalaki ntango nyonso koteya solo, bato mosusu

bazalaki koyina ye makasi mpo azalaki koloba. Mokolo moko, likambo ya motindo wana esalemaki na Nazaleté, engumba oyo Yesu akolaki. Akotaki na sinagoga, esika oyo Bayuda bazalaki koyangana mpo na kosambela Nzambe.

Kuna na kati, Yesu apesaki lisukulu moko kitoko, oyo euti na Makomami. Na ebandeli, bato basepelaki na yango. Bakamwaki na maloba kitoko oyo ezalaki kobima na monoko na ye. Bakokaki kondima te ete ezali eleonge mobali oyo akolaki na engumba na bango nde azali kobimisa maloba ya ndenge wana.

Kasi nsima na yango, Yesu alobaki likambo mosusu. Alobelaki ntango oyo Nzambe akomonisa boboto na ye epai ya bato oyo bazali Bayuda te. Ntango alobelaki likambo wana, bato oyo bazalaki na sinagoga basilikaki. Oyebi mpo na nini basilikaki?— Mpo bazalaki kokanisa ete kaka bango moko nde bato oyo Nzambe asengeli komonisela boboto. Bazalaki kokanisa ete kaka bango nde bazali bato malamú koleka bato mosusu nyonso. Na bongo, bayinaki Yesu mpo na makambo oyo alobaki. Mpe oyebi likambo oyo balingaki kosala ye?—

Biblia elobi ete: ‘Bakangaki Yesu mpe babimisaki ye nokinoki na libándá ya engumba. Bamemaki ye na nsonge ya ngomba mpe balingaki kobwaka ye longwa kuna tii na nse mpo na koboma ye! Kasi Yesu akimaki bango.’—Luka 4:16-30.

Soki yango ekómelaki yo, olingaki okoka lisusu kozonga epai ya bato yango mpo na koyebisa bango makambo ya Nzambe?— Mpo okoka kosala bongo, esengeli mpenza ozala na mpiko, ezali bongo te?— Nzokande Yesu asalaki bongo; mbula moko na nsima, azongaki na Nazaleté. Biblia elobi ete: “Abandaki koteya bango na kati ya sinagoga na bango.” Yesu apesaki nzela te ete kobanga bato oyo bazalaki kolinga Nzambe te epekisa ye koloba solo.—Matai 13:54.

Na libaku mosusu, na mokolo ya sabata, Yesu azalaki na esika moko boye; na esika yango ezalaki mpe na mobali moko oyo loboko na ye ekauká mpe ekondá. Nzambe apesaki Yesu nguya mpo na kobikisa mobali yango. Kasi bamosusu kati na bato oyo bazalaki wana balingaki kolukela

Yesu makambo. Moteyi Monene asalaki nini?— Ya liboso atunaki ete: ‘Soki bozalaki na mpate kaka moko oyo ekwei na libulu mokolo ya Sabata, bolingaki kobimisa yango te?’

Ɛε, balingaki kosala bongo mpo na mpate, ata na Sabata, mokolo oyo bango basengelaki kopema. Yango wana Yesu alobaki ete: ‘Ezali kutu malamu kosalisa moto na Sabata, mpo ete moto aleki mpate na motuya!’ Ntembe ezalaki te ete Yesu asengelaki kosalisa mobali wana. Ɛε, asengelaki kobikisa ye mpenza!

Yesu ayebisaki mobali yango ete asembola loboko na ye. Na mbala moko, loboko yango ebongaki. Mobali yango ayokaki mpenza esengo! Kasi bato wana mosusu bayokaki ndenge nini? Bango basepelaki?— Te. Kutu bakómaki nde koyina Yesu lisusu koleka. Babimaki libándá mpe basalaki likita mpo báboma ye!—Matai 12:9-14.

Ezali mpe kaka bongo lelo oyo. Ata tosali ndenge nini, tokokoka soki moke te kosepelisa moto nyonso. Na bongo, tosengeli kopona nani mpenza tolingi kosepelisa. Soki toponi kosepelisa Yehova Nzambe mpe Mwana na ye, Yesu Klisto, boye tosengeli ntango nyonso kosala oyo bango bazali koteya. Kasi soki tosali bongo, okanisi nani akoyina biso? Nani akolukela biso mindondo mpo tósala makambo ya malamu te?—

Ezali Satana Zaboló. Kasi longola ye, nani mosusu?— Ezali bato oyo Zaboló akosá mpo bándima makambo ya lokuta. Yesu ayebisaki bakonzi ya mangomba ya ntango na ye ete: “Bino bouti na tata na bino Zaboló, mpe bolingi kokokisa bamposa ya tata na bino.”—Yoane 8:44.

Ezali na bato mingi oyo Zaboló alingaka. Bato yango, Yesu abengi bango “mokili.” Mpo na yo, “mokili” oyo Yesu alobeli, okanisi ezali nini?— Tiká tótala Yoane mokapo 15, verse 19, mpo tóyeba mokili yango. Na mokapo wana, tozali kotánga maloba oyo ya Yesu: “Soki bozalaki bato ya mokili, mbele mokili ezali kolina eloko na yango. Lokola bozali bato ya mokili te, kasi naponi bino na kati ya mokili, yango wana mokili ezali koyina bino.”

Na bongo mokili oyo ezali koyina bayekoli ya Yesu esalemi na bato nyonso oyo bazali bayekoli na ye te. Mpo na nini mokili yango ezali koyina

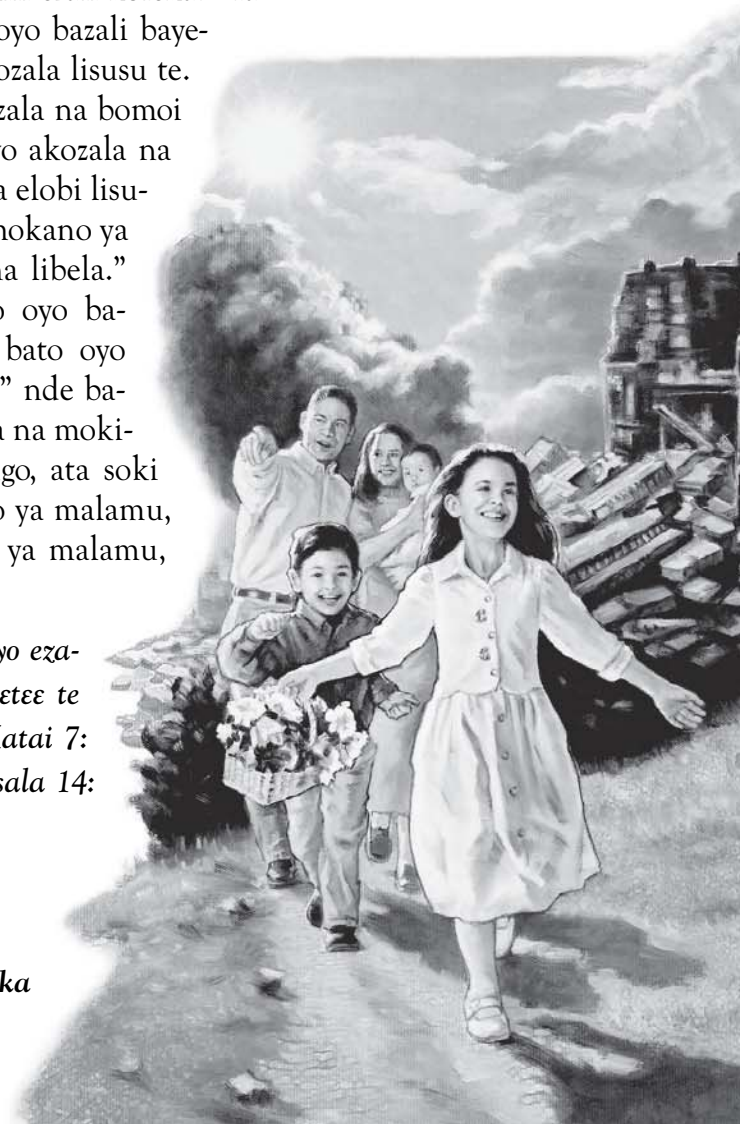
bayekoli ya Yesu?— Kanisá naino. Nani azali mokonzi ya mokili oyo?— Biblia elobi ete: “Mokili mobimba ezali kolala na kati ya nguya ya moto mabe.” Moto mabe yango nde Satana Zabolo.—1 Yoane 5:19.

Omoni sikoyo ntina oyo kosala makambo ya malamumu ezalaka mpasi?— Satana ná mokili na ye nde bazali koyeisa makambo mpasi. Kasi ntina mosusu mpe ezali. Oyebi lisusu ntina yango?— Na Mokapo 23 ya mokanda oyo, toyekolaki ete biso nyonso tobotami na lisumu. Ntango bakolongola lisumu, Zabolo, mpe mokili na ye, ekozala ntango moko ya esengo, ezali bongo te?—

Biblia epesi elaka oyo: “Mokili ezali koleka.” Yango elimboli ete bato nyonso oyo bazali bayekoli ya Moteyi Monene te bakozala lisusu te. Bakopesa bango nzela te ya kozala na bomoi libela na libela. Oyebi nani oyo akozala na bomoi libela na libela?— Biblia elobi lisusu ete: “Moto oyo azali kosala mokano ya Nzambe azali kotikala libela na libela.” (1 Yoane 2:17) Eé, kaka bato oyo basalaka makambo ya malamumu, bato oyo basalaka “mokano ya Nzambe,” nde bakozala na bomoi libela na libela na mokili ya sika ya Nzambe. Na bongo, ata soki ezalaka mpasi kosala makambo ya malamumu, tólinga kaka kosala makambo ya malamumu, ezali bongo te?—

Tiká tótánga elongo mikapo oyo ezali komonisa ntina oyo ezalaka petee te kosala makambo ya malamumu: Matai 7: 13, 14; Luka 13:23, 24; mpe Misala 14: 21, 22.

***Ntango mokili oyo ekoleka,
nini ekokómela bato oyo basalaka
makambo ya malamumu?***

NZAMBE NA YO NANI?

MPO na nini ezali mpenza na ntina kotuna motuna oyo ete: Nzambe na yo nani?— Ezali na ntina mpo bato basambelaka banzambe ebele. (1 Bakolinti 8:5) Ntango Yehova apesaki ntoma Paulo nguya ya kobikisa mobali moko oyo atambolá naino ata moke te, bato bagangaki ete: “Banzambe bakómi lokola bato mpe bakiteli biso!” Bato balingaki kosambela Paulo ná moninga na ye Balanabasi. Babengaki Paulo Helemesi mpe Balanabasi Zeusi, bankombo wana ezalaki bankombo ya banzambe ya lokuta.

Kasi Paulo ná Balanabasi balingaki te ete bato básambela bango. Bakotaki mbangu na kati ya ebele wana ya bato mpe balobaki ete: “Bótika makambo wana ya mpamba mpe bóya epai ya Nzambe ya bomoi.” (Misa 14:8-15) “Nzambe ya bomoi” yango, oyo azalisaki biloko nyonso, ezali nani?— Eé, ezali Yehova, “Oyo-Aleki-Likoló na mabelé mobimba.” Yesu abengaki Yehova “Nzambe kaka moko ya solosolo.” Lokola ezali bongo, nani oyo kaka ye nde bato basengeli kosambela?— Ezali kaka Yehova!—Nzembo 83:18; Yoane 17:3; Emoniseli 4:11.

Bato mingi basambelaka banzambe mosusu na esika básambela “Nzambe kaka moko ya solosolo.” Mbala mingi, bato basambelaka biloko oyo basali na mabaya, na mabanga, to na bibende. (Exode 32:4-7; Levitike 26:1; Yisaya 44:14-17) Ata mibali mpe basi oyo bazali na lokumu mingi, na bantango mosusu babengaka bango banzambe, to bavédeti. Ezali malamumu kokumisa bango?—

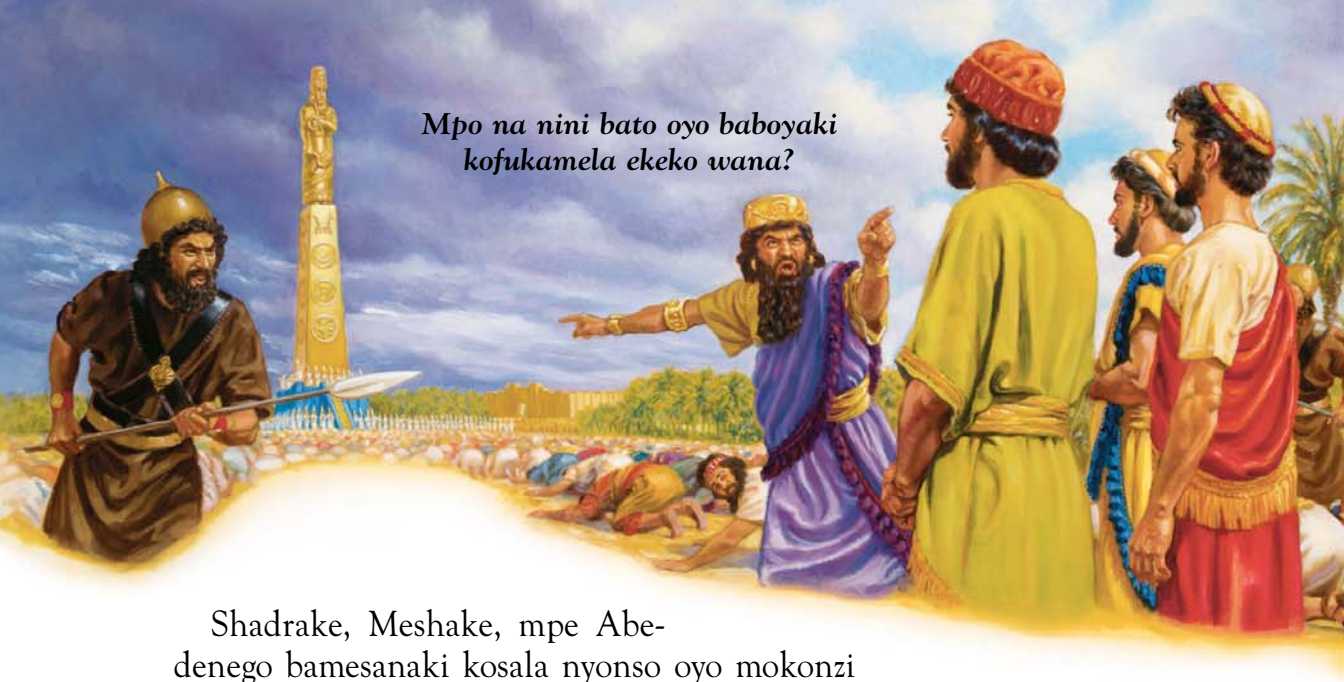
Ntango Saulo akómaki ntoma Paulo, akomaki ete: “Nzambe ya ebongiseli ya makambo ya ntango oyo azipi makanisi ya bato oyo bazangi kondima.” (2 Bakolinti 4:4) Nzambe yango nani?— Ezali Satana Zabolo! Satana asilá kotinda bato básambela bato mosusu mpe biloko ndenge na ndenge.

Mpo na nini Paulo ná Balanabasi baboyaki ete bato báfukamela bango?

Ntango Satana alukaki ete Yesu afukamela ye mpe asambela ye, Yesu ayebisaki Satana nini?— “Ezali Yehova Nzambe na yo nde osengeli kosambela, mpe *ezali kaka ye moko* nde osengeli kosalela mosala mosantu.” (Matai 4:10) Na bongo, Yesu amonisaki polele ete esengeli kosambela kaka Yehova. Tiká tótánga lisolo ya bilenge mosusu oyo bayebaki likambo yango. Bankombo na bango: Shadrake, Meshake, mpe Abedenego.

Bilenge Baebele wana bazalaki bato ya Yisalaele, libota ya Nzambe; bamemaki bango bakangami na mokili ya Babilone. Kuna na mokili yango, mokonzi moko na nkombo Nebukadanesala asalaki ekeko moko ya wolo, oyo ezalaki monene mpenza. Mokolo moko, mokonzi yango apesaki etinda ete ntango bakobeta miziki, moto nyonso asengeli kofukamela ekeko yango. Apesaki likebisi oyo: ‘Moto nyonso oyo akoboya kofukama mpe kosambela, bakobwaka ye na kati ya litumbu ya moto oyo ezali kongala.’ Soki ezalaki yo, olingaki kosala nini?—

*Mpo na nini bato oyo baboyaki
kofukamela ekeko wana?*

Shadrake, Meshake, mpe Abedenego bamesanaki kosala nyonso oyo mokonzi azalaki kosenga. Kasi na likambo ya kosambela ekeko, baboyaki. Oyebi mpo na nini baboyaki?— Baboyaki mpo mobeko ya Nzambe elobaki ete: ‘Osengeli kozala na banzambe mosusu te, kaka ngai. Ose ngeli komisalela ekeko te mpe okofukamela yango te.’ (Exode 20:3-5) Yango wana Shadrake, Meshake, mpe Abedenego batosaki mobeko ya Nzambe na esika bátosa etinda ya mokonzi.

Mokonzi asilikaki makasi, mpe asengaki ete báya na bilenge Baebelle yango misato liboso na ye nokinoki. Atunaki bango ete: ‘Ezali ya solo ete boboyi mpenza kosalela banzambe na ngai? Na mbala oyo, nakomona mpenza soki bokoboya. Sikoyo, ntango bokoyoka miziki, bo-sengeli kofukama mpe kosambela ekeko oyo ngai nasali. Soki boboyi, bakobwaka bino na litumbu ya moto oyo ezali kongala. Mpe nakomona, nzambe yango nani oyo akoki kobikisa bino na maboko na ngai?’

Bilenge yango bakosala nini sikoyo? Soki ezalaki yo, olingaki kosala nini?— Bilenge yango balobaki na mokonzi ete: ‘Nzambe na biso oyo tozali kosalela akoki kobikisa biso. Kasi ata soki abikisi biso te, biso tokosalela banzambe na yo te. Tokofukamela ekeko na yo ya wolo te.’

Mokonzi ayokaki nkanda makasi. Apesi etinda ete: ‘Bópelisa litumbu ya moto yango mbala nsambo koleka ndenge yango ezalaka!’ Na

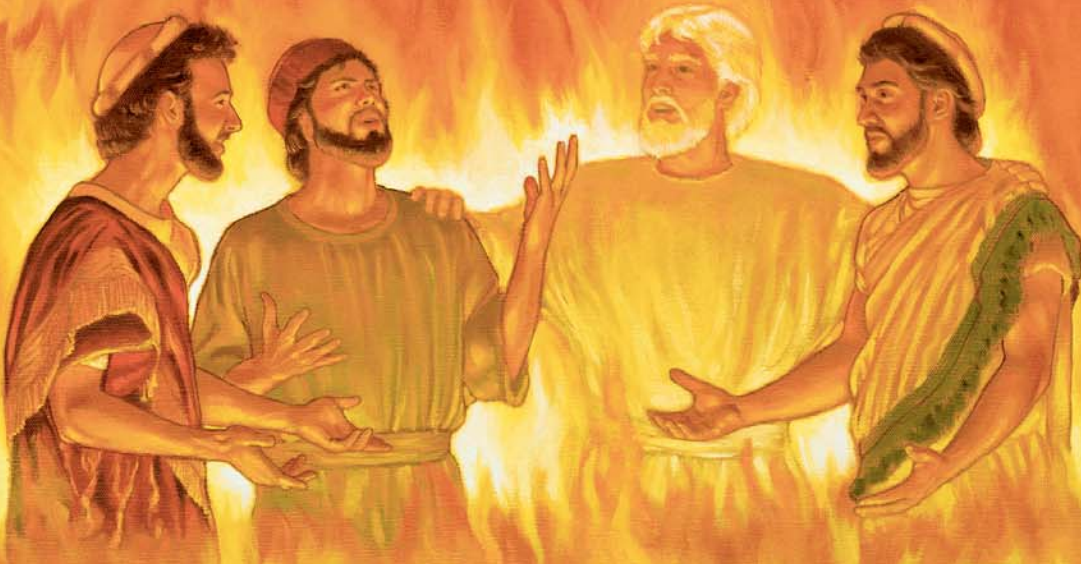
nsima, apesaki bato na ye ya makasi mitindo ete bákanga Shadrake, Meshake, mpe Abedenego na bansinga mpe bábwaka bango na litumbu ya môtô! Litumbu ya môtô yango engalaki mpenza makasi mpe ndemo ya môtô ebomaki bato wana ya mokonzi! Nini ekómelaki Baebeli wana misato?

Shadrake, Meshake, mpe Abedenego bakweaki mpenza na katikati ya môtô. Kasi na nsima, batelemaki! Bazikaki te. Mpe bakangamaki lisusu na bansinga te. Yango esalemaki ndenge nini?— Mokonzi atalaki na kati ya litumbu ya môtô, mpe likambo oyo amonaki ebangisaki ye. Mokonzi atunaki ete: ‘Tobwakaki bato misato kati na môtô te?’ Basaleli na ye bapesaki eyano ete: “Ezali boye, mokonzi.”

Bongo mokonzi alobaki ete: ‘Talá! Nazali komona bato minei bazali kotambolatambola kuna na kati, mpe môtô ezali kozikisa ata moko te kati na bango.’ Oyebi soki moto wana ya minei ezalaki nani?— Ezalaki anzelu ya Yehova. Abatelaki Baebeli wana misato mpo bázika te.

Na yango, ntango amonaki bongo, mokonzi ayaki na monoko ya litumbu ya môtô yango mpe abelelaki ete: “Shadrake, Meshake mpe Abedenego, bino basaleli ya Nzambe

Ndenge nini Yehova abikisaki basaleli na ye na litumbu ya môtô?

**Wapi banzambe
oyo bato
bakumisaka
lelo oyo?**

Oyo-Aleki-Likoló, bóbima mpe bóya awa!” Ntango babimaki, bato nyonso bamonaki ete bazikaki te. Bazalaki ata na nsolo ya moto te. Bongo monkonzi alobaki ete: ‘Nzambe ya Shadrake, Meshake mpe Abedenego, apambolama, ye oyo atindaki anze-lu mpo na kobikisa basaleli na ye mpo baboyaki kosambela nzambe mosusu, longola kaka Nzambe na bango.’—Danye, mokapo 3.

Tokoki kozwa liteya na likambo oyo esalema-ki na ntango wana. Ata lelo oyo bato basalaka bikeko, to bililingi, mpo básambela yango. Buku moko (*The Encyclopedia Americana*) elobi ete: “Drapo, ndenge moko na ekulusu, ezali eloko ya bosantu.” Bato bakoki kosala bikeko na mabaya, na mabanga, na bibende, to na bilamba. Bayekoli ya liboso ya Yesu bazalaki kosambela amperere ya Loma te. Mokomi ya makambo ya kala, Daniel P. Mannix, alobaki ete koboya kosambela amperere ekokani mpenza na “koboya kope-sa drapo losako to kolapa ndai ya bosembo.”

Na bongo, na miso ya Nzambe, okanisi ete bikeko oyo esalemi na bilamba, na mabaya, na mabanga, to na bibende mpo na losambo, yango ekeseni nde?—Ekozala nde malamumu mosambeli ya Yehova asambela bikeko ya ndenge wana?— Shadrake, Meshake, mpe Abedenego basambelaki yango te, mpe Yehova asepe-laki na bango. Ndenge nini yo okoki kolanda ndakisa na bango?—

Bato oyo basalelaka Yehova bakoki te kosambela moto to eloko moko boye. Tángá oyo elobami mpo na yango na Yosua 24:14, 15, 19-22; Yisaya 42:8; 1 Yoane 5:21; mpe Emoniseli 19:10.

NDENGE YA KOYEBA MOTO OYO TOSENGELI KOTOSA

NTANGO mosusu ezalaka mpasi koyeba moto oyo tosengeli kotosa. Mama na yo, to tata na yo, akoki koyebisa yo osala eloko boye. Kasi na nsima, molakisi moko to polisi moko akoki koyebisa yo ete osala eloko oyo ekeseni na oyo baboti bayebisaki yo. Soki likambo yango ekómeli yo, okotosa nani kati na bango?—

Na mokanda oyo, na Mokapo 7, totángaki Baefese 6:1-3 na kati ya Biblia ete bana basengeli kotosa baboti na bango. Mokapo yango elobi ete: “Bótosaka baboti na bino *na kati ya bomoko elongo na Nkolo*.” Maloba “*na kati ya bomoko elongo na Nkolo*,” oyebi soki yango elakisi nini?— Baboti oyo bazali *na kati ya bomoko elongo na Nkolo* bateyaka bana na bango bátosa mibeko ya Nzambe.

Kasi mikóló mosusu bandimelaka Yehova te. Ndakisa, soki mokóló moko alobi ete koyiba na ekizame to kozwa eloko na magazini kozanga kofuta ezali mabe te, yango nde esengeli kopesa mwana nzela ayibaka na ekizame to abubaka bato?—

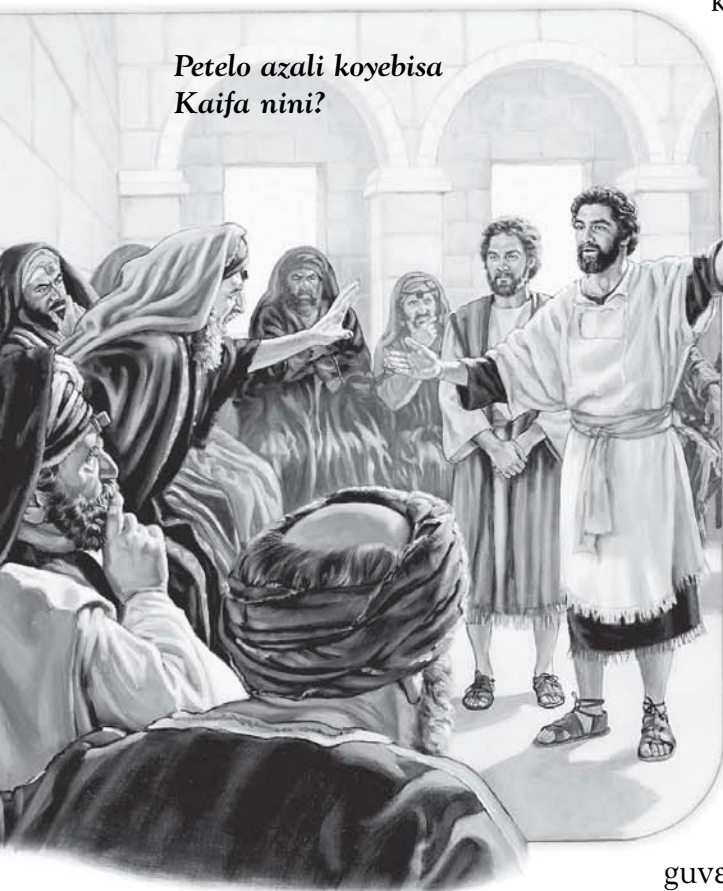
Simbá lisusu likambo oyo ete, na ntango moko boye, mokonzi Nebukadanesala asengaki bato nyonso báfukamela ekeko ya wolo oyo ye atelemisaki. Kasi Shadrake, Meshake, mpe Abedenego baboyaki kofukama. Oyebi mpo na nini baboyaki?— Baboyaki mpo Biblia elobi ete bato basengeli kosambela kaka Yehova.—Exode 20:3; Matai 4:10.

Nsima ya liwa ya Yesu, bamemaki bantoma na ye liboso ya Sanedrina, tribunale monene ya lingomba ya Bayuda. Kaifa Nganga-Nzambe Monene alobaki ete: “Topesaki bino mitindo polelepolele ete bókoba te koteya na nkombo [ya Yesu], kasi, talá! botondisi Yelusaleme na

mateya na bino.” Mpo na nini bantoma batosaki bakonzi wana ya Sanedrina te?— Na nkombo ya bantoma nyonso, Petelo azongisela-

ki Kaifa maloba ete: “Tosenge-li kotosa Nzambe lokola azali moyangeli na esika ya kotosa bato.”—Misala 5: 27-29.

*Petelo azali koyebisa
Kaifa nini?*

Na ntango wana, ezalaki soki bakonzi ya Lingomba ya Bayuda balobi likambo, moto akoki kokakola yango te. Atako bongo, guvernema ya Loma nde ezalaki koyangela mboka na bango. Kaisala nde azalaki mokonzi ya guvernema yango. Bayuda bazalaki kosepela te ete Kaisala ayangela bango, atako bongo guvernema ya Baloma esalelaki bato makambo ya malamumu mingi. Ndenge moko mpe baguvernema ya lelo esalelaka bana-

mboka makambo ya malamumu. Mpo na yo, oyebi mwa makambo yango ya malamumu oyo baguvernema esalaka?—

Baguvernema esalaka banzela mpe efutaka bapolisi ná bato oyo basalaka mosala ya koboma moto mpo na kobatela biso. Yango ekoki mpe kosala bakelasi mpo na bana mpe kokamata bibongiseli mpo na kosalisa mibange. Mpo guvernema moko esala makambo wana, esengaka mbongo. Oyebi epai wapi guvernema ezwaka mbongo yango?— Mbongo yango eutaka epai ya bato. Mbongo oyo bato bafutaka guvernema babengaka yango mpako.

Ntango Moteyi Monene azalaki awa na mabelé, Bayuda mingi bazalaki kosepela te kofuta mpako na guvernema ya Loma. Yango wana, mokolo moko banganga-nzambe bazwaki bato, batindaki bango bákende kotuna Yesu motuna moko oyo ezalaki motambo. Motuna batunaki yango oyo: ‘Biso tosengeli kofuta mpako epai ya Kaisala to te?’ Motuna oyo ezalaki mpenza motambo. Soki kaka Yesu ayanola ete: ‘Ee, bosengeli kofuta mpako,’ Bayuda mingi balingaki kosepela te na eyano na ye. Kasi Yesu akokaki mpe te koloba ete: ‘Bosengeli kofuta mpako te.’ Koloba bongo elingaki kozala mabe.

Na bongo, Yesu asalaki nini? Alobaki ete: ‘Bólakisa ngai mbongo moko ya ebende.’ Ntango bamemelaki ye mbongo yango, Yesu atunaki bango ete: ‘Elilingi oyo mpe nkombo oyo ezali likoló na yango ezali ya nani?’ Bato yango balobaki ete: “Ya Kaisala.” Na bongo Yesu alobaki ete: “Boye, kozanga kokakatana, bózongisa biloko ya Kaisala epai ya Kaisala, kasi biloko ya Nzambe epai ya Nzambe.”—Luka 20: 19-26.

Moto moko te akokaki kozwa likambo moko ya mabe na eyano wana. Soki Kaisala azali kosalela bato makambo ya malamumu, ezali mabe te soki bato basaleli mbongo oyo Kaisala asali mpo na

Ndenge nini Yesu ayanolaki na motuna oyo bato oyo batunaki ye mpo na kokanga ye na motambo?

kozongisela ye mpo na makambo wana ya malamumu. Na bongo, Yesu amonisaki ete ebongi kofuta mpako na guvernema mpo na bolamu tozali kozwa na makambo oyo yango ezali kosalela biso.

Sikoyo, ekoki kozala ete okómi naino mokóló te mpo ofuta mpako. Kasi ezali na eloko oyo osengeli kopesa guvernema. Oyebi eloko yango?— Ezali bongo kotosa mibeko ya guvernema. Biblia elobi ete: ‘Bótosaka bakonzi oyo bazali liboso.’ Bakonzi yango ezali bato oyo bazali kotambwisa guvernema. Na bongo ezali Nzambe nde moto alobi ete tótosa mibeko ya guvernema.—Baloma 13:1, 2.

Ntango mosusu ezali na mobeko moko oyo epekisi kobwaka papye to biloko mosusu na balabala. Osengeli nde kotosa mobeko yango?— Éé, Nzambe alingi ete otosa yango. Osengeli mpe kotosa bapolisi?— Guvernema efutaka bapolisi mpo na kobatela bato. Kotosa bapolisi ezali kotosa guvernema.

Soki olingi kokatisa nzela mpe polisi moko alobi na yo ete: “Zelá naino!” osengeli kosala nini?— Soki bato mosusu baboyi kotosa mpe bakatisi kaka, yo mpe osengeli kokatisa?— Osengeli kozelela, ata soki kaka yo moko nde ozali kozela. Nzambe alobi na yo otosa.

Mobulu ekoki kozala na esika oyo bozali kofanda, mpe polisi moko akoki koloba ete: “Moto abima na nzela te. Moto abima na ndako te.” Kasi ekoki kozala ete ozali koyoka makelele ya bato mpe okoki komituna soki likambo nini yango ezali koleka? Osengeli nde kobima libándá mpo na kotala?— Soki obimi, okomonisa ete ozali kotosa “bakonzi oyo bazali liboso”?—

Na bamboka mingi, guvernema etongaka mpe bakelasi, mpe efutaka balakisi. Na bongo, okanisi ete Nzambe asepelaka ete otosa molakisi na yo?— Kanisá naino. Guvernema efutaka molakisi na yo mpo ateya yo, kaka ndenge efutaka bapolisi mpo na kobatela bato. Yango wana kotosa polisi to molakisi ezali kotosa guvernema.

Mpo na nini tosengeli kotosa polisi?

Kasi ekozala boni soki molakisi moko asengi yo osambela ekeko moko to moto moko boye? Na ntango wana okosala nini?— Baebele misato oyo touti kolobela baboyaki kofukamela ekeko, ata ntango Mokonzi Nebukadanesala asengaki báfukamela yango. Ozali lisusu koyeba mpo na nini baboyaki?— Baboyaki mpo balingaki te kozanga botosi epai ya Nzambe.

Mokomi moko ya makambo ya kala, na nkombo Will Durant, akomaki mpo na baklisto ya liboso mpe alobaki ete ‘bosembo na bango oyo eleki [to, bokangami na bongo makasi] basengeli te komonisa yango epai ya Kaisala.’ Basengelaki komonisa yango nde epai ya Yehova! Na bongo, kobosana te ete Nzambe asengeli kozala na esika ya liboso na bomoi na biso.

Tótosaka guvernema mpo ezali yango nde Nzambe azali kosenga biso. Kasi soki moto asengi biso tósala eloko oyo Nzambe apekisi, tosengeli kosala nini?— Tosengeli koloba oyo bantoma balobaki na nganga-nzambe monene: “Tosengeli kotosa Nzambe lokola azali moyangeli na esika ya kotosa bato.”—Misala 5:29.

Biblia ezali koteya ete tosengeli komemya mibeko. Tángá oyo ekomami na Matai 5:41; Tito 3:1; mpe 1 Petelo 2:12-14.

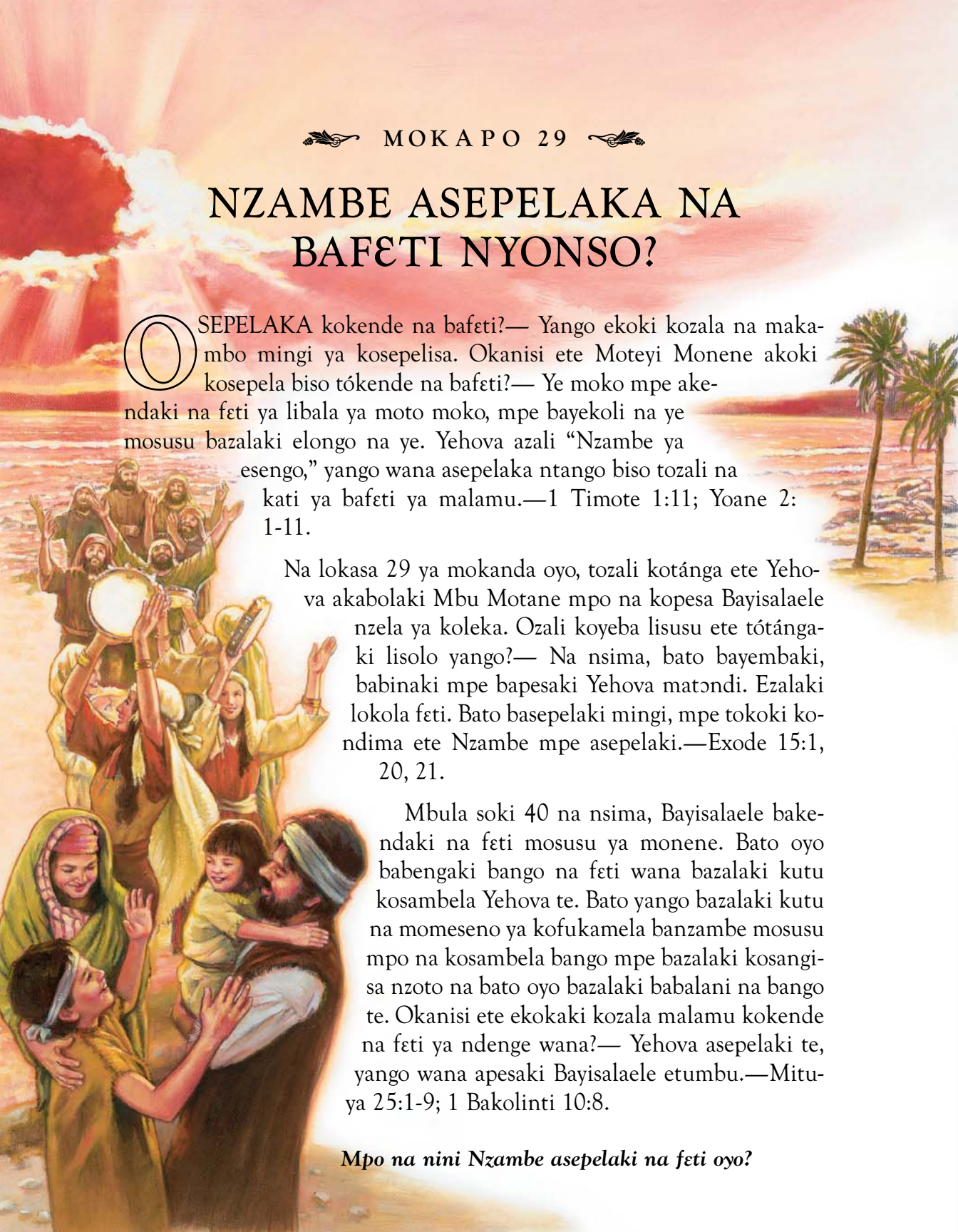
NZAMBE ASEPELAKA NA BAFETI NYONSO?

OSEPELAKA kokende na bafeti?— Yango ekoki kozala na makambo mingi ya kosepelisa. Okanisi ete Moteyi Monene akoki kosepela biso tókende na bafeti?— Ye moko mpe ake-ndaki na feti ya libala ya moto moko, mpe bayekoli na ye mosusu bazalaki elongo na ye. Yehova azali “Nzambe ya esengo,” yango wana asepelaka ntango biso tozali na kati ya bafeti ya malamumu.—1 Timote 1:11; Yoane 2:1-11.

Na lokasa 29 ya mokanda oyo, tozali kotánga ete Yehova akabolaki Mbu Motane mpo na kopesa Bayisalaele nzela ya koleka. Ozali koyeba lisusu ete tótánga-ki lisolo yango?— Na nsima, bato bayembaki, babinaki mpe bapesaki Yehova matóndi. Ezalaki lokola feti. Bato basepelaki mingi, mpe tokoki kondima ete Nzambe mpe asepelaki.—Exode 15:1, 20, 21.

Mbula soki 40 na nsima, Bayisalaele bake-ndaki na feti mosusu ya monene. Bato oyo babengaki bango na feti wana bazalaki kutu kosambela Yehova te. Bato yango bazalaki kutu na momeseno ya kofukamela banzambe mosusu mpo na kosambela bango mpe bazalaki kosangi-sa nzoto na bato oyo bazalaki babalani na bango te. Okanisi ete ekokaki kozala malamumu kokende na feti ya ndenge wana?— Yehova asepelaki te, yango wana apesaki Bayisalaele etumbu.—Mituya 25:1-9; 1 Bakolinti 10:8.

Mpo na nini Nzambe asepelaki na feti oyo?

Biblia elobeli lisusu bafeti mibale ya bato oyo bakanisaki mokolo oyo babotamaki. Na bafeti wana mibale, ezali nde na moko oyo esalemaki mpo na kokanisa mokolo oyo Moteyi Monene abotamaki?— Moko te. Bafeti wana mibale esalemaki mpo na kokanisa mokolo ya kobotama ya bato oyo bazalaki kosalela Yehova te. Moko esalemaki mpo na kokanisa mokolo ya kobotama ya Mokonzi Erode Antipasi. Yesu azalaki kofanda na etúká ya Galilai na ntango oyo Mokonzi Erode azalaki koyangela etúká yango.

Mokonzi Erode asalaki makambo mingi ya mabe. Azwaki mwasi ya ndeko na ye mpo akóma mwasi na ye. Nkombo ya mwasi yango Erodiadi. Yoane Mobatisi, mosaleli ya Nzambe, ayebisaki Erode ete likambo oyo asali ezali mabe. Erode asepelaki báyebisa ye bongo te. Yango wana akanlaki Yoane na boloko.—Luka 3:19, 20.

Ntango Yoane azalaki na boloko, mokolo ya kokanisa kobotama ya Erode ekómaki. Erode asalaki feti moko monene. Abengaki bato minene ebele. Bango nyonso balyaki, bamelaki mpe basepelaki mingi. Na nsima mwana mwasi ya Erodiadi akotaki mpe abinelaki bango. Moto nyonso asepelaki mingi na kobina na ye, yango wana Mokonzi Erode alingaki kopesa ye likabo moko ya monene. Alobaki na ye ete: “Eloko nyonso okosenga ngai, nakopesa yo yango, kino ndambo ya bokonzi na ngai.”

Likambo nini esalemaki na feti oyo Erode abongisaki mpo na kokanisa mokolo oyo abotamaki?

YEKOLÁ EPAI YA MOTEYI MONENE

Mwana mwasi yango akosenga eloko nini? Akosenga nde mbongo? Bilamba ya kitoko? Ndako ya monene ya ye moko? Mwana mwasi yango aye-baki te eloko nini akosenga. Yango wana akendaki epai ya mama na ye, Erodiadi, mpe alobaki ete: “Nasenga eloko nini?”

Yebá ete Erodiadi azalaki koyina Yoane Mobatisi makasi. Yango wana ayebisaki mwana na ye ete asenga motó ya Yoane. Mwana mwasi yango azongaki epai ya mokonzi mpe alobaki ete: “Nalingi opesa ngai sikoyo na saani motó ya Yoane Mobatisi.”

Mokonzi Erode azalaki na mposa ya koboma Yoane te mpo ayebaki ete Yoane azali moto moko malamú. Kasi lokola Erode asilaki kopesa elaka, azalaki kobanga oyo bato mosusu, oyo bazalaki na feti, bakokanisa soki abongoli makanisi na ye. Yango wana atindaki moto moko na boloko mpo na kokata Yoane motó. Nokinoki, moto yango azongaki. Ayaki na motó ya Yoane na saani, mpe apesaki yango na mwana mwasi wana. Na nsima, mwana mwasi wana apesaki yango na mama na ye.—Malako 6:17-29.

Feti mosusu ya kokanisa mokolo ya kobotama oyo Biblia elobeli, yango mpe ezalaki malamú te. Ezalaki mpo na mokonzi moko ya Ezipito. Na feti yango, mokonzi atindaki mpe bakata motó ya moto. Nsima na yango, akakisaki moto yango na nzete mpo bandeke bálya ye! (Genese 40:

***Mpo na nini kobotama ya Yesu ekokaki
kozala na mokolo ya 25 Desembe te?***

19- 22) Okanisi ete Nzambe asepelaki na bafeti wana mibale?— Okoka-ki kosepela ozala na bafeti yango?—

Toyebi ete likambo nyonso oyo ekomami na Biblia ezali na ntina. Biblia elobeli kaka bafeti mibale ya bato oyo bakanisaki mokolo oyo babotamaki. Na bafeti yango nyonso mibale, makambo ya mabe esalemaki. Na bongo, mpo na yo, Nzambe alingi koteya biso nini na likambo ya bafeti ya kokanisa mokolo ya kobotama? Nzambe alingi nde tósalaka bafeti mpo na kokanisa mokolo ya kobotama?—

Ezali solo ete na bafeti ya ndenge wana oyo esalemaka lelo oyo, bakataka mitó ya bato te. Kasi likambo ya kosala bafeti mpo na kokanisa mokolo ya kobotama ebandaki na bato oyo bazalaki kosambela Nzambe ya solo te. Mpo na bafeti ya kokanisa mokolo ya kobotama oyo Biblia elobelili, buku moko (*The Catholic Encyclopedia*) elobi ete: “Kaka bato ya masumu . . . nde bazalaki kosala bafeti minene mpo na mokolo oyo bango babotamaki.” Tolingi nde kozala lokola bango?—

Ezali boni mpo na Moteyi Monene? Asalaki feti mpo na kokanisa mokolo oyo abotamaki?— Te, ezali na esika moko te na Biblia oyo emonisi ete Yesu asalaki feti mpo na kokanisa mokolo oyo abotamaki. Bayekoli ya liboso ya Yesu bazalaki kosala feti te mpo na kokanisa mokolo ye abotamaki. Oyebi mpo na nini na nsima bato baponaki mokolo mwa 25 Desembe mpo na kosala feti ya kokanisa mokolo oyo Yesu abotamaki?—

Ndenge buku moko (*The World Book Encyclopedia*) elobi yango, bato baponaki dati wana mpo “bato ya Loma bazalaki banda kala kokumisa yango lokola Eyenga ya Saturne, mpo na kokumisa mokolo ya kobotama ya moi.” Na bongo bato baponaki kosala feti mpo na kokanisa mokolo ya kobotama ya Yesu na dati oyo bapakano bazalaki banda kala kosala feti na bango!

Oyebi mpo na nini Yesu akokaki te kobotama na sanza ya Desembe?— Ezali mpo Biblia elobi ete ntango Yesu abotamaki, babateli-mpate bazalaki naino na bisobe na butu. (Luka 2:8-12) Na bongo, bakokaki te kozala libándá na sanza wana ya Desembe oyo ezalaka malili makasi mpe bambula ebetaka mingi.

Bato mingi bayebi ete Noêle ezali te mokolo oyo Yesu abotamaki. Bayebi kutu ete na mokolo wana bapakano bazalaki kosala feti oyo ezalaki kosepelisa Nzambe te. Kasi, ata bongo, bato mingi bakumisaka Noêle. Na esika ete báluka koyeba ndenge oyo Nzambe atalelaka mpenza feti yango, bango bakanisaka kaka kosala feti. Kasi biso tolingaka kosepelisa Yehova, ezali bongo te?—

Yango wana ntango tosali feti, tosengeli komindimisa ete yango ezali kosepelisa Yehova. Tokoki kosala yango na eleko nyonso oyo tosepeli na boumeli ya mbula. Tokozela kaka dati moko ya sikisiki boye te. Tokoki kolya bilei ya kitoko mpe kosala masano ndenge na ndenge oyo ezali kosepelisa. Okosepela kosala bongo?— Ntango mosusu okoki kosolola likambo yango na baboti na yo mpo básalisa yo obongisa feti yango. Yango ekoki kozala mpenza malamumu, ezali bongo te?— Kasi liboso ya kobongisa feti moko boye, osengeli komindimisa ete Nzambe akosepela na yango.

Ntina ya kosala ntango nyonso makambo oyo Nzambe asepelaka na yango emonisami mpe na Masese 12:2; Yoane 8:29; Baloma 12:2; mpe 1 Yoane 3:22.

***Ndenge nini tokoki
komindimisa ete
bafeti na biso ezali
kosepelisa Nzambe?***

NDENGE YA KOLONGA EZALELI YA KOBANGA

MPO na yo, omonaka ete kosalela Yehova ezali likambo ya petee?— Moteyi Monene alobaki te ete yango ekozala likambo ya petee. Na butu oyo ezalaki liboso ete abomama, Yesu ayebisaki bantoma na ye ete: “Soki mokili eyini bino, boyebi ete eyinaki ngai liboso ya koyina bino.”—Yoane 15:18.

Petelo amikumisaki ete akotika Yesu ata moke te, kasi Yesu alobaki ete Petelo akowangana ye mbala misato kaka na butu wana. Mpe ezali yango nde Petelo asalaki! (Matai 26:31-35, 69-75) Mpo na nini likambo wana esalemaki?— Esalemaki mpo Petelo abangaki, bantoma mosusu mpe babangaki.

Oyebi mpo na nini bantoma babangaki?— Mpo ezali na likambo moko ya ntina mingi oyo basalaki te. Koyeba likambo yango ekoki kosalisa biso tósalela Yehova ata soki bato bazali koloba to kosala biso nini. Nzokande, liboso ya kolobela likambo yango, ebongi tótalela naino oyo esalemaki na butu yango ya nsuka oyo Yesu alekisaki elongo na bantoma na ye.

Ya liboso, basali Elekeli bango nyonso esika moko. Elekeli yango ezalaki elambo moko monene oyo libota ya Nzambe ezalaki kosala mbula na mbula mpo na kokanisa kolongwa na bango na boombo na Ezipito. Na nsima, Yesu abandisi elambo mosusu ya ntina elongo na bantoma na ye. Tokolobela yango na nsima na mokapo mosusu mpe tokolimbola ndenge nini elambo yango ezali kosalisa biso na kokanisa Yesu. Nsima na yango mpe nsima ya kolendisa bantoma na ye, Yesu abimi elongo na bango, bakei na elanga ya Getesemane. Yango ezali esika oyo bazalaki kosepela kokende mbala na mbala.

Yesu atiki bango, akei mwa mosika ye moko na elanga yango mpo na kobondela. Ayebisi mpe Petelo, Yakobo, ná Yoane ete bábondela. Kasi bango balali mpongi. Mbala misato Yesu akei kobondela kaka ye moko, mpe na mbala nyonso wana soki azongi akuti Petelo ná bamosusu balali mpongi! (Matai 26:36-47) Oyebi mpo na nini basengela-ki kosenzela mpe kobondela?— Tiká tólobela likambo yango.

Mwa liboso, na mpokwa wana, Yuda Mokeliota azalaki na Elekeli elongo na Yesu ná bantoma mosusu. Ndenge oyebi yango, Yuda akómaki moyibi banda kala. Sikoyo akómi moteki ya Yesu. Ayebi esika Yesu azalaki kokutana mbala na mbala na bantoma na ye na elanga ya Getesemane. Yango wana Yuda amemi basoda kuna mpo bákanga Yesu. Ntango basoda bakómi, Yesu atuni bango ete: “Bozali kolu-ka nani?”

Basoda bazongisi ete: “Yesu.” Yesu abangaki te, yango wana azongisi maloba ete: “Ezali ngai.” Basoda bakamwi makasi mpo na mpiko ya Yesu, bazongi nsima mpe bakwei na nse. Na nsima Yesu alobi ete: ‘Soki ezali ngai nde bozali koluka, bótika bantoma na ngai bákende.’ —Yoane 18:1-9.

Ntango basoda bazwi Yesu mpe bakangi ye bansinga, bantoma babangi mpe bakimi. Kasi Petelo ná Yoane balingi komona ndenge likambo yango ekosuka, yango wana bazali kolanda na mwa mosika. Nsukansuka, Yesu akómi na ndako ya Kaifa, nganga-nzambe mone-ne. Lokola Yoane ayebani na nganga-nzambe monene, mobateli ya porte atiki ye ná Petelo bákota na lopango.

Banganga-nzambe basili koyangana na ndako ya Kaifa mpo na kosambisa Yesu. Balingi abomama. Yango wana bakótisi batatoli oyo bakoseli ye makambo. Bato babeti ye makófi mpe bambata. Ntango makambo nyonso wana ezali kosalema, Petelo azali wana pembeni.

Mwana mwasi moko ya mosala, mobateli ya porte oyo atikaki Petelo ná Yoane bákota, amoni Petelo. Mwana mwasi yango alobi ete:

Mpo na nini Petelo, Yakobo ná Yoane basengelaki kosenzela?

“Yo mpe, ozalaki elongo na Yesu!” Kasi Petelo awangani kutu Yesu. Nsima ya mwa ntango, mwana mwasi mosusu ayebi Petelo mpe alobi na baoyo batelemi pene wana ete: “Moto oyo azalaki elongo na Yesu.” Na mbala oyo lisusu Petelo awangani Yesu. Nsima ya mwa ntango moke, etuluku moko ya bato bamoni Petelo mpe balobi na ye: “Ya solo yo mpe ozali moko na bango.” Mpo na mbala ya misato Petelo awangani, alobi ete: “Nayebi moto wana te!” Kutu Petelo alapi ndai ete makambo azali koloba ezali solo, bongo Yesu abaluki mpe atali ye. —Matai 26:57-75; Luka 22:54-62; Yoane 18:15-27.

Oyebi mpo na nini Petelo akosaki?— Ya solo, ezali mpo abangaki. Kasi mpo na nini abangaki? Eloko nini asalaki te mpo azala na mpiko? Kanisá naino. Eloko nini Yesu asalaki mpo azwa mpiko?— Abondelaki Nzambe, mpe Nzambe asalisaki ye azwa mpiko. Mpe ko-bosana te ete Yesu alobaki na Petelo mbala misato ete abondela, asenzela mpe alala mpongi te. Kasi nini esalemaki?—

Na mbala yango nyonso, Petelo alalaki mpongi. Abondelaki te, mpe asenzelaki te. Yango wana ayebaki likambo ya kosala te ntango bakangaki Yesu. Na nsima, ntango bazali kosambisa Yesu, wana

Mpo na nini Petelo abangaki mpenza tii awanganaki Yesu?

babeti ye mpe basali likita ya koboma ye, makambo wana ebangisi Petelo. Kasi, mwa bangonga liboso, eloko nini Yesu ayebisaki bantoma na ye ete ekokómela bango?— Yesu ayebisaki bango ete kaka ndenge moki-li eyinaki ye, ekoyina mpe bango.

Sikoyo tókanisa mwa likambo moko oyo ekoki kokómela biso oyo ekoki kokokana na oyo ekómelaki Petelo. Kani-sá ete ozali na kelasi mpe bana mosusu ya kelasi babandi koloba mabe mpo na bato oyo bapesaka drapo losako te to mpo na baoyo bakumisaka Noêle te. Na nsima, ekozala boni soki moko atali yo mpe atuni yo ete: “Ezali solo ete yo opesaka drapo losako te?” To bamosusu balobi ete: “Toyokaka ete okumisaka

Na ndenge nini yo mpe okoki kokutana na likambo oyo ekómelaki Petelo?

ata Noelé te!” Okobanga nde koyebisa bango solo?— Okolinga nde kokosa ndenge Petelo akosaki?—

Talá oyo ekómaki na nsima: Petelo ayokaki mpasi mingi na mote-ma ndenge awanganaki Yesu. Ntango amonaki ete asali mabe, abimaki libándá mpe alelaki. Abongolaki motema mpe azongelaki Yesu. (Luka 22:32) Sikoyo kanisá naino. Eloko nini ekoki kosalisa biso ete tóbanga te mpe tókosa te ndenge Petelo asalaki?— Kobosana te ete, Petelo abondelaki te mpe asenzelaki te. Na bongo, mpo na yo, eloko nini tosengeli kosala mpo na kozala moyekoli ya Moteyi Monene?—

Ntembe ezali te ete tosengeli kobondela Yehova mpo asalisa biso. Ntango Yesu abondelaki, oyebi eloko oyo Nzambe asalelaki ye?— Atindaki anzelu moko mpo na kolendisa ye. (Luka 22:43) Baanzelu ya Nzambe bakoki mpe kosalisa biso?— Biblia elobi ete: “Anzelu ya Yehova azali zingazinga na baoyo babangaka ye, mpe abikisaka bango.” (Nzembo 34:7, NW) Kasi mpo Nzambe asalisa biso, tosengeli kosuka te kaka na kobondela. Oyebi eloko nini mosusu tosengeli kosala?— Yesu ayebisaki bayekoli na ye ete básenzela mpe bálala mpongi te. Mpo na yo, eloko nini ekoki kosalisa biso tósenzela mpe tólala mpongi te?—

Tosengeli mpenza kotya likebi na makambo oyo balobaka na makita na biso ya boklisto mpe kotya likebi na makambo oyo totángaka na Biblia. Kasi tosengeli lisusu kobondela Yehova mokolo na mokolo asalisa biso tósalela ye. Soki tosali bongo, tokoyeba ndenge ya kolonga ezaleli ya kobanga bato. Na ndenge yango tokosepela ntango tokozwa libaku ya koyebisa basusu makambo etali Moteyi Monene mpe Tata na ye.

Mikapo oyo ekoki kosalisa biso ete tótika nzela te ete kobanga bato epekisa biso kosala makambo oyo ezali malamu: Masese 29:25; Yilimia 26:12-15, 20-24; mpe Yoane 12:42, 43.

EPAI TOKOKI KOZWA LIBONDISI

EKÓMELAKA yo ete oyoka mawa mpe omimonaka lokola nde ozali yo moko?— Omitunaka ntango mosusu soki ezali na moto oyo alingaka yo?— Bana mosusu bayokaka ndenge wana. Kasi Nzambe apesi elaka ete: “*Ngai nakobosana yo te.*” (Yisaya 49: 15, NW) Elaka wana ezali mpenza kosepelisa, ezali bongo te?— Εε, Yehova Nzambe alingaka mpenza biso!

Mokomi moko ya Biblia alobaki ete: “Ata tata mpe mama bakotika ngai, nde [Yehova] akolokota ngai.” (Nzembo 27:10) Koyeba likambo yango ekoki mpenza kobondisa biso, ezali bongo te?— Εε, Yehova ayebisi biso ete: “Kobanga te, mpo nazali elongo na yo. . . *Nakosunga yo mpenza.*”—Yisaya 41:10, NW.

Ata bongo, na bantango mosusu, Yehova atikaka ete Satana abimisela biso mikakatano. Kutu, Yehova atikaka ete Satana ameka basaleli na Ye. Mokolo moko, Zabolo ayokisaká Yesu mpasi makasi mpe Yesu abelelaki Yehova ete: ‘Nzambe na ngai, Nzambe na ngai, mpo na nini otiki ngai?’ (Matai 27:46) Atako Yesu anyokwamaki bongo, azalaki kaka koyeba ete Yehova azali kolinga ye. (Yoane 10:17) Kasi Yesu ayebaki mpe ete Nzambe atikaka Satana ameka basaleli na Ye mpe atikelaka Satana nzela anyokola bango. Na mokapo mosusu tokolimbola mpo na nini Nzambe atikaka Satana asala bongo.

Ntango tozali bana mike, tobangaka na bantango mosusu. Na ndakisa, osilá kobunga?— Na ntango yango obangaki?— Bana mingi babangaka. Mokolo moko, Moteyi Monene abetaki lisolo moko oyo elobelaki likambo ya kobunga. Kasi ezalaki kobunga ya mwana te. Mpate moko nde ebungaki.

Na makambo mosusu, yo okokani na mpate. Na ndenge nini? Ezali mpo mpate ezalaka na makasi mingi te. Mpe esengaka bábatela

Mpo na yo, mwana ya mpate oyo ebungi ezali komiyoka ndenge nini?

yango mpe bákengela yango. Moto oyo abatelaka bampate babengaka ye mobateli ya mpate.

Na lisolo na ye, Yesu alobelaki mobateli moko ya mpate oyo azalaki na bampate monkama. Kasi, na nsima, mpate moko ebungaki. Ekoki kozala ete mpate yango ezalaki na mposa ya komona biloko oyo ezali na ngámbo mosusu ya ngomba. Kasi nokinoki, mpate yango ekómaki mosika, etiki bampate mosusu. Mpo na yo, mpate yango emiyokaki ndenge nini ntango etalaki epai na epai mpe emoni ete ezali kaka yango moko, baninga bazali te?—

Mobateli ya mpate asalaki nini ntango amonaki ete mpate moko ezangi? Alobaki nde ete ezali foti ya mpate yango, na bongo ntina amitungisa mpo na yango ezali te? To atikaki nde bampate 99 na esika ya malamumu mpe akendaki koluka moko wana? Ebongaki nde amitungisa mingi kaka mpo na mpate wana moko?— Soki yo nde ozalaki mpate yango, olingaki kosepela ete mobateli ya mpate aya koluka yo?—

Mobateli ya mpate azalaki kolinga bampate na ye nyonso mingi, ata mpe oyo ebungaki. Yango wana akendaki koluka oyo ezangaki. Kanisá naino esengo mpate oyo ebungaki eyokaki ntango emonaki mobateli na yango azali koya! Mpe Yesu alobaki ete mobateli ya mpate asepelaki mpo amonaki mpate na ye. Asepelaki na yango mingi koleka bampate 99 oyo ebungaki te.

Mpo na yo, nani akokani na mobateli ya mpate oyo Yesu alobelaki? Nani abatelaka biso ndenge mobateli wana ya mpate azalaki kobatela bampate na ye?— Yesu alobaki ete Tata na ye na likoló nde asalaka bongo. Mpe Tata na ye ezali Yehova.

Yehova Nzambe azali Mobateli Monene ya basaleli na ye. Alingaka bato nyonso oyo basalelaka ye, ná bana oyo bazali lokola yo. Alingaka te ete moko na biso azwa likama to abomama. Ya solo, koyeba ete Nzambe amibanzabanzaka mingi mpo na biso, ebondisaka!—Matai 18: 12-14.

Yo ondimaka mpenza Yehova Nzambe?— Mpo na yo, ye azali mpenza moto ya solosolo?— Ezali solo ete biso tokoki komona Yehova te. Tomonaka ye te mpo azali Elimo. Azali na nzoto oyo miso na biso ekoki komona te. Kasi azali moto ya solosolo, mpe akoki komo-

*Nani akokani na mobateli ya
mpate oyo abikisaki mpate na ye?*

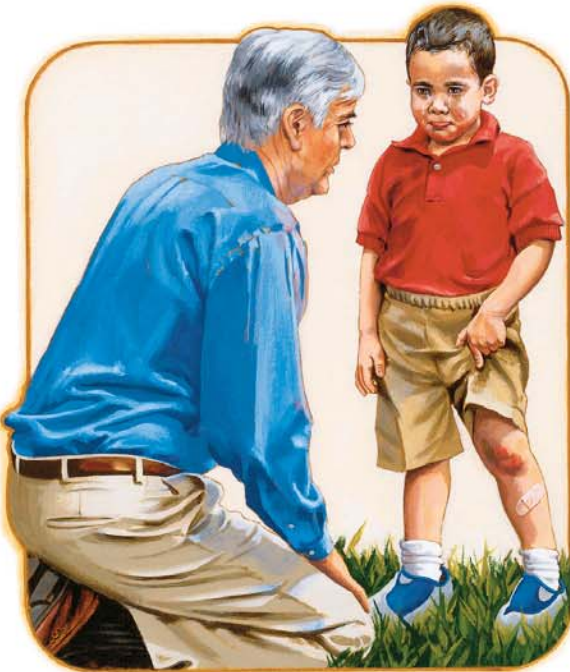

na biso. Ayebaka ntango nini tozali na mposa ya lisalisi. Mpe tokoki kosolola na ye na libondeli, kaka ndenge tosoloraka na bato oyo bazali awa na mabelé. Yehova alingaka ete tósala bongo.

Na bongo, osengeli kosala nini soki ozali mawa to omoni lokola nde ozali yo moko?— Sololá na Yehova. Pusaná penepene na ye, mpe ye akobondisa yo mpe akosalisa yo. Kobosana te ete Yehova alingaka yo, ata ntango omoni lokola nde ozali yo moko. Tókamata naino Biblia na biso. Awa na Nzembo 23, bayebisi biso, kobanda na verse 1 ete: ‘Yehova azali Mobateli na ngai. Nakozanga eloko te. Azali kolalisa ngai na esika etondi na matiti; azali kotambwisa ngai pembeni na bisika ya kopema oyo ezali na mai mingi.’

Talá oyo mokomi yango abakisi, na verse 4: ‘Ata soki nazali kotambola na lobwaku ya molili makasi, nakobanga eloko moko ya mabe te, mpo ozali elongo na ngai; fimbo na yo mpe lingenda na yo ezali biloko oyo ezali kobondisa ngai.’ Bato oyo Yehova azali Nzambe na bango bayokaka ndenge wana. Babondisamaka ntango bakutani na mikakatano. Yo mpe oyokaka ndenge wana?—

Kaka ndenge mobateli ya mpate abatelaka etonga na ye, Yehova mpe abatelaka basaleli na ye malamumu. Alakisaka bango nzela ya malamumu oyo basengeli kolanda, mpe basepelaka kolanda ye. Ata soki makambo ya yikiyiki ezali na bisika bazalaka, basengeli kobanga te. Mobateli ya mpate asalelaka fimbo to lingenda na ye mpo na kobatela bampate liboso ya banyama oyo ekoki kosala bango mabe. Biblia elobeli lolenge oyo elenge Davidi, mobateli ya mpate, abatelaki bampate na ye liboso ya nkosi mpe ya

Mpo na yo, Yehova azali mpenza moto ya solosolo lokola tata na yo to lokola moto nyonso?

ursi. (1 Samwele 17:34-36) Basaleli ya Nzambe bayebi mpe ete Yehova akobatela bango. Bakoki kobanga likama moko te mpo Nzambe azali na bango.

Yehova alingaka mpenza bampate na ye, mpe abatelaka bango na bolingo. Biblia elobi ete: ‘Akotambwisa bampate na ye ndenge mobateli ya mpate asalaka. Akosangisa bana ya mpate esika moko na maboko na ye.’—Yisaya 40:11.

Koyeba ete Yehova azali ndenge wana esepelisi yo mpenza, ezali bongote?— Olingi kozala moko ya bampate na ye?— Bampate bayokaka mongongo ya mobateli na bango. Bampate bazalaka penepene na ye. Yo oyokelaka Yehova?— Oزالaka penepene na ye?— Soki ezali bongote, osengeli kobanga te. Yehova akozala elongo na yo.

Yehova abatelaka na bolingo mpenza baoyo basalelaka ye. Tótánga ndenge Biblia elobeli likambo yango, na Nzembo 37:25; 55:22; mpe Luka 12:29-31.

Nani akosalisa biso na ntango tokutani na mikakatano ndenge mobateli ya mpate abatelaka bampate na ye?

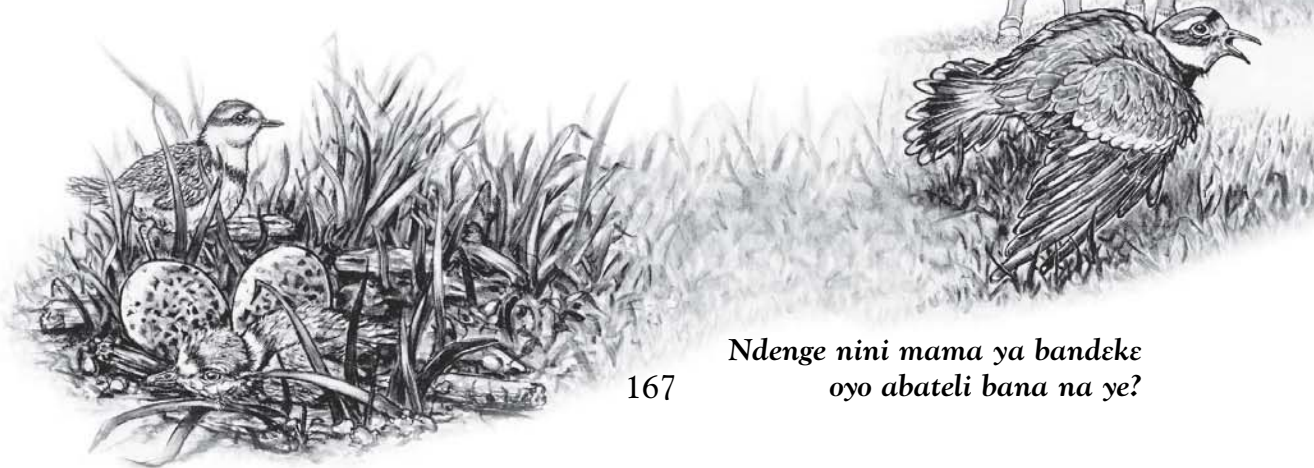

NDENGE BABATELAKI YESU

YEHOVA asalaka makambo na ndenge ya kokamwa na bantango mosusu mpo na kobatela baoyo bazali bana mike mpe baoyo bazali na makoki ya komibatela bango moko te. Soki okei kotambola na mboka, okomona ndenge Yehova asalaka likambo yango. Kasi na ebandeli, ntango okomona likambo yango okoki mpenza kokangantina na yango te.

Omoni ndeke moko ekiti na mabelé penepene na yo. Emonani lokola nde bazokisi yango. Ezali kobenda lipapu moko na nse mpe ezali koki—ma ntango ozali kolinga kopusana pene na yango. Ntango ozali kolanda ndeke yango, ezali kaka kokima liboso na yo. Na nsima, omoni na mbala moko ndeke yango epumbwe. Emonanaki lokola nde lipapu moko ya ndeke yango ebukani, nzokande ezalaki bongo te! Oyebi mpo na nini ndeke yango ezalaki kosala bongo?—

Penepene na esika oyo ozalaki, esika oyo ndeke yango ekitaki, bana na ye babombamaki na matiti. Mama ya bandeke yango azalaki kobanga noki okomona bana na ye mpe okosala bango mabe. Yango wana, ndeke yango akosaki ete azoki mpo abenda yo mosika olongwa pene na bana na ye. Oyebi nani akoki kobatela biso ndenge ndeke wana ebatelaka bana na ye?— Na Biblia, bakokanisi Yehova na

ndêkê oyo babengi mpongo, oyo asalisaka bana na ye.—Deteronome 32: 11, 12.

Mwana ya Yehova oyo aleki motuya ezali Yesu, Mwana na ye ya bolingo. Ntango Yesu azalaki na likoló, azalaki elimo moko ya nguya lokola Tata na ye. Azalaki na likoki ya komibatela ye moko. Kasi ntango Yesu abotamaki awa na mabelé, wana azalaki kaka mwana moke mpenza, azalaki na makoki ya komibatela te. Esengelaki moto mosusu abatela ye.

Mpo akokisa mokano oyo Nzambe abongisaki mpo na ye awa na mabelé, esengelaki Yesu akola mpe akóma mobali moko ya kokoka, oyo akomeli malamumalamu. Nzokande, Satana alukaki koboma Yesu liboso kutu akola. Mayele mabe nyonso oyo esalemaki mpo na koboma Yesu ntango azalaki naino mwana moke mpe ndenge oyo Yehova abatelaki ye, ezali lisolo moko oyo ezali kobenda likebi. Okosepela koyoka yango?—

Mwa ntango moke nsima ya kobotama ya Yesu, na epai ya Ésti, Satana abimisi eloko oyo emonani lokola monzoto mpo na kongengisa likoló. Bato oyo babengi banganga-minzoto, oyo bayekolaka minzoto, batamboli bakilometre ebele mpo na kolanda monzoto yango oyo ememi bango tii na Yelusaleme. Ntango bakómi kuna, batuni epai wapi moto oyo akozala

*Nsima ya ntango oyo banganga-minzoto
bakei kotala Yesu, likebisi nini Nzambe
apesi bango oyo ebikisi Yesu?*

mokonzi ya Bayuda asengeli kobotama. Ntango batuni bato oyo bayebi makambo Biblia elobi mpo na esika yango, bayanoli ete: “Na Beteleme.” —Matai 2:1-6.

Na nsima Erode, mokonzi mabe na Yelusaleme, ayoki nsango ete mokonzi ya sika auti kobotama na Beteleme, engumba moko oyo ezali penepene wana; ayebisi banganga-minzoto ete: ‘Bókende koluka komona mwana yango, mpe na nsima, bózonga, bóya koyebisa ngai.’ Oyebe mpo na nini Erode alingi koyeba epai Yesu azali?— Ezali mpo Erode ayoki zuwa mpe alingi koboma ye!

Ndenge nini Nzambe abateli Mwana na ye?— Ntango banganga-minzoto bakómi epai Yesu azali, bapesi ye makabo. Na nsima, Nzambe alotisibanganga-minzoto ndoto mpe akebisi bango ete bázonga epai ya Erode te. Na bongo bazongi epai na bango na nzela mosusu kozanga ete báleka na Yelusaleme. Ntango Erode ayebi ete banganga-minzoto basili kozonga epai na bango, asiliki makasi. Lokola azali kosala nyonso mpo na koboma Yesu, Erode atindi bato báboma bana nyonso ya mibali na Beteleme oyo bazali na mbula banda na mibale tii na nse! Kasi na ntango wana, Yesu azalaki lisusu wana te.

Oyebe ndenge oyo Yesu abiki na likama wana?— Nsima ya ntango oyo banganga-minzoto balongwe mpe bazongi epai na bango, Yehova akebisi Yozeffe, mobali ya Malia, ete atelema mpe akima na Ezipito. Ezali kuna nde Yesu akimi Erode, mokonzi mabe. Mwa bambula na nsima, ntango Malia ná Yozeffe balongwe na Ezipito elongo na Yesu, Nzambe akebisi lisusu Yozeffe. Ayebisi ye na ndoto ete akende na Nazalet, epai Yesu akobatelama malamumu.—Matai 2:7-23.

***Ndenge nini Yesu abikisami
lisusu ntango oyo azalaki
naino mwana moke?***

Omoni ndenge Yehova abatelaki Mwana na ye?— Mpo na yo, nani oyo okoki koloba ete akokani na bana ya ndeke oyo mama na bango abombacki bango na matiti to nani oyo akokani na Yesu ntango azalaki mwana moke mpenza? Yo okokani na bango, ezali bongo te?— Ezali na bato oyo balingi kosala yo mpe mabe. Oyebi bango?—

Biblia elobi ete Satana azali lokola nkosi oyo azali konguluma, oyo alingi kolya biso. Mpe kaka ndenge bankosi balukaka mbala mingi kolya banyama ya mike, ndenge moko mpe Satana ná bademo na ye balukaka mbala mingi kosala bana mike mabe. (1 Petelo 5:8) Kasi Yehova aleki Satana na makasi. Yehova akoki kobatela bana na ye to kobongisa makambo nyonso ya mabe oyo Satana azali kosala bango.

Oyebi lisusu likambo oyo toyekolaki na Mokapo 10 ya mokanda oyo, oyo Zabolo ná bademo na ye bazali koluka kotinda biso tósala?— Eé, bazali koluka kotinda biso tósangisa nzoto na ndenge oyo Nzambe alobi ete ezali mabe. Kasi banani mpenza basengeli kosangisa nzoto?— Ezali kaka mwasi ná mobali oyo bakolá mpe babalaná.

Nzokande, likambo ya mawa, ezali na mikóló mosusu oyo balingaka kosangisa nzoto na bana mike. Ntango bazali kosala bongo, bana mibali mpe bana basi bakobanda kosala makambo ya mabe oyo bamoni epai na mikóló yango. Bana yango bakobanda mpe kosalela nzoto na bango ya mobali mpe ya mwasi na ndenge ya mabe. Yango nde likambo oyo esalelaki na engumba ya Sodome, esili koleka bambula mingi. Biblia elobi ete bato ya engumba wana, “*banda bana mobali tii mobange,*” balukaki kosangisa nzoto na mibali oyo bayaki kotala Lota.—Genese 19:4, 5, NW.

Na bongo kaka ndenge Yesu asengelaki kobatelama, yo mpe osengeli kobatelama mpo mikóló mosusu—to mpe ata na bana mosusu—oyo bazali na mposa ya kosangisa na yo nzoto básala yango te. Mbala mingi, bato yango bakokosa ete bazali baninga na yo. Bakoki ata mpe kopesa yo eloko moko boye soki olaki bango ete okoyebisa bato mosusu te likambo oyo balingi kosala yo. Kasi bato yango bazali koluka kaka kokokisa bamposa na bango moko, lokola Satana ná bademo na ye, mpe bazali koluka kaka komisepelisa. Mpe bazali koluka komisepelisa na kosangisa nzoto na

Okoloba nini mpe okosala nini soki moto ameki kosimba yo na ndenge ya mabe?

bana mike. Yango ezali likambo moko ya mabe mpenza!

Oyebi nini bakoki kosala mpo na komisepelisa?— Bakoki koluka kosimbasi-mba nzoto na yo ya mobali to ya mwasi. To bakolinga ata kotutanisa nzoto na yo ya mobali to ya mwasi na oyo ya bango. Kasi osengeli kotika nzela soki moke te ete moto asakana na nzoto na yo ya mobali to ya mwasi. Moto asakana na yango te ezala ndeko na yo ya mobali to ya mwasi, ezala mama na yo to tata na yo. Binama wana ya nzoto ezali mpo na yo moko.

Ndenge nini okoki kobatela nzoto na yo liboso ya bato oyo basalaka makambo ya mabe ndenge wana?— Libosoliboso, kotika nzela te ete moto asakana na nzoto na yo ya mobali to ya mwasi. Soki moto ameki kosakana na yango, gangá na mongongo makasi mpe lobá na ye ete: “*Komeka te! Nakofunda yo!*” Mpe soki moto yango alobi ete soki likambo wana esalemi, ezali mpo yo olukaki yango, kondima maloba na ye te. Oyo alobi ezali solo te. Azala moto ya ndenge nini, kende kaka kofunda ye! Osengeli kofunda ye ata soki alobi ete likambo oyo bozali kosala ezali sekele ya bino mibale. Ata soki moto yango alobi ete akopesa yo biloko ya kitoko to ata soki alobi ete akobeta yo, osengeli kokima ye mpe kofunda ye kaka.

Osengeli kobanga te, kasi ata bongo osengeli kokebaka. Ntango baboti na yo bakebisi yo ete bato boye to bisika boye ekoki kozala likama mpo na yo, osengeli koyokela bango. Soki osali bongo, okopesa moto mabe nzela te ete asala yo mabe.

Mpo na komibatela na makambo etali kosangisa nzoto na ndenge ya mabe, tángá Genese 39:7-12; Masese 4:14-16; 14:15, 16; 1 Bakolinti 6:18; mpe 2 Petelo 2:14.

YESU AKOKI KOBATELA BISO

NTANGO Yesu akolaki mpe ayaki koyeba ndenge babatelaki ye ntango azalaki mwana moke, okanisi ete abondelaki Yehova mpo na kopesa ye matondi?— Mpo na yo, Yesu akokaki kolo-
loba nini na nsima epai ya Malia mpe Yozefe ntango ayaki ko-
yeba ete babikisaki bomoi na ye na ndenge bamemaki ye na
Ezipito?—

Ya solo, lelo oyo Yesu azali lisusu mwana moke te. Azali lisusu kutu na bomoi awa na mabelé te. Nzo-
kande, lelo oyo bato mosusu bazwaka Yesu ete aza-
li kaka mwana moke alali na elyelo ya bibwele,
ezali bongo te?— Na bamboka mingi, na ntango
ya Noéle, bamonisaka Yesu na bililingi lokola
mwana moke mpenza.

Atako Yesu azali lisusu na bomoi awa na
mabelé te, okanisi ete ye azali na bomoi?—
Eε, asekwaki, mpe lelo oyo azali Mokonzi
moko ya nguya na likoló. Mpo na yo, nde-
nge nini abatelaka bato oyo bazali kosalela
ye?— Ntango Yesu azalaki awa na mabelé,
amonisaki ete akoki kobatela baoyo bazala-
ki kolinga ye. Tiká tótala ndenge asalaki ya-
ngo mokolo moko ntango azalaki elongo na
bayekoli na ye na masuwa.

*Yo ozwaka Yesu ndenge nini—lokola
Mokonzi moko ya nguya to lokola
mwana moke oyo azali na
likoki ya komibatela te?*

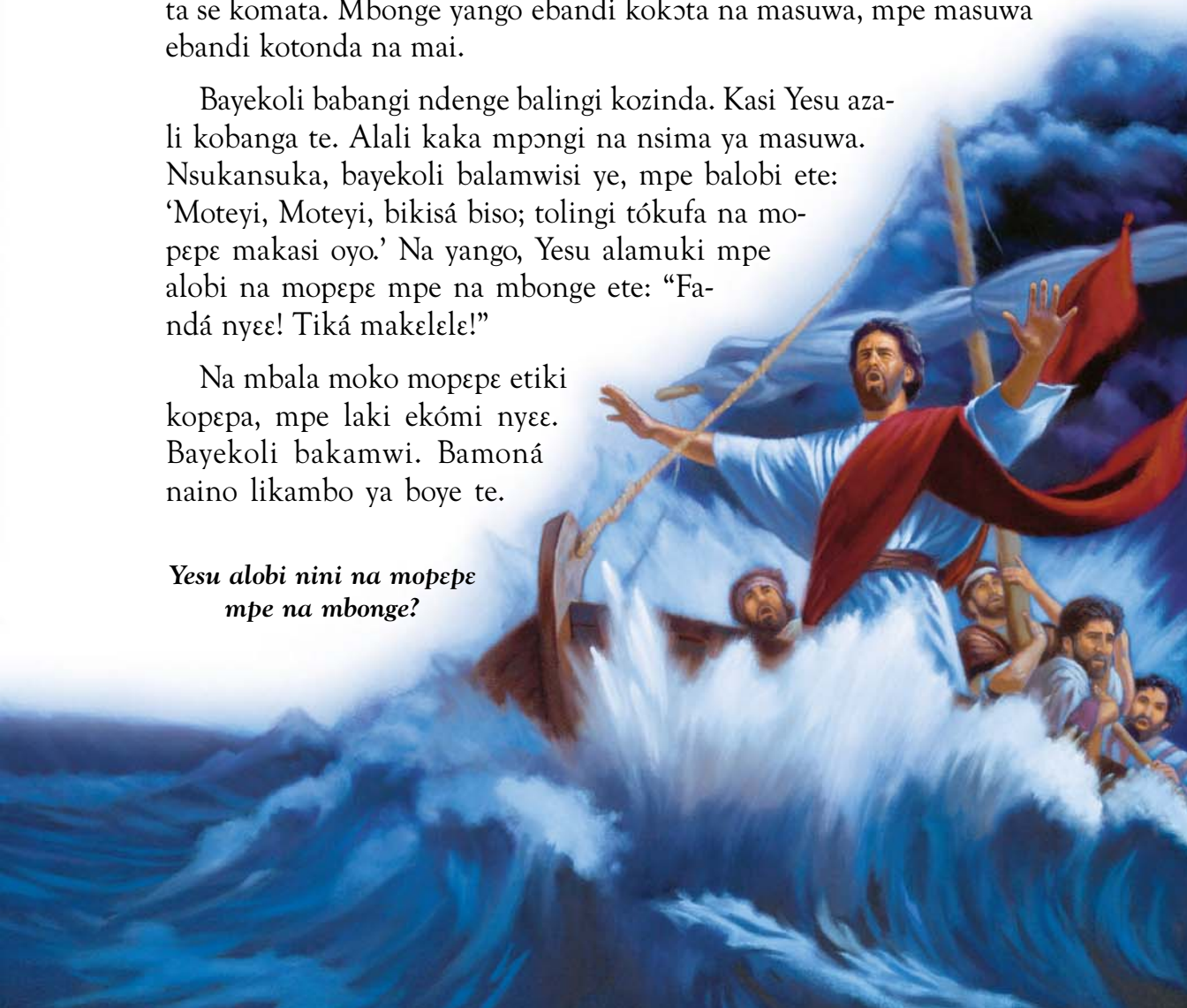
Mpokwa epusani mpenza. Yesu auti koteya mokolo mobimba pene na Mbu ya Galilai, oyo ezali soki na molai ya kilomètre 20 mpe monene ya kilomètre 12. Sikoyo alobi na bayekoli na ye ete: “Tókatisa na ngámbo mosusu ya laki.” Na bongo, bakoti na masuwa mpe babandi kokatisa laki. Yesu asembi makasi, yango wana akei na nsima mpe alali likoló ya kuse. Na mbala moko, alali mpóngi makasi.

Bayekoli balali te, bazali kaka kotambwisa masuwa. Eloko moko ya kobanga ezali te mpo na mwa ntango, kasi na mbala moko mopepe moko ya makasi eyei. Epépi makasi koleka, mpe mbonge ezali komata se komata. Mbonge yango ebandi kokota na masuwa, mpe masuwa ebandi kotonda na mai.

Bayekoli babangi ndenge balingi kozinda. Kasi Yesu azali kobanga te. Alali kaka mpóngi na nsima ya masuwa. Nsukansuka, bayekoli balamwisi ye, mpe balobi ete: ‘Moteyi, Moteyi, bikisá biso; tolingi tókufa na mopepe makasi oyo.’ Na yango, Yesu alamuki mpe alobi na mopepe mpe na mbonge ete: “Fandá nyee! Tiká makelele!”

Na mbala moko mopepe etiki kopépa, mpe laki ekómi nyee. Bayekoli bakamwi. Bamoná naino likambo ya boye te.

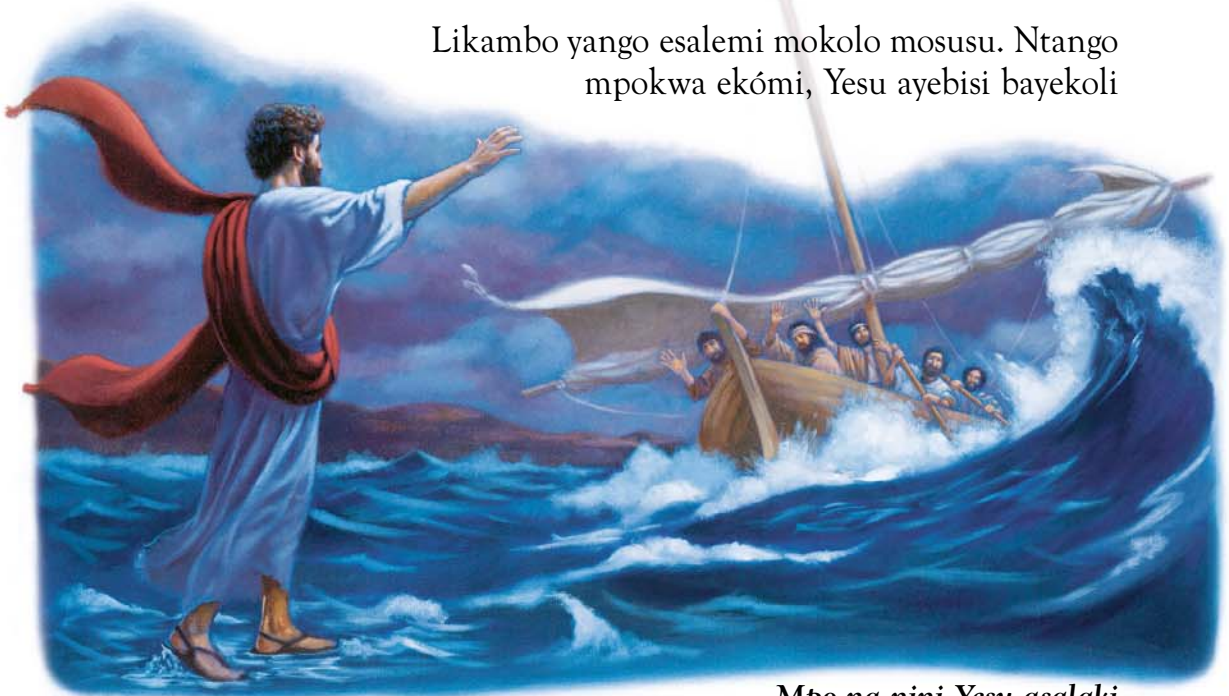
*Yesu alobi nini na mopepe
mpe na mbonge?*

Babandi kolobana ete: “Ye azali mpenza nani, mpo azali kopesa mitindo ata na mipépe mpe mai, mpe yango ezali kotosa ye?”—Luka 8:22-25; Malako 4:35-41.

Oyebi soki Yesu azali nani?— Oyebi epai wapi azwi nguya monene wana?— Bayekoli basengelaki te kobanga ntango Yesu azali elongo na bango, mpo Yesu azalaki moto ya ndenge mosusu. Azalaki na likoki ya kosala makambo ya kokamwa oyo moto mosusu akoki kosala yango te. Tiká ngai nayebisa yo likambo mosusu oyo asalaki na mai monene ntango etombokaki.

Likambo yango esalemi mokolo mosusu. Ntango mpokwa ekómi, Yesu ayebisi bayekoli

Mpo na nini Yesu asalaki makamwisi?

na ye bákota na masuwa mpe bákende liboso na ye na ngámbo mosusu. Na nsima Yesu amati na ngomba ye moko. Ezali esika moko ya kimya, epai akoki kobondela Tata na ye, Yehova Nzambe.

Bayekoli bakoti na masuwa mpe babandi kokatisa mai yango. Kasi nokinoki mopepe ebandi kopépa. Epépi makasi koleka. Sikoyo butu

ekómi. Mibali yango bakitisi elamba ya masuwa mpe babandi kolúka na nkai. Kasi bazali kokoka kotambola te mpo mopepe makasi ezali kopesa bango nzela te. Masuwa ezali koningana epai na epai na mbo-nge wana ya monene, mai ezali kobeta mpe ezali kokota. Mibali yango basali nyonso mpo bákóma na esika bakoki kosema, kasi bazali koko-ka te.

Yesu azali kaka ye moko na ngomba. Aumeli kuna. Kasi sikoyo amoni ete bayekoli na ye bazali na likama na kati ya mbonge wana ya monene. Yango wana akiti na ngomba akei tii na pembeni ya mai. Yesu alingi asalisa bayekoli na ye, yango wana abandi kotambola likoló ya mai wana ezali kotomboka mpo akende epai bango bazali!

Ekosuka boni soki omeki kotambola likoló ya mai?— Okoki kozi-nda, mpe okoki kokufa . Kasi ezali bongo te mpo na Yesu. Ye azali na nguya ya ndenge mosusu. Yesu asengeli kotambola ntaka molai mpo na kokóma epai masuwa ezali. Na bongo, ezali ntango ntango elingi kotana nde bayekoli bamoni Yesu azali kotambola likoló ya mai mpo na koya epai bango bazali. Likambo oyo bazali kondima elekeleli bango. Babangi makasi, mpe babandi koganga. Na nsima Yesu alobi na bango ete: “Bózala na mpiko, ezali ngai; bóbanga te.”

Kaka ntango Yesu amati na masuwa, mopepe wana ya makasi etiki kopepa. Bayekoli bakamwi lisusu. Bakwei liboso na ye mpe balobi ete: “Ozali mpenza Mwana ya Nzambe.”—Matai 14:22-33; Yoane 6: 16-21.

Kozala na bomoi na ntango wana mpe komona ndenge Yesu azali kosala makambo ya ndenge wana, elingaki kozala likambo moko ya kosepelisa, ezali bongo te?— Oyebi mpo na nini Yesu azalaki kosala makambo wana ya kokamwisa?— Asalaki makambo wana mpo ali-ngaki bayekoli na ye mpe asepelaki kosalisa bango. Kasi asalaki mpe makambo wana mpo na komonisa nguya monene oyo azalaki na ya-ngo, nguya oyo akosalela mpe na mikolo ezali koya lokola Mokonzi na Bokonzi ya Nzambe.

Kutu, ata lelo oyo, mbala mingi Yesu asalelaka nguya na ye mpo na kobatela bayekoli na ye liboso ya milende oyo Satana azali kosala mpo na kopekisa bango bátika koyebisa bato mosusu makambo etali Bokonzi ya Nzambe. Kasi Yesu azali te kosalela nguya na ye mpo na kobatela bayekoli na ye ete bábelá te to mpo na kobikisa bango ntango babeli. Kutu, nsukansuka, bantoma nyonso ya Yesu bakufaki. Ata Yakobo, ndeko ya Yoane, babomaki ye, mpe batyaki Yoane ye moko na boloko. —Misala 12:2; Emoniseli 1:9.

Ezali kaka bongo lelo oyo. Bato nyonso, ezala baoyo basalelaka Nzambe to baoyo basalelaka ye te, bango nyonso bakoki kobela mpe kokufa. Kasi mosika te, na ntango Yesu akoyangela lokola Mokonzi ya guvernema ya Nzambe, makambo ekozala ndenge mosusu. Na ntango wana, moto moko te akozala na kobanga, mpamba te Yesu akosalela nguya na ye mpo na kopambola bato nyonso oyo batosaka ye. —Yisaya 9:6, 7.

Mikapo mosusu oyo ezali komonisa nguya monene oyo Yesu azali na yango lokola Mokonzi oyo Nzambe atye na Bokonzi ya Nzambe, ezali bongo Danyele 7:13, 14; Matai 28:18; mpe Baefese 1:20-22.

Lelo oyo, ndenge nini Yesu azali kobatela bayekoli na ye?

TOKOKÓMA NDENGÉ NINI SOKI TOKUFI?

OYEBI malamú ete lelo oyo bato bakómaka mibange, babelaka, mpe bakufaka. Ata bana mpe bakufaka. Osengeli kobanga liwa to mpe moto moko oyo akufi?— Mpo na yo, tokómaka ndenge nini soki tokufi?—

Lelo oyo, ezali na moto moko te oyo akufaki mpe azongaki na bomoi mpo na koyebisa biso ndenge tokómaka soki tokufi. Kasi ntango Yesu, Moteyi Monene, azalaki awa na mabelé, ezalaki na mobali moko oyo akufaki mpe azongaki na bomoi. Soki totáangi lisolo ya mobali yango, tokoki koyeba oyo ekómelaka bato oyo bakufá. Mobali yango azalaki moninga ya Yesu mpe azalaki kofanda na Betania, engumba moko moke oyo ezalaki penepene na Yelusaleme. Nkombo ya mobali yango Lazalo, mpe azalaki na bandeko basi mibale, Malata ná Malia. Tiká tótánga oyo Biblia elobi mpo na likambo yango.

Mokolo moko Lazalo abeli makasi. Na ntango yango, Yesu azali mosika, azali na engumba wana te. Yango wana, Malata ná Malia bati ndi moto moko akende koyebisa Yesu ete ndeko na bango, Lazalo, azali kobela. Basali bongo mpo bayebi ete Yesu akoki koya kobikisa ndeko na bango. Yesu azali monganga te, kasi azali na nguya oyo Nzambe apesá ye mpo akoka kobikisa bato oyo bazali na maladi ya ndenge na ndenge.—Matai 15:30, 31.

Nzokande, liboso Yesu akende kotala Lazalo, maladi ya Lazalo eyei mpenza makasi mpe akufi. Ata bongo, Yesu ayebisi bayekoli na ye ete Lazalo alali mpangi mpe Ye akokende kuna mpo na kolamwisa ye. Bayekoli bakangi mpenza ntina ya maloba wana ya Yesu te. Na bongo, Yesu alobi polele ete: “Lazalo akufi.” Yango emonisi nini mpo

na liwa?— Emonisi ete liwa ezali lokola mpóngi moko ya makasi. Ezali mpenza mpóngi moko ya makasi oyo moto akoki ata kolota ndoto te.

Sikoyo Yesu ayei kotala Malata ná Malia. Ebele ya baninga ya libota wana basili koya. Bayei kobondisa bandeko basi wana mibale mpo ndeko na bango akufi. Ntango Malata ayoki ete Yesu azali koya, akei kokutana na ye. Na mbala moko, Malia mpe abimi mpo akende komona Yesu. Malia azali na mawa makasi, azali kolela mpe akwei na makolo ya Yesu. Banninga mosusu oyo balandi Malia, bango mpe bazali kolela.

Moteyi Monene atuni epai wapi batye Lazalo. Na yango, bato bakei kotika Yesu na lilita oyo bakundaki Lazalo. Ntango Yesu amoni bato nyonso bazali kolela, ye mpe abandi kolela. Azali kolela mpo ayebi mpasi oyo bato bayokaka soki moto oyo balingaka akufi.

Libanga moko ezali na monoko ya lilita yango, na bongo Yesu alobi ete: “Bólongola libanga.” Ebongi nde bálongola yango?— Malata amoni ete likanisi ya kolongola libanga ezali malamumu te. Alobi ete: “Nkolo, sikoyo asengeli kolumba nsolo, mpo esali mikolo minei.”

Kasi Yesu alobi na ye: “Nayebisaki yo te ete soki okondima okomona nkembo ya Nzambe?” Yesu alingi koloba ete Malata akomona likambo moko oyo ekopesa Nzambe lokumu. Likambo nini Yesu akosala? Ntango balongoli libanga, Yesu abondeli Yehova na mongongo makasi. Na nsima, Yesu alobi na mongongo makasi ete: “Lazalo, bimá!” Akobima mpenza? Azali nde na likoki ya kobima?—

Okoki kolamwisa moto oyo alali mpóngi?— Éé, akoki kolamuka soki obengi ye na mongongo makasi. Kasi okoki kolamwisa moto oyo akufi?— Te. Ata obengi na mongongo makasi ndenge nini, moto oyo akufi akoyoka te. Lelo oyo, ezali na eloko moko te oyo ngai ná yo to mpe moto mosusu awa na mabelé tokoki kosala mpo na kolamwisa bato oyo bakufá.

TOKOKÓMA NDENGÉ NINI SOKI TOKUFI?

Kasi Yesu azali moto ya ndenge mosusu. Nzambe apesá ye nguya ya ndenge mosusu. Yango wana ntango Yesu abengi Lazalo, likambo moko ya kokamwa esalemi. Mobali oyo asili kokufa esali mikolo minei abimi na lilita! Azongi na bomoi! Akoki lisusu kopema, kotambola mpe koloba! Éé, Yesu asekwisi Lazalo.—Yoane 11:1-44.

Yesu asalaki nini mpo na Lazalo?

Sikoyo kanisá naino: Lazalo akómaki ndenge nini ntango akufaki? Ezali nde na eteni mosusu ya nzoto na ye, na ndakisa—molimo to elimo—oyo etikaki nzoto na ye mpe ekendaki kofanda epai mosusu? Molimo ya Lazalo ekendaki nde na likoló? Na mikolo minei yango, azalaki nde na bomoi na likoló elongo na Nzambe ná baanzelulu basantu?—

Te, azalaki kuna te. Kobosana te, Yesu alobaki ete Lazalo alalaki nde mpóngi. Okómaka ndenge nini ntango olali mpóngi? Ntango olali mpóngi ya makasi mpenza, oyebaka te makambo oyo elekaka, ezali bongo te?— Mpe ntango olamuki, soki otali naino montre te, okoyeba te ngonga boni olekisi na mpóngi.

*Lazalo akómaki ndenge nini
ntango akufaki?*

Ezali kaka bongo mpo na bato oyo bakufá. Bayebi eloko te. Bayo-kaka mpe eloko te. Bakoki mpe *kosala* eloko te. Lazalo azalaki ndenge wana ntango oyo akufaki. Liwa ezali lokola mpóngi moko ya makasi oyo moto akoki koyeba lisusu likambo te. Biblia elobi ete: ‘Bato oyo bakufá bayebi likambo te.’—Mosakoli 9:5, 10.

Kanisá mpe likambo oyo: Soki Lazalo azalaka na likoló na miko-lo wana minei, alingaki alobela makambo ya likoló te?— Mpe soki azalaka na likoló, Yesu alingaki alongola ye na esika kitoko wana mpo na kozongisa ye awa na mabelé?— Soki moke te!

Nzokande, bato mingi balobaka ete biso *tozali* na molimo, mpe balobaka ete soki nzoto ekufi molimo etikalaka na bomoi. Balobaka ete molimo ya Lazalo ezalaki na bomoi epai mosusu. Kasi Biblia elobi bongo te. Yango elobi ete Nzambe asalaki moto ya liboso Adama “molimo ya bomoi.” Adama *azalaki* molimo. Biblia elobi lisusu ete ntango Adama asalaki lisumu, akufaki. Akómaki “molimo oyo eku-fi,” mpe azongaki na putulu oyo basalaki ye na yango. Biblia elobi mpe ete bana nyonso ya Adama bazwaki libula ya lisumu mpe ya liwa.—Genese 2:7; 3:17-19; Mituya 6:6, NW; Baloma 5:12.

Na bongo, ezali solo ete biso *tozali* na molimo te oyo ekabwanaka na nzoto na biso. Mokomoko na biso *azali* molimo. Mpe lokola Ada-

ma, moto ya liboso, atikelá bato lisumu, Biblia elobi ete: ‘Molimo oyo esali lisumu ekokufa.’—Ezekiele 18:4.

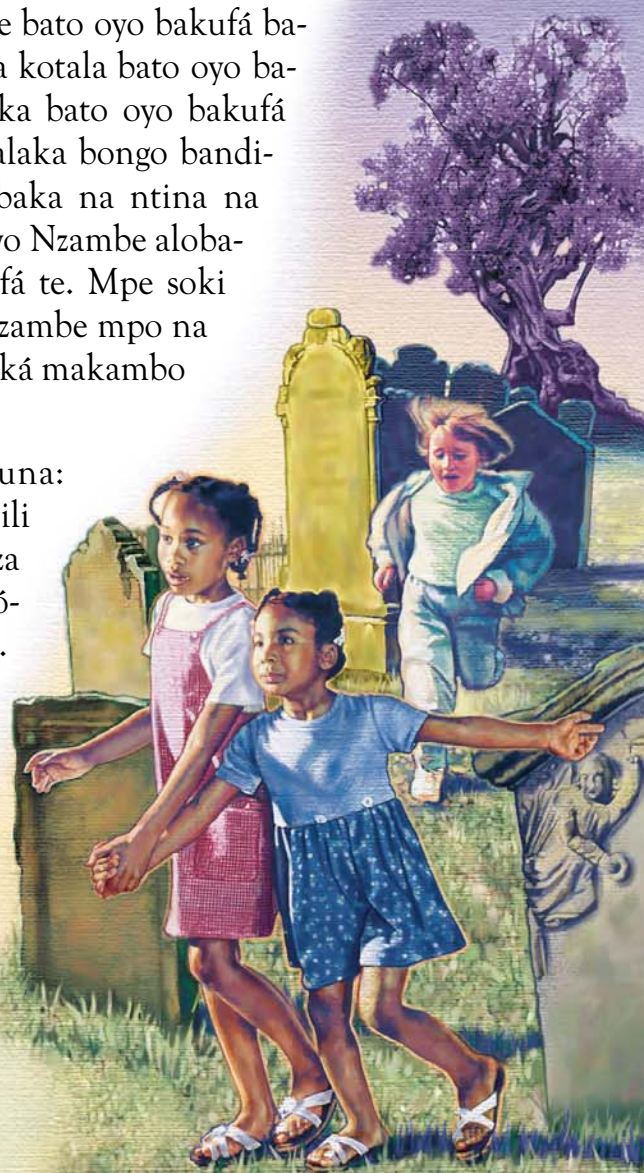
Bato mosusu babangaka bato oyo bakufá. Balingaka te kokende pene na esika lilita ezali mpo bakanisaka ete bato oyo bakufá bazali na molimo oyo ekabwanaka na nzoto na bango, mpe ekoki kosalala bato ya bomoi mabe. Kasi moto oyo akufá akoki nde kosala moto ya bomoi mabe?— Te, ata moke te.

Bato mosusu kutu bandimaka ete bato oyo bakufá bakoki kozonga lokola bilimo mpo na kotala bato oyo bazali na bomoi. Yango wana bapesaka bato oyo bakufá biloko ya kolya. Kasi bato oyo basalaka bongo bandimaka mpenza te oyo Nzambe alobaka na ntina na bato oyo bakufá. Soki tondimaka oyo Nzambe alobaka, tokoki kobanga bato oyo bakufá te. Mpe soki tozali mpenza na botondi epai ya Nzambe mpo na bomoi, tokomonisa yango na kosaláká makambo oyo esepelisaka ye.

Kasi ntango mosusu okomituna: ‘Nzambe akozongisa bana oyo basili kokufa na bomoi? Alingaka mpenza kozongisa bango na bomoi?’ Tiká tólobela yango na mokapo oyo elandi.

Tótánga mikapo mosusu ya Biblia ndenge bato bakómaka soki bakufi mpe oyo emonisi ete moto azali molimo: Nzembo 115:17; 146:3, 4; mpe Yilimia 2:34.

Mpo na nini tosengeli te kobanga bato oyo bakufá?

TOKOKI KOLAMUKA NA LIWA!

SOKI tokufi, Nzambe *akolinga* kosekwisa biso, elingi koloba, kozongisa biso na bomoi?— Yobo, moto malamumu, andimaki ete Nzambe alingaka kosekwisa bato. Yango wana, ntango Yobo akanisaki ete akómi pene na kokufa, alobaki na Nzambe ete: “Okobyanga mpe ngai nakozongisela yo.” Yobo alobaki ete Yehova Nzambe akozala *na mposa makasi* to akolinga mpenza kosekwisa ye.—Yobo 14:14, 15.

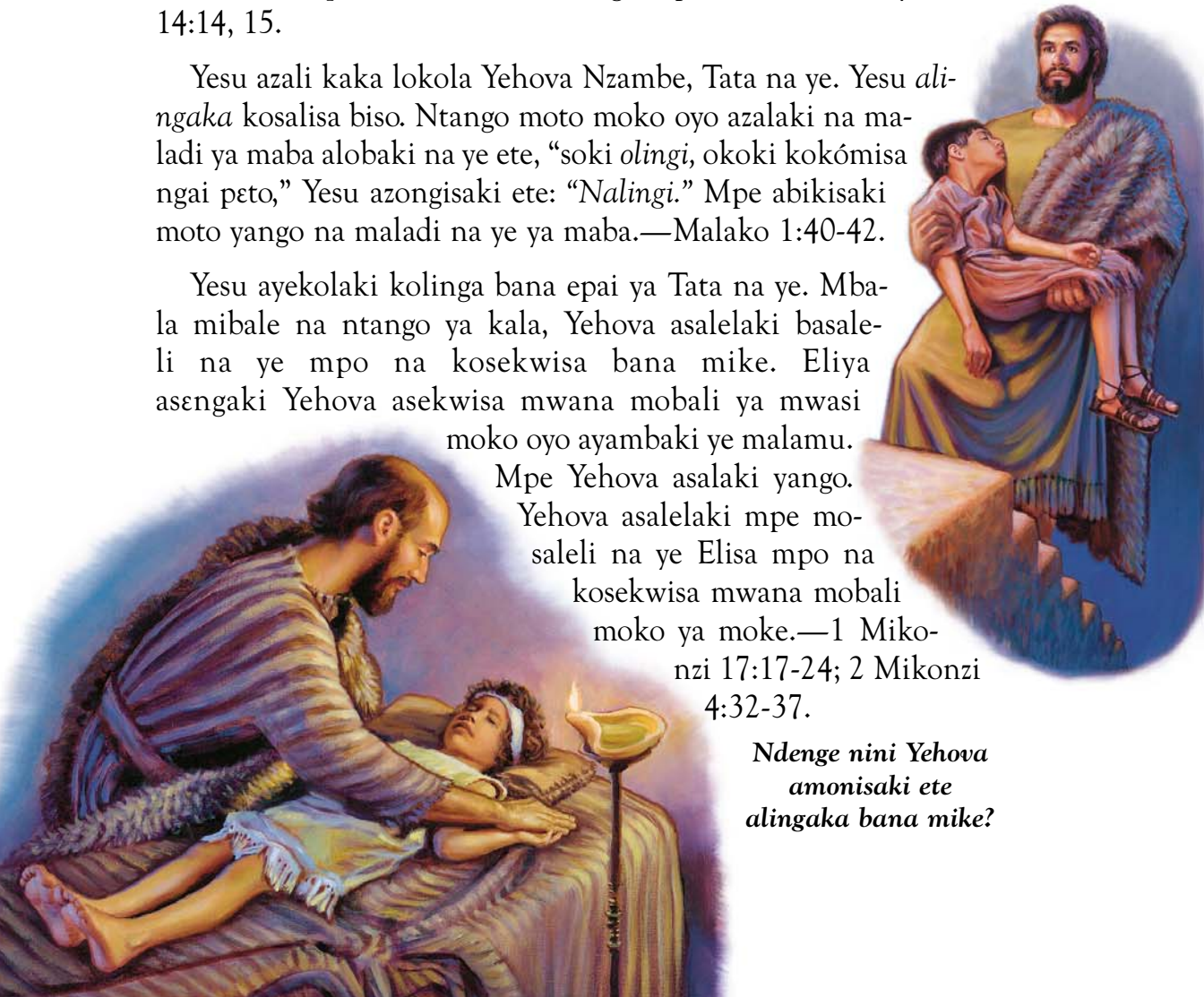
Yesu azali kaka lokola Yehova Nzambe, Tata na ye. Yesu *alingaka* kosalisa biso. Ntango moto moko oyo azalaki na maladi ya maba alobaki na ye ete, “soki *olingi*, okoki kokómisa ngai peto,” Yesu azongisaki ete: “*Nalingi*.” Mpe abikisaki moto yango na maladi na ye ya maba.—Malako 1:40-42.

Yesu ayekolaki kolinga bana epai ya Tata na ye. Mbala mibale na ntango ya kala, Yehova asalelaki basaleli na ye mpo na kosekwisa bana mike. Eliya asengaki Yehova asekwisa mwana mobali ya mwasi moko oyo ayambaki ye malamumu.

Mpe Yehova asalaki yango.

Yehova asalelaki mpe mosaleli na ye Elisa mpo na kosekwisa mwana mobali moko ya moke.—1 Mikonzi 17:17-24; 2 Mikonzi 4:32-37.

**Ndenge nini Yehova
amonisaki ete
alingaka bana mike?**

Koyeba ete Yehova alingaka biso mingi ezali likambo ya esengo, ezali bongo te?— Asukaka kokanisa biso kaka ntango tozali na bomoi te. Akanisaka biso mpe ata soki tokufi. Yesu alobaki ete Tata na ye atalelaka kutu bato oyo bakufá oyo ye alingi lokola nde bazali na bomoi! (Luka 20:38) Biblia elobi ete ‘ezala liwa to bomoi to makambo ya sikoyo to makambo oyo ekoya ekokoka te kokabola biso na bolingo ya Nzambe.’—Baloma 8:38, 39.

Ntango Yesu azalaki awa na mabelé, amonisaki ete Yehova amibanzabanzaka mpo na bana mike. Oyebi lisusu ete Yesu azwaki ntango ya kosolola na bana makambo ya Nzambe. Oyebaki ete Nzambe apeesaki Yesu nguya ya kozongisa bana na bomoi?— Tiká tólobela makambo oyo esalemaki ntango Yesu asekwisaki elenge mwasi moko ya mbula 12, mwana ya mobali moko oyo babengi Yailo.

Yailo azali kofanda na mwasi na ye ná mwana na bango kaka moko pene na Mbu ya Galilai. Mokolo moko mwana mwasi yango abeli makasi, mpe Yailo amoni ete mwana alingi akufa. Abandi kokanisa Yesu, moto ya misala ya kokamwisa; Yailo ayoki nsango ete ye akoki kobikisa bato. Yango wana Yailo akei koluka ye. Akuti Yesu na pembeni ya Mbu ya Galilai, azali koteya ebele ya bato.

Yailo akoti na katikati ya ebele wana ya bato tii akei kokwea na makolo ya Yesu. Alobi na Yesu ete: ‘Mwana na ngai ya mwasi azali kobela makasi. Okolinga oya kosalisa ye? Nasengi yo, oya.’ Mbala moko, Yesu akei elongo na Yailo. Ebele wana ya bato oyo bayaki kotala Moteyi Monene, bango mpe balandi ye. Kasi nsima ya kotambola mwa ntaka moke, bato mosusu oyo bauti na ndako ya Yailo bayei mpe bayebisi ye ete: “Mwana na yo ya mwasi akufi! Mpo na nini kotungisa moteyi lisusu?”

Maloba ya bato wana ekómi na matoi ya Yesu. Ayebi mpasi oyo Yailo azali na yango na motema ndenge mwana na ye kaka moko akufi. Na bongo Yesu alobi na ye ete: ‘Kobanga te. Zalá kaka na kondima epai ya Nzambe, mpe mwana na yo ya mwasi akobika.’ Balandi

Liteya nini tozwi na ndenge oyo Yesu asekwisaki mwana mwasi ya Yailo?

kaka nzela na bango tii bakómi na ndako ya Yailo. Bakuti banninga ya libota wana bazali kolela. Bazali na mpasi na motema mpo mwana oyo azalaki moninga na bango, akufi. Kasi Yesu aye-bisi bango ete: ‘Bótika kolela. Mwana oyo akufi te, kasi alali nde mpóngi.’

Ntango Yesu alobi bongo, bato babandi koseka, mpo bayebi ete mwana mwasi wana akufi. Kasi, mpo na nini Yesu alobi ete mwana mwasi wana alali nde mpóngi?— Mpo na yo, alingi mpenza koteya

bato wana nini?— Alingi koteya bango báyebe ete liwa ezali lokola mpóngi moko ya makasi. Alingi koteya bango ete na nguya ya Nzambe, akoki kozongisa moto oyo akufi na bomoi kozanga mpasi kaka ndenge tokoki kolamwisa moto oyo alali mpóngi.

Yesu asengi moto nyonso abima na ndako, longola kaka bantoma na ye Petelo, Yakobo, ná Yoane mpe tata ná mama ya mwana mwasi yango. Na nsima akoti epai mwana yango azali. Asimbi ye na loboko mpe alobi ete: ‘Elenge mwasi, telemá!’ Mpe na mbala moko atelembi mpe abandi kotambola! Tata na ye ná mama na ye batondi mpenza na esengo.—Malako 5:21-24, 35-43; Luka 8:40-42, 49-56.

Sikoyo kanisá. Lokola Yesu azongisaki elenge mwasi wana na bo-moi, akoki mpe kosala bongo mpo na bato mosusu?— Okanisi ete akosala mpenza bongo?— Eε, akosala yango. Yesu ye moko alobaki ete: “Ngonga ezali koya wana baoyo nyonso bazali na kati ya malita ya kokanisama bakoyoka mongongo na [ngai] mpe bakobima.”—Yoane 5:28, 29.

Okanisi ete Yesu *alingaka* mpenza kosekwisa bato?— Ndakisa mosusu na kati ya Biblia ezali kosalisa na kopesa eyano na motuna wana. Likambo oyo esalemi mokolo moko pene na engumba Naini ezali komonisa ndenge Yesu ayokaka ntango bato bazali kolela soki moto akufi.

Mwasi moko azali na kati ya ebele ya bato oyo batiki Naini, bakei kokunda mwana na ye ya mobali. Mobali na ye akufi eumeli naino mingi te, mpe sikoyo mwana na ye *kaka* moko akufi. Oyo nde mawa! Ebele ya bato ya Naini bazali kolanda wana bazali komema ebembe ya mwana na ye na libándá ya engumba yango. Mwasi yango azali kolela, mpe bato bazali na likoki ya kobondisa ye te.

Kaka na mokolo yango, Yesu ná bayekoli na ye bango wana bazali koya na engumba Naini. Pene na porte ya engumba yango, bakutani na ebele wana ya bato oyo bakei kokunda mwana mobali ya mwasi wana. Ntango Yesu amoni mwasi wana azali kolela, ayokeli ye mawa mingi. Mawa makasi ya mwasi wana esimbi motema ya Yesu. Alingi asalisa mwasi yango.

Maloba ya boboto mpe ya kondimisa ya Yesu ebendi likebi ya mwasi wana, mpe Yesu alobi na ye: “Tiká kolela.” Ezaleli ya Yesu mpe maloba na ye ebendi likebi ya bato nyonso. Wana azali kokende epai ebembe ezali, bato nyonso bamituni soki alingi kosala nini. Yesu apesti mitindo, alobi ete: “Elenge mobali, nalobi na yo, Telemá!” Na mbala moko, afandi! Mpe abandi koloba.—Luka 7:11-17.

Kanisá naino ndenge mwasi wana ayokaki! Okoyoka ndenge nini soki moto oyo ozalaki kolinga, oyo akufaki, azongi lisusu na

bomoi?— Yango emonisi ete Yesu alingaka mpenza bato mpe *azalaka na mposa* ya kosalisa bango, ezali bongo te?— Kanisá esengo oyo ekozala na mokili ya sika ya Nzambe ntango tokoyamba bato oyo bakozonga na bomoi!—2 Petelo 3:13; Emoniseli 21:3, 4.

Na ntango wana bato mosusu oyo bakosekwa ekozala bato toyebaki bango liboso, ná bana mpe. Tokoyeba bango kaka ndenge Yailo ayebaki mwana na ye ya mwasi ntango Yesu asekwisaki ye. Kati na bato yango ekozala na baoyo bakufaki esili koleka bambula ebele mpenza. Kasi Nzambe akobosana bango te, atako bazalaki na bomoi kala.

Koyeba ete Yehova Nzambe mpe Mwana na ye, Yesu, balingi biso mingi ezali likambo ya esengo, ezali bongo te?— Balingi biso tózala na bomoi, kaka mwa bambula te, kasi nde mpo na seko!

Mpo na elaka ya malamumu oyo Biblia epesi mpo na bato oyo bakufá, tosengi yo otánga Yisaya 25:8; Misala 24:15; mpe 1 Bakolinti 15:20-22.

Lisekwa ya mwana kaka moko ya mwasi oyo emonisi nini?

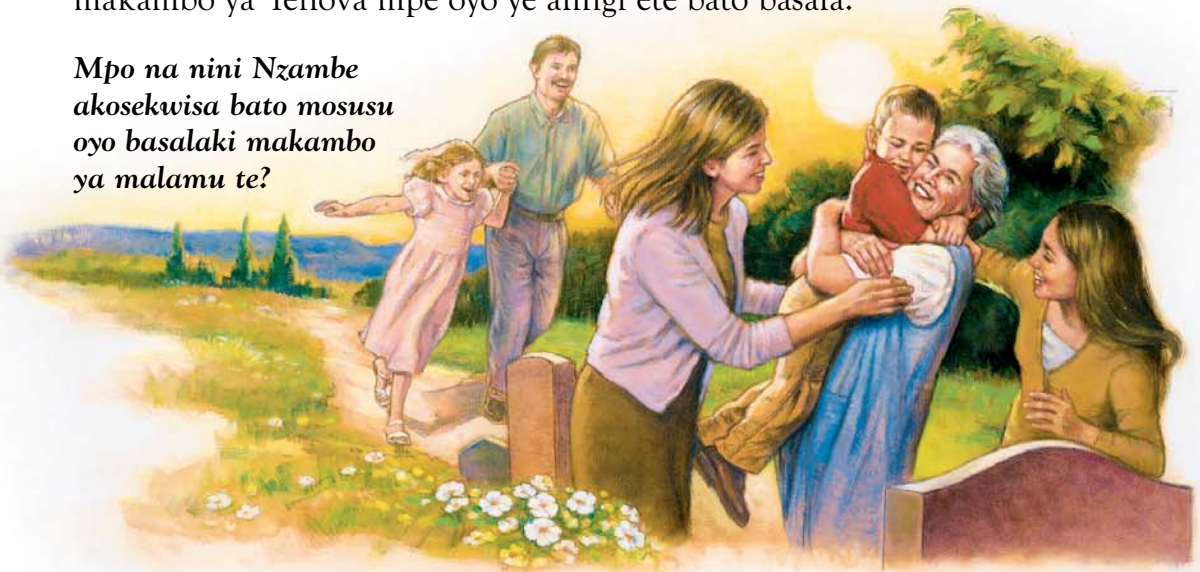
BANANI BAKOSEKWA? BAKOFANDA EPAI WAPI?

NA MIKAPO mibale oyo euti koleka, totángaki ete bato oyo basekwaki bazalaki boni?— Bazalaki bato mitano. Kati na bato yango, bana bazalaki boni?— Misato. Mpe oyo ya minei ezalaki elenge mobali. Mpo na yo, yango emonisi nini?—

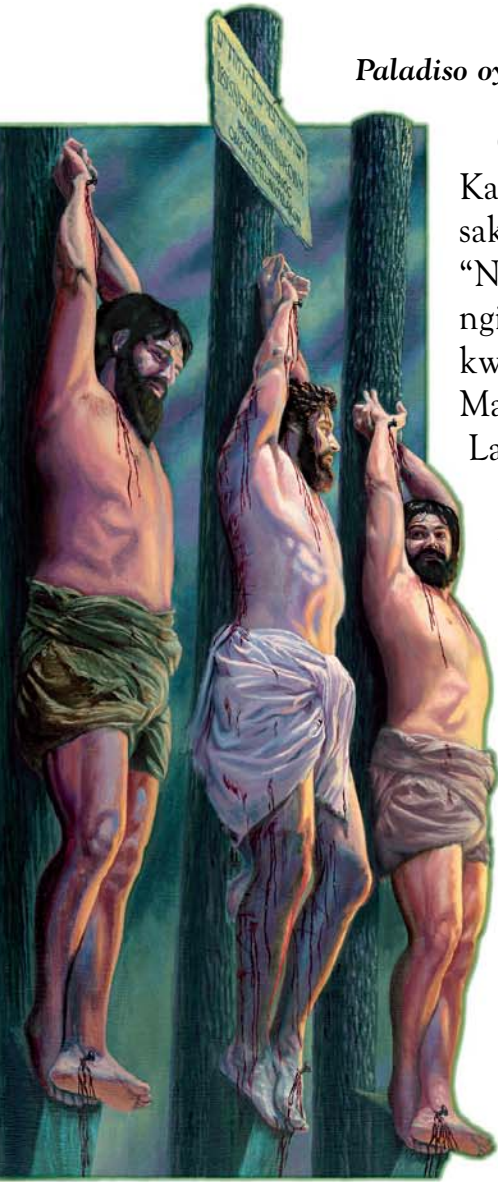
Yango emonisi ete Nzambe alingaka bana mpe bilenge. Kasi ata bongo akosekwisa mpe bato mosusu ebele. Nzambe akosekwisa kaka bato oyo basalaki makambo ya malamumu?— Tokoki kokanisa bongo. Nzokande, ezali na bato mingi oyo bayekolaki ata moke te solo etali Yehova Nzambe mpe Mwana na ye. Na bongo basalaki makambo ya mabe mpo bateyaki bango makambo ya lokuta. Okanisi ete Yehova akosekwisa bato ya ndenge wana?—

Biblia elobi ete: “Ekozala na lisekwa moko ya bayengebene mpe ya bato oyo bazangi boyengebene.” (Misala 24:15) Mpo na nini bato oyo bazalaki bayengebene *te*, to oyo basalaki makambo ya malamumu *te*, bakosekwa?— Bakosekwa mpo bazwaki libaku ata moke te ya koyekola makambo ya Yehova mpe oyo ye alingi ete bato básala.

*Mpo na nini Nzambe
akosekwisa bato mosusu
oyo basalaki makambo
ya malamumu te?*

Paladiso oyo Yesu azali kolobela mobali oyo ekozala wapi?

Okanisi ete bato bakosekwa ntango nini?— Kanisá lisusu ntango Lazalo akufaki, Yesu apeesaki Malata, ndeko mwasi ya Lazalo, elaka oyo: “Ndeko na yo ya mobali akosekwa.” Malata azongisaki maloba ete: “Nayebi ete akosekwa na lisekwa na mokolo ya nsuka.” (Yoane 11:23, 24) Malata alingaki koloba nini ntango alobaki ete Lazalo akosekwa na “mokolo ya nsuka”?—

Na ntembe te, Malata ayokaki elaka oyo Yesu apeesaki: ‘Baoyo nyonso bazali na kati ya malita ya kokanisama bakobima.’ (Yoane 5: 28, 29) Na bongo, “mokolo ya nsuka” yango ezali mokolo oyo bato nyonso oyo bazali na kati ya makanisi ya Nzambe bakozonga na bomoi. Mokolo yango ya nsuka ezali te mokolo ya ngonga 24. Mokolo yango ekoumela mbula nkóto moko. Biblia elobi mpo na mokolo yango ete: ‘Nzambe akosambisa bato oyo bafandi na mabelé.’ Bato yango oyo bakosekwa bakozala na kati ya bato oyo ye akosambisa.—Misala 17:31; 2 Petelo 3:8.

Mokolo yango ekozala mokolo moko ya esengo mpenza! Na boumeli ya mokolo yango ya mbula nkóto, bamilio ya bato oyo basilá kokufa bakozonga na bomoi. Esika oyo bango bakofanda ntango bakozonga na bomoi, Yesu abengi yango Paladiso. Tiká tómona epai wapi Paladiso yango ekozala mpe ndenge bomoi ekozala na kati na yango.

Ngonga soki misato liboso Yesu akufa likoló ya nzete ya mpasi, alobeli Paladiso epai ya mobali moko oyo azali likoló ya nzete mosusu pembeni na ye. Mobali yango azali kokufa mpo na mabe oyo

asali. Kasi ntango mobali yango ya misala mabe atali Yesu mpe ayoki oyo bazali koloba mpo na Ye, abandi kondimela Yesu. Na bongo mobali yango alobi ete: “Kanisá ngai ntango okoko-ta na bokonzi na yo.” Yesu azongisi maloba ete: “Ya solo nazali koyebisa yo lelo, Okozala elongo na ngai na Paladiso.”—Luka 23: 42, 43.

Yesu alingi mpenza koloba nini na maloba wana? Paladiso ezali wapi?— Kanisá naino. Libosoliboso, Paladiso ezalaki wapi?— Kobosana te ete Nzambi atyaki mobali ya liboso, Adama, ná mwasi na ye na paladiso oyo ezalaki kaka awa na mabelé. Babengaki yango elanga ya Edene. Banyama ezalaki na elanga yango, kasi ezalaki kosala moto moko mabe te. Ezalaki mpe na banzete oyo etondi na bambuma kitoko, bakisa mpe ebale moko ya monene. Ezalaki esika moko ya kitoko mpo na kofanda!—Genese 2:8-10.

Na bongo ntango tozali kotángá ete mobali wana ya misala mabe akozala na Paladiso, tosengeli komona na makanisi na biso ndenge mabelé oyo ekómi esika moko kitoko mpo na kofanda. Yesu akozala nde awa na mabelé na Paladiso elongo na mosali na mabe wana?— Te. Oyebi mpo na nini akozala awa na mabelé te?—

Ezali mpo Yesu akozala Mokonzi na likoló mpo na koyangela Paladiso oyo ekozala awa na mabelé. Na bongo, Yesu akozala elongo na mobali wana na ndimbola oyo ete Yesu akosekwisa ye mpe akokokisa bamposa na ye. Kasi mpo na nini Yesu akotika ete mosali na mabe

Tosengeli komona nini na makanisi na biso ntango tozali kotángá makambo etali Paladiso?

wana ya kala afanda na Paladiso?—
Tóluka kozwa eyano na motuna wana.

Liboso mosali na mabe wana asolola
na Yesu, ayebaki mikano ya Nzambe?— Te,
ayebaki yango te. Azalaki kosala makambo ya
mabe mpo ayebaki solo etali Nzambe te. Na Paladiso, ba-
koteya ye mikano ya Nzambe. Na ndenge yango, akozwa libaku ya ko-
sala mokano ya Nzambe mpo na ete alingi ye.

***Bato oyo bakosekwa
bakoza na bomoi wapi,
mpe bakosala nini?***

Moto nyonso oyo akosekwa akozala
nde na bomoi na Paladiso awa na mabe-
lé?— Te, ezali bongo te. Oyebi mpo na
nini ezali bongo te?— Ezali mpo bamosusu ba-
kosekwa mpo na kozala na bomoi elongo na Yesu na likoló. Elongo
na ye, bakoyangela Paladiso oyo ekozala awa mabelé. Tiká namonisa
yo ndenge toyebi likambo yango.

Na butu oyo ezalaki liboso Yesu akufa, ayebisaki bayekoli ete: ‘Na
ndako ya Tata na ngai na likoló, bisika ya kofanda ezali mingi, mpe
nazali kokende kobongisela bino esika.’ Na nsima Yesu apesaki bango
elaka ete: “Nakoya lisusu mpe nakoyamba bino epai na ngai mpenza,
mpo esika ngai nazali bino mpe bóza wana.”—Yoane 14:2, 3.

Nsima ya lisekwa ya Yesu, akendaki wapi?— Azongaki na likoló mpo na kozala elongo na Tata na ye. (Yoane 17:4, 5) Na bongo, Yesu apesaki bantoma na ye mpe bayekoli na ye elaka ete akosekwa bango mpo bákoka kozala elongo na ye na likoló. Bakosala nini kuna elongo na Yesu?— Biblia elobi ete bayekoli na ye oyo bakozwa “lisekwa ya liboso” bakofanda na likoló mpe ‘bakoyangela mabelé elongo na ye mbula nkóto.’—Emoniseli 5:10; 20:6; 2 Timote 2:12.

Bato oyo bakozwa “lisekwa ya liboso” mpe bakoyangela elongo na Yesu bazali boni?— Yesu ayebisaki bayekoli na ye ete: “Bóbanga te, *etonga moke*, mpamba te Tata na bino andimi kopesa bino bokonzi.” (Luka 12:32) “Etonga moke” yango ya bato oyo bakosekwa mpo na kozala elongo na Yesu na Bokonzi ya likoló, motuya na bango eyebani. Biblia emonisi ete bato “nkóto nkama moko na ntuku minei na minei,” oyo bauti awa na mabelé, bakosekwa.—Emoniseli 14:1, 3.

Bato boni bakozala na bomoi na Paladiso awa na mabelé?— Biblia epesi motángo na bango te. Kasi ntango Adama ná Eva bazalaki na elanga ya Edene, Nzambe ayebisaki bango ete bábota bana mpe *bátondisa mabelé*. Ya solo, bango bakokisaki likambo yango te. Ata bongo, Nzambe akosala ete mokano na ye ekokisama: mabelé etonda na bato ya malamu.—Genese 1:28; Yisaya 45:18; 55:11.

Kanisá esengo bato bakozala na yango ya kofanda na Paladiso! Mabelé mobimba ekokóma lokola elanga moko ya kitoko. Yango ekotonda na bandéke, banyama, banzete ya kitoko mpe bafololo ya ndenge na ndenge. Moto moko te akomona mpasi mpo azali kobela, moto moko mpe te akokufa. Bato nyonso bakozala baninga. Soki tolingi kozala na bomoi libela na libela na Paladiso, ntango ya komibongisa yango oyo.

Mpo na koyeba makambo mosusu etali mokano ya Nzambe mpo na mabelé, tángá Masese 2:21, 22; Mosakoli 1:4; Yisaya 2:4; 11:6-9; 35:5, 6; mpe 65:21-24.

TÓKANISA YEHOVA MPE MWANA NA YE

KANISÁ ete moto moko akabeli yo eloko moko ya kitoko mpenza. Okosala nini?— Okoloba na ye kaka mersi mpe obosani ye libela? To okobosana ye te mpe bolamu oyo asaleli yo?—

Yehova Nzambe apesaki biso likabo moko ya malamu mpenza. Atindaki Mwana na ye awa na mabelé mpo akufela biso. Oyebi mpo na nini Yesu asengelaki kokufela biso?— Yango ezali likambo moko ya ntina mingi oyo tosengeli koyeba.

Ntango toyekolaki Mokapo 23, tomonaki ete Adama asalaki lisumu ntango abukaki mobeko ya kokoka ya Nzambe. Mpe tozwaki lisumu epai ya Adama, tata na biso nyonso. Na bongo, okanisi ete tozali na mposa ya nini?— Tokoki koloba ete tozali na mposa ya tata mosusu, oyo akotikala moto ya kokoka bomoi na ye mobimba awa na mabelé. Okanisi ete tata wana ekoki kozala nani?— Ezali bongo Yesu.

Yehova atindaki Yesu awa na mabelé mpo akóma lokola tata na biso na esika ya Adama. Biblia elobi ete: “‘Moto ya liboso Adama akómaki molimo ya bomoi.’ Adama ya nsuka akómaki elimo oyo epe-saka bomoi.” Nani azalaki Adama ya liboso?— Ezali moto oyo Nzambe azalisaki na putulu ya mabelé. Nani azali Adama ya mibale?— Yesu. Biblia emonisi yango ntango elobi ete: “Moto ya liboso [Adama] auti na mabelé mpe asalemi na putulu; moto ya mibale [Yesu] auti na likoló.”—1 Bakolinti 15:45, 47; Genese 2:7.

Lokola Nzambe alongolaki bomoi ya Yesu na likoló mpe atyaki yango na libumu ya Malia, Yesu azwaki lisumu ya Adama te. Yango wana Yesu azalaki moto ya kokoka. (Luka 1:30-35) Ezali mpe mpo na

yango nde, ntango Yesu abotamaki, anzelu moko alobaki na babateli ya mpate ete: “Mobikisi moko abotameli bino lelo.” (Luka 2:11) Kasi mpo Yesu azala Mobikisi na biso, lokola azalaki naino mwana moke, asengelaki libosoliboso kosala nini?— Asengelaki kokola mpe kozala mobali oyo akómeli, lokola Adama. Yango wana nde Yesu akokaki kokóma ‘Adama ya mibale.’

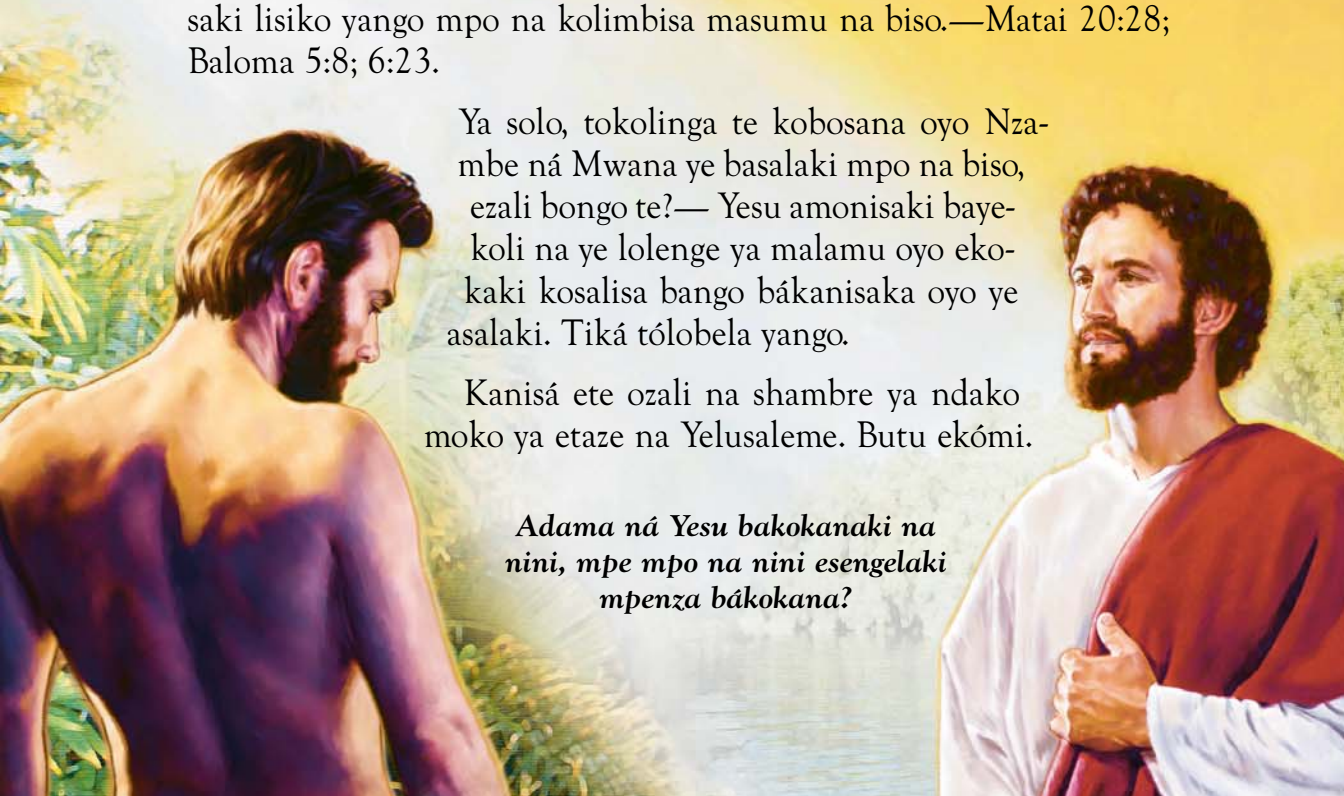
Yesu, Mobikisi na biso, akokóma mpe ‘Tata na biso ya seko.’ Babe-
ngi ye bongo na Biblia. (Yisaya 9:6, 7) Εε, Yesu, *moto ya kokoka*, ako-
ki kokóma tata na biso na esika ya Adama oyo akómaki moto ya
kozanga kokoka ntango asalaki lisumu. Yango wana, tokoki kopona
‘Adama ya mibale’ mpo azala tata na biso. Atako bongo, Yesu azali
kaka Mwana ya Yehova Nzambe.

Soki tozali koyekola koyeba Yesu, tokondima azala Mobikisi na
bisu. Ozali koyeba lisusu soki tosengeli kobikisama na nini?— Εε, to-
sengeli kobikisama na lisumu mpe na liwa oyo tozwaki epai ya Ada-
ma. Bomo ya Yesu moto ya kokoka mpe oyo akómelá oyo akabaki
yango lokola mbeka mpo na biso, babengaka yango *lisiko*. Yehova ape-
saki lisiko yango mpo na kolimbisa masumu na biso.—Matai 20:28;
Baloma 5:8; 6:23.

Ya solo, tokolinga te kobosana oyo Nza-
mbe ná Mwana ye basalaki mpo na biso,
ezali bongo te?— Yesu amonisaki baye-
koli na ye lolenge ya malamumu oyo eko-
kaki kosalisa bango bákanisaka oyo ye
asalaki. Tiká tólobela yango.

Kanisá ete ozali na shambre ya ndako
moko ya etaze na Yelusaleme. Butu ekómi.

*Adama ná Yesu bakokanaki na
nini, mpe mpo na nini esengelaki
mpenza bákokana?*

Ndenge nini makila ya mwana-mpate ebatelaki bato ya Yisalaele?

Yesu ná bantoma na ye bafandi na mesa mpona kolya. Batye misuni ya mwana-mpate oyo batumbi ná mampa ya papala, mpe vinyo ya motane. Bazali kolya biloko yango mpo na ntina mosusu. Oyebi ntina yango?—

Biloko yango ezali kozongisa na makanisi na bango oyo Yehova asalaki esili koleka bambula mingi, ntango bato na ye, bana ya Yisalaele, bazalaki baombo na Ezipito. Na ntango yango, Yehova ayebisaki bato na ye boye: ‘Na libota mokomoko, bóboma mwana-mpate moko mpe bótya makila na yango likoló ya makonzí ya baporte ya bandako na bino.’ Alobaki lisusu boye: ‘Bókota na bandako na bino, mpe bólya mwana-mpate yango.’

Makila ya Yesu, oyo akokanisaki yango na vinyo, ekoki kosala nini mpo na biso?

Bayisalaele basalaki bongo. Mpe na butu yango kaka, anzelu ya Nzambe alekaki na mokili ya Ezipito. Anzelu yango abomaki mwana nyonso ya liboso na bandako mingi. Kasi azalaki koleka likoló ya ndako nyonso oyo azalaki komona makila ya mwana-mpate na makonzi ya baporte. Na bandako yango, mwana moko te akufaki. Makambo oyo anzelu ya Yehova asalaki ebangisaki Farao, mokonzi ya Ezipito, mingi. Yango wana, ayebisaki Bayisalaele ete: ‘Bókende na bino. Bóbi-ma na Ezipito!’ Mbala moko, batyaki biloko na bango likoló ya bakamela ná bampunda mpe bakendaki.

Yehova alingaki ete bato na ye bábosana te ndenge alongolaki bango na boombo. Yango wana alobaki ete: ‘Mbala moko na mbula bosengeli kolya bilei lokola oyo bolei na butu oyo.’ Bilei wana oyo ekeseni na oyo ya mikolo mosusu babengaki yango Elekeli. Oyebi mpo na nini?— Mpo na butu yango anzelu ya Nzambe “alekaki likoló” ya bandako oyo bapokolaki makila.—Exode 12:1-13, 24-27, 31.

Yesu ná bayekoli na ye bazali kokanisa likambo yango ntango bazali kolya Elekeli. Nsima na yango, Yesu asali likambo moko ya ntina mingi. Nzokande, liboso asala likambo yango, abimisi naino Yuda, ntoma oyo azalaki lisusu sembo te. Na nsima, Yesu akamati eteni moko ya limpa oyo etikalaki, abondeli mpo na yango, abuki yango, mpe apesi yango na bayekoli na ye. Alobi ete: “Bókamata, bólya.” Bongo ayebisi bango ete: ‘Limpa oyo elakisi nzoto na ngai oyo nakopesa ntango nakokufela bino.’

Nsima na yango Yesu akamati kopo ya vinyo ya motane. Nsima ya kosala libondeli mosusu ya kopesa matondi, apesi yango ete báta-mbwisa yango mpe alobi ete: “Bómela yango, bino nyonso.” Mpe ayebisi bango: ‘Vinyo oyo elakisi makila na ngai. Etikali moke, nakosopa makila na ngai mpo na kolongola bino na masumu. Bósalaka boye mpo na kokanisa ngai.’—Matai 26:26-28; 1 Bakolinti 11:23-26.

Omoni ete Yesu alobaki na bayekoli ete basengelaki kosalaka bongo mpo na kokanisa ye?— Basengelaki lisusu te kolya Elekeli. Na

esika ya Elekeli, mbala moko na mbula bakobanda nde kolya bilei yango mpo na kokanisa Yesu mpe liwa na ye. Babengaka yango Bolei ya Mpokwa ya Nkolo. Lelo oyo mbala mingi tobengaka yango Ekaniseli. Mpo na nini?— Mpo yango ezali kotinda biso tókanisa lisusu oyo Yesu ná Tata na ye, Yehova Nzambe, basalaki mpo na biso.

Limpa esengeli kotinda biso tókanisa nzoto ya Yesu. Andimaki kopesa nzoto yango lokola mbeka mpo biso tókoka kozwa bomoi ya seko. Kasi ezali boni mpo na vinyo ya motane?— Yango esengeli kosalisa biso tókanisa motuya ya makila ya Yesu. Makila yango ezali na motuya mingi koleka makila ya mwana-mpate oyo basalelaki na Elekeli na Ezipito. Oyebi mpo na nini?— Biblia elobi ete makila ya Yesu ekoki kosala ete masumu na biso elimbisama. Mpe ntango masumu nyonso na biso ekolimbisama, tokobela lisusu te, tokonuna lisusu te, mpe tokokufa lisusu te. Tosengeli kokanisaka makambo wana ntango tozali koyangana na Ekaniseli.

Moto nyonso asengeli nde kolya limpa mpe komela vinyo na Ekaniseli?— Yesu ayebisaki baoyo basengeli kolya mpe komela yango ete: ‘Bokozala na kati ya bokonzi na ngai mpe bokofanda elongo na ngai na bakiti ya bokonzi na likoló.’ (Luka 22:19, 20, 30) Yango elakisi ete bakokende na likoló mpo na kozala bakonzi elongo na Yesu. Na bongo, kaka baoyo bazali na elikya ya koyangela elongo na Yesu na likoló nde basengeli kolya limpa mpe komela vinyo yango.

Kasi ata baoyo balyaka limpa te mpe bamelaka vinyo te basengeli koyangana na Ekaniseli. Oyebi mpo na nini?— Mpo Yesu apesaki bomoi na ye mpe mpo na biso. Ntango tozali koyangana na Ekaniseli, tozali komonisa ete tobosani likambo yango te. Tozali kokanisa likabo ya malamau mpenza oyo Nzambe apesaki biso.

Mikapo mosusu oyo ezali komonisa ntina ya lisiko ya Yesu yango oyo: 1 Bakolinti 5:7; Baefese 1:7; 1 Timote 2:5, 6; mpe 1 Petelo 1:18, 19.

NTINA OYO TOSENGELI KOLINGA YESU

KANISÁ ete ozali na kati ya masuwa oyo ezali kozinda. Okosepe-la soki moto moko ayei kobikisa yo?— Okomiyoka ndenge nini soki moto moko andimi akufa mpo na kobikisa yo?— Ezali yango nde Yesu Klisto asalaki. Lokola tomonaki yango na Mokapo 37, apesaki bomoi na ye lokola lisiko mpo na kobikisa biso.

Kasi, Yesu abikisi biso te na masuwa oyo ezali kozinda. Abikisi biso nde na nini? Oyebi lisusu likambo yango?— Abikisi biso na lisumu mpe na liwa oyo biso nyonso tozwaki epai ya Adama. Yesu akufelaki mpe ata bato mosusu oyo basalá makambo ya mabe mingi. Okolinga kotya bomoi na yo na likama mpo na kobikisa bato ya ndenge wana?—

Biblia elobi ete: “Ezali mpasi mpenza ete moto akufela moyengebene; nde, mpo na moto malamu, mbala mosusu, moto moko boye akoki ata kondima kokufa.” Nzokande, Biblia emonisi ete Yesu “akufelaki bato oyo batyolaka Nzambe,” elingi koloba bato oyo basalelaka kutu Nzambe te! Biblia elobi lisusu ete: “Wana tozalaki naino basumuki [na ntango oyo tozalaki naino kosala makambo ya mabe], Klisto akufelaki biso.”—Baloma 5:6-8.

Okoki koyeba ntoma moko oyo azalaká kosala makambo ya mabe mpenza?— Ntoma yango akomaki ete: “Klisto Yesu ayaki na kati ya mokili mpo na kobikisa basumuki. *Na kati na bango ngai moto ya libo-soliboso mpenza.*” Ntoma oyo alobaki bongo ezali Paulo. Alobaki ete azalaki ‘liboso zoba’ mpe azalaki kofanda “na kati ya mabe.”—1 Timote 1:15; Tito 3:3.

Kanisá naino bolingo oyo Nzambe amonisi mpenza mpo na kotinda Mwana na ye akufela bato ya ndenge wana! Nasengi yo ozwa Biblia na

yo mpe otánga oyo yango elobi mpo na bolingo yango, na Yoane moka-po 3, verse 16. Mokapo yango elobi boye: “Nzambe alingaki mokili [elingi koloba, bato oyo bafandi awa na mabelé] mingi na boye ete apesaki Mwana na ye mobotami-se-moko, mpo moto nyonso oyo azali komonisa kondima na kati na ye abomama te kasi azala na bomoi ya seko.”

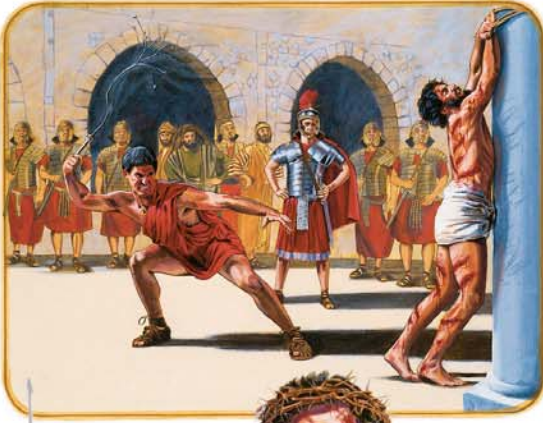
Yesu amonisaki ete alingaka biso ndenge Tata na ye alingaka biso. Ozali koyeba lisusu ete na Mokapo 30 ya buku oyo, totángaki mwa ndambo ya bampasi oyo Yesu amonaki na butu oyo bakangaki ye. Bakendaki na ye na ndako ya Nganga-Nzambe Monene Kaifa, mpe babandaki kosambisa Ye kuna. Bakotisaki batemwe ya lokuta mpo bákosela Yesu makambo, mpe bato babetaki ye makofi. Ezali na ntango wana nde Petelo awanganaki Yesu. Sikoyo, tósala lokola biso mpe tozali wana mpe tozali komona makambo mosusu oyo ezali koleka.

Ntongo etani. Yesu alali te butu mobimba. Lokola na butu basambisaki ye na ndenge esengeli te, banganga-nzambe babengisi nokinoki likita ya Sanedrina, to tribinale monene ya Bayuda, mpe babandi kosambisa ye lisusu. Na mbala oyo, bafundi lisusu Yesu ete afindi Nzambe.

Na nsima, banganga-nzambe batindi bákanga Yesu bansinga mpe bamemi ye epai ya Pilato, moto ya Loma oyo azali guverneré. Bayebisi Pilato ete: ‘Yesu azali kotemela guvernama. Asengeli kobomama.’ Kasi Pilato amoni ete banganga-nzambe bazali koloba lokuta. Na bongo Pilato ayebisi bango ete: ‘Namoni likambo moko ya mabe epai ya moto oyo te. Nakotika ye akende.’ Kasi banganga-nzambe mpe bato mosusu bagangi makasi ete: ‘Te! Bomá ye!’

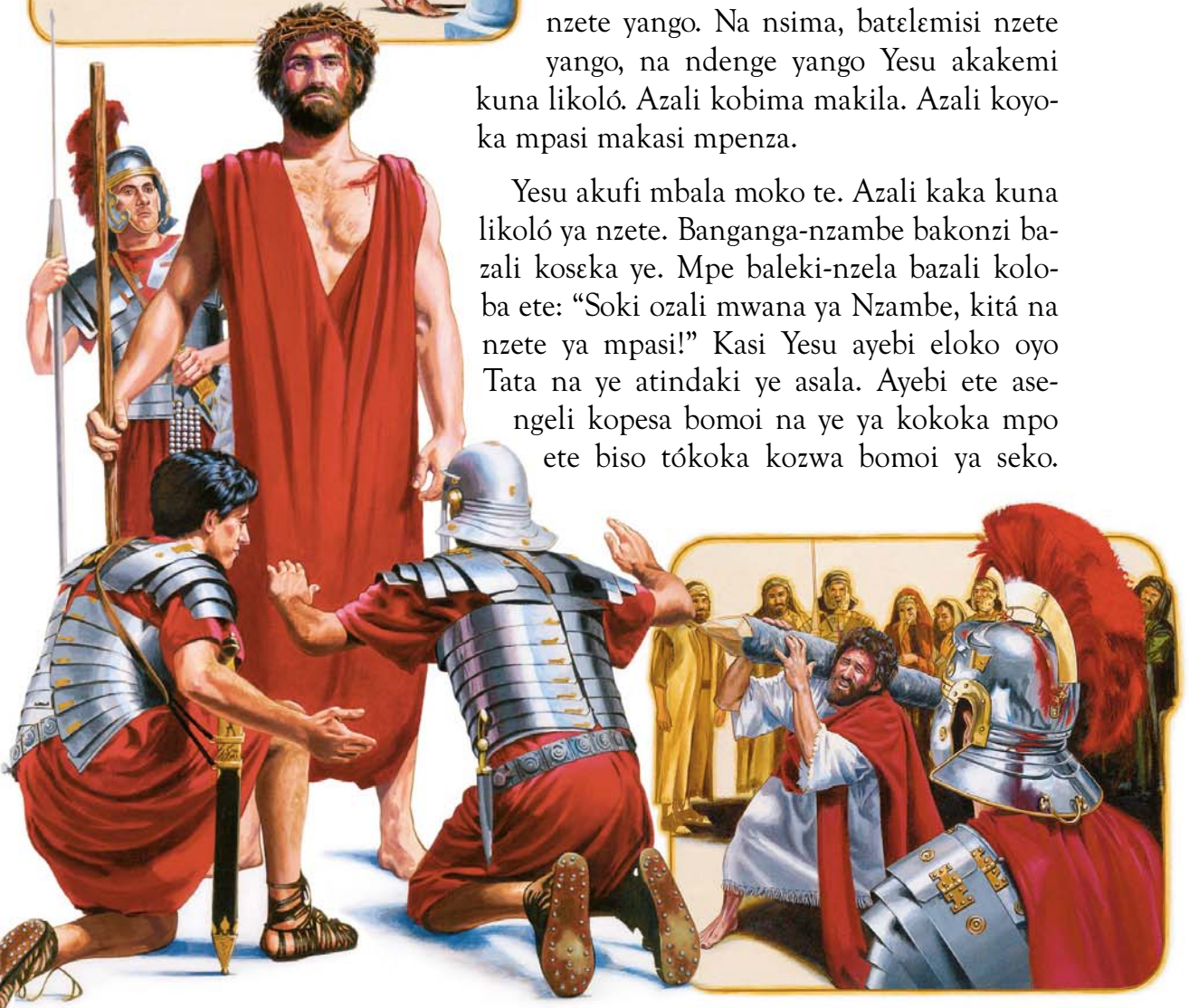
Na nsima, Pilato ameki lisusu koyebisa bato ete akotika Yesu akende. Kasi banganga-nzambe batindi ebele wana ya bato báganga lisusu makasi ete: ‘Soki otiki ye akende, yo mpe ozali kotemela guvernama! Bomá ye!’ Ebele wana ya bato babandi kosala makelele mingi. Oyebi likambo Pilato akosala?—

Andimi kosala oyo balingi. Liboso abetisi Yesu fimbo. Na nsima apesi ye na basoda mpo bákende koboma ye. Balatisi Yesu motole

ya nzube na motó mpe babandi koseka ye mpe kofukamela ye. Na nsima bapesi Yesu likonzí to nzete moko ya monene mpo amema yango mpe bakei na ye na libándá ya engumba tii na esika babengi Esika ya Mokuwa ya Motó. Kuna, babeti Yesu nsete na maboko mpe na makolo na nzete yango. Na nsima, batelemisi nzete yango, na ndenge yango Yesu akakemi kuna likoló. Azali kobima makila. Azali koyoka mpasi makasi mpenza.

Yesu akufi mbala moko te. Azali kaka kuna likoló ya nzete. Banganga-nzambe bakonzi bazali koseka ye. Mpe baleki-nzela bazali kolo-ba ete: “Soki ozali mwana ya Nzambe, kitá na nzete ya mpasi!” Kasi Yesu ayebi eloko oyo Tata na ye atindaki ye asala. Ayebi ete ase-ngeli kopesa bomoi na ye ya kokoka mpo ete biso tókoka kozwa bomoi ya seko.

Mpasi nini Yesu amonaki ntango apesaki bomoi na ye mpo na biso?

Tokoki kosala nini mpo na komonisa ete tolingaka Yesu?

Nsukansuka, na ngonga soki ya misato nsima ya midi, Yesu abeleli Tata na ye makasi mpe akufi.—Matai 26:36–27:50; Malako 15:1; Luka 22:39–23:46; Yoane 18:1–19:30.

Yesu akesanaki mpenza mosika na Adama! Adama amonisaki te ete alingi Nzambe. Azangaki botosi epai ya Nzambe. Adama amonisaki mpe te ete alingi biso. Yango wana, mpo na lisumu oyo asalaki, biso nyonso tobotami na lisumu. Kasi

Yesu amonisaki ete alingaka Nzambe mpe alingaka biso. Ntango nyonso, azalaki kotosa Nzambe. Mpe apesaki bomoi na ye mpo ete akoka kolongola biso na mpasi oyo Adama alukelá biso.

Ozali mpenza na botondi na likambo ya malamumu oyo Yesu asalaki?—Ntango ozali kobondela Nzambe, opesaka ye matondi na ndenge apesaki biso Mwana na ye?—Ntoma Paulo azalaki na botondi na oyo Klisto asalaki mpo na ye. Paulo akomaki ete Mwana ya Nzambe “*alingaki ngai mpe amikabaki mpo na ngai.*” (Bagalatia 2:20) Yesu akufelaki mpe ngai ná yo. Apesaki bomoi na ye ya kokoka mpo ete biso tókoka kozwa bomoi ya seko! Yango ezali mpenza ntina monene oyo tosengeli kolinga Yesu.

Ntoma Paulo akomelaki baklisto oyo bazalaki na engumba Kolinti ete: “Bolinga ya Klisto ezali kopusa biso na mosala.” Mpo na yo, bolingo ya Klisto esengeli kopusa biso na kosala nini?—Yoká eyano ya Paulo: ‘Klisto akufelaki bato nyonso mpo *bákoka kozala na bomoi mpo na bango moko lisusu te, kasi mpo na ye.*’—2 Bakolinti 5:14, 15.

Ndenge nini okoki komonisa ete ozali na bomoi mpo na kosepelisa Klisto?— Lolenge moko ya kosala yango ezali ya koyebisa bato mosusu makambo oyo oyekoli na ntina na ye. Ezali mpe na ndenge mosusu. Kanisá naino likambo oyo: Ekoki kozala ete ozali kaka yo moko na ndako, mama na yo to tata na yo azali komona te makambo ozali kosala, to mpe moto mosusu azali komona yango te. Okotala na televizyo to ntango mosusu na Internet makambo oyo oyebi ete ekosepelisa Yesu te?— Kobosana te ete, lelo oyo, Yesu azali na bomoi mpe akoki komona makambo nyonso oyo tozali kosala!

Ntina mosusu oyo tosengeli kolinga Yesu ezali mpo tolingi kolanda ndakisa ya Yehova. Yesu alobaki ete: “Tata alingaka ngai.” Oyebi mpo na nini alingaka Yesu mpe mpo na nini biso mpe tosengeli kolinga ye?— Ezali mpo Yesu andimaki kokufa mpo mokano ya Nzambe eko-ka kosalema. (Yoane 10:17) Na bongo, tósala oyo Biblia eyebisi biso: “Bókóma bamekoli ya Nzambe, lokola bana balingami, mpe bókoba kotambola na kati ya bolingo, ndenge Klisto mpe alingaki bino mpe amikabaki mpo na bino.”—Baefese 5:1, 2.

Mpo tomonisa botóndi mingi mpo na Yesu mpe mpo na oyo asalaki mpo na biso, tángá Yoane 3:35; 15:9, 10; mpe 1 Yoane 5:11, 12.

**Nani akoki komona
makambo nyonso oyo
tozali kosala?**

NZAMBE AKANISI MWANA NA YE

YESU alelaki ntango moninga na ye Lazalo akufaki. Okanisi ete Yehova ayokaki mpasi na motema ntango Yesu anyokwamaki mpe akufaki?—Biblia elobi ete Nzambe akoki ‘koyoka mpasi na motema’ mpe akoki kutu ‘koyoka mawa’ na makambo oyo ezali kosalema.—Nzembo 78:40, 41, NW; Yoane 11:35.

Okoki kokanisa ndenge Yehova ayokaki mawa ntango azalaki kotala Mwana na ye oyo alingaka mingi azali kokufa?—Yesu ayebaki malamumu ete Nzambe akobosana ye te. Yango wana, alobaki boye liboso akufa: “Tata, na maboko na yo natiki [bomoi] na ngai.”—Luka 23:46.

Yesu ayebaki malamumu ete Nzambe akosekwisa ye, akotika ye te “na kati ya Hadesi,” to lilita. Nsima ya lisekwa ya Yesu, ntoma Petelo atángaki maloba oyo ekomamaki na Biblia mpo na Yesu, ete: “Asundolamaki te na kati ya Hadesi mpe mosuni na ye epolaki te.” (Misala 2:31; Nzembo 16:10) Εε, nzoto ya

*Mpo na nini lilita etikali
mpamba? Nini esalemi?*

Yesu eumelaki mingi te na kati ya lilita; yango wana epolaki te, elingi koloba ebebaki te to ebimisaki nsolo te.

Ntango Yesu azalaki awa na mabelé, ayebisaki kutu bayekoli na ye ete akoumela kati na liwa te. Alimbolelaki bango ete asengelaki “ko-bomama, mpe na *mokolo ya misato* kolamuka.” (Luka 9:22) Na bongo, bayekoli na ye basengelaki kokamwa te ntango Yesu asekwaki. Kasi bakamwaki?— Tótala ndenge makambo yango elekaki.

Moteyi Monene akufi likoló ya nzete ya mpasi na mokolo ya mitano na ngonga soki ya misato nsima ya midi. Yozefe, moto moko ya Sannedrina oyo azali na bomengo, azali mpe moto oyo andimelaka Yesu kasi polele te. Ntango ayoki nsango ete Yesu akufi, akei epai ya Pilato, moto ya Loma oyo azali guvèrnèrè. Asengi soki akoki kokitisa nzoto ya Yesu na nzete mpo na kokunda yango. Nsima na yango, Yozefe azwi ebembe ya Yesu akei na yango na elanga moko esika lilita ezali, epai bakokunda ye.

Nsima ya kotya nzoto na lilita, batye libanga moko monene na monoko na yango. Na ndenge wana, lilita yango ekangami. Sikoyo tokómi na *mokolo ya misato*, mokolo ya lomingo. Molili ezali naino mpo moi ebimi naino te. Mibali bazali wana mpo na kokengela lilita yango. Banganga-nzambe bakonzi batindi bango bákengela yango. Oye-bi mpo na nini?—

Banganga-nzambe mpe bayokaki ete Yesu alobaki akosekwa. Na yango, mpo bayekoli ya Yesu báyiba nzoto na ye te mpe na nsima báloba te ete asekwí, banganga-nzambe batye basoda mpo bákengela lilita yango. Na mbala moko, mabelé ebandi koningana. Na molili, kongenga moko ya makasi ebimi. Ezali bongo anzelu ya Yehova! Basoda babangi makasi mpe bakoki ata koningana te. Anzelu yango akei na lilita, abaloli libanga oyo ezali na monoko na yango mpe alongoli yango. Lilita etikali mpamba!

Ɛε, kaka ndenge ntoma Petelo alobaki na nsima: “Yesu yango Nzambe asekwisaki ye.” (Misala 2:32) Nzambe azongisaki Yesu na bomoi

na nzoto oyo ekokani na oyo azalaki na yango liboso aya awa na mabelé. Asekwisaki ye na nzoto ya elimo lokola oyo baanzelu bazalaka na yango. (1 Petelo 3:18) Na bongo, mpo bato bámona Yesu, asenge-li kolata nzoto ya mosuni. Ezali yango nde asali?— Tiká tólанда li-solo.

Sikoyo moi ebandi kobima. Basoda bakimi. Malia Magdalena ná basi mosusu, oyo bazali bayekoli ya Yesu, bazali kokende na lilita. Bazali kolobana bango na bango ete: ‘Nani akolongolela biso libanga wana ya kilo?’ (Malako 16:3) Kasi ntango bakómi na lilita yango, bakuti balongoli libanga yango. Mpe lilita ezali mpamba! Ebembe ya Yesu ezali te! Na mbala moko, Malia Magdalena apoti mbangu mpo na kokende koyebisa bantoma mosusu ya Yesu.

Basi mosusu batikali pene na lilita yango. Bazali komituna: ‘Nzoto ya Yesu ekoki kozala wapi?’ Na mbala moko, mibali mibale oyo balati bilamba ya ngelingeli babimi. Ezali baanzelu! Balobi na basi yango ete: ‘Mpo na nini bozali koluka Yesu awa? Asili kosekwa. Bókende nokinoki koyebisa bayekoli na ye.’ Kanisá naino mbangu oyo basi yango bapotaki! Ntango bazali na nzela, moto moko akutani na bango. Oyebi moto yango?—

Ezali Yesu, oyo alati nzoto ya mosuni! Ye mpe alobi na basi yango ete: ‘Bókende koyebisa bayekoli na ngai.’ Basi yango basepeli mingi. Bakómi epai bayekoli bazali mpe bayebisi bango ete: ‘Yesu azali na bomoi! Tomoni ye!’ Malia asili koyebisa Petelo ná Yoane ete lilita etikali mpamba. Sikoyo bazali kotala yango, ndenge ozali komona awa na elilingi. Bazali kotala bilamba ya lini oyo bazingaki Yesu, kasi bazali koyeba te likambo nini ekómi. Balingi mpenza kondima ete Yesu azali lisusu na bomoi, kasi likambo yango elekeli bango.

Na mpokwa ya mokolo ya lomingo yango, Yesu abimeli bayekoli mibale oyo bazali kokende na mboka Emausi. Yesu azali kotambola elongo na bango mpe azali kosolola na bango, kasi bango bazali koyeba ye te mpo azali na nzoto oyo ekeseni na oyo azalaki na yango libo-

so. Bayei koyeba Yesu kaka ntango asali libondeli na ntango ya kolya. Bayekoli basepeli mingi mpe bazongi mbangu na Yelusaleme atako ezali mosika! Mbala mosusu ezali mwa moke nsima na yango nde Yesu abimeli Petelo mpo na komonisa ye ete Ye azali na bomoi.

Na nsima, kaka na mpokwa ya mokolo ya lomingo yango, bayekoli mingi bayangani na shambre moko. Baporte ekangami. Na mbala moko, bámona kaka Yesu abimeli bango! Sikoyo bayebi ete Moteyi Monene azali lisusu solo na bomoi. Kanisá esengo oyo bazali na yango!—Matai 28:1-15; Luka 24:1-49; Yoane 19:38–20:21.

Na boumeli ya mikolo 40, Yesu azali kobimela bayekoli na ye mbala na mbala na nzoto ya ndenge na ndenge mpo na komonisa bango

Ekoki kozala ete Petelo ná Yoane bazali kokanisa nini?

ete azali na bomoi. Na nsima atiki mabelé mpe azongi epai ya Tata na ye na likoló. (Misala 1:9-11) Nsima ya mwa mikolo bayekoli na ye babandi koyebisa bato nyonso ete Nzambe asekwise Yesu.

Ata ntango banganga-nzambe bazali kobeta bango mpe kotinda ete báboma bamosusu kati na bango, bazali kaka kosakola. Bayebi ete soki bakufi, Nzambe akanisa bango kaka ndenge akanisaki Mwana na ye.

Bayekoli wana ya liboso ya Yesu bakeseni mpenza na bato mingi lelo oyo! Na bamboka mosusu, bato bakanisaka kaka basimbiliki (*lapins*) ya Pasika mpe maki ya Pasika oyo bapakoli langi na eleko ya mbula oyo bakanisaka lisekwa ya Yesu. Kasi Biblia elobeli basimbiliki to maki ya Pasika te. Yango elobeli nde ndenge ya kosalela Nzambe.

Na eleko ya mbula oyo Yesu asekwise, bato mingi bakanisaka nini? Kasi yo okanisaka nini?

Tokoki kozala lokola bayekoli ya Yesu ntango tozali koyebisa bato ete Nzambe asalaki likambo moko ya kamwa ntango asekwise Mwana na ye. Tóbanga ata moke te, ata soki bato

balobi ete bakoboma biso. Soki tokufi, Yehova akokanisa biso mpe akosekwise biso, kaka ndenge asalaki mpo na Yesu.

Tozali mpenza na esengo lokola toyebi ete Nzambe akanisaka bato oyo bazali kosalela ye mpe akosekwise kutu bango, ezali bongo te?—Lokola toyebi makambo yango, tosengeli koluka koyeba ndenge oyo tokoki kosala mpo na kosepelisa Nzambe. Oyebaki ete biso tokoki kosepelisa ye?— Tiká tólobela yango na mokapo oyo elandi.

Soki tozali kondima lisekwa ya Yesu, elikya na biso ekoningana te mpe kondima na biso ekozala makasi. Tosengi yo otánga Misala 2:22-36; 4:18-20; mpe 1 Bakolinti 15:3-8, 20-23.

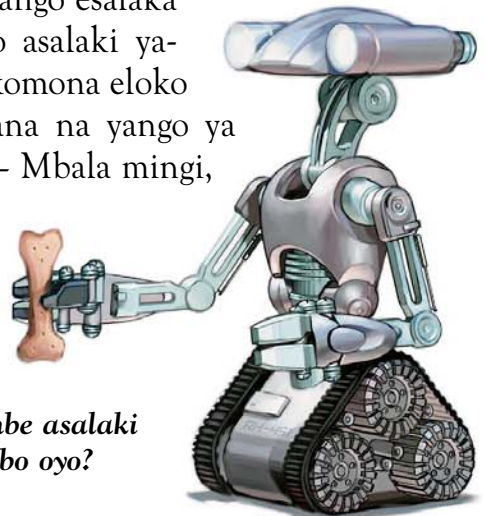
NDENGE YA KOSEPELISA NZAMBE

TOKOKI kosala nini mpo na kosepelisa Nzambe? Tokoki nde kopesa ye eloko moko boye?— Yehova alobi ete: “Nyama nyonso ya zamba ezali ya ngai.” Alobi lisusu ete: “Palata ezali ya ngai mpe wolo ezali ya ngai.” (Nzembo 24:1; 50:10; Hagai 2:8) Ata bongo, ezali na eloko moko oyo tokoki kopesa Nzambe. Eloko nini?—

Yehova atikeli biso nzela tópona soki tokosalela ye to te. Atindaka biso na makasi te ete tósala oyo ye alingi tósala. Tótalela ntina oyo Nzambe asalá biso na likoki ya kopona soki tokosalela ye to te.

Ntango mosusu oyebi robo. Ezali masini oyo esalaka makambo kaka ndenge moto oyo asalaki yango alingaki ete yango esalaka. Yango wana, robo ekoki kosala makambo oyo yango elingi te. Soki Yehova alingaka, akokaki kosala biso nyonso tózala lokola barobo. Soki alingaka, akokaki kosala biso ete tósalaka kaka makambo oyo alingi biso tósala. Kasi Nzambe asalaki bongo te. Oyebi mpo na nini?— Biloko mosusu ya kosakana na yango esalaka lokola barobo.

Ntango ofini buto, biloko yango esalaka kaka makambo oyo moto oyo asalaki yango alingaki ete esalaka. Osilá komona eloko moko ya kosakana na yango ya ndenge wana?— Mbala mingi,

*Mpo na nini Nzambe asalaki
bisu te lokola robo oyo?*

bana balembaka kosakana na eloko ya ndenge wana. Nzambe alingi te ete tótosa ye lokola nde tozali barobo oyo asalá kaka mpo na kosalela ye. Yehova alingi tósalela ye mpo *tolingi* ye mpe mpo *tolingi* kotosa ye.

Ndenge nini okoki kosepelisa Yehova mpe baboti na yo?

Mpo na yo, Tata na biso ya likoló ayokaka ndenge nini ntango tozali kotosa ye mpo *tolingi* kotosa?— Yebisá ngai, makambo oyo osalaka ekoki kosepelisa baboti na yo to kopesa bango mpasi, ezali bongo te?— Biblia elobi ete mwana ya bwanya ‘asepelisaka tata na ye’ kasi mwana ya zoba ‘ape-saka mama na ye mawa.’ (Mase-se 10:1, NW) Omoni ete ntango ozali kosala oyo tata ná mama na yo bazali kosenga, yango esepelisaka bango, ezali bongo te?— Kasi bakomiyoka ndenge nini soki ozali kotosa bango te?—

Tólobela naino Tata na biso ya likoló, Yehova. Ayebisi biso ndenge tokoki kosala mpo na kosepelisa ye. Nasengi yo ozwa Biblia na yo mpe ofungola yango na Masese 27:11 (NW). Na mokapo wana, Nzambe alobi na biso ete: “Zalá na bwanya, mwana na ngai, mpe *sepelisá motema na ngai*, mpo ete nakoka kopesa eyano epai na ye oyo azali kotumola ngai.” Oyebi soki kotumola moto elakisi nini?— Elakisi koseka moto mpe koloba na ye ete akokoka te kosala makambo oyo azali koloba ete akoki kosala. Ndenge nini Satana azali kotumola Yehova?— Tótala yango.

Kanisá lisusu, tomonaki na Mokapo 8 ya buku oyo ete Satana alingaka azala Moto ya Liboso mpe bato nyonso bátosa ye. Satana

alobaka ete bato basambelaka Yehova kaka mpo apesa bango bomoi ya seko. Nsima ya kotinda Adama ná Eva báboya kotosa Yehova, Satana abetelaki Nzambe ntembe. Ayebisaki ye ete: ‘Bato basalelaka yo kaka mpo opesaka bango biloko. Kasi soki otikeli ngai nzela, okomona ndenge nakopengwisa moto nyo-nso oyo ngai nalingi.’

Ezali solo ete maloba wana ezali mpenza bongo te na Biblia. Kasi ntango tozali kotánga lisolo ya Yobo, ezali polele ete Satana alobaki na Nzambe maloba ya ndenge wana. Yobo akotikala sembo epai ya Nzambe to te. Motuna wana ezalaki na ntina mingi mpo na Satana mpe mpo na Yehova. Tófungola Biblia na biso na Yobo mokapo 1 mpe 2 mpe tómona ndenge likambo yango elekaki.

Na Yobo mokapo 1, tomoni ete Satana azali mpe na likoló ntango baanzelu mosusu bayei kokutana na Yehova. Na bongo, Yehova atuni Satana ete: ‘Outi wapi?’ Satana ayanoli ete auti kotambola-tambola na mabelé. Yango wana, Yehova atuni ye lisusu boye:

*Nsima ya lisumu ya Adama ná Eva,
ndenge nini Satana abetelaki Yehova ntembe?*

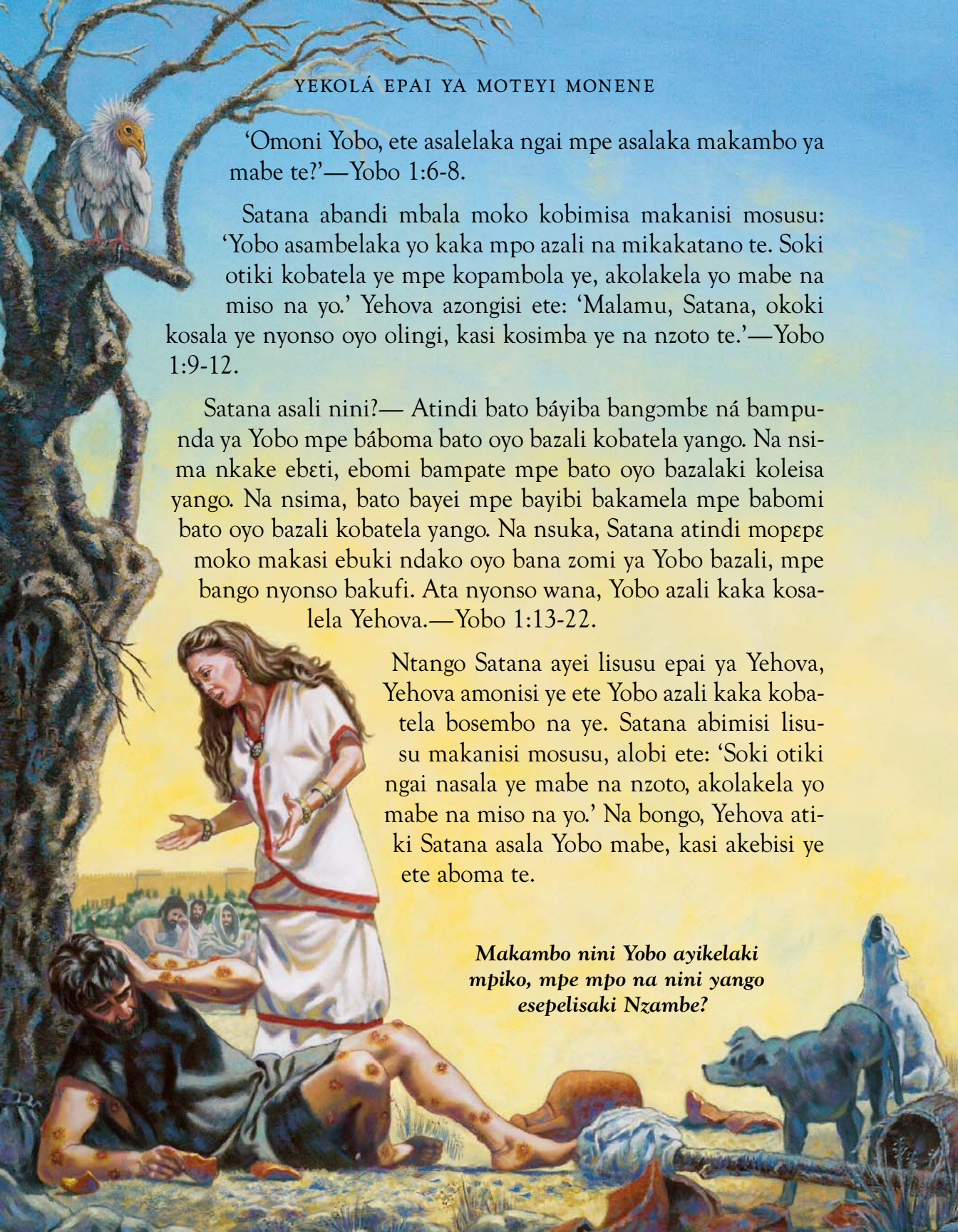
‘Omoni Yobo, ete asalelaka ngai mpe asalaka makambo ya mabe te?’—Yobo 1:6-8.

Satana abandi mbala moko kobimisa makanisi mosusu: ‘Yobo asambelaka yo kaka mpo azali na mikakatano te. Soki otiki kobatela ye mpe kopambola ye, akolakela yo mabe na miso na yo.’ Yehova azongisi ete: ‘Malamu, Satana, okoki kosala ye nyonso oyo olingi, kasi kosimba ye na nzoto te.’—Yobo 1:9-12.

Satana asali nini?— Atindi bato báyi ba bangombe ná bampunda ya Yobo mpe báboma bato oyo bazali kobatela yango. Na nsima nkake ebeti, ebomi bampate mpe bato oyo bazalaki koleisa yango. Na nsima, bato bayei mpe bayibibakamela mpe babomi bato oyo bazali kobatela yango. Na nsuka, Satana atindi mopepe moko makasi ebuki ndako oyo bana zomi ya Yobo bazali, mpe bango nyonso bakufi. Ata nyonso wana, Yobo azali kaka kosalela Yehova.—Yobo 1:13-22.

Ntango Satana ayei lisusu epai ya Yehova, Yehova amonisi ye ete Yobo azali kaka kobatela bosembo na ye. Satana abimisi lisusu makanisi mosusu, alobi ete: ‘Soki otiki ngai nasala ye mabe na nzoto, akolakela yo mabe na miso na yo.’ Na bongo, Yehova atiki Satana asala Yobo mabe, kasi akebisi ye ete aboma te.

Makambo nini Yobo ayikelaki mpiko, mpe mpo na nini yango esepelisaki Nzambe?

Satana apesi Yobo maladi, bampota ebimi ye nzoto mobimba. Bampota yango ezali kobimisa nsolo mabe, yango wana moto moko te azali kolinga koya pembeni na ye. Ata mwasi ya Yobo ayebisi ye ete: “Lakelá Nzambe mabe mpe kufá!” Baoyo bazali koloba ete bazali banninga ya Yobo bayei kotala ye mpe babakiseli ye mpasi lisusu ntango bazali koloba na ye ete azwi mpasi nyonso wana mpo asali makambo ya mabe. Atako Satana abimiseli Yobo mikakatano mpe mpasi nyonso wana, Yobo azali kaka kosalela Yehova na bosembo mpenza.—Yobo 2: 1-13; 7:5; 19:13-20.

Mpo na yo, Yehova amiyokaki ndenge nini na komona bosembo ya Yobo?— Ayokaki esengo mpamba te akokaki koloba na Satana ete: ‘Talá Yobo! Azali kosalela ngai mpo *alingi* kosalela ngai.’ Yo okozala lokola Yobo, elingi koloba moto oyo Yehova akoki kolakisa lokola ndakisa oyo ezali komonisa polele ete Satana azali mobuki lokuta?— Ya solo, ezali libaku moko malamumu ya kopesa eyano na ntembe oyo Satana abimisaki ntango alobaki ete akoki kotinda bato bátika kosalela Yehova. Mpo na Yesu, yango ezalaki mpenza libaku moko malamumu.

Moteyi Monene atikelaki Satana nzela te ete atinda Ye na kosala likambo moko ya mabe. Kanisá esengo oyo Tata na ye ayokaki mpo na ndakisa na ye! Yehova akokaki kopesa Satana eyano na kolakisáká ye Yesu: ‘Talá Mwana na ngai! Atikali sembo mpenza epai na ngai mpo alingi ngai!’ Kanisá mpe esengo oyo Yesu azalaki na yango na ndenge asepelisaki motema ya Tata na ye. Mpo na esengo yango, Yesu ayikelaki ata liwa mpiko likoló ya nzete ya mpasi.—Baebele 12:2.

Olingi kozala lokola Moteyi Monene mpe kosepelisa Yehova?— Soki ezali bongo, landá koyekola makambo oyo Yehova alingi osalaka, mpe sepelisá ye na kosaláká yango!

Tángá oyo Yesu asalaki mpo na kosepelisa Nzambe mpe oyo biso tosengeli kosala mpo na kosepelisa ye, na Masese 23:22-25; Yoane 5:30; 6:38; 8:28; mpe 2 Yoane 4.

BANA OYO BAZALI KOSEPELISA NZAMBE

MPO na yo, awa na mabelé, mwana nini ayokisaki Yehova esengo mingi koleka?— Ezali Mwana na ye, Yesu. Tólobela makambo oyo Yesu asalaki mpo na kosepelisa Tata na ye ya likoló.

Kobanda esika oyo Yesu ná baboti na ye ná bandeko na ye bazalaki kofanda tii na Yelusaleme, esika oyo tempelo kitoko ya Yehova ezalaki, esengelaki kotambola mikolo soki misato. Yesu abengaki tempelo yango “ndako ya Tata na ngai.” Mbula na mbula, ye ná baboti na ye ná bandeko na ye bazalaki kokende kuna mpo na Elekeli.

Na mbula moko, ntango Yesu azalaki na mibu 12, baboti na ye, bazalaki kozonga ntango Elekeli esilaki. Ntango bakómaki na esika oyo basengelaki kolala, bayaki koyeba ete Yesu azali elongo na bandeko mpe baninga na bango te. Na mbala moko, Malia ná Yozefe bazongaki na Yelusaleme mpo na koluka Yesu. Okanisi ete akokaki kozala wapi?—

Bakutaki Yesu na tempelo. Azalaki koyoka bateyi mpe kotuna bango mituna. Mpe ntango bazalaki kotuna ye mituna, azalaki kozanga eyano ya kopesa te. Bazalaki kokamwa na biyano ya malamumu oyo azalaki kopesa. Omoni sikoyo mpo na nini Nzambe azalaki kosepela na Mwana na ye?—

Ntango Malia ná Yozefe bamonaki Yesu, motema na bango ekitaki. Kasi Yesu amitungisaki te. Ayebaki ete tempelo ezali esika oyo moto asengeli kobanga eloko te. Yango wana atunaki bango ete: “Boyebaki te ete nasengeli kozala na ndako ya Tata na ngai?” Ayebaki ete tempelo ezali ndako ya Nzambe, mpe asepelaki kozala kuna.

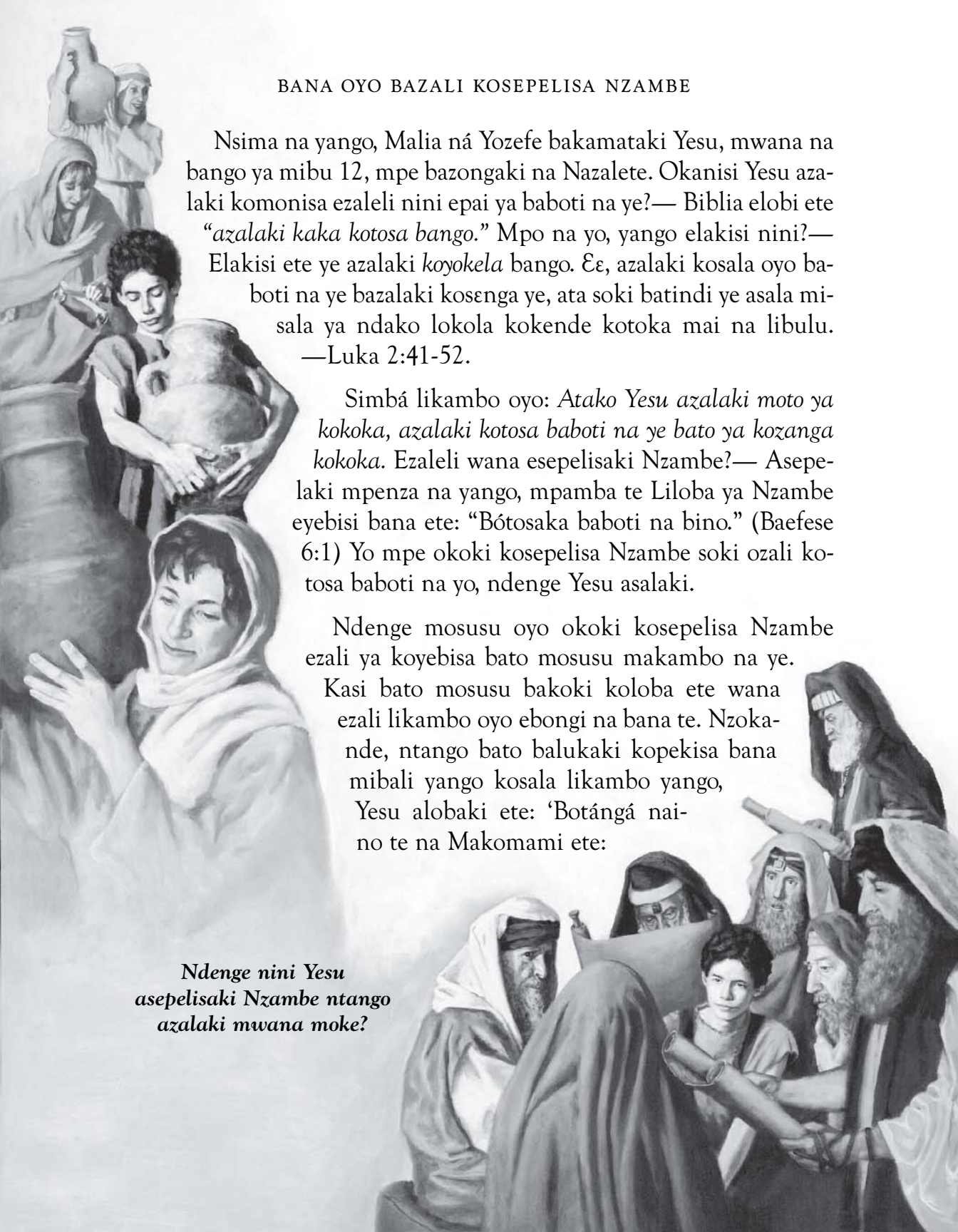
Nsima na yango, Malia ná Yozefe bakamataki Yesu, mwana na bango ya mibu 12, mpe bazongaki na Nazalet. Okanisi Yesu azalaki komonisa ezaleli nini epai ya baboti na ye?— Biblia elobi ete “*azalaki kaka kotosa bango.*” Mpo na yo, yango elakisi nini?— Elakisi ete ye azalaki *koyokela* bango. Eé, azalaki kosala oyo baboti na ye bazalaki kosenga ye, ata soki batindi ye asala misala ya ndako lokola kokende kotoka mai na libulu. —Luka 2:41-52.

Simbá likambo oyo: *Atako Yesu azalaki moto ya kokoka, azalaki kotosa baboti na ye bato ya kozanga kokoka.* Ezaleli wana esepelisaki Nzambe?— Asepelaki mpenza na yango, mpamba te Liloba ya Nzambe eyebisi bana ete: “Bótosaka baboti na bino.” (Baefese 6:1) Yo mpe okoki kosepelisa Nzambe soki ozali kotosa baboti na yo, ndenge Yesu asalaki.

Ndenge mosusu oyo okoki kosepelisa Nzambe ezali ya koyebisa bato mosusu makambo na ye.

Kasi bato mosusu bakoki koloba ete wana ezali likambo oyo ebongi na bana te. Nzokande, ntango bato balukaki kopekisa bana mibali yango kosala likambo yango, Yesu alobaki ete: ‘Botángá naino te na Makomami ete:

*Ndenge nini Yesu
asepelisaki Nzambe ntango
azalaki mwana moke?*

“Uta na minoko ya bana mike Nzambe akobimisa lisanzoli?” (Matai 21:16) Na bongo, biso nyonso tokoki koyebisa bato mosusu makambo ya Yehova mpe koyebisa bango ete azali Nzambe moko malamuni mpenza. Mpe soki tozali kosala bongo, tokosepelisa Nzambe.

Epai wapi toyekolaka makambo ya Nzambe oyo tokoki koyebisa bato mosusu?— Na boyekoli ya Biblia oyo tosalaka na ndako. Kasi toyekolaka makambo mingi na esika oyo basaleli ya Nzambe bayangana mpo na koyekola. Nzokande, ndenge nini tokoki koyeba basaleli na ye?—

Bato yango basalaka nini na makita na bango? Bateyaka mpenza makambo oyo ezali na Biblia? Batángaka yango mpe balobelaka yango? Ezali ndenge wana nde toyokaka Nzambe, ezali bongo te?— Mpe na makita ya boklisto, tozelaka tóyoka oyo Nzambe azali koloba, ezali bongo te?— Kasi ezali boni soki bato balobi ete ezali na ntina te kolanda oyo Biblia ezali koloba? Okoloba ete bato yango bazali basaleli ya Nzambe?—

Likambo mosusu oyo osengeli kosimba yango oyo: Biblia elobi ete basaleli ya Nzambe bakozala “ekólo moko mpo na nkombo na ye.” (Misala 15:14) Lokola nkombo ya Nzambe ezali Yehova, tokoki kotuna bato soki Yehova azali Nzambe na bango. Soki balobi ete Yehova azali Nzambe na bango te, wana tokoyeba ete bato yango bazali basaleli na ye te. Basaleli ya Nzambe basengeli mpe koyebisaka bato mosusu makambo ya Bokonzi ya Nzambe. Mpe basengeli kotosaka mibeko ya Nzambe mpo na komonisa ete balingaka ye.—1 Yoane 5:3.

Soki oyebi bato oyo basalaka makambo nyonso wana, na yango osengeli kosangana na bango mpo na kosambela Nzambe. Na makita yango, osengeli koyoka mateya na likebi mpenza mpe kopesa biyano ntango bazali kotuna mituna. Ezali yango nde Yesu asalaki ntango asalaki na ndako ya Nzambe. Mpe soki ozali kosala bongo, okosepelisa Nzambe, lokola Yesu asepelisaki ye.

*Atako tata ya Timote azalaki mondimi te,
Timote alingaki kosala nini?*

Okoki koyeba bana mosusu oyo Biblia elobeli, oyo basepelisaki Nzambe?— Timote azali ndakisa moko malamuni mpenza na likambo yango. Tata na ye azalaki kondimela Yehova te. Kasi mama na ye, Enisi, ná nkoko na ye ya mwasi, Loisi, bango bandimelaki Yehova. Timote azalaki koyoka bango, yango wana ayebaki makambo ya Yehova.

Ntango Timote akolaki, ntoma Paulo akendaki na engumba oyo ye azalaki kofanda. Amonaki mposa makasi oyo Timote azalaki na yango ya kosalela Yehova. Yango wana, abengaki Timote akende elongo na ye mpo na kosalela Nzambe lisusu mingi koleka. Bipai nyonso oyo bazalaki koleka, bazalaki koyebisa bato makambo ya Bokonzi ya Nzambe mpe makambo ya Yesu.—Misala 16:1-5; 2 Timote 1:5; 3:14, 15.

Kasi na Biblia tozali kokuta kaka ndakisa ya bilenge mibali oyo basepelisaki Nzambe?— Te. Tótalela ndakisa ya mwana moko ya mwasi ya Yisalaele oyo asepelisaki Nzambe. Na ntango wana, ekólo ya Silia ná ekólo ya Yisalaele bazalaki banguna. Mokolo moko, bato ya Silia bayaki kobunda na Yisalaele mpe bakangaki mwana yango mpe

*Ndenge nini mwana ya mwasi oyo ya
Yisalaele asepelisaki Nzambe?*

bakendeki na ye. Bapesaki ye epai ya Namana, mokonzi ya basoda. Kuna akómaki mwana ya mosala ya mwasi ya Namana.

Nzokande Namana azalaki na maladi ya maba. Monganga ata moko te akokaki kosalisa ye. Kasi mwana yango oyo autaki na Yisalaele andimaki ete mosaleli moko ya Nzambe, mosakoli, akoki kosalisa Namana. Kasi, Namana ná mwasi na ye bazalaki kosambela Yehova te. Esengelaki nde ete mwana yango aye-bisa bango makambo oyo ayebaki? Soki ezalaki yo, olingaki kosala nini?—

Mwana yango alobaki ete: ‘Soki kaka Namana akei epai ya mosakoli ya Yehova na Yisalaele, na ntembe te akobika na maladi na ye ya maba.’ Namana andimaki likambo oyo mwana yango alobaki, mpe akendeki epai ya mosakoli ya Yehova. Ntango asalaki oyo mosakoli ayebisaki ye, maladi na ye esilaki. Likambo yango esalaki ete Namana akóma mosambeli ya Nzambe ya solo.—2 Mikonzi 5:1-15.

Yo mpe okosepela kosalisa moto moko ayekola makambo ya Yehova mpe makambo oyo Yehova akoki kosala, ndenge mwana wana ya mwasi asalaki?— Banani oyo okoki kosalisa?— Na ebandeli, bato bakoki komonisa lokola nde bazali na mposa ya lisalisi te. Kasi okoki koyebisa bango makambo kitoko oyo Yehova azali kosala. Mpe bakoki koyoka. Yebá malamu ete yango ekosepelisa Nzambe.

Tokoki kokuta makambo mosusu ya kolendisa oyo ekosalisa bana ete bázala na esengo ya kosalela Nzambe, na Nzembo 122:1; 148:12, 13; Mosakoli 12:1; 1 Timote 4:12; mpe Baebele 10:23-25.

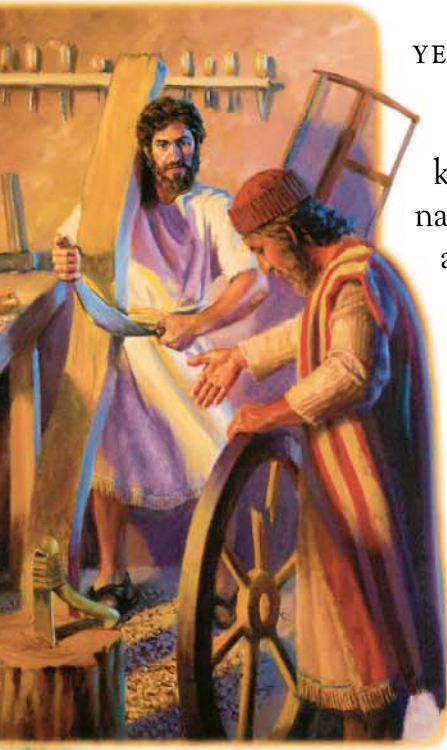
NTINA OYO TOSENGELI KOSALA MOSALA

○ LINGAKA mingi nini: kosala mosala to kosakana?— Ya solo, kosakana ezali mabe te. Biblia elobi ete Yelusaleme ‘etondaki na bana mibali mpe bana basi oyo bazali kosakana na nzela.’ —Zekalia 8:5.

Moteyi Monene azalaki kosepela kotala bana mike ntango bazali kosakana. Liboso aya awa na mabelé, alobaki ete: “Nakómaki pembeni na [Nzambe] lokola mosali ya mayele . . . nazalaki kosepela liboso na ye ntango nyonso.” Omoni ete Yesu azalaki kosala mosala elongo na Yehova na likoló. Mpe ntango azalaki kuna, alobaki ete: “Makambo oyo ezalaki kosepelisa ngai ezalaki elongo na bana ya bato.” Ée, kaka ndenge toyekolaki yango liboso, Moteyi Monene azalaki kosepela mpenza na moto nyonso, ezala ata bana.—Masese 8:30, 31, NW.

Moteyi Monene azalaki kosepela na nini liboso aya awa na mabelé?

Okanisi ete Yesu azalaki kosakana ntango azalaki mwana moke?— Ekoki kozala ete azalaki kosakana. Kasi lokola azalaki “mosali ya mayele” na likoló, asalaki mpe mosala ntango azalaki awa na mabelé?— Εε, bazalaki kobenga Yesu “mwana ya mosali-mabaya.” Bazalaki mpe kobenga ye mpe “mosali ya mabaya.” Yango emonisi nini?— Emonisi ete Yozefe, tata-mobokoli ya Yesu, alakisaki ye mosala yango. Yango wana Yesu mpe akómaki mosali ya mabaya.—Matai 13:55; Malako 6:3.

Yesu ayebaki mpenza mosala ya mabaya malamumu?— Lokola babengaki ye “mosali ya mayele,” yango emonisi ete azalaki kosala mosala na ye malamumu kuna na likoló, na yango, asengelaki mpe kosala malamumu mosala na ye ya mabaya, okanisi bongo te?— Yebá ete, na ntango wana, kozala mosali ya mabaya ezalaki

Wapi misala mibale Yesu asalaki ntango azalaki awa na mabelé?

mosala ya liseki te. Ekoki kozala ete Yesu asengelaki kokende na zamba kokata nzete, kopasola yango, komema mabaya na ndako, mpe na nsi-ma kosala na yango bamesa, bakiti, mpe biloko mosusu.

Okanisi ete mosala wana ezalaki kopesa Yesu esengo?— Yo mpe okosepela kosalela bato bamesa, bakiti mpe biloko mosusu ya kitoko? — Biblia elobi ete ezali malamu moto “asepela na misala na ye.” Mosala epesaka moto esengo koleka kosakana.—Mosakoli 3:22.

Na ntembe te, mosala ezali na ntina mingi mpo na makanisi na biso mpe mpo na nzoto na biso. Na mikili mosusu, bana mingi balekisaka ntango mingi na kotala televizyo to kosala masano ya video. Bakóma-ka mineneminene, gɔigɔi mpe bazalaka mpenza na esengo te. Bapesaka mpe bato mosusu esengo te. Mpo tózala na esengo, tosengeli kosala nini?—

Tomonaki na Mokapo 17 ya buku oyo ete, mpo na kozala na esengo, esengeli kokabelaka bato mpe kosalisaka bango. (Misala 20:35) Biblia ezali kobenga Yehova “Nzambe ya esengo.” (1 Timote 1:11) Mpe, ndenge totángaki na Masese, Yesu azalaki “kosepela liboso na ye ntango nyonso.” Mpo na nini Yesu azalaki na esengo?— Amonisaki ntina moko ntango alobaki ete: “Tata na ngai azali kokoba kosala tii sikoyo, mpe ngai nazali kokoba kosala.”—Yoane 5:17.

Ntango Yesu azalaki awa na mabelé, asalaki mosala ya mabaya bo-moi na ye mobimba te. Yehova Nzambe abongiselaki ye mosala moko ya ntina mingi oyo asengelaki kosala awa na mabelé. Oyebi mosala yango?— Yesu alobaki ete: ‘Nasengeli kosakola nsango malamu ya bokonzi ya Nzambe, mpamba te natindamaki mpo na yango.’ (Luka 4:43) Mbala mosusu, ntango Yesu azalaki kosakola epai na bato, bato yango bazalaki kondimela ye mpe bazalaki koyebisa bato mosusu makambo oyo alobaki, ndenge mwasi Mosamalia oyo ozali komona na elilingi oyo asalaki.—Yoane 4:7-15, 27-30.

Ndenge nini Yesu azalaki kotalela mosala yango? Okanisi ete azalaki kosepela kosala yango?— Yesu alobaki ete: “Bilei na ngai ezali nde

kosala mokano ya moto oyo atindaki ngai mpe kosilisa mosala na ye.” (Yoane 4:34) Esengo ya ndenge nini oyokaka ntango ozali kolya biloko oyo olingaka?— Yango epesi yo likanisi mpo oyeba ndenge Yesu azalaki kosepela na mosala oyo Nzambe apesaki ye.

Nzambe asalá biso tózalaka na esengo ntango tozali koyekola kosala mosala. Alobi ete likabo oyo Ye apesi moto ezali ete moto “asepela na mosala na ye ya makasi.” Na bongo soki oyekoli kosala misala ntango ozali elenge, yango ekopesa yo esengo bomoi na yo mobimba.—Mosa-koli 5:19, *NW*.

Yango elingi koloba te ete mwana moke akoki kosala misala oyo mokóló asalaka, atako bongo biso nyonso tokoki kosala misala mosusu. Ekoki kozala ete baboti na yo bakendaka mosala mokolo na mokolo koluka mbongo mpo libota na bino ekoka kozwa biloko ya kolya mpe ndako ya kofanda. Mpe ndenge oyebi, mpo ndako ezalaka ntango nyonso peto mpe na molongo, misala ya kosala ezalaka mingi.

Mosala nini okoki kosala na ndako mpo na bolamu ya libota mobimba?— Okoki kosalisa na kotya biloko na mesa, kosukola basaani, kobwaka bosoto, kokomba shambre oyo olalaka, mpe kolokota biloko oyo osakanaka na yango. Ekoki kozala ete osalaka makambo mosusu wana. Misala wana ezalaka mpenza mpo na bolamu ya libota.

Tótala bolamu oyo misala yango epesaka. Biloko oyo osakanaka na yango osengeli kolongola yango nsima ya kosakana. Na makanisi na yo, mpo na nini ezali na ntina mingi kosala bongo?— Mpo ndako ezala na molongo, mpe bato bázwa likama te. Soki olongoli biloko yango te, mokolo mosusu mama na yo akoki kokota na ndako na biloko na maboko mpe akoki konyata eloko moko, akoki koselimwa, kokwea, mpe kozoka. Akoki ata kokota lopitalo mpo na yango. Yango ekozala likambo ya mawa, ezali bongo te?— Omoni sikoyo ete ntango ozali kolongola biloko oyo osakanaka na yango nsima ya kosakana, ezali mpo na bolamu ya libota mobimba.

Ezali mpe na mosala mosusu oyo bana basengeli kosala. Na ndakisa, badevuare ya kelasi. Na kelasi oyekolaka kotánga. Bana mosusu basepelaka kotánga, kasi bamosusu balobaka ete kotánga ezali mpasi. Ata soki yango emonanaka mpasi na ebandeli, okozala na esengo soki oye-bi kotánga malamumu. Soki oye-bi kotánga, okokoka koyekola makamambo mingi oyo ekosepelisa yo. Okokoka kutu kotánga Biblia, mokanda mpenza ya Nzambe. Na bongo, ntango ozali kosala badevuare na yo ya kelasi malamumu, yango ezali mpenza malamumu, ezali bongo te?—

Ezali na bato mosusu oyo balingaka kosala mosala te. Ntango mosusu oye-bi moto moko ya ndenge wana. Kasi lokola Nzambe asalá biso mpo tósalaka mosala, tosengeli kosala makasi mpo tólingaka mosala. Moteyi Monene alingaki mpenza mosala oyo azalaki kosala?— Éé, mpo na ye, ezalaki lokola nde azali kolya bi-loko oyo alingaka mingi. Mosala nini azalaki kosala?— Azalaki koyebisa bato mosusu makamambo ya Yehova Nzambe mpe ndenge oyo bakoki kozwa bomoi ya seko.

Yoká sikoyo toli oyo ekoki kosalisa yo olinga mosala. Omituna boye: ‘Mpo na nini mosala oyo esengeli kosalema?’ Ntango oye-bi ntina ya mosala moko, ekozala mpasi te mpo osala yango. Mpe ezala ete mosala yango ezali monene to moke, salá yango malamumalamumu. Soki osali mosala na yo malamumu, yango ekopesa yo esengo lokola oyo Moteyi Monene ayokaki na mosala na ye.

Biblia ekoki kosalisa moto akóma mosali ya malamumu. Tángá Masese 10:4; 22:29; Mosakoli 3:12, 13; mpe Bakolose 3:23.

Mpo na nini ezali na ntina olongola biloko oyo osakanaka na yango nsima ya kosakana?

BANANI BAZALI BANDEKO NA BISO?

MOKOLO moko, Moteyi Monene atunaki motuna moko ya kokamwisa. Atunaki boye: “Nani azali mama na ngai, mpe banani bazali bandeko na ngai?” (Matai 12:48) Okoki kopesa eyano na motuna wana?— Mbala mosusu oyebi ete nkombo ya mama ya Yesu ezalaki Malia. Kasi oyebi bankombo ya bandeko na ye ya mibali?— Azalaki mpe na bandeko ya basi?—

Biblia etángi bankombo ya bandeko na ye ya mibali: “Yakobo mpe Yozefe mpe Simona mpe Yuda.” Yesu azalaki mpe na bandeko basi ntango azalaki kosakola. Lokola Yesu azalaki mwana ya liboso, bandeko na ye wana nyonso bazalaki baleki na ye.—Matai 13:55, 56; Luka 1:34, 35.

Bandeko ya Yesu bazalaki mpe bayekoli na ye?— Biblia elobi ete na ebandeli “bazalaki komonisa kondima na kati na ye te.” (Yoane 7:5) Nde na nsima, Yakobo ná Yuda, bakómaki bayekoli na ye, mpe bakomaki ata mikanda ya Biblia. Oyebi mikanda yango?— Ezali mokanda ya Yakobo ná mokanda ya Yuda.

Atako Biblia epesi bankombo ya bandeko na ye ya basi te, toyebi ete Yesu azalaki ntango mosusu na bandeko ya basi mibale to koleka. Bandeko na ye wana ya basi bakómaki bayekoli na ye?— Toyebi te mpo Biblia elobi eloko moko te. Kasi oyebi mpo na nini Yesu atunaki motuna oyo: “Nani azali mama na ngai, mpe banani bazali bandeko na ngai?”— Tiká tóluka koyebayango.

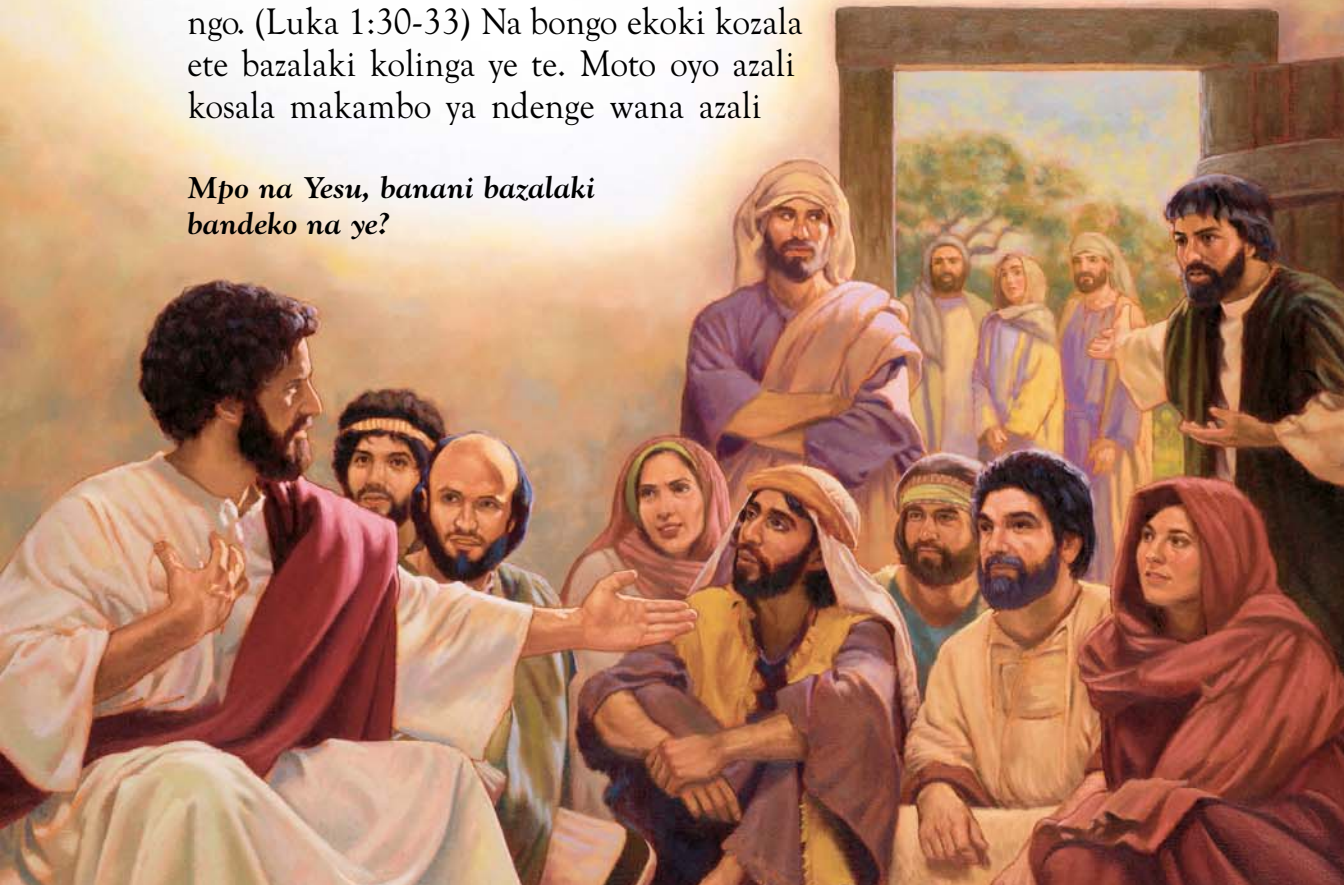
Yesu azalaki koteya bayekoli na ye, mbala moko, moto moko akataki ye maloba mpe ayebisi ete: “Mama na yo ná bandeko na yo batelemi libándá, bazali koluka koloba na yo.” Na bongo, Yesu asalelaki

libaku yango mpo na kopesa liteya moko ya ntina; yango wana, atunaki motuna yango ya kokamwisa: “Nani azali mama na ngai, mpe banani bazali bandeko na ngai?” Asembolaki loboko na ye epai ya bayekoli na ye mpe ayanolaki na motuna yango, na maloba oyo: “Talá! Mama na ngai ná bandeko na ngai!”

Na nsima Yesu alimbolaki maloba yango boye: “Moto nyonso oyo asalaka mokano ya Tata na ngai oyo azali na likoló, ye wana nde ndeko na ngai ya mobali, mpe ndeko na ngai ya mwasi, mpe mama na ngai.” (Matai 12:47-50) Yango emonisi ete Yesu alingaki bayekoli na ye mingi. Ateyaki biso ete atalelaka bayekoli na ye lokola bandeko na ye ya mibali, bandeko na ye ya basi, mpe bamama na ye ya solosolo.

Na ntango wana bandeko mpenza ya Yesu— Yakobo, Yozefe, Simona, mpe Yuda— bandimaki naino te ete Yesu azali Mwana ya Nzambe. Ntango mosusu bandimaki mpenza te maloba oyo anzelu Gabiliele ayebisaki mama na bango. (Luka 1:30-33) Na bongo ekoki kozala ete bazalaki kolinga ye te. Moto oyo azali kosala makambo ya ndenge wana azali

Mpo na Yesu, banani bazalaki bandeko na ye?

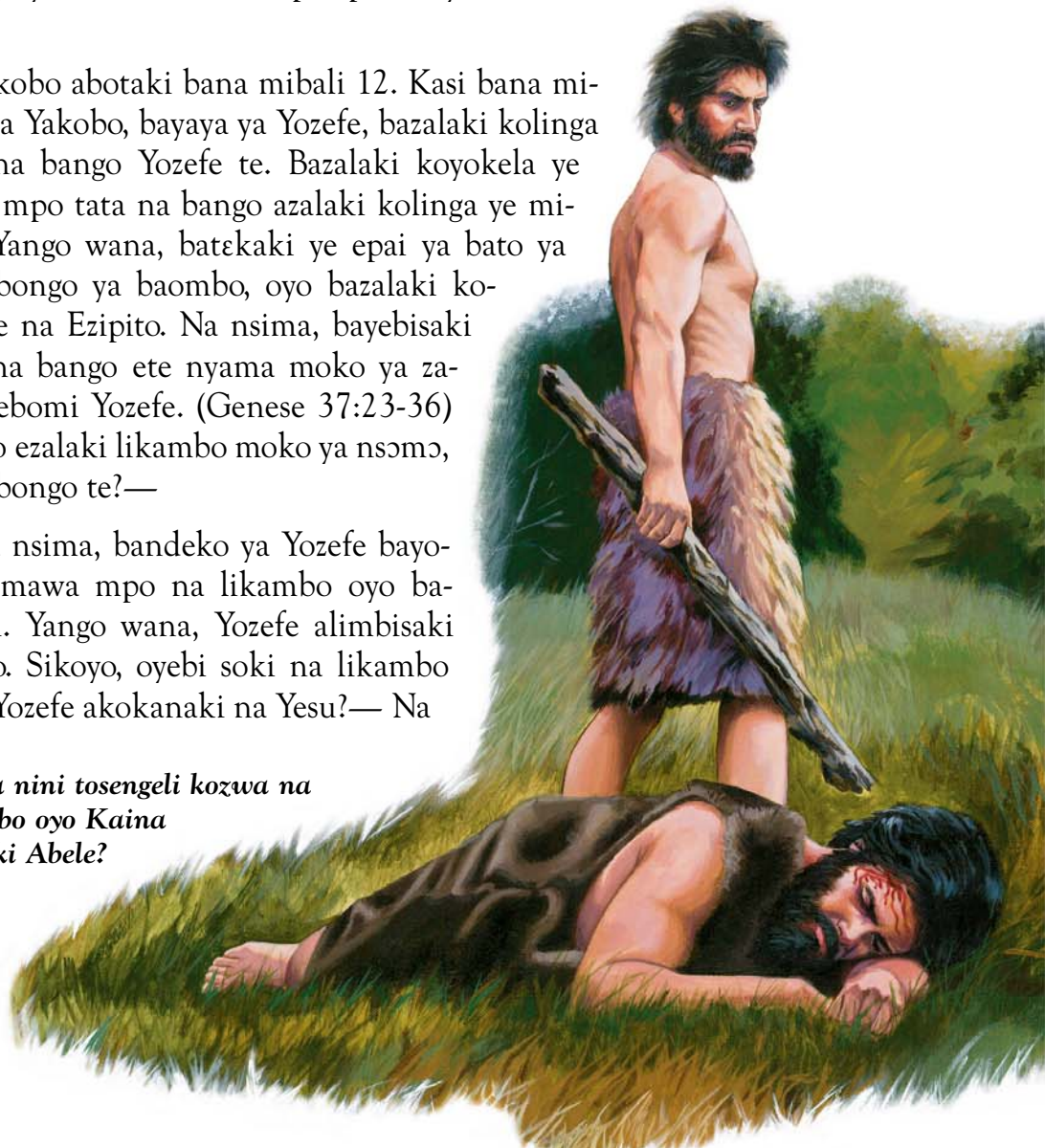
mpenza ndeko ya *solosolo* te. Oyebi moto moko oyo asalelaki ndeko na ye ya mobali to ya mwasi makambo ya mabe?—

Biblia elobeli lisolo ya Esau ná Yakobo mpe ndenge oyo Esau ayo-kaki nkanda makasi tii akómaki koloba ete: “Nakoboma Yakobo ndeko na ngai.” Lebeka, mama na bango, abangaki makasi; yango wana atindaki Yakobo epai mosusu mpo Esau aboma ye te. (Genese 27:41-46, NW) Kasi, bambula mingi na nsima, Esau abongolaki makanisi na ye, ayambaki Yakobo mpe apesaki ye bizi.—Genese 33:4.

Yakobo abotaki bana mibali 12. Kasi bana mibali ya Yakobo, bayaya ya Yozefe, bazalaki kolinga leki na bango Yozefe te. Bazalaki koyokela ye zuwa mpo tata na bango azalaki kolinga ye mingi. Yango wana, batekaki ye epai ya bato ya mombongo ya baombo, oyo bazalaki kokende na Ezipito. Na nsima, bayebisaki tata na bango ete nyama moko ya zamba ebomi Yozefe. (Genese 37:23-36) Yango ezalaki likambo moko ya nsomo, ezali bongo te?—

Na nsima, bandeko ya Yozefe bayokaki mawa mpo na likambo oyo basalaki. Yango wana, Yozefe alimbisaki bango. Sikoyo, oyebi soki na likambo nini Yozefe akokanaki na Yesu?— Na

Liteya nini tosengeli kozwa na likambo oyo Kaina asalaki Abele?

ntango oyo Yesu azalaki na mpasi, bantoma na ye bakimaki ye, Pete-lo kutu awanganaki ye. Kasi ata bongo, Yesu alimbisaki bango nyonso, kaka ndenge Yozefe alimbisaki bandeko na ye.

Ezali mpe na bandeko mibale, Kaina ná Abele. Tokoki mpe kozwa liteya na oyo ekómelaki bango. Nzambe atalaki na motema ya Kaina mpe amonaki ete azali mpenza kolinga ndeko na ye te. Yango wana, Nzambe ayebisaki Kaina ete asengeli kobongola makanisi na ye. Soki Kaina alingaka mpenza Nzambe, mbele ayokelaki ye. Kasi alingaki Nzambe te. Mokolo moko, Kaina alobaki na Abele ete: ‘Tókende na elanga.’ Abele akendaki elongo na Kaina. Lokola bazalaki kaka bango mibale kuna na elanga, Kaina abetaki ndeko na ye makasi mpe abomaki ye.—Genese 4:2-8.

Biblia eyebisi biso ete ezali na liteya moko ya ntina oyo tokoki kozwa na lisolo wana. Oyebi liteya yango?— ‘Talá nsango oyo boyokaki banda na ebandeli: Tosengeli kolingana; ezala te lokola Kaina, oyo autaki na moto mabe.’ Na bongo, bandeko basengeli kolingana. Basengeli kozala lokola Kaina te.—1 Yoane 3:11, 12.

Mpo na nini ezali mabe kozala lokola Kaina?— Mpamba te Biblia elobi ete ye ‘autaki na moto mabe,’ Satana Zabolo. Lokola Kaina asalaki ndenge Zabolo asalaka, ezali lokola nde Zabolo azalaki tata na ye.

Omoni sikoyo mpo na nini ezali na ntina olinga bandeko na yo?— Soki ozali kolinga bango te, tokoloba ete ozali kolanda ndakisa ya bana ya nani?— Bana ya Zabolo. Okolinga kozala mwana ya Zabolo te, ezali bongo te?— Na bongo, ndenge nini okoki komonisa ete olingi kozala mwana ya Nzambe?— Okomonisa yango soki ozali mpenza kolinga bandeko na yo ya mibali mpe ya basi.

Kasi bolingo ezali nini?— Bolingo ezali mposa makasi oyo toyokaka na motema, oyo etindaka biso tósalela basusu makambo ya malamumu. Tomonisaka ete tozali kolinga basusu ntango tozali kosepela mpenza na bango mpe ntango tozali kosalela bango makambo ya malamumu. Mpe banani bazali bandeko na biso oyo tosengeli kolinga?—

Kobosana te ete Yesu ateyaki ete bandeko na biso ezali baoyo bazali na kati ya libota monene ya baklisto.

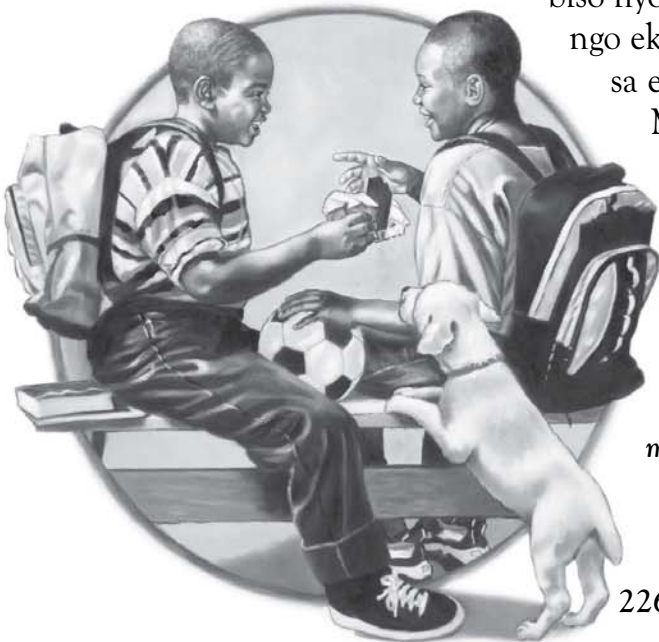
Ezali mpenza na ntina tólinga bandeko na biso baklisto?— Biblia elobi ete: “Moto oyo azali kolinga ndeko na ye te, oyo ye amoni, ako-ki te kolinga Nzambe, oyo ye amoni te.” (1 Yoane 4:20) Na bongo, na libota na biso ya baklisto, tosengeli kolinga kaka mwa ndambo ya bandedeko te. Tosengeli nde kolinga bandeko nyonso. Yesu alobaki ete: “Na ndenge wana bato nyonso bakoyeba ete bozali bayekoli na ngai, soki bozali na bolingo na kati na bino.” (Yoane 13:35) Olingaka bandedeko nyonso, ezala ya mibali to ya basi?— Kobosana likambo oyo te: soki ozali kolinga bango te, okoki kolinga mpenza Nzambe te.

Ndenge nini tokoki komonisa ete tolingaka mpenza bandeko na biso?— Soki tolingaka mpenza bango, tokoboya kosolola na bango te na kokimáká bango. Tokosepela na bango nyonso. Tokosalela bango ntango nyonso makambo ya malamumu mpe tokondima kokabelana biloko. Mpe soki bakutani na mikakatano, tokosalisa bango mpo tozali mpenza na kati ya libota moko monene.

Ndenge nini okoki komonisa ete olingaka ndeko na yo?

Soki tozali mpenza kolinga bandeko na biso nyonso, ezala ya mibali to ya basi, yango ekomonisa nini?— Yango ekomonisa ete tozali bayekoli ya Yesu, Moteyi Monene. Mpe ezali yango nde biso tolingi kozala, ezali bongo te?—

Mokanda ya Bagalatia 6:10 mpe ya 1 Yoane 4:8, 21 emonisi mpe ete tosengeli kolinga bandeko na biso. Tolendisi yo ofungola Biblia na yo mpe otánga mikapo yango.

BANINGA NA BISO BASENGELI KOLINGA NZAMBE

BANINGA ezali bato oyo tolingaka kosolola mpe kolekisa ntango elongo na bango. Yango wana ezali mpenza na ntina kozala na baninga ya malamumu. Na makanisi na yo, nani akoki kozala moninga na biso oyo aleki baninga nyonso?— Ezali Yehova Nzambe.

Tokoki mpenza kozala baninga ya Nzambe?— Biblia elobi ete Abalayama, moto moko ya kala, azalaki “moninga ya Yehova.” (Yakobo 2: 23) Oyebi mpo na nini azalaki moninga na ye?— Biblia epesi eyano ete Abalayama *azalaki kotosa* Nzambe. Atosaki ata ntango bazalaki kosenga ye makambo ya makasi. Na yango, mpo na kozala moninga ya Yehova, tosengeli kosala makambo oyo esepelisaka ye, ndenge Abalayama asalaki mpe ndenge Moteyi Monene azalaki ntango nyonso kosala.—Genese 22:1-14; Yoane 8:28, 29; Baebele 11:8, 17-19.

*Mpo na nini
Abalayama azalaki
“moninga ya Yehova”?*

Ntango Yesu azalaki kokende na Yelusaleme, mpo na nini mbala mingi azalaki kofanda na bato ya libota oyo? Oyebi bankombo na bango?

Yesu ayebisaki bantoma na ye ete: “Bozali baninga na ngai soki bozali kosala oyo ngai nazali kotinda bino.” (Yoane 15:14) Lokola makambo nyonso oyo Yesu azalaki koyebisa bato eutaki na Yehova, Yesu alingaki koloba ete baninga na ye ezali bato oyo bazalaki kosala makambo oyo Nzambe asengaki bango. Eε, baninga na ye nyonso bazalaki kolinga Nzambe.

Bananga ya Yesu mosusu ya motema ezalaki bantoma na ye, oyo bazali na elilingi ya lokasa 75 ya buku oyo. Bazalaki kotambola elongo na ye mpe bazalaki kosalisa ye na mosala ya kosakola. Yesu azalaki kolekisa ntango na ye mingi elongo na bango. Bazalaki kolya esika moko. Bazalaki kosolola makambo ya Nzambe. Ezalaki mpe na makambo mosusu oyo bazalaki kosala elongo. Kasi Yesu azalaki mpe na baninga mosusu ebele. Azalaki mbala mingi kofanda na bango esika moko mpe kominanola elongo na bango.

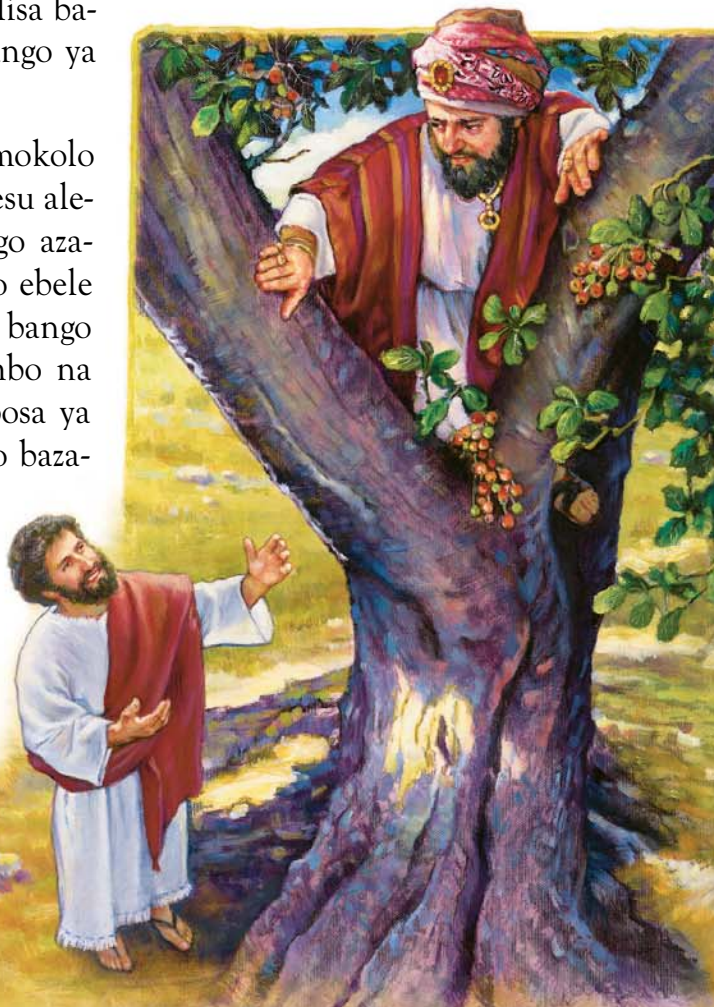
Yesu azalaki kosepela kofanda na libota moko oyo ezalaki na Betania, mwa mboka moke oyo ezalaki mpenza mosika te na engumba Yelusaleme. Ozali lisusu koyeba bato ya libota yango?— Ezalaki Malia

ná Malata ná ndeko na bango ya mobali, Lazalo. Yesu alobaki ete Lazalo azali moninga na ye. (Yoane 11:1, 5, 11) Soki Yesu azalaki kolinga libota wana mpe kosepela kozala elongo na bango ezali mpo bango bazalaki kolinga Yehova mpe kosalela Ye.

Yango elingi koloba te ete Yesu azalaki na boboto te epai ya bato oyo bazalaki kosalela Nzambe te. Azalaki kosalela bango boboto. Kutu, azalaki kokenda ata na bandako na bango mpe kolya na bango esika moko. Yango etindaki bato mosusu báloba ete Yesu azalaki “moninga ya bakongoli-mpako mpe ya basumuki.” (Matai 11:19) Kasi, soki Yesu azalaki kokende epai ya bato wana ezalaki te mpo azalaki kosepela na makambo na bango. Azalaki kokende epai na bango mpo na kosolola na bango makambo ya Yehova. Azalaki koluka nde kosalisa bango mpo bátika banzela na bango ya mabe mpe básalela Nzambe.

Ezali yango nde esalemaki mokolo moko na engumba ya Yeliko. Yesu alakaki na engumba yango ntango azali kokende na Yelusaleme. Bato ebele bazalaki wana mpe na kati na bango ezalaki na mobali moko nkombo na ye Zakai. Zakai azalaki na mposa ya komona Yesu. Kasi, lokola bato bazalaki ebele, akokaki komona te mpo azalaki mokuse. Yango wana, apotaki mbangu liboso na bango mpe amataki na nzete moko mpo akoka komona Yesu malamumalamu ntango akoleka wana.

*Mpo na nini Zakai
amati na nzete oyo?*

Mpo na nini Yesu akei na ndako ya Zakai, mpe Zakai azali kolaka nini?

kambo oyo Nzambe alingi ete bato básalaka.

Sikoyo, likambo nini ozali komona na elilingi oyo?— Zakai asepeleli na mateya ya Yesu. Ayoki mpasi mingi na motema na ndenge azalaki kobuba bato, mpe azali kolaka ete akozongisa mbongo oyo asengelaki kozwa te. Na nsima akómi moyekoli ya Yesu. Ezali na ntango wana nde Yesu ná Zakai bakómi baninga.—Luka 19:1-10.

Soki tolandi ndakisa ya Moteyi Monene, tokoki kokende kotala ata bato oyo bazali baninga na biso te?— Eε, tokoki kokende kotala bango. Kasi soki tokokende na bandako na bango ezali te mpo tozali kosepela na makambo na bango. Mpe tokosangana na bango te na ma-

Ntango Yesu akómaki na nzete yango, atombolaki miso likoló mpe alobaki ete: ‘Kitá noki, mpo lelo nako-zala na ndako na yo.’ Nzo-kande, Zakai azalaki moto moko ya bomengo, oyo azalaki kosala makambo ya mabe. Mpo na nini Yesu asepelaki kokende na ndako ya moto ya ndenge wana?—

Ezalaki te mpo Yesu asepelaki na makambo ya mobali yango. Akendaki kuna nde koyebisa Zakai makambo ya Nzambe. Amonaki nyonso oyo mobali wana asalaki mpo na komona ye. Na bongo, ayebaki ete Zakai akosepela mbala mosusu koyoka. Yango ezalaki ntango malamumu ya koyebisa ye ma-

kambo ya mabe. Tokokende kotala bango nde mpo na koyebisa bango makambo ya Nzambe.

Kasi, baninga na biso ya motema ezali baoyo tosepelaka kolekisa ntango elongo na bango. Mpo bázala baninga ya malamumu, basengeli kozala bato oyo Nzambe alingaka. Ezali na bato mosusu oyo bayebi ata Yehova te. Kasi, soki balingi koyeba ye, tokoki kosalisa bango. Na nsima, soki bakómi kolinga Yehova ndenge biso tolingaka ye, na ntango wana nde bakoki kokóma baninga na biso ya motema.

Ezali na lolenge mosusu oyo tokoki koyeba soki moto akozala moninga ya malamumu. Talá malamumalamumu makambo oyo asalaka. Asalaka nde bato mosusu makambo ya mabe, bongo na nsima aséka bango? Ndenge wana ya kosala ezali mabe, ezali bongo te?— Amilukelaka ntango nyonso makambo? Tokolinga te komikótisa na makambo na ye, ezali bongo te?— To asalaka nde makambo mabe na nko mpe na nsima akanisaka ete azali na mayele mpo moto moko amonaki ye te? Ata soki moto moko amonaki ye te, kasi Nzambe amonaki ye, ezali bongo te?— Okanisi ete bato oyo basalaka makambo ya ndenge wana bakoki kozala baninga ya malamumu?—

Okosepela kozwa Biblia na yo? Tiká tótala oyo yango elobi mpo na oyo etali makambo ya malamumu to makambo ya mabe oyo baninga na biso bakoki kotinda biso tósala. Tokotángá 1 Bakolinti moko 15, verse 33. Ozwi yango?— Totángi boye: “Bómikosa te. Banninga mabe babebisaka bizaleli ya malamumu.” Yango elakisi ete soki tozali kotambola na bato mabe, biso mpe tokoki kokóma mabe. Ezali mpe solo ete baninga ya malamumu basalisaka biso tókóma na bizaleli ya malamumu.

Tóbosana ata moke te ete Moto oyo aleki mpenza ntina kati na bomoi na biso ezali Yehova. Tolingi te kobebisa boninga na biso na ye, ezali bongo te?— Lokola ezali bongo, tosendeli kokeba ete tózala baninga kaka ya bato oyo balingaka Nzambe.

Mikapo oyo ezali komonisa ntina ya kozala na baninga ya malamumu: Nzembo 119:115; Masese 13:20; 2 Timote 2:22; mpe 1 Yoane 2:15.

BOKONZI YA NZAMBE EZALI NINI? NDENGE YA KOMONISA ETE TOLINGI EYA

OYEBI libondeli oyo Yesu alakisaki bayekoli na ye?— Soki oye-
bi yango te, tokoki kotánga yango elongo na Biblia na Matai
6:9-13. Libondeli yango, oyo bato mingi babengaka Tata na
Biso, ezali na maloba oyo: “Tiká bokonzi na yo eya.” Oyebe soki Bo-
konzi ya Nzambe ezali nini?—

Tiká nalimbolela yo yango, mokonzi ezali moto oyo ayangelaka
mboka moko to ekólo moko. Mpe babengaka guvernema na ye bo-
konzi. Na bamboka mosusu, mokambi ya guvernema babengaka ye
prezida. Moyangeli ya guvernema ya Nzambe bakobenga ye nani?—
Mokonzi. Ezali mpo na yango nde guvernema ya Nzambe ebengama-
ka Bokonzi.

Oyebe moto oyo Yehova Nzambe aponá mpo azala Mokonzi ya gu-
vernema na Ye?— Mwana na ye, Yesu Klisto. Mpo na nini Yesu azali

*Mosala nini Yesu ayaki kosala
awa na mabelé?*

moyangeli malamu koleka bayangeli nyonso oyo bato bakoki kopona?— Ezali mpo Yesu alingaka mpenza Yehova, Tata na ye. Na yango, asalaka kaka makambo oyo ezali malamu.

Banda kala, liboso kutu Yesu abotama na Beteleme, Biblia eyebisaki ete akobotama mpe elobaki ete akozala Moyangeli oyo Nzambe aponi. Tiká tótánga yango na Yisaya 9:6, 7. Yango elobi ete: ‘Baboteli biso mwana moko, bapesi biso mwana moko ya mobali; bokonzi ekozala na lipeka na ye, nkombo na ye . . . Nkolo ya kimya. Bokonzi na ye ekozala monene mpe na kimya oyo ekosuka te.’

Awa, Yesu, Moyangeli ya Bokonzi ya Nzambe, abengami “Nkolo.” Azali mpe Mwana ya Mokonzi Monene, Yehova. Kasi Yehova akómi si mpe Yesu Mokonzi ya guvernema na Ye, oyo ekoyangela mabelé na boumeli ya mbula nkóto. (Emoniseli 20:6) Nsima ya kozwa batisimo, Yesu abandaki “kosakola mpe koloba ete: ‘Bóbongola mitema, mpo bokonzi ya likoló ekómi pene.’”—Matai 4:17.

Oyebi mpo na nini Yesu alobaki ete Bokonzi yango ekómi pene?— Alobaki bongo mpo Mokonzi, oyo na nsima akoyangela na likoló, azalaki wana elongo na bango! Yango wana Yesu ayebisaki bato ete: “Bokonzi ya Nzambe ezali na katikati na bino.” (Luka 17:21) Soki ozalaki wana, olingaki mpenza kosepela kozala penepene ya Mokonzi oyo Yehova aponi, ata mpe kosimba ye; ezali bongo te?—

Yebisá ngai naino, mosala nini ya ntina Yesu ayaki kosala awa na mabelé?— Yesu ayanolaki na motuna wana ete: “*Nasengeli mpe kosakola nsango malamau ya bokonzi ya Nzambe* na bingumba mosusu, mpamba te natindamaki mpo na yango.” (Luka 4:43) Yesu ayebaki ete akosala mosala nyonso ya kosakola ye moko te. Na yango, oyebi likambo asalaki?—

Yesu azwaki bato mpe alakisaki bango ndenge ya kosakola. Bato ya liboso oyo ye alakisaki mosala yango

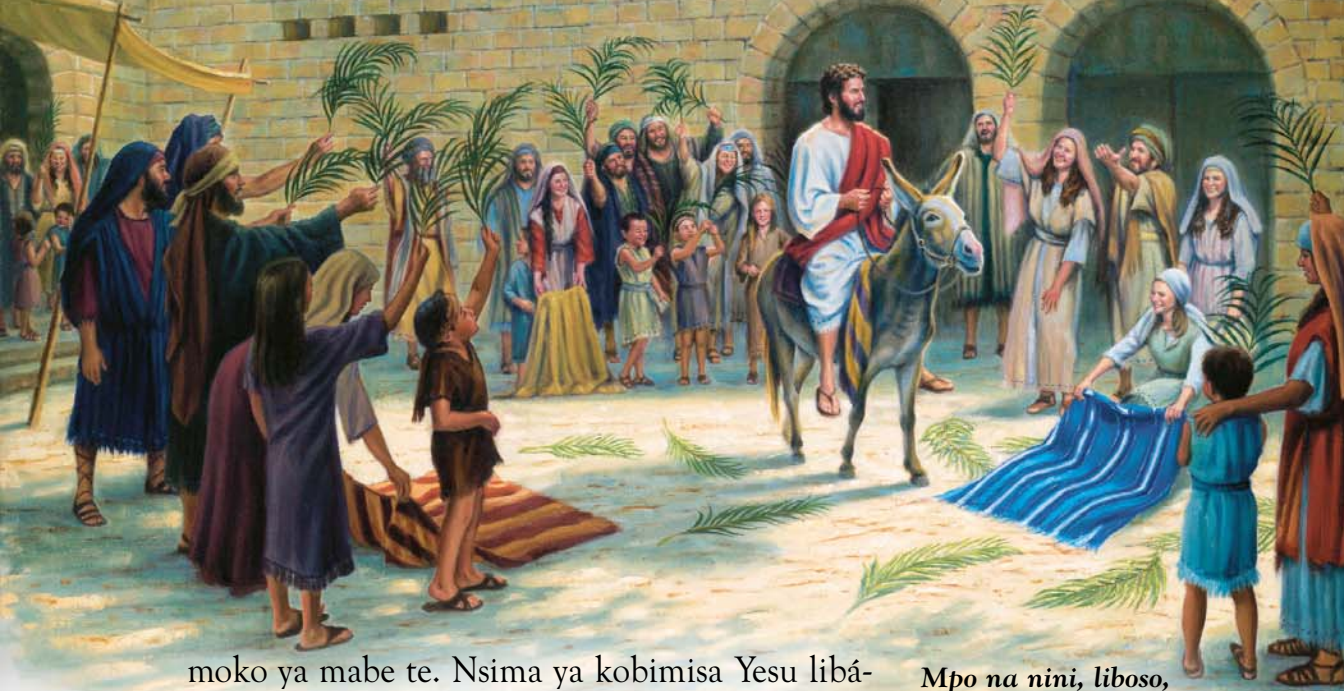
ezali bantoma 12 oyo aponaki. (Matai 10:5, 7) Kasi Yesu alakisaki kaka bantoma na ye? Te, Biblia elobi ete alakisaki mpe ebele ya bato mosusu ndenge ya kosakola. Na nsima, atindaki bayekoli mosusu 70 bákende mibalemibale liboso na ye. Makambo nini bateyaki?— Yesu alobaki ete: “Bókoba koyebisa bango ete, ‘Bokonzi ya Nzambe ekómi pene na bino.’” (Luka 10:9) Ezali na ndenge wana nde bato bayokaki makambo ya guvernema ya Nzambe.

Na ntango ya kala na Yisalaele, bakonzi ya sika bazalaki na mome-seno ya kotambola na engumba likoló ya mwana ya mpunda mpo na komilakisa epai ya bato. Yango nde Yesu asali sikoyo ntango akei na Yelusaleme mpo na mbala ya nsuka, mpamba te akozala Moyangeli na Bokonzi ya Nzambe. Bato balingi ete ye azala Mokonzi?—

Ntango azali kotambola, ebele ya bato babandi kotanda bilamba na bango ya likoló na nzela. Basusu bakati bitape ya banzete mpe batye yango na nzela. Bazali kosala bongo mpo na komonisa ete balingi Yesu azala Mokonzi na bango. Bazali koganga makasi ete: “Apambolami Moto oyo azali koya lokola Mokonzi na nkombo ya Yehova!” Kasi bato nyonso te nde bazali na esengo. Kutu, bakonzi mosusu ya lingomba balobi na Yesu ete: ‘Yebisá bayekoli na yo báfanda nyεε.’—Luka 19:28-40.

Mikolo mitano na nsima, bakangi Yesu mpe bamemi ye na ndako ya guvernerε Ponsi Pilato mpo asambisa ye. Banguna ya Yesu balobi ete Yesu azali koloba ete azali mokonzi mpe balobi ete azali monguna ya guvernema ya Loma. Na bongo, Pilato atuni Yesu mpo na makambo oyo bafundi ye na yango. Yesu amonisi ete azali koluka kobotola bokonzi na bango te. Ayebisi Pilato ete: “Bokonzi na ngai ezali ya mokili oyo te.”—Yoane 18:36.

Na nsima, Pilato abimi libándá mpe ayebisi bato ete azwi Yesu ata na likambo moko ya mabe te. Kasi sikoyo, bato balingi te ete Yesu azala na bango. Balingi te ete bátika ye. (Yoane 18:37-40) Nsima ya kosolola na Yesu lisusu, Pilato andimi mpenza ete Yesu asali likambo

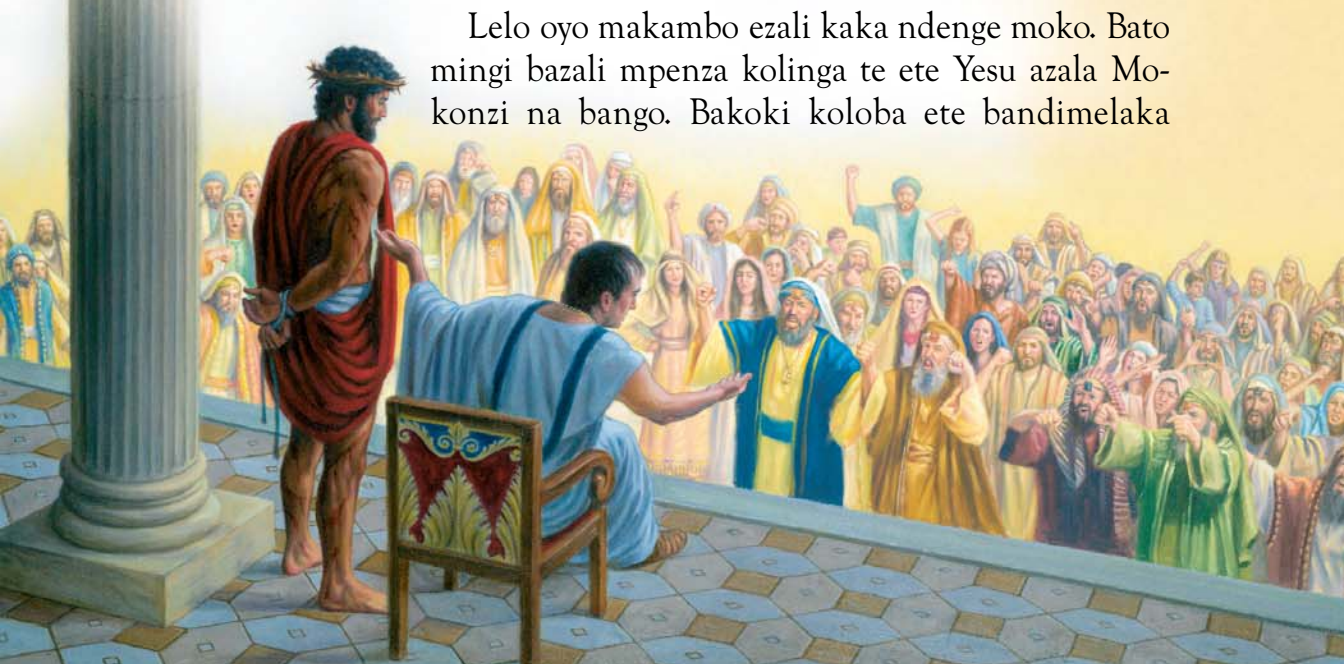

moko ya mabe te. Nsima ya kobimisa Yesu libá-ndá mpo na mbala ya nsuka, Pilato alobi ete: “Talá! Mokonzi na bino!” Kasi bato bagangi makasi ete: ‘Longolá ye! Longolá ye! Baká ye na nzete!’

Mpo na nini, liboso, bato bandimaki Yesu azala Mokonzi, kasi na nsima, baboyi ye azala Mokonzi?

Pilato atuni ete: “Esengeli nde nabaka mokonzi na bino na nze-te?” Banganga-nzambe bakonzi bayanoli ete: “Tozali na mokonzi mosusu te kaka Kaisala.” Oyo nde likambo ya nsomo! Banganga-nzambe wana ya mabe basali nyonso mpo bato báboya Yesu!—Yoane 19:1-16.

Lelo oyo makambo ezali kaka ndenge moko. Bato mingi bazali mpenza kolinga te ete Yesu azala Mokonzi na bango. Bakoki koloba ete bandimelaka

Nzambe, nzokande balingaka te ete Nzambe to Klisto aye-bisa bango oyo basengeli kosala. Balingaka nde baguverne-ma na bango moko oyo ezali awa na mabelé.

Bongo biso? Ntango tozali koyekola makambo ya Bokonzi ya Nzambe mpe makambo nyonso ya kitoko oyo Bokonzi yango ekosala, tozali kotalela Nzambe ndenge nini?— Tozali kolinga ye, ezali bongo te?— Na bongo, ndenge nini tokoki komonisa Nzambe ete tozali kolinga ye mpe tozali na mposa ete Bokonzi na ye eyangela biso?—

Tokoki komonisa ye yango soki tozali kolanda ndakisa ya Yesu. Mpe Yesu asalaki nini mpo na komonisa ete alingaka Yehova?— Yesu alimbolaki ete: “Nasalaka ntango nyonso makambo oyo esepelisaka ye.” (Yoane 8:29) Yesu ayaki awa na mabelé ‘mpo na kosala mokano ya Nzambe’ mpe “kosilisa mosala na ye.” (Baebele 10:7; Yoane 4:34) Tótala oyo Yesu asalaki liboso abanda mosala na ye ya kosakola.

Yesu akendaki na Ebale ya Yolodani epai Yoane Mobatisi azalaki. Na nsima, bakitaki na mai, Yoane azindisaki Yesu mobimba na kati ya mai mpe abimisaki ye lisusu. Oyebi mpo na nini Yoane abatisaki Yesu?—

Yesu asengaki Yoane abatisa ye. Kasi ndenge nini toyebi ete Nzambe alingaki ete Yesu azwa batisimo?— Toyebi yango mpo

***Mpo na nini Yesu
azwaki batisimo, mpe ndenge
nini Nzambe amonisaki ete
andimaki batisimo yango?***

*Ntango nini tokoki koyebisa bato mosusu
makambo ya Bokonzi ya Nzambe?*

ntango abimaki na mai, ayokaki mongongo ya Nzambe euti na likoló, elobi ete: “Yo ozali Mwana na ngai, molingami; nandimi yo.” Kutu, Nzambe atindaki elimo santu na ye na lolenge ya ebenga ekitela Yesu. Na bongo, ntango Yesu azwaki batisimo, amonisaki ete ali-ngaki kosalela Yehova bomoi na ye mobimba, libela na libela.—Malako 1:9-11.

Sikoyo ozali naino mwana. Kasi okosala nini ntango okokóma mokóló?— Okozwa batisimo lokola Yesu?— Osengeli komekola ye, mpo Biblia elobi ete atikelaki yo ‘ndakisa mpo olanda matambe na ye malamumalamu.’ (1 Petelo 2:21) Soki ozwi batisimo, okomonisa ete olingi mpenza ete Bokonzi ya Nzambe eyangela yo. Kasi esuki kaka te na kozwa batisimo.

Tosengeli kotosa makambo nyonso oyo Yesu ateyaki. Yesu alobaki ete tosengeli kozala “bato ya mokili te.” Soki tomikotisi na makambo ya mokili, tokomonisa nde ete tozali kotosa ye? Yesu ná bantoma na ye bamikotisaki na makambo ya mokili te. (Yoane 17:

14) Kasi bazalaki nde na kosala nini?— Bazalaki koyebisa bato mosusu makambo ya Bokonzi ya Nzambe. Yango nde ezalaki mosala ya nti na mingi na bomoi na bango. Bisu mpe tokoki kosala mosala yango?— Tokoki kosala yango, mpe tokosala yango soki tondimaka mpenza maloba oyo tolobaka ntango tobondelaka ete Bokonzi ya Nzambe eya.

Tosengi yo otánga mikapo mosusu oyo eyebisaka bisu makambo tokoki kosala mpo na komonisa ete tolingi Bokonzi ya Nzambe eya: Matai 6:24-33; 24:14; 1 Yoane 2:15-17; mpe 5:3.

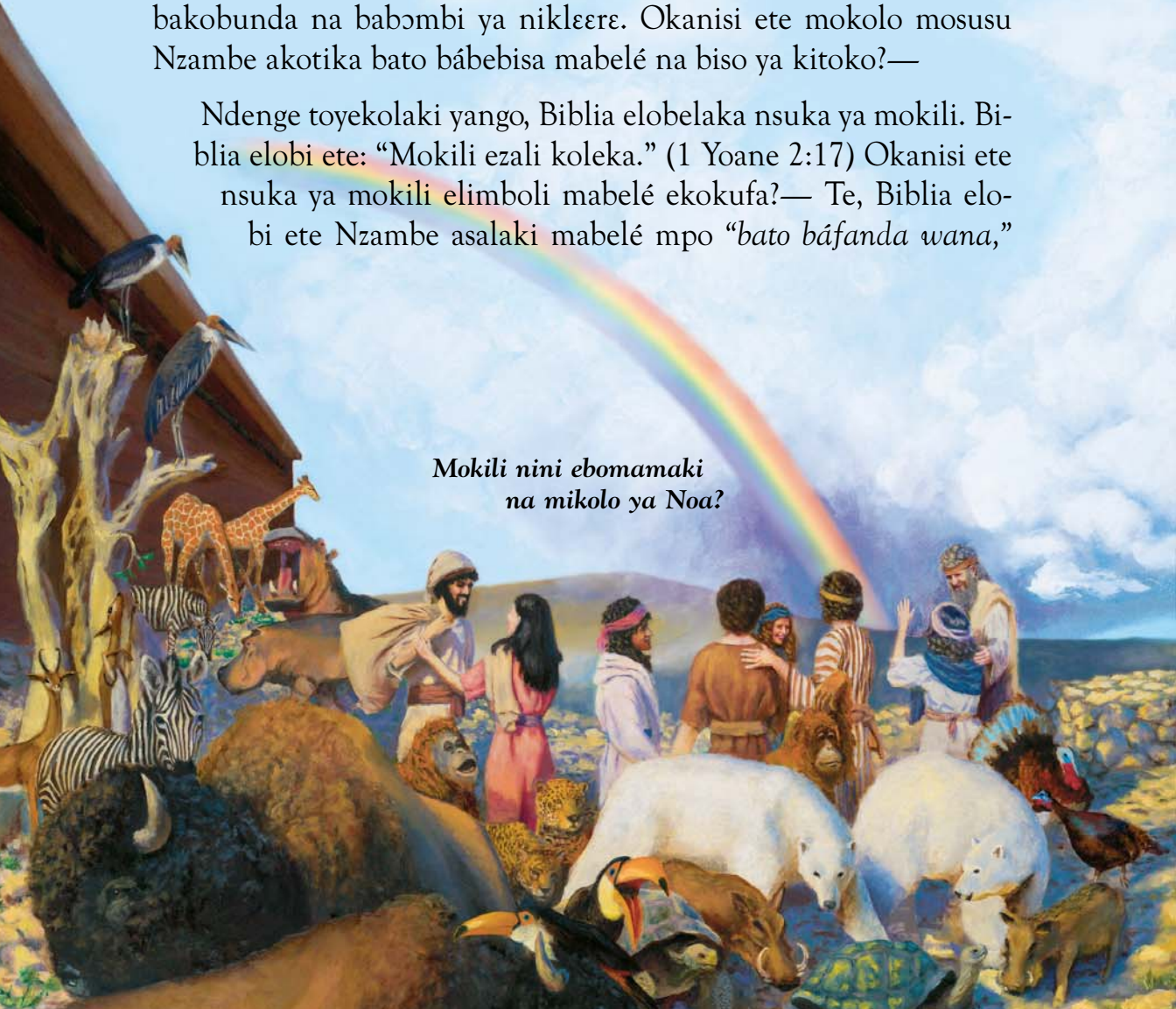

MAI EBOMI MOKILI —EKOBOYA YANGO LISUSU?

○ YOKÁnaino te moto moko azali kolobela nsuka ya mokili?— Lelo oyo, bato mingi balobelaka yango. Bato mosusu bakanisaka ete mokili ekokufa na etumba moko oyo bato bakobunda na babombi ya nikléere. Okanisi ete mokolo mosusu Nzambe akotika bato bábebisa mabelé na biso ya kitoko?—

Ndenge toyekolaki yango, Biblia elobelaka nsuka ya mokili. Biblia elobi ete: “Mokili ezali koleka.” (1 Yoane 2:17) Okanisi ete nsuka ya mokili elimboli mabelé ekokufa?— Te, Biblia elobi ete Nzambe asalaki mabelé mpo “*bato báfanda wana,*”

*Mokili nini ebomamaki
na mikolo ya Noa?*

elingi koloba mpo bato bázala na bomoi na mabelé mpe báfanda wana na esengo. (Yisaya 45:18) Nzembo 37:29 (NW) elobi ete: “Bayengebene bakozwa mabelé, mpe bakofanda wana libela na libela.” Yango wana, Biblia elobi lisusu ete mabelé ekoumela libela na libela.—Nzembo 104:5; Mosakoli 1:4.

Soki nsuka ya mokili ezali nsuka ya mabelé te, bongo yango elimboli mpenza nini?— Tokoki kozwa eyano soki totaleli malamumu oyo esalemaki na mikolo ya Noa. Biblia elimboli ete: ‘*Mokili ya ntango wana ekufaki ntango ezindaki na mai.*’—2 Petelo 3:6.

Na Mpela ya mikolo ya Noa, ezalaki nde na moto moko oyo abikaki na nsuka ya mokili yango?— Biblia elobi ete Nzambe “abatelaki Noa, mosakoli moko ya boyengebene, elongo na bato mosusu nsambo ntango ayeisaki mpela likoló ya mokili moko ya bato oyo bazalaki kotyola Nzambe.”—2 Petelo 2:5.

Na bongo, mokili oyo esukaki na ntango wana ezalaki nini? Mabelé to nde bato mabe?— Biblia elobi ete ezalaki “*mokili ya bato oyo bazalaki kotyola Nzambe.*” Mpe oyoki babengi Noa “mosakoli.” Okanisi ete azalaki kosakola makambo nini?— Noa azalaki kokebisa bato ete “*mokili ya ntango wana*” ekosuka.

Ntango Yesu alobelaki Mpela wana, ayebisaki bayekoli na ye makambo oyo bato bazalaki kosala liboso ete nsuka eya. Alobaki na bango boye: “Na mikolo yango liboso ya mpela, [bato bazalaki] kolya mpe komela, mibali bazali kobala mpe basi bazalaki kobalisama, tii mokolo oyo Noa akotaki na masuwa; mpe *batyaki likebi te tii mpela eyaki mpe ekombolaki bango nyonso.*” Na nsima, Yesu alobaki ete bato bakosala makambo ya ndenge wana liboso ete mokili ya lelo esuka.—Matai 24:37-39.

Maloba ya Yesu emonisi ete makambo oyo bato bazalaki kosala liboso ya Mpela ekoki koteya biso. Oyebi lisusu makambo oyo bato

yango bazalaki kosala, ndenge tomonaki yango na mokapo 10?— Basusu bazalaki konyokola baninga na bango mpe bazalaki kotya mobulu. Kasi Yesu alobaki ete ebele ya bato mosusu bazalaki koyoka te ntango Nzambe atindaki Noa asakwela bango.

Na yango, mokolo mosusu Nzambe ayebisaki Noa ete akani koboma bato mabe na mpela. Mai ekozindisa mabelé mobimba, ata bangomba mpe ekozinda. Yehova ayebisaki Noa ete asala masuwa moko monene. Ezalaki lokola sanduku moko ya monene mpe ya molai, ndenge ozali komona yango na elilingi oyo ezali na loka-sa 238.

Nzambe ayebisaki Noa asala masuwa ya monene mpenza oyo ekobikisa ye ná libota na ye ná ebele ya banyama. Noa ná libota na ye basalaki mpenza mosala moko makasi. Bakataki banzete mine-neminene mpo na kosala mabaya mpe babandaki kosala masuwa. Mosala yango eumelaki ebele ya bambula mpo masuwa ezalaki monene mpenza.

Ozali koyeba lisusu mosala mosusu oyo Noa asalaki na bambula nyonso oyo azalaki kosala masuwa?— Azalaki kosakola mpe kokebisa bato ete Mpela ezali koya. Ezalaki nde na moto moko oyo ayokaki likebisi na ye? Ata moto moko te, kaka libota ya Noa. Bato mosusu nyonso bamipesaki kaka na kosala makambo mosusu. Oye-bi lisusu makambo oyo Yesu alobaki ete bazalaki kosala?— Bami-pesaki kaka na kolya, komela mpe kobala. Bazalaki kokanisa te ete bazali mpenza bato mabe, mpe bazalaki kutu na ntango te ya koyoka Noa. Tótala oyo ekómelaki bango.

Ntango Noa mpe libota na ye bakotaki na masuwa, Yehova akan-gaki porte. Bato oyo bazalaki libándá bazalaki kaka kondima te ete Mpela ekoya. Kasi na mbala moko, mai ebandaki kokwea! Mbula yango ezalaki ya ndenge mosusu. Ezalaki mbula moko ya makasi mpenza! Eumelaki te, mai yango esalaki bibale ya minene

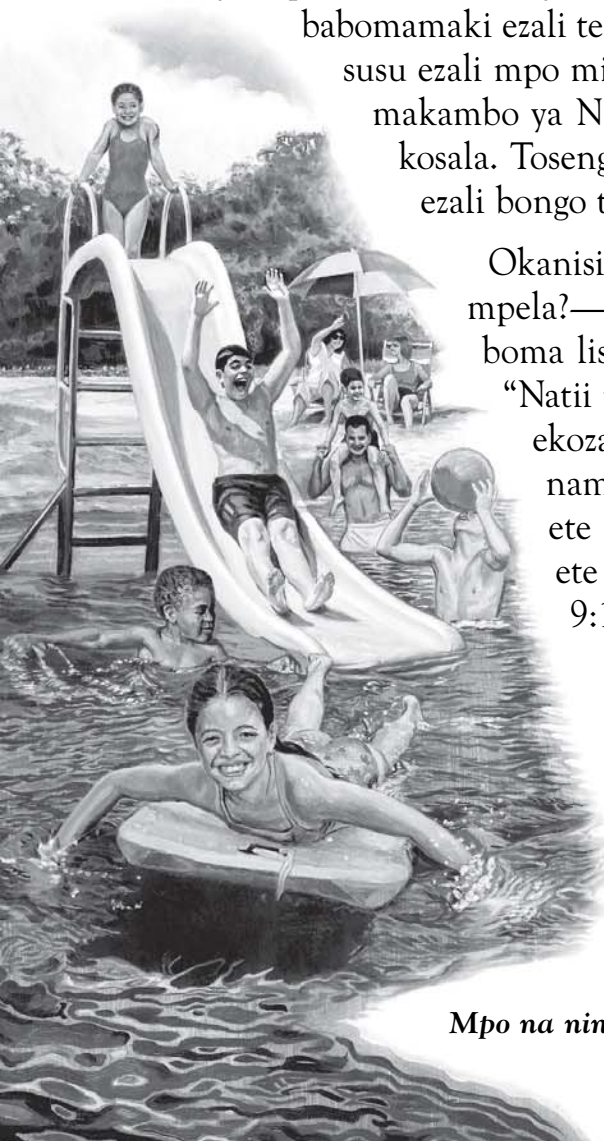
oyo ezalaki kosala makelele mingi. Ekweisaki banzete ya minene mpe ebalolaki mabanga ya minene lokola kaka mwa mabanga ya mike. Bongo bato oyo bakotaki na masuwa te?— Yesu alobi ete: “Mpela eyaki mpe ekombolaki bango nyonso.” Bato nyonso oyo bakotaki na masuwa te bakufaki. Mpo na nini?— Kaka ndenge Yesu alobaki, mpo “batyaki likebi te.” Bayokaki te!—Matai 24:39; Genese 6:5-7.

Kobosana te, Yesu alobaki ete oyo ekómelaki bato wana ezali liteya mpo na biso lelo oyo. Liteya nini tokoki kozwa?— Soki bato babomamaki ezali te kaka mpo bazalaki bato mabe, kasi lisusu ezali mpo mingi bazalaki na ntango te ya koyekola makambo ya Nzambe mpe makambo oyo ye alingaki kosala. Tosengeli kokeba ete tózala lokola bango te, ezali bongo te?—

Okanisi ete Nzambe akoboma lisusu mokili na mpela?— Te, Nzambe apesaki elaka ete akoboma lisusu mokili na mpela te. Alobaki ete: “Natii monama na ngai na lipata, mpe yango ekozala elembo.” Yehova alobaki ete monama ekozala elembo mpo na komonisa ete “mai ekoya lisusu mpela monene te, ete eboma mosuni nyonso te.”—Genese 9:11-17.

Na bongo, tokoki kondima ete Nzambe akoboma lisusu mokili na mpela te. Ata bongo, ndenge tomonaki yango, Biblia elobeli mpenza nsuka ya mokili. Ntango Nzambe akoboma mokili oyo, akobikisa nani?— Akobikisa nde bato oyo bamipesaki

Mpo na nini tosengeli komipesa te kaka na kosakana?

na makambo mosusu, oyo balingaki soki moke te koyekola makambo na ye? Akobikisa nde bato oyo bazalaki na ntango te ya koyekola Biblia? Yo okanisi nini?—

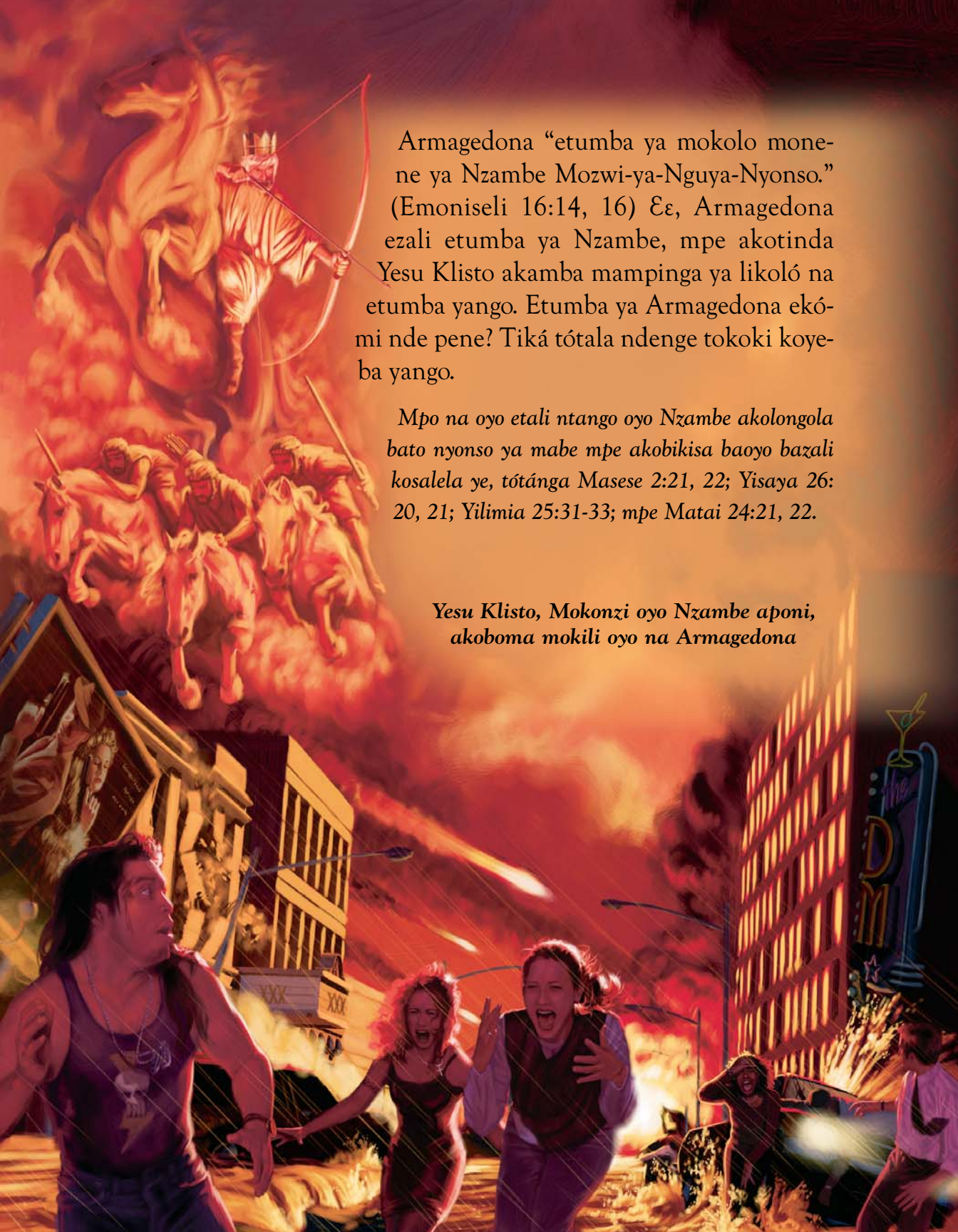
Biso tolingi kozala na kati ya bato oyo Nzambe akobikisa, ezali bongo te?— Ekozala malamumu libota na biso ezala lokola libota ya Noa mpo Nzambe akoka kobikisa biso nyonso, ezali bongo te?— Soki tolingi kobika na nsuka ya mokili, tosengeli koyeba ndenge oyo Nzambe akoboma yango mpe ndenge akosala mokili na ye ya sika mpe ya boyengebene. Tótala ndenge akosala yango.

Biblia epesi biso eyano na Danyele mokapo 2, verse 44. Mokapo yango ezali kolobela ntango na biso, elobi boye: “Na mikolo ya mikonzi yango Nzambe ya lola akotelemisa bokonzi [to, guvernema] ekobebisama soko moke te, mpe bokonzi yango ekopesama na bato mosusu te; ekobuka mpe ekosilisa makonzi oyo nyonso, mpe ekotikala lobiko na lobiko.”

Okangi mpenza ntina ya maloba wana?— Biblia elobi ete guvernema ya Nzambe ekobebisa baguvernema nyonso oyo ezali awa na mabelé. Mpo na nini?— Ezali mpo bazali kotosa te Moto oyo Nzambe atye Mokonzi. Mokonzi yango nani?— Ezali Yesu Klisto!

Yehova Nzambe azali na lotomo ya kotya guvernema oyo esengeli koyangela, mpe aponi Mwana na ye, Yesu, azala Mokonzi. Mosika te, Moyangeli oyo Nzambe atye, Yesu Klisto, akokamba mampinga oyo ekobebisa baguvernema nyonso ya mokili oyo. Biblia elobi likambo yango na Emoniseli mokapo 19, verse 11 tii 16 kaka ndenge elilingi oyo emonisi yango. Biblia ebengaka etumba ya Nzambe oyo ekobebisa baguvernema nyonso ya mokili ete Hala-Magedona, to Armagedona.

Nzambe alobi ete Bokonzi na ye ekobebisa baguvernema ya bato. Kasi asengi nde biso tóbebisala yango?— Te, Biblia ebengi

Armagedona “etumba ya mokolo mone-
ne ya Nzambe Mozwi-ya-Nguya-Nyonso.”
(Emoniseli 16:14, 16) Εε, Armagedona
ezali etumba ya Nzambe, mpe akotinda
Yesu Klisto akamba mampinga ya likoló na
etumba yango. Etumba ya Armagedona ekó-
mi nde pene? Tiká tótala ndenge tokoki koye-
ba yango.

*Mpo na oyo etali ntango oyo Nzambe akolongola
bato nyonso ya mabe mpe akobikisa baoyo bazali
kosalela ye, tótánga Masese 2:21, 22; Yisaya 26:
20, 21; Yilimia 25:31-33; mpe Matai 24:21, 22.*

*Yesu Klisto, Mokonzi oyo Nzambe aponi,
akoboma mokili oyo na Armagedona*

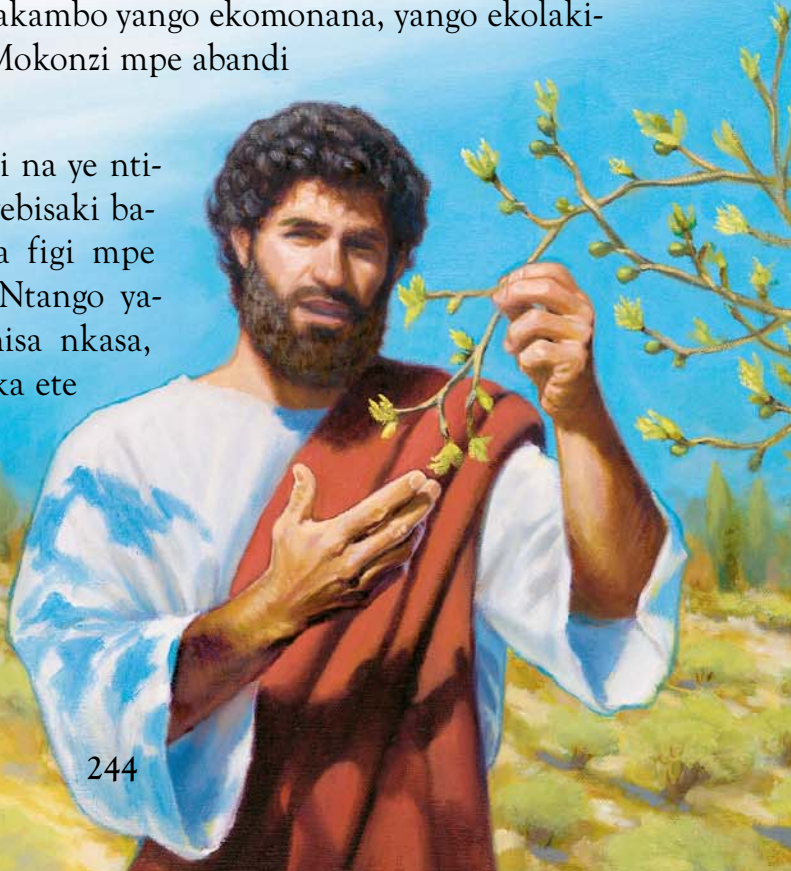
NDENGE OYO TOYEBI ETE ARMAGEDONA EKÓMI PENE

○ YEBI eloko oyo babengi elembo, ezali bongo te?— Na Mokapo 46, tomonaki elembo oyo Nzambe apesaki mpo na komonisa ete akoboma mokili na mpela lisusu te. Lisusu, bantoma basengaki Yesu elembo mpo bákoka koyeba ntango oyo akozonga mpe ntango oyo nsuka ya mokili, to ebongiseli ya makambo ya ntango oyo, ekokóma pene.—Matai 24:3.

Lokola Yesu akomonana te mpo akozala na likoló, bato bakozala nde na mposa ya elembo mpo na koyeba ete abandi koyangela. Yango wana, Yesu alobelaki makambo oyo bayekoli na ye basengeli kotalela awa na mabelé. Ntango makambo yango ekomonana, yango ekolakisala ete azongi mpe akómi Mokonzi mpe abandi koyangela na likoló.

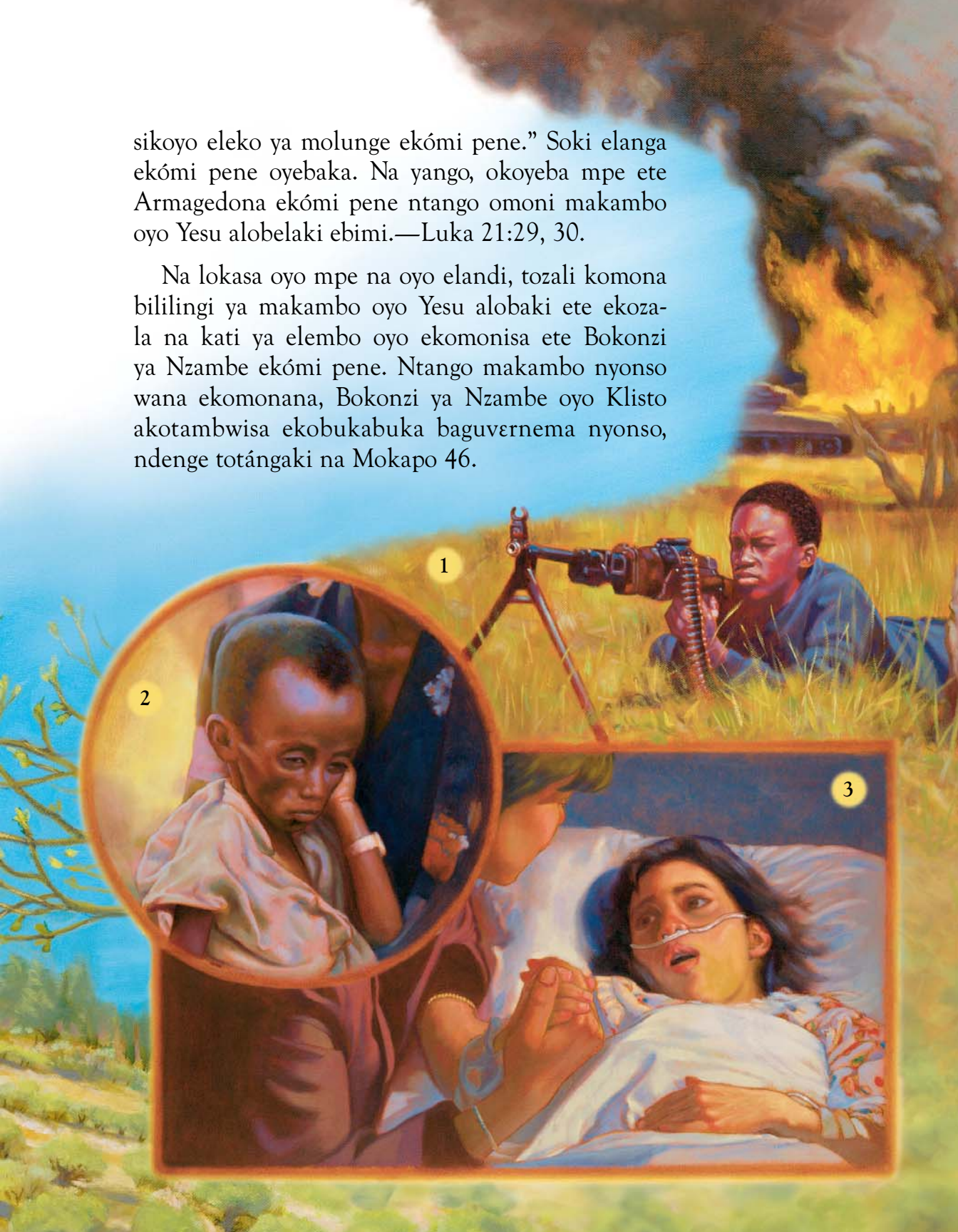
Mpo na koteya bayekoli na ye nti-na ya kosenzelaka, Yesu ayebisaki bango ete: “Bótala nzete ya figi mpe banzete mosusu nyonso: Ntango yango esili kobanda kobimisa nkasa, na kotaláká yango boyebaka ete

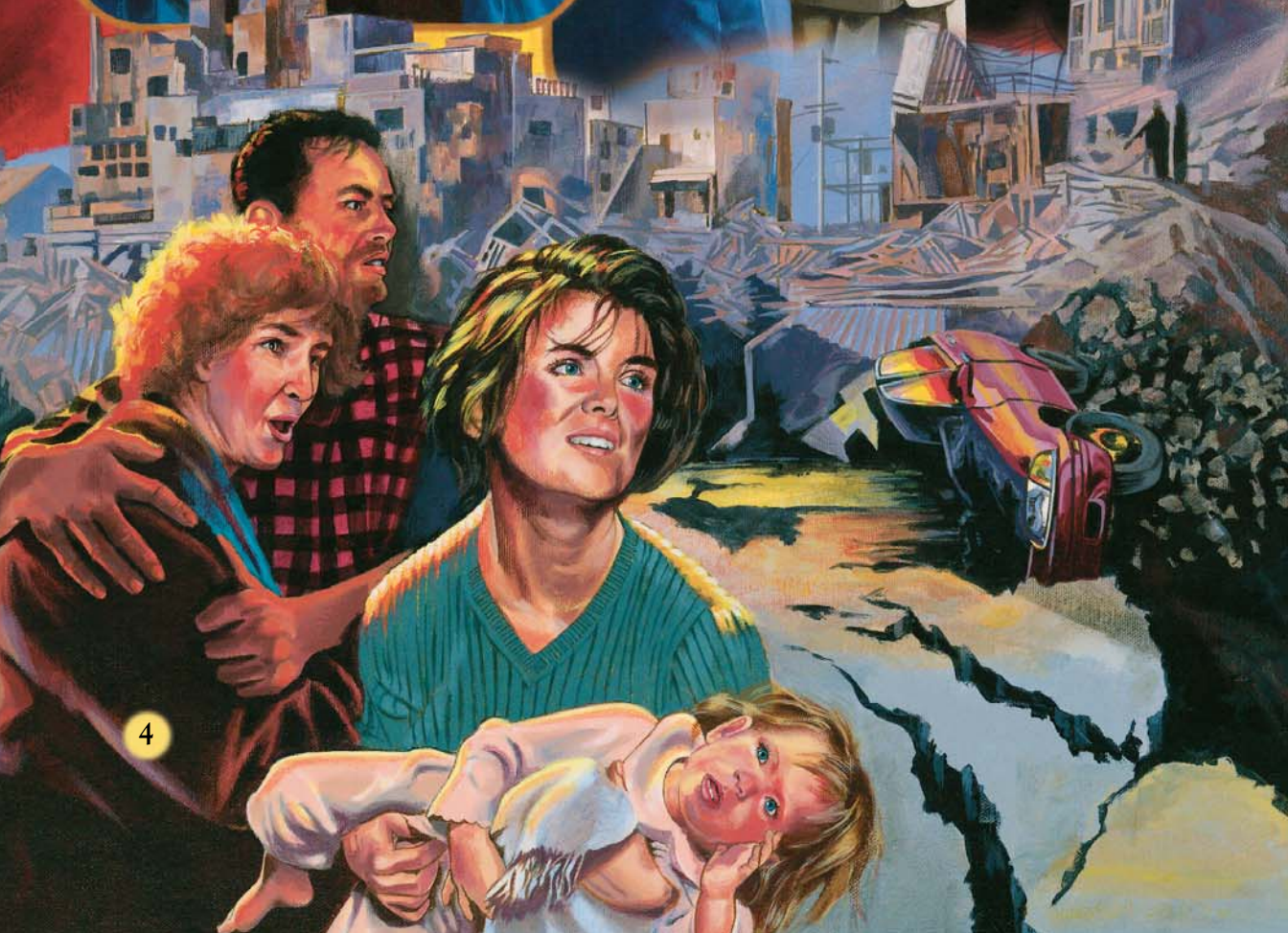
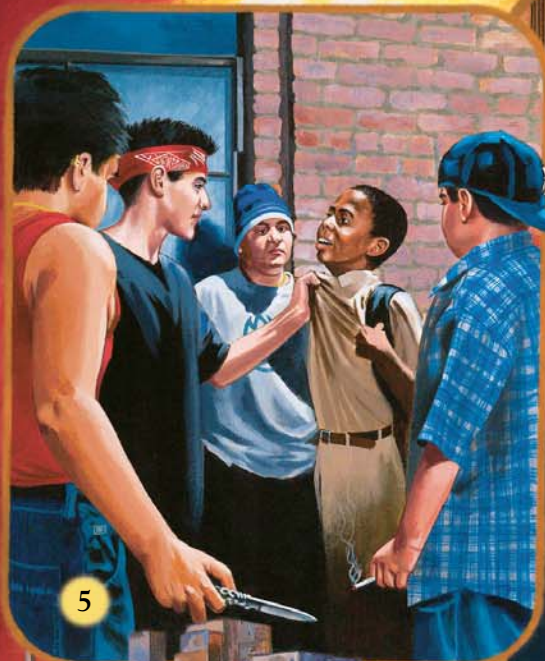
*Liteya nini Yesu apesaki
ntango alobelaki
nzete ya figi?*

sikoyo eleko ya molunge ekómi pene.” Soki elanga ekómi pene oyebaka. Na yango, okoyeba mpe ete Armagedona ekómi pene ntango omoni makambo oyo Yesu alobelaki ebimi.—Luka 21:29, 30.

Na lokasa oyo mpe na oyo elandi, tozali komona bililingi ya makambo oyo Yesu alobaki ete ekoza-la na kati ya elembo oyo ekomonisa ete Bokonzi ya Nzambe ekómi pene. Ntango makambo nyonso wana ekomonana, Bokonzi ya Nzambe oyo Klisto akotambwisa ekobukabuka baguvernema nyonso, ndenge totángaki na Mokapo 46.

Na yango, talá malamumalamu bililingi oyo ezali na nkasa mibale oyo toleki, tokolobela yango. Na Matai 24:6-14 mpe na Luka 21: 9-11, okoki kotánga makambo oyo ozali komona na bililingi yango. Lisusu, talá nimero oyo ezali na elilingi mokomoko. Nimero yango ezali na ebandeli ya paragafe oyo elobeli elilingi yango. Sikoyo tótala soki makambo ndenge na ndenge ya elembo yango oyo Yesu apeesaki ezali kosalema lelo oyo.

(1) Yesu alobaki ete: “*Bokoyoka lokito ya bitumba mpe nsango ya bitumba; . . . ekólo ekotombokela ekólo mpe bokonzi ekotombokela bokonzi.*” Oyokaka nsango ya bitumba?— Etumba ya Liboso ya mokili mobimba ebandaki na 1914 mpe esukaki na 1918, mpe ezalaki na Etumba ya Mibale ya mokili mobimba, oyo ebandaki na 1939 mpe esukaki na 1945. Liboso ya bitumba wana mibale, bitumba ya mokili mobimba esalemaká te! Sikoyo, bitumba ezali bipai nyonso na mokili. Ezali polele ete mokolo na mokolo na televizyo, na radio, na bazulunalo, tozali koyoka to tozali kotánga bansango ya bitumba.

(2) Yesu alobaki lisusu ete: “*Kozanga ya bilei ekozala . . . epai na epai.*” Ndenge oyebi yango, bato nyonso te nde bazalaka na biloko mingi ya kolya. Mokolo na mokolo, bankóto ya bato bazali kokufa mpo na nzala.

(3) Yesu abakisaki ete: ‘*Epai na epai bamaladi mabe ekozala.*’ Oyebi soki maladi mabe ezali nini?— Ezali maladi oyo ebomaka bato mingi mbala moko. Maladi moko mabe ya ndenge wana babengaki yango *grippe espagnole* mpe ebomaki bato soki milio 20 na mbula moko mpamba. Na ntango na biso, bato mingi koleka motángo wana bakokufa mbala mosusu na maladi ya sida. Maladi mosusu oyo tokoki mpe kotánga ezali kanser, maladi ya motema, mpe bamaladi mosusu oyo ezali koboma bankóto ya bato mbula na mbula.

(4) Yesu amonisaki likambo mosusu oyo ezali na kati ya elembo yango, alobaki boye: “*Koningana ya mabelé ekozala epai na epai.*” Oyebi eloko babengi koningana ya mabelé?— Ezali ntango mabelé

elengi to eningani makasi. Bandako ekweaka mpe mbala mingi bato bakufaka. Banda mobu 1914, mabelé ezali koningana mingi mbula na mbula. Osilá koyoka ete mabelé eningani?—

(5) Yesu alobaki ete likambo mosusu oyo ezali na kati ya elembo yango ezali ete: *‘Makambo ya mabe ekokóma mingi.’* Yango wana, koyiba mpe mobulu ekómi mingi. Bipai nyonso bato bazali kobanga ete moto akokotela bango na ndako mpo na koyiba biloko na bango. Ndenge bazali koboma bato mpe ndenge mobulu ezali kosalema mingi lelo bipai nyonso na mokili, ezalaká bongo te liboso.

(6) Yesu amonisaki likambo moko ya ntina mingi na kati ya elembo yango ntango alobaki ete: *“Nsango malamú oyo ya bokonzi ekosakolama na mabelé mobimba oyo efandami mpo na litatoli na bikólo nyonso; mpe bongo nsuka ekoya.”* (Matai 24:14) Soki ozali komona ete “nsango malamú oyo” ezali na ntina mingi mpenza, osengeli kolobela yango epai ya bato mosusu. Soki ozali kosala bongo, okomonisa ete yo mpe ozali kokokisa likambo wana ya elembo yango.

Bato mosusu bakoki koloba ete makambo oyo Yesu asakolaki ezalaka banda kala. Kasi makambo wana nyonso naino esalemá te mbala moko mpe na bisika mingi na mokili. Oyebi soki elembo yango elakisi nini?— Elakisi ete soki tomoni makambo nyonso wana, tóyeba ete mosika te mokili ya sika ya Nzambe ekozwa esika ya mokili mabe oyo.

Ntango Yesu apesaki elembo oyo, alobelaki lisusu eleko moko ya mbula oyo eyebani malamú. Alobaki ete: *“Bóbondelaka ntango nyonso mpo kokima na bino esalema te na eleko ya mpio makasi.”* (Matai 24:20) Mpo na yo, alingaki mpenza koloba nini?—

Soki moto asengeli kokima likama moko boye na eleko ya mpio makasi, ntango oyo ezalaka mpasi to ata mpe likama mpo na koke-nde esika mosusu, nini ekoki kokómela ye?— Ata soki akimi likama yango, akonyokwama mingi ntango azali kokima. Ekozala mpenza

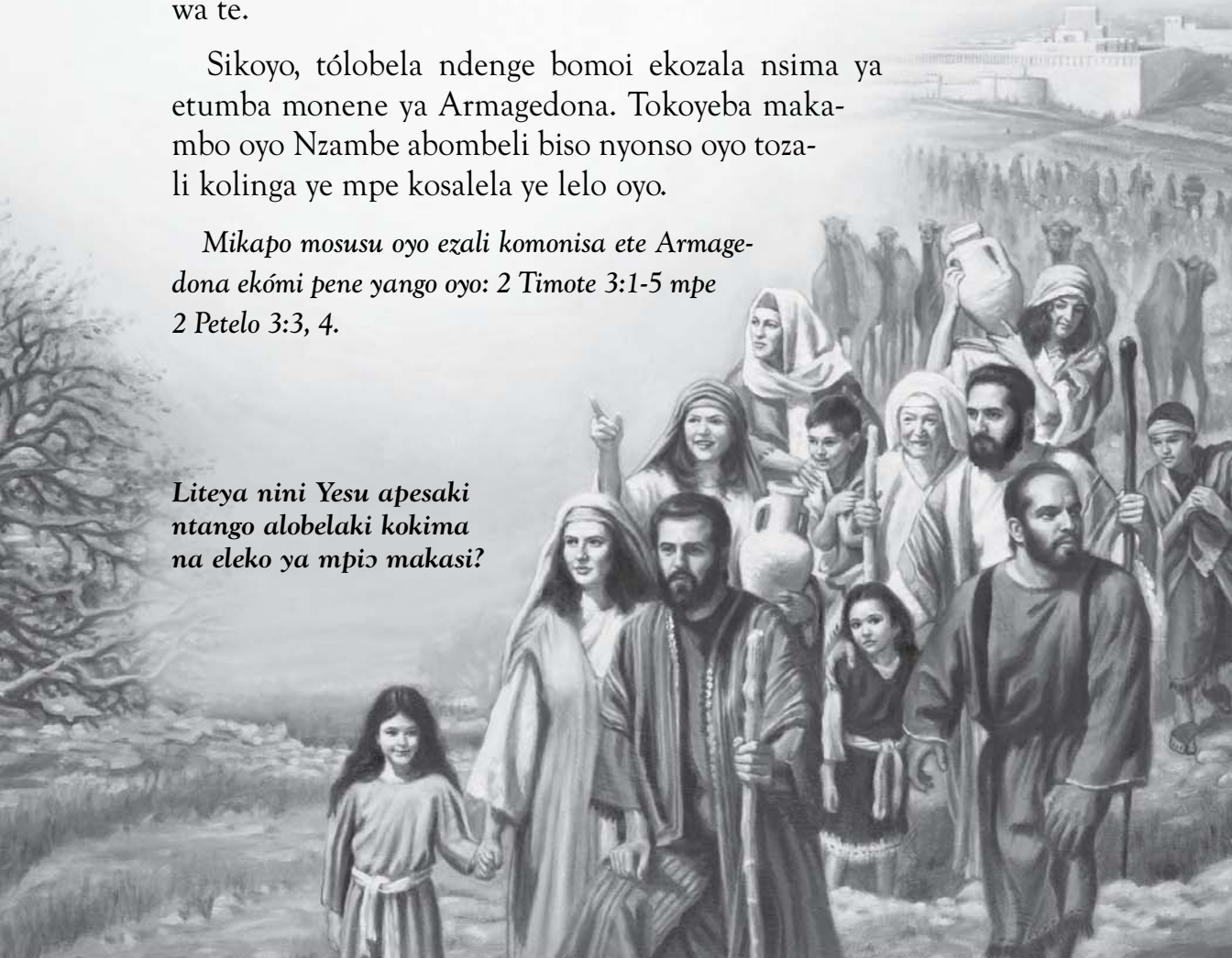
mawa soki moto akufi na mopepe makasi ya eleko ya mpio mpo ami-pesaki na kosala makambo mosusu na esika ya kokima liboso ete mopepe yango eya, ezali bongo te?—

Okangi sikoyo ntina ya likambo oyo Yesu azalaki kolobela ntango alobaki ete ezali malamumu te kozela eleko ya mpio makasi mpo na kokima?— Azalaki koyebisa biso ete lokola toyebi ete Armagedona ekómi pene, tosengeli kolekisa ntango te mpo na kozwa ekateli ya kosalela Nzambe mpo na komonisa ete tolingaka ye. Soki tozali kolekisa ntango, mbala mosusu tokokoka lisusu kosalela ye te. Soki tozali bongo, tokozala lokola bato oyo bazalaki na ntango ya Mpela monene, oyo bayokaki likebisi ya Noa kasi bakotaki na masuwa te.

Sikoyo, tólobela ndenge bomoi ekozala nsima ya etumba monene ya Armagedona. Tokoyeba makambo oyo Nzambe abombeli biso nyonso oyo tozali kolinga ye mpe kosalela ye lelo oyo.

Mikapo mosusu oyo ezali komonisa ete Armagedona ekómi pene yango oyo: 2 Timote 3:1-5 mpe 2 Petelo 3:3, 4.

Liteya nini Yesu apesaki ntango alobelaki kokima na eleko ya mpio makasi?

MOKILI YA SIKA MPE YA KIMYA YA NZAMBE —OKOKI KOFANDA KUNA

NZAMBE atyaki Adama ná Eva na elanga ya Edene. Atako bango bazangaki botosi mpe bakufaki, Nzambe apesi likoki na bana na bango, bakisa mpe biso lelo oyo, ya kozala na bomoi libela na libela kati na Paladiso. Biblia epesi elaka oyo: “Bayengebene [bakozwa] mokili, mpe bakofanda wana libela.”—Nzembo 37:29.

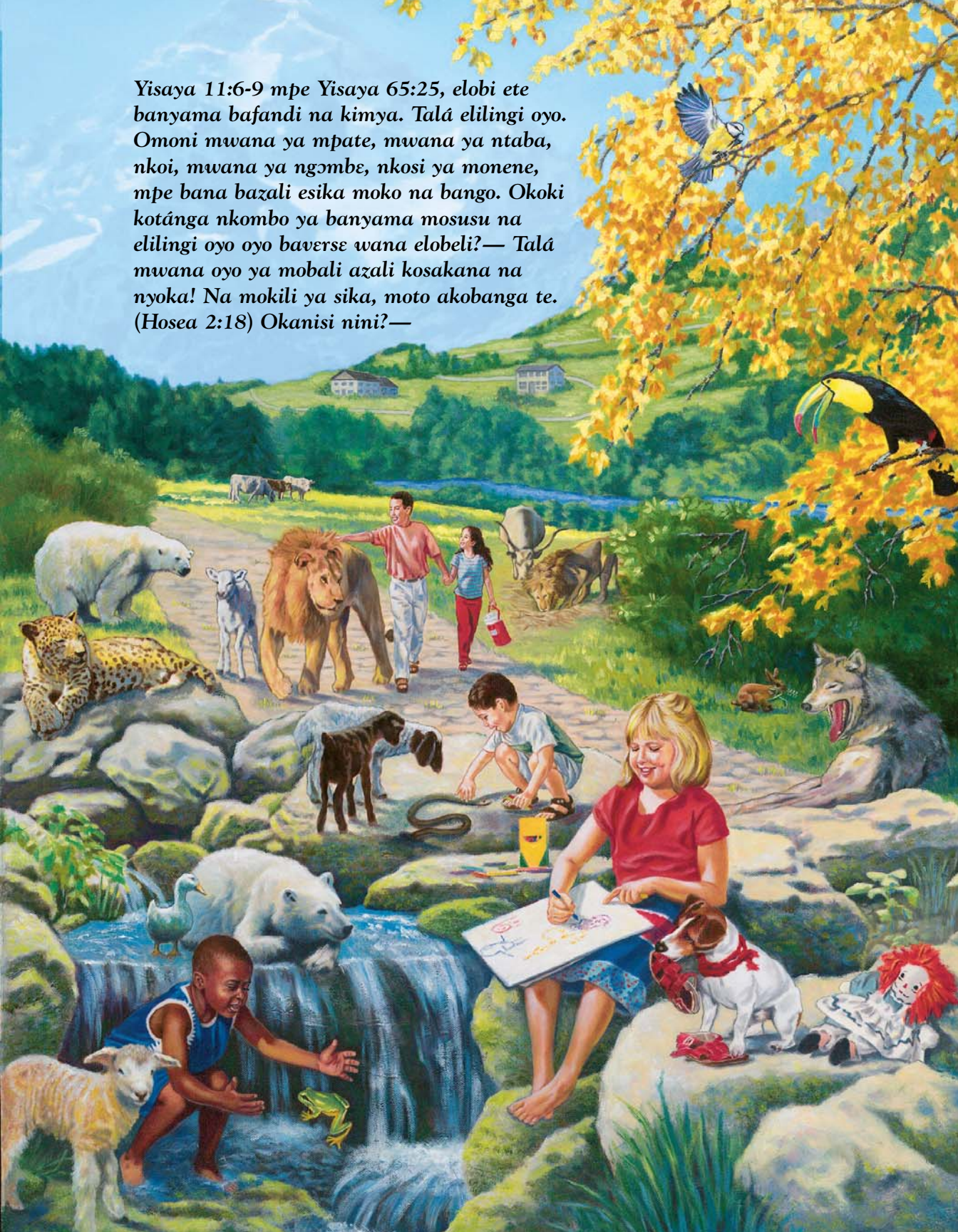
Biblia elobeli “likoló ya sika” mpe “mabelé ya sika.” (Yisaya 65:17; 2 Petelo 3:13) “Likoló” ya lelo ezali baguvernema ya ntango na biso, kasi “likoló ya sika” ezali nde Yesu Klisto mpe baoyo bakoyangela elongo na ye na likoló. Ekozala mpenza esengo ntango likoló yango ya sika, elingi koloba guvernema ya Nzambe, oyo ezali ya boyengebene mpe ya kimya, ekoyangela mabelé mobimba!

Bongo “mabelé ya sika” ezali nini?— Mabelé ya sika ezali bato ya malamu oyo balingaka Yehova. Osengeli koyeba ete ntango Biblia elobelaka “mabelé,” mbala mosusu elobelaka nde bato oyo bafandi awa na mabelé, kasi mabelé yango moko te. (Genese 11:1; Nzembo 66:4; 96:1) Na bongo, bato oyo bakozala mabelé ya sika bakofanda na mabelé.

Na ntango yango, mokili ya lelo to bato mabe bakozala lisusu te. Kobosana te ete Mpela oyo esalemaki na ntango ya Noa ekombolaki mokili to bato mabe. Mpe, ndenge toyekolaki, mokili mabe ya lelo ekobomama na Armagedona. Tiká tótala sikoyo ndenge bomoi ekozala nsima ya Armagedona, na mokili ya sika ya Nzambe.

Olingi kozala na bomoi libela na libela na kati ya Paladiso, na mokili ya sika mpe ya kimya ya Nzambe?— Monganga moko te akoki kosalisa biso mpo tózala na bomoi libela na libela. Ezali na nkisi moko te

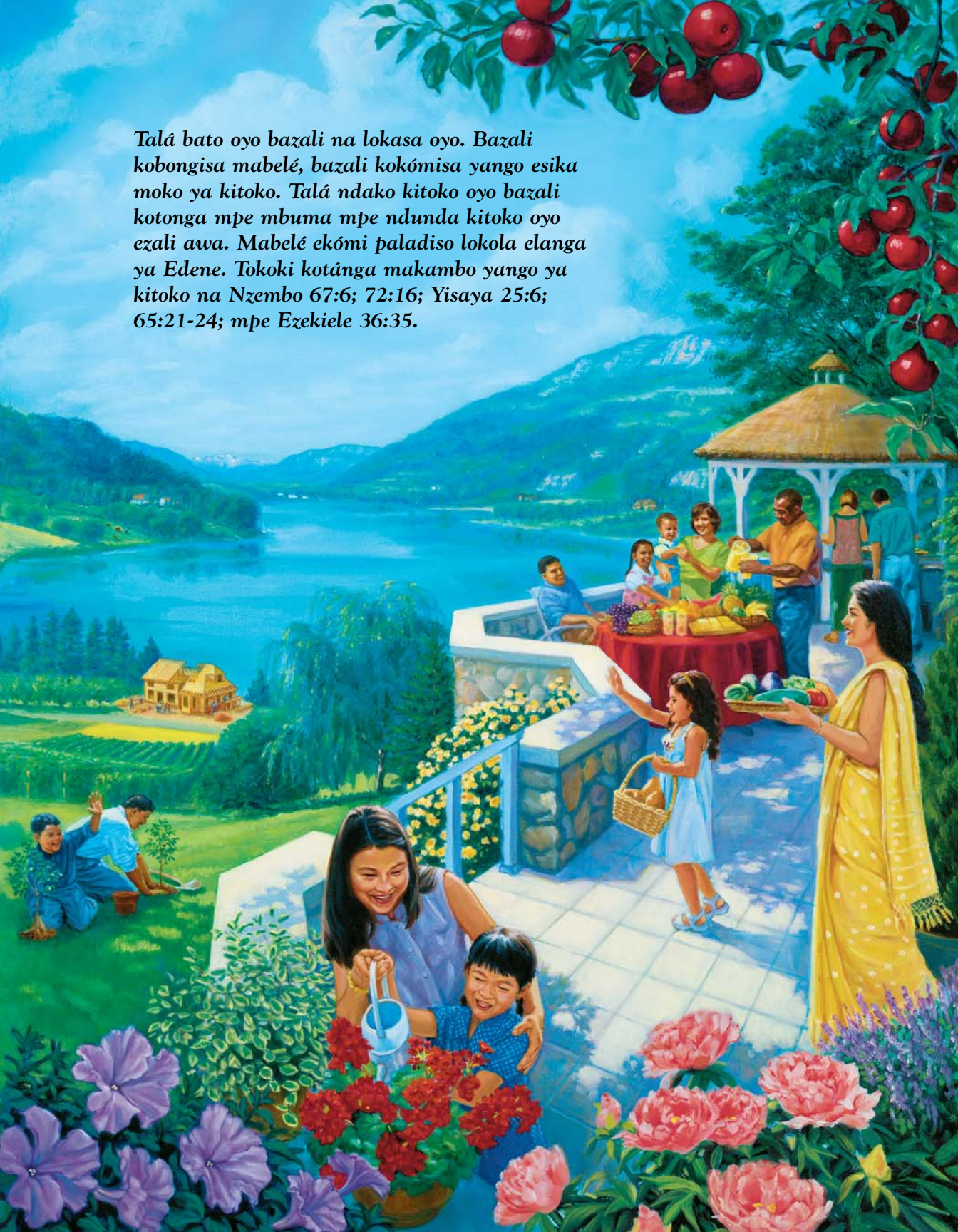
Yisaya 11:6-9 mpe Yisaya 65:25, elobi ete banyama bafandi na kimya. Talá elilingi oyo. Omoni mwana ya mpate, mwana ya ntaba, nkoi, mwana ya ngombe, nkosi ya monene, mpe bana bazali esika moko na bango. Okoki kotánga nkombo ya banyama mosusu na elilingi oyo oyo baverse wana elobeli?— Talá mwana oyo ya mobali azali kosakana na nyoka! Na mokili ya sika, moto akobanga te. (Hosea 2:18) Okanisi nini?—

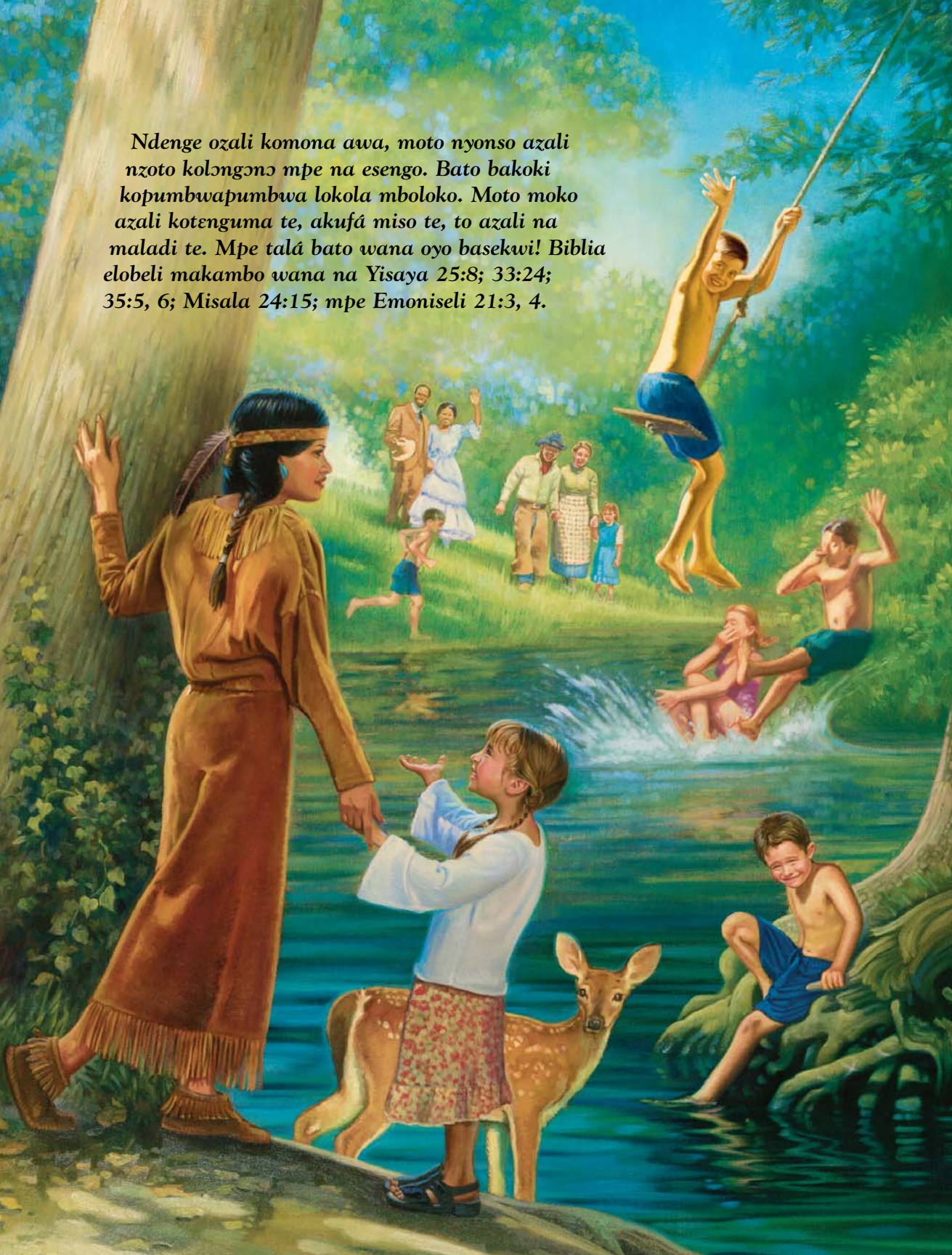

Sikoyo, talá, bato oyo nyonso bazali na kimya.
Bango nyonso bazali kolingana, kaka ndenge Yesu
alobaki ete bayekoli na ye basengeli kolingana.
(Yoane 13:34, 35) Bazali kokómisa mindoki
biloko ya mosala ya bilanga. Biblia elobi ete
bato bakozala na kimya mpe bakobanga
ata eloko te na mokili ya sika ya
Nzambe. Tokoki kotánga yango na
mikapo lokola Nzembo 72:7;
Yisaya 2:4; 32:16-18; mpe
Ezekiele 34:25.

Talá bato oyo bazali na lokasa oyo. Bazali kobongisa mabelé, bazali kokómisa yango esika moko ya kitoko. Talá ndako kitoko oyo bazali kotonga mpe mbuma mpe ndunda kitoko oyo ezali awa. Mabelé ekómi paladiso lokola elanga ya Edene. Tokoki kotánga makambo yango ya kitoko na Nzembo 67:6; 72:16; Yisaya 25:6; 65:21-24; mpe Ezekiele 36:35.

Ndenge ozali komona awa, moto nyonso azali
nzoto kolongona mpe na esengo. Bato bakoki
kopumbwapumbwa lokola mboloko. Moto moko
azali kotenguma te, akufá miso te, to azali na
maladi te. Mpe talá bato wana oyo basekwi! Biblia
elobeli makambo wana na Yisaya 25:8; 33:24;
35:5, 6; Misala 24:15; mpe Emoniseli 21:3, 4.

oyo ekosalisa biso tókufaka te. Nzela kaka moko oyo tokoki kozala na bomoi libela na libela ezali bongo ya kopusana penepene na Nzambe. Mpe Moteyi Monene ayebisi biso ndenge tokoki kosala yango.

Tózwa Biblia na biso mpe tófungola na Yoane mokapo 17, verse 3. Na mokapo yango tozali kokuta maloba oyo ya Moteyi Monene: “Oyo elakisi bomoi ya seko, báyekola koyeba yo, Nzambe kaka moko ya solosolo, mpe moto oyo yo otindaki, Yesu Klisto.”

Na bongo, Yesu alobaki ete tosengeli kosala nini mpo na kozala na bomoi libela na libela?— Libosoliboso, tosengeli koyekola koyeba Tata na biso ya likoló, Yehova, mpe lisusu Mwana na ye, oyo apesaki bomoi na ye mpo na biso. Yango elakisi ete tosengeli koyekola Biblia. Buku oyo, *Yekolá epai ya Moteyi Monene*, ezali kosalisa biso mpo na kosala bongo.

Kasi ndenge nini koyekola makambo ya Yehova ekosalisa biso na kozala na bomoi libela na libela?— Kaka ndenge tozalaka na mposa ya kolya mokolo na mokolo, ndenge moko mpe tosengeli koyekolaka makambo ya Yehova mokolo na mokolo. Biblia elobi ete: ‘Moto asengeli kobika, kaka na mampa te, kasi na maloba nyonso oyo ezali kobima na monoko ya Yehova.’—Matai 4:4.

Tosengeli mpe koyekola koyeba Yesu Klisto mpamba te Nzambe atindaki Mwana na ye mpo alongola masumu na biso. Biblia elobi ete: “Ezali na lobiko te na kati ya moto mosusu.” Mpe elobi lisusu ete: “Moto oyo azali komonisa kondima na kati ya Mwana azali na bomoi ya seko.” (Misala 4:12; Yoane 3:36) Kasi, ‘komonisa kondima’ na kati ya Yesu elakisi nini?— Elakisi ete tozali mpenza kondimela Yesu mpe tozali koyeba ete, soki ye te, tokoki kozala na bomoi libela na libela te. Tondimaka makambo wana?— Soki tondimaka yango, tokolanda koyekola epai ya Moteyi Monene mokolo na mokolo, mpe tokosala makambo oyo azali koloba.

Lolenge moko ya malamú ya koyekola epai ya Moteyi Monene ezali ya kotángá buku oyo mbala na mbala mpe kotala malamú bililingi

nyonso oyo ezali na kati mpe kokanisa likoló na yango. Meká koyanola na mituna oyo etali bililingi yango. Lisusu, tángá buku oyo elongo na mama to na tata na yo. Soki bazali te, tángá yango elongo na mokóló mosusu mpe elongo na bana mosusu. Ekozala malamu mpenza soki okoki kosalisa bato mosusu báyekola epai ya Moteyi Monene makambo oyo basengeli kosala mpo na kozala na bomoi libela na libela na mokili ya sika ya Nzambe, ezali bongo te?—

Biblia eyebisi biso ete: “Mokili ezali koleka.” Kasi, nsima ya koloba bongo, emonisi ete tokoki kozala na bomoi libela na libela na mokili ya sika ya Nzambe. Elobi ete: “Moto oyo azali kosala mokano ya Nzambe azali kotikala libela na libela.” (1 Yoane 2:17) Na bongo, ndenge nini tokoki kofanda libela na libela na mokili ya sika ya Nzambe?— Soki tozali koyekola koyeba Yehova mpe Mwana na ye ya bolingo, Yesu. Kasi tosengeli mpe kosalela makambo oyo tozali koyekola. Tiká ete makambo oyo ozali koyekola na buku oyo esalisa yo na kosala bongo.

Mpo na koyeba makambo mosusu, kotá na **www.jw.org**
to komelá Batatoli ya Yehova.